

ព្រះ
ព្រះបិតាបាទី
និង
សេចក្តីប្រាប់តាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
សំយុត្តនិកាយ ខន្ធចារវគ្គ
បញ្ចបកាគ
៣៣

រោងពុម្ពលើកទី ២
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
ព.ស. ២៥០៦

សុត្តន្តបិដកេ

សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិរិគ្គោ

បញ្ចមោ វាគោ

នមោ តស្ស ភក្កវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខន្ធសំយុតំ

មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិដិវគ្គោ

[១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា កក្កេសុ
 វិហរតិ សុំសុមារតិវេ កេសកឡាវនេ មិគទាយេ ។ បេ។
 អថខោ នកុលបិសា កហាបតិ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។
 ឯកមន្តំ និសីន្នោ ខោ នកុលបិសា កហាបតិ ភក្កវន្តំ
 ឯតទរោច អហាមស្មី កន្តេ ជិណ្ហោ វុឡោ មហាបូកោ

សត្តន្តបិដក
១១១

សំយត្តនិកាយ ខុណ្ឌវិគ្គ

បញ្ចមភាគ

សូមក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខុណ្ឌសំយត្ត

មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិដក

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងកេសកឡារីន ជាទីឲ្យនូវអក្ខយដល់សត្វម្រឹគ
ជិតក្រុងសុសុមារគិរៈ ក្នុងដែនកត្តៈ ។ បេ ។ គ្រានោះឯង គហបតី
ឈ្មោះនកុលបិតា (ជាបិតារបស់កុមារឈ្មោះនកុលៈ) ចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះនកុលបិតាគហបតី អង្គុយក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដរាបហើយ មានវ័យចម្រើនហើយ ចាស់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

អន្ធកតោ វយោអនុវ្យត្តោ អាតុរកាយោ អភិក្ខុណា-

តត្ថោ អនិច្ចទស្សវី ខោ បធាហំ កន្លេ កកវតោ ម-

នោការវនិយានញ្ច ភិក្ខុនំ ឡីវទតុ មំ កន្លេ កកវា អនុ-

សាសតុ មំ កន្លេ កកវា យំ មម អស្ស ជ័យវត្ថំ ហិតា-

យ សុខាយាតិ ។ ឯវមេតំ កហបតិ ឯវមេតំ កហបតិ

អាតុរោ ហាយំ កហបតិ កាយោ អណ្ណក្ខតោ បរិ-

យោនន្ទោ យោ ហិ កហបតិ ឥមំ កាយំ បរិហារន្តោ

មុហុត្ថំ អាភេក្យំ បដិជានេយ្យ កិមញ្ញត្រ ពាល្យ

តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ អាតុរកាយស្ស

មេ សតោ ជិត្តំ អនាតុរំ ភវិស្សត្ថតិ ឯវំ ហិ តេ កហបតិ

សិក្ខិតតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

មានវ័យកន្លងហើយ ចូលក្នុងបច្ចមវ័យហើយ មានកាយរសាបរសល់
 មានជម្ងឺរឿយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ និងពួកភិក្ខុផ្ទុកដល់ការចម្រើននៃចិត្ត អស់កាលជានិច្ចទេ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគប្រៀនប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។
 ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់គហបតី ការណ៍នុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្ចាស់
 គហបតី ការណ៍នុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្ចាស់គហបតី ព្រោះថា កាយនេះ
 តែងរសាបរសល់ (មិនមាំមួន) ដូចជាស្លឹកសត្វ គ្រាន់តែមានសម្បក
 ពាសព័ទ្ធជុំវិញ ម្ចាស់គហបតី អ្នកណាដែលរក្សាកាយនេះ សំគាល់ថា
 គ្មានរោគ សូម្បីមួយរំពេច អ្នកនោះឯង មិនមានអ្វីក្រៅពីសេចក្តីល្ងង់ទេ
 ម្ចាស់គហបតី ព្រោះហេតុនោះ គួរអ្នកសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាលបើអាក្ខ
 អញ មានកាយរសាបរសល់ ចិត្តនឹងមិនរសាបរសល់ទេ ម្ចាស់គហបតី
 គួរអ្នកសិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិរវត្តោ បបរោ

[២] អថខោ នកុលបិតា កហបតិ កកវតោ កា-
សិតំ អភិនិទ្ទត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា កកវន្តំ
អភិវាទេត្វា បទត្តិណំ កត្វា យេនាយស្មា សាវ-
បុត្តោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សា-
វបុត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ
និសីទិ ខោ នកុលបិតា កហបតិ អាយស្មា សា-
វបុត្តោ ឯតទរោច វិប្បសន្នាទិ ខោ តេ កហបតិ
ឥន្ទ្រិយាទិ បរិសុទ្ធោ មុខវណ្ណោ បរិយោទាតោ អលត្ត
នោ អជ្ឈ កកវតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ធម្មកថំ សវនាយាតិ ។
កិញ្ចំ នោ សិយា កន្ថេ ឥនាទាហំ កន្ថេ កកវតា
ធម្មិយា កថាយ អមតេន អភិសិទ្ធាតិ ។ យថាកថំ
បន តំ កហបតិ កកវតា ធម្មិយា កថាយ អមតេន
អភិសិទ្ធាតិ ។ ឥនាហំ កន្ថេ យេន កកវា តេនុប-
សង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទិ ខោហំ កន្ថេ កកវន្តំ
ឯតទរោច អហមស្មិ កន្ថេ ជិណ្ណោ វុឡោ មហាលូកោ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ នកុលបិតវគ្គ ទី ១

(២) លំដាប់នោះ នកុលបិតាគហបតី ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
 ភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកចាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ ហើយចូលទៅរកព្រះសារីបុត្ត មាន
 អាយុ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះនកុលបិតាគហបតី អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
 ហើយ ទើបព្រះសារីបុត្តមានអាយុ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតី
 ឥន្ទ្រិយរបស់អ្នកស្រស់បស់ សម្បូរមុខក៏ស្អាតផ្សែង ទំនងជាបានស្តាប់
 ធម្មិកថា ក្នុងទីចំពោះព្រះក្រូរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងវិថីនេះហើយ
 ទេវីន៍ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ថ្វីក៏ខ្ញុំព្រះករុណាមិនបានស្តាប់ បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អម្បាញ់មិញ ព្រះមានព្រះភាគបានស្រោចស្រប់ទឹក
 អម្រឹតគឺធម្មិកថា ដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ។ ម្ចាស់គហបតី ចុះព្រះមាន
 ព្រះភាគស្រោចស្រប់ទឹកអម្រឹតគឺធម្មិកថាដល់អ្នក ដូចម្តេចខ្លះ ។ បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន ក្នុងអម្បាញ់មិញនេះ ខ្ញុំព្រះករុណាបានចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន លុះខ្ញុំអង្គុយក្នុងទី
 ដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជរាហើយ មានវ័យចម្រើនហើយ ចាស់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

អន្ទុកតោ វិយោអន្ទុប្បត្តោ អាតុរកាយោ អភិក្ខុណា-
 តត្ថោ អនិច្ចទស្សវី ខោ បនាហំ កន្លេ កកវតោ មនោ-
 ការីនិយានញ្ច ភិក្ខុនំ ឱវទតុ មំ កន្លេ កកវា អនុសា-
 សតុ មំ កន្លេ កកវា យំ មម អស្ស ធីយវត្ថំ ហិតាយ
 សុខាយាតិ ។ ឯវី វុត្តេ មំ កន្លេ កកវា ឯតទរោច
 ឯវមេតំ កហបតិ ឯវមេតំ កហបតិ អាតុរោ ហាយំ
 កហបតិ កាយោ អណ្ណាភូតោ បរិយោនន្ទោ យោ ហំ
 កហបតិ ឥមំ កាយំ បរិហរន្តោ មុហុត្ថំបំ អាហេក្សំ
 បដិដានេយ្យ កិមញ្ញត្រ ពាល្យា តស្មាតិហ តេ កហ-
 បតិ ឯវី សិក្ខិតតំ អាតុរកាយស្ស មេ សតោ ចិត្តំ
 អនាតុរំ កវិស្សតិភិ ឯវី ហំ តេ កហបតិ សិក្ខិតត្វន្តំ ។
 ឯវី ខាហំ កន្លេ កកវតោ ធម្មិយា កថាយ អមតេន
 អភិសិត្តោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវវគ្គ

មានវ័យកន្លងហើយ ចូលមកក្នុងបច្ចមវ័យហើយ មានកាយរសាបរសល់
 មានជម្ងឺរឿយៗ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ នឹងពួកភិក្ខុដ៏លក់ការចម្រើននៃចិត្ត អស់កាលជានិច្ចទេ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំព្រះករុណា ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ចំពោះខ្ញុំករុណា យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតី
 ការណ៍⁺នេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្ចាស់គហបតី ការណ៍⁺នេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 ម្ចាស់គហបតី ព្រោះថាកាយនេះ តែងរសាបរសល់ (មិនមាំមួន) ដូចស្លឹក
 សត្វ មានសម្បកពាសព័ទ្ធជុំវិញ ម្ចាស់គហបតី អ្នកណាដែលរក្សាកាយ
 នេះ សំគាល់ថាគ្មានរោគ សូម្បីមួយរំពេច អ្នកនោះឯងមិនមានអ្វីក្រៅ
 ពីសេចក្តីល្ងង់ទេ ម្ចាស់គហបតី ព្រោះហេតុនោះ គួរអ្នកសិក្សាយ៉ាង
 នេះថា អាចបើអាត្មាអញមានកាយរសាបរសល់ តែចិត្តនឹងមិនរសាប
 រសល់ទេ ម្ចាស់គហបតី អ្នកគួរសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ បពិត្រលោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ស្រោចស្រប់ទឹកអម្រឹតគឺធម្មកថា ដល់
 ខ្ញុំព្រះករុណា យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិវត្តោ បរមោ

[៣] ន ហិ បន នំ កហបតិ បដិភាសិ កកវន្តំ

ឧត្តរំ បដិប្បន្នំតុំ កិត្តាវតា នុ ខោ កន្តោ អាតុរកាយោ

ថេវ ហោតិ អាតុរចិត្តោ ច កិត្តាវតា ច បន អាតុរ-

កាយោបិ ខោ ហោតិ ធា ច អាតុរចិត្តាតិ ។ ធូរតោបិ

ខោ មយំ កន្តោ អាគន្ធយ្យម អាយស្មតោ សារីប្បត្តស្ស

សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ សាធុ វតា-

យស្មន្តិយេវ សារីប្បត្តំ បដិកាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស

អត្តោតិ ។ តេនហិ កហបតិ សុណាហិ សាធុកំ មន-

សិករោហិ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ កន្តោតិ ខោ នកុល-

បិតា កហបតិ អាយស្មតោ សារីប្បត្តស្ស បច្ចុស្សាសិ ។

អាយស្មា សារីប្បត្តោ ឯតនរោច

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិរវិគ្គ ទី ១

[៣] ម្នាលគហបតី ចុះអ្នកមិនអាចសួរបញ្ជាក់ ចំពោះព្រះមាន

ព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលមានកាយរសាប់

រសល់ផង មានចិត្តរសាប់រសល់ផង ដោយហេតុដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត

បុគ្គលមានកាយរសាប់រសល់ តែមានចិត្តរសាប់រសល់ ដូចម្តេចខ្លះ

ទេប្ប ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំមកពីចម្ងាយដើម្បីដឹងសេចក្តីនៃ

កាសិគន្ធី៖ ក្នុងសំណាក់ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ (ឯណោះវិញ) ខ្ញុំព្រះ

ករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ចំក្តីសេចក្តីនៃកាសិគន្ធី

ឲ្យទាន ។ ម្នាលគហបតី បើដូច្នោះ ចូរអ្នកប្រុងស្តាប់ យកចិត្តទុកដាក់

ឲ្យប្រពៃចុះ អាត្មានឹងសម្តែងជូន ។ នកុលបិសាគហបតី ទទួលពាក្យ

ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុថា ព្រះករុណា លោកម្ចាស់ ។ ព្រះសាវ័បុត្ត

មានអាយុ សម្តែងយ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[២] កថញ្ច កថាបតិ អាតុរកាយោ ទេវ ហោតិ
 អាតុរិក្ខោ ច ។ ឥធកថាបតិ អស្សុតវា បុទ្ធជនោ
 អរិយានំ អនស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោវិនោ អរិយធម្ម
 អវិនិតោ សប្បវិសានំ អនស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អ-
 កោវិនោ សប្បវិសធម្ម អវិនិតោ រូបំ អត្តតោ សម-
 នុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី
 វា អត្តានំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋជ្ជាយី ហោតិ ។
 តស្ស អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋជ្ជាយីនោ តំ រូបំ
 វិបរិណាមតិ អពាថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមពាថា កា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោតតបរិទេវឧត្តនោមនស្សចាយាសា ។
 វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ អហំ វេទនា មម
 វេទនាតិ បរិយុដ្ឋជ្ជាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ វេទនា
 មម វេទនាតិ បរិយុដ្ឋជ្ជាយីនោ សា វេទនា វិបរិណាមតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[២] ម្នាលគហបតី បុគ្គលមានកាយរសាប័រសល់ផង មានចិត្ត
 រសាប័រសល់ផង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌
 ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស
 មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរស មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌របស់សប្បុរស
 វេមន៍ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ វេមន៍ប្រកាន់ថារូបគឺអញ រូបរបស់
 អាត្មាអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ មានចិត្តប្រកាន់ថារូបគឺអញ រូបរបស់
 អាត្មាអញ លុះដល់រូបនោះប្រែប្រួលទៅ ឬរូបទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តី
 ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេមន៍កើត
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួល ឬរូបទៅ ។ បុគ្គលនោះ ពិ-
 ចារណាឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ នូវវេទនាថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថាវេទនាគឺអញ
 វេទនារបស់អាត្មាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា វេទនា
 គឺអញ វេទនារបស់អាត្មាអញដូច្នេះ លុះដល់វេទនានោះប្រែប្រួលទៅ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិតវិញ្ញោ បបរោ

អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញាថា ភាវា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សនាហសា ។
 សញ្ញា អត្ថតោ សមនុបស្សតិ សញ្ញាវន្តិ វា អត្តា-
 នំ អត្តនំ វា សញ្ញា សញ្ញាយ វា អត្តានំ អហំ
 សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋជ្ជាយិ ហោតិ ។ តស្ស
 អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋជ្ជាយិនោ សា
 សញ្ញា វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស សញ្ញា-
 វិបរិណាមញ្ញាថា ភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោ-
 មនស្សនាហសា ។ សង្ខារេ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ
 សង្ខារវន្តិ វា អត្តានំ អត្តនំ វា សង្ខារេ សង្ខារេសុ
 វា អត្តានំ អហំ សង្ខារា មម សង្ខារាតិ បរិ-
 យុដ្ឋជ្ជាយិ ហោតិ ។ តស្ស អហំ សង្ខារា មម
 សង្ខារាតិ បរិយុដ្ឋជ្ជាយិនោ តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ
 អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស សង្ខារានំ វិបរិណាមញ្ញាថា ភា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សនាហសា ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួល
 ទៅ ប្លែកទៅ ។ បុគ្គលពិចារណាយើញ នូវសញ្ញាថាជាខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួន
 ថាមានសញ្ញាខ្លះ នូវសញ្ញាថាមានកងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានកងសញ្ញាខ្លះ
 ក៏ប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញារបស់អាត្មាអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ថា សញ្ញាគឺអញ សញ្ញារបស់អាត្មាអញ លុះដល់
 សញ្ញានោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ
 ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ បុគ្គលពិចារណាយើញនូវសង្ខារ
 ទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ នូវសង្ខារទាំងឡាយថា
 មានកងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានកងសង្ខារទាំងឡាយខ្លះ តែងប្រកាន់ថាសង្ខារ
 ទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ថា សង្ខារទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយរបស់
 អាត្មាអញ លុះដល់សង្ខារទាំងនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងកើត
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារិញ្ចោ

វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានិ
អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ អហំ វិញ្ញាណំ
មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋជ្ជាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ
វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋជ្ជាយីនោ តិ វិញ្ញាណំ
វិបរណមតិ អញ្ចថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរណា-
មញ្ចថាភាវា ឧប្បជ្ជន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សនា-
យាសា ។ ឯវិទោ កហបតិ អាតុរកាយោ ទេវ ហោតិ
អាតុរចិត្តោ ច ។

[៥] កថញ្ច កហបតិ អាតុរកាយោបិ ទោ ហោ-
តិ នោ ច អាតុរចិត្តោ ។ ឥធិ កហបតិ សុតវា អរិ-
យស្សវកោ អរិយានំ ទស្សវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវាទ

បុគ្គលពិចារណាយេញ នូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ
 នូវវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ តែងប្រកាន់ថា
 វិញ្ញាណគឺអញ វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តី
 ប្រកាន់ថា វិញ្ញាណគឺអញ វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញ លុះដល់វិញ្ញាណ
 នោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោម-
 នស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
 តែវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលមានកាយ
 រសាប័រសល់ផង មានចិត្តរសាប័រសល់ផង យ៉ាងនេះឯង ។

[៥] ម្នាលគហបតី ចុះបុគ្គលមានកាយរសាប័រសល់ តែចិត្ត
 មិនរសាប័រសល់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី អរិយសាវ័កក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្ងាសវៃក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិរវត្តោ បរិមោ

អរិយធម្មេ សុវិនិច្ឆ័យោ សម្មាសម្ពុទ្ធិនំ ទស្សនី សម្មាស-
 ធម្មស្ស កោវិទោ សម្មាសធម្មេ សុវិនិច្ឆ័យោ ន រូបំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន
 អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ
 ន បរិយុដ្ឋជ្ជាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ រូបំ មម
 រូបន្តំ អបរិយុដ្ឋជ្ជាយីនោ តំ រូបំ វិបរិណាមតិ អញ្ញា
 ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាថាភាវា នុប្បជ្ជន្តំ សោ-
 កបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ ន វេទនំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ ន វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
 វា វេទនំ ន វេទនាយ វា អត្តានំ អហំ វេទនា មម
 វេទនាតិ ន បរិយុដ្ឋជ្ជាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ
 វេទនា មម វេទនាតិ អបរិយុដ្ឋជ្ជាយីនោ សា វេទនា
 វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណា-
 មញ្ញាថាភាវា នុប្បជ្ជន្តំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស-
 ចាយាសា ។ ន សញ្ញា អត្តតោ សមនុបស្សតិ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិដក ទី ១

បានសិក្សាថ្មីកក្កដធម៌ព្រះអរិយៈ ឃើញពួកសប្បុរស ល្ងាសវៃក្នុងធម៌
សប្បុរស បានសិក្សាថ្មីកក្កដធម៌សប្បុរស វេមន៍មិនពិចារណាឃើញនូវរូប
ថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ មិនឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន
ខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ មិនប្រកាន់ថារូបគឺអញ រូបរបស់អាត្មា
អញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថា រូបគឺអញ រូបរបស់អាត្មាអញ
ទេ លុះរូបនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្វឹកខ្វល់ ទុក្ខ
ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនបានកើតឡើងដល់បុគ្គល
នោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវ
វេទនាថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ មិនឃើញនូវវេទនា
ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាវេ-
ទនាគឺអញ វេទនារបស់អាត្មាអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់
ថា វេទនាគឺអញ វេទនារបស់អាត្មាអញទេ លុះវេទនានោះប្រែប្រួលទៅ
ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្វឹកខ្វល់ ទុក្ខ ទោមនស្ស និង
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនា
ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវសញ្ញាថាជាខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ១ដូរវគ្គោ

ន សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា សញ្ញា ន សញ្ញា-
យ វា អត្តានំ អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ ន បរិ-
យុដ្ឋជ្ជាយំ ហោតិ ។ តស្ស អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ
អបរិយុដ្ឋជ្ជាយំនោ សា សញ្ញា វិបរិណាមតិ អពាថា
ហោតិ តស្ស សញ្ញាវិបរិណាមពាថាភាវំ នុប្បជ្ឈន្តិ
សោគបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ ន សង្ខារ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ ន
អត្តនំ វា សង្ខារ ន សង្ខារសុ វា អត្តានំ អហំ
សង្ខារ មម សង្ខារតិ ន បរិយុដ្ឋជ្ជាយំ ហោតិ ។
តស្ស អហំ សង្ខារ មម សង្ខារតិ អបរិយុដ្ឋជ្ជាយំ-
នោ តេ សង្ខារ វិបរិណាមន្តិ អពាថា ហោន្តិ តស្ស
សង្ខារនំ វិបរិណាមពាថាភាវំ នុប្បជ្ឈន្តិ សោគបរិ-
ទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ អហំ វិញ្ញា-
ណំ មម វិញ្ញាណន្តិ ន បរិយុដ្ឋជ្ជាយំ ហោតិ ។ តស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានសញ្ញាខ្លះ មិនឃើញនូវសញ្ញាថាមានកងខ្លួនខ្លះ
មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានកងសញ្ញាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញា
របស់អាត្មាអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញា
របស់អាត្មាអញទេ លុះសញ្ញានោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក
សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិន
កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។
មិនពិចារណាឃើញនូវសង្ខារទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថា
មានសង្ខារខ្លះ មិនឃើញនូវសង្ខារទាំងឡាយថាមានកងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញ
នូវខ្លួនថាមានកងសង្ខារទាំងឡាយខ្លះ មិនប្រកាន់ថាសង្ខារទាំងឡាយគឺ
អញសង្ខារទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថា
សង្ខារទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញទេ លុះសង្ខារ
ទាំងនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោ-
មនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
តែសង្ខារទាំងឡាយប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិចារណាឃើញ
នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញនូវ
វិញ្ញាណថាមានកងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ មិនបាន
ប្រកាន់ថាវិញ្ញាណគឺអញ វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញទេ ។ កាលបុគ្គលនោះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិតវិញ្ញោ បរមោ

អហំ វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណានិ អបរិយុដ្ឋដាយិនោ តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញោ ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណា-
 វិបរិណាមញ្ញោ ភាវា នុប្បជ្ជនិ សោតបរិនេនុត្តនោ ម-
 នស្ស ហាយាសា ។ ឯវំ ខោ កហាមតិ អាតុរកាយោ បិ
 ខោ ហោតិ នោ ច អាតុរចិត្តាតិ ។ ឥទមកោច អាយ-
 ស្មា សារីបុត្តោ អត្ថមនោ នកុលបិតា កហាមតិ អាយ-
 ស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនិជ្ជតិ ។

[៦] ឯវម្ពេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកា សក្កេសុ
 វិហារតិ នេនេហំ នាម សក្កានំ និកមោ ។ អថខោ
 សមហុលា បច្ឆាក្ខមតាមិកា ភិក្ខុ យេន ភកា តេនុ-
 បសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា ភក្ខន្តំ អភិវាទេត្វា ឯក-
 មន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធ ខោ តេ ភិក្ខុ
 ភក្ខន្តំ ឯតនកោចំ ឥន្ទាម មយំ កន្តេ បច្ឆាក្ខមំ ជន-
 បទំ កន្តំ បច្ឆាក្ខមេ ជនបទេ និវាសំ កប្បេត្តនំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

មិនប្រកាន់ថាវិញ្ញាណគឺអញ វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញទេ លុះវិញ្ញាណ
 នោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក
 ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ ម្ចាស់គហបតី បុគ្គល
 មានកាយរសាបរសល់ តែចិត្តមិនបានរសាបរសល់ យ៉ាងនេះឯង ។
 លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ បាននិយាយពាក្យនេះហើយ នកុលបិតា-
 គហបតី ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ បានត្រេកអរនឹងភាសិតរបស់ព្រះ
 សាវ័បុត្តមានអាយុ ។

[៦] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់គង់នៅក្នុងនិគមឈ្មោះទេវទហៈ របស់ពួកសក្យៈ ក្នុងដែនសក្កៈ ។
 គ្រានោះឯង ពួកភិក្ខុច្រើនរូប ដែលមានដំណើរត្រូវទៅបច្ឆាភូមិ បាន
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួកភិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំប្រាថ្នានឹងទៅកាន់ជនបទ
 ឈ្មោះបច្ឆាភូមិ នឹងសម្រេចការនៅអាស្រ័យ ក្នុងបច្ឆាភូមិជនបទ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិញ្ញា

អបលោកិតោ បន វេ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តោតិ ។ ន ខោ
 នោ កន្លេ អបលោកិតោ អាយស្មា សារីបុត្តោតិ ។ អប-
 លោកេវ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តំ សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ បណ្ឌិតោ
 ភិក្ខុនំ អនុត្តាហកោ សព្វាប្បចារីនន្តំ ។ ឯវំ កន្លេតិ
 ខោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ឆស្សោសំ ។

[៧] តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា សា-
 រីបុត្តោ កកវតោ អវិទូវេ អញ្ញាតវស្មី ឯលកលាតុម្ពេ
 និសីន្នោ ហោតិ ។ អថខោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ ភា-
 សិតំ អភិនន្តិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា កកវន្តំ
 អភិវទេត្វា បទត្ថុណំ កត្វា យេនាយស្មា សារីបុត្តោ
 តេនុបសង្កម្មសុ ឧបសង្កម្មិត្វា អាយស្មតា សារីបុត្តេន
 សទ្ធិំ សម្មោទីសុ សម្មោទនីយំ កេមំ សាវណីយំ
 វិត្តសាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និ-
 សីន្នា ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឯតទវេចំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
 បានលាសារីបុត្តហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំមិនបានលា
 ព្រះសារីបុត្តមានអាយុទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
 លាសារីបុត្តផង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះ) សារីបុត្តជាបណ្ឌិត ជាអ្នក
 អនុគ្រោះពួកភិក្ខុជាសព្វហូចារី ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កា
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧) សម័យនោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ អង្គុយនៅក្បែរ
 គុម្មវៃទឹកមួយ មិនឆ្ងាយអំពីព្រះមានព្រះភាគ ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំង
 នោះគ្រេកអរ រីករាយនឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោក
 ចាកអាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេក្សិណហើយចូល
 ទៅរកព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីក
 រាយជាមួយនឹងព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីក
 រាយនឹងពាក្យដែលគួរពួកហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំង
 នោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិតវត្តោ បបរមោ

ឥន្ទ្រាម មយំ អាវុសោ សារីបុត្ត បន្ទាភ្នំ ជនបទំ កន្តិ
 បន្ទាភ្នំមេ ជនបទេ និវាសំ កក្កប្បុត្តិ ។ អបលោកិតោ
 លោ សត្តាតិ ។ សន្តិ ហវុសោ ឆានាវេជ្ជគនំ ភិក្ខុ
 បញ្ចំ បុត្តតារោ ខត្តិយបណ្ឌិតាបិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាបិ
 កហបតិបណ្ឌិតាបិ សមណបណ្ឌិតាបិ បណ្ឌិតា ហវុ-
 សោ មនុស្សា វីរីសកា កីវាទាយស្មន្តានំ សត្តា កិ-
 មត្តាយតិ ។ កត្តិ វោ អាយស្មន្តានំ ធម្មា សុស្សតា
 សុត្តហិតា សុមនសិកតា សូបដារិតា សុប្បដិវទ្ធា
 បញ្ចាយ យថា ព្យាករមាណ អាយស្មន្តោ វត្តវាទិណោ
 ចេវ ភកវតោ អស្សបេ ន ច ភកវន្តំ អក្ខតេន អត្តា-
 ទិក្ខេយ្យាបេ ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករយ្យាបេ ន ច
 កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ(១) ការយំ ហំនំ
 អាគច្ឆេយ្យាតិ ។ ទូរតោបិ ខោ មយំ អាវុសោ អា-
 គច្ឆេយ្យាម អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស សន្តិកេ ឯតស្ស
 ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញតុ សាធុ វតាយស្មន្តិយេវ សារី-
 បុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្តោតិ ។

១ វិវាទវិវាទិបិ បាយោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

យ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសាសាវបុត្ត យើងប្រាថ្នានឹងទៅកាន់បញ្ចក្ខម-
 ជនបទ នឹងសម្រេចការនៅអាស្រ័យ ក្នុងបញ្ចក្ខមជនបទ ។ ពួកលោក
 បានលាព្រះសាស្តាហើយឬ ។ ម្នាលអាវុសា គង់មានពួកខត្តិយ-
 បណ្ឌិតខ្លះ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតខ្លះ គហបតិបណ្ឌិតខ្លះ សមណបណ្ឌិតខ្លះ
 ជាអ្នកសួរប្រស្នាចំពោះភិក្ខុដែលទៅក្នុងដែនដទៃផ្សេងៗ ព្រោះថា ពួក
 មនុស្សជាបណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណារកប្រយោជន៍ (តែងសួរថា) ព្រះ
 សាស្តារបស់ពួកលោកមានអាយុនោះ តើមានលទ្ធិដូចម្តេច ប្រៀន
 ប្រដៅដូចម្តេច ។ លោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកបានស្តាប់ដោយ
 ប្រពៃ រៀនដោយប្រពៃ យកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ ចាំជាក់លាក់
 ចាក់ធ្លុះដោយប្រពៃដោយប្រាជ្ញា នូវធម៌ទាំងឡាយដែរឬ ពួកលោក
 មានអាយុ កាលនឹងដោះស្រាយ យ៉ាងណា ដែលឈ្មោះថាសម្តែង
 តាមធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហើយផង កុំពោលបង្កាច់ព្រះ
 មានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ព្យាករនូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ផង
 លំអាននៃពាក្យបន្តិចបន្តួច ដែលប្រកបដោយធម៌ មិនគប្បីដល់នូវហេតុ
 ដែលគួរតែរៀបផង ។ ម្នាលអាវុសា ពួកយើងខ្ញុំមកអំពីទីឆ្ងាយបម្រុង
 ឲ្យដឹងសេចក្តីនៃកាសិតនេះ ក្នុងសំណាកព្រះសាវបុត្តមានអាយុ សូម
 អង្វរ សូមព្រះសាវបុត្តមានអាយុ បំភ្លឺសេចក្តីនៃកាសិតនេះឲ្យបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីគោ

[៨] តេនហារុសោ សុណាម សាធុត្ថំ មនសិក-
 រោម ភាសិស្សមិត្តំ ។ ឯវហារុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ
 អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចុស្សសំ ។ អាយស្មា សា-
 រីបុត្តោ ឯតនោមេសន្តិ ហារុសោ នាណវេជ្ជតិ ភិក្ខុ
 បញ្ចំ បុច្ឆិតារោ ខតិយបណ្ឌិតាមំ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាមំ
 កហបតិបណ្ឌិតាមំ សមណបណ្ឌិតាមំ បណ្ឌិតា ហារុ-
 សោ មនុស្ស វីមិសកា កំវនាយស្មន្តានំ សត្តា កិ-
 មក្ខាយតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុមេ អារុសោ ឯវំ ព្យាករេយ្យម
 ធន្តរកវិនយក្ខាយំ ខោ នោ អារុសោ សត្តាតិ ។ ឯវំ
 ព្យាករេម ខោ អារុសោ អស្សយេវ ឧត្តរំ បញ្ចំ
 បុច្ឆិតារោ ខតិយបណ្ឌិតាមំ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាមំ កហ-
 បតិបណ្ឌិតាមំ សមណបណ្ឌិតាមំ បណ្ឌិតា ហារុសោ
 មនុស្ស វីមិសកា កស្មី បនាយស្មន្តានំ ធន្តរកវិ-
 នយក្ខាយំ សត្តាតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុមេ អារុសោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

[៨] ម្នាលអារុសោ បើដូច្នោះ ចូរលោកទាំងឡាយស្តាប់ ចូរយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះក៏ទទួលពាក្យព្រះសារីបុត្តមានអាយុថា ករុណា អារុសោ ។ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោ គង់មានពួកខត្តិយ-បណ្ឌិតខ្លះ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតខ្លះ គហបតិបណ្ឌិតខ្លះ សមណបណ្ឌិតខ្លះ ជាអ្នកសួរប្រស្នាចំពោះភិក្ខុដែលទៅក្នុងដែនដីទេស្ស្រី ។ មិនខាន ម្នាលអារុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណារកប្រយោជន៍ (តែងសួរថា) ព្រះសាស្តារបស់លោកមានអាយុនោះ តើមានលទ្ធិដូចម្តេច ប្រដៅធម៌អ្វី ។ ម្នាលអារុសោ ពួកលោកគ្រូវគ្គសួរយ៉ាងនេះហើយ គ្រូវគ្គោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោ ព្រះសាស្តារបស់យើង ជាអ្នកប្រដៅទុកចោលកំចាត់បង្ខំនូវឆន្ទរាគ ។ ម្នាលអារុសោ កាលបើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី គង់នឹងសួរប្រស្នាតទៅទៀត ម្នាលអារុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណារកប្រយោជន៍ (សមដានឹងសួរថា) ព្រះសាស្តារបស់លោកមានអាយុប្រដៅទុកចោលកំចាត់បង្ខំ នូវឆន្ទរាគ តើក្នុងវត្ថុអ្វី ។ ម្នាលអារុសោ

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិព្វត្ថោ បរមោ

ឯវិ ព្យាករេយ្យថ រូបេ ខោ អារុសោ ធន្តរាគរិន-

យក្ខាយិ សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស។

វិញ្ញាណោ ធន្តរាគរិនយក្ខាយិ សត្តាតិ ។ ឯវិ ព្យាករេតិ

ខោ អារុសោ អស្សុយេវ ឧត្តរី បញ្ចំ បដិសារោ ខត្តិយ-

បណ្ឌិតាបិ ព្រាហ្មណាបណ្ឌិតាបិ កហបតិបណ្ឌិតាបិ ស-

មណាបណ្ឌិតាបិ បណ្ឌិតា ហារុសោ មនុស្សោ វិមសកា

កី បនាយស្មន្តានំ អាទិនំ ទិស្វា រូបេ ធន្តរាគរិន-

យក្ខាយិ សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខា-

រេស្ស ។ វិញ្ញាណោ ធន្តរាគរិនយក្ខាយិ សត្តាតិ ។ ឯវិ

បុដ្ឋា តុម្រេ អារុសោ ឯវិ ព្យាករេយ្យថ រូបេ ខោ អារុសោ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ ឧកុលបិគវគ្គ ទី ១

ពួកលោកត្រូវគេស្គាល់នេះ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
 ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុបាយឲ្យកំចាត់បង់ នូវឆន្ទរាគៈ^(១) កងរូប ។ កង
 វេទនា ។ កងសញ្ញា ។ កងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់
 ប្រដៅទុបាយកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគកងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់អាវុសោ កាល
 បើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី សមជានីស្សប្រសា
 តទៅទៀត ម្ចាស់អាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត តែងពិចារណា
 រកប្រយោជន៍ (តែងសួរថា) ព្រះសាស្តារបស់លោកមានអាយុ ទ្រង់
 ឃើញទោសដូចម្តេច បានជាប្រដៅទុបាយកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគកងរូប ។
 កងវេទនា ។ កងសញ្ញា ។ កងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រ-
 ដៅទុបាយកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគកងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ពួកលោក
 ត្រូវគេស្គាល់នេះហើយ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ

១ សេចក្តីព្រែកព្រាហ្មណ៍រូប ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារិញ្ចោ

អរីតរាគស្ស អរីតច្ឆន្ទស្ស អរីតប្បេមស្ស អរីតបិថាសស្ស

អរីតបរិឡាហស្ស អរីតតណ្ហាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណា-

មញ្ញាថាភាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស-

ថាយាសា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស

អរីតរាគស្ស ។ បេ ។ អរីតតណ្ហាស្ស តេសំ សង្ខារនំ

វិបរិណាមញ្ញាថាភាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោម-

នស្សថាយាសា ។ វិញ្ញាណោ អរីតរាគស្ស អរីតច្ឆន្ទស្ស

អរីតប្បេមស្ស អរីតបិថាសស្ស អរីតបរិឡាហស្ស អ-

រីតតណ្ហាស្ស តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិណាមញ្ញាថាភា-

វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សថាយាសា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហារិក្ខ

សេចក្តីសោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 រមែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកត្តៈ មិនទាន់ប្រាស
 ចាកឆន្ទៈ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាក
 សេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់
 ប្រាសចាកតណ្ហា ក្នុងរូប ព្រោះតែរូបនោះ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក៏ទៅ ។
 ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ មិនទាន់ប្រាសចាកកត្តៈក្នុងសង្ខារទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ សេចក្តីសោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងកើតឡើងដល់បុគ្គល ដែលមិនទាន់ប្រាសចាក
 តណ្ហា ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក៏ទៅ ។ សេចក្តី
 សោក ឡើងឡើយ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែង
 កើតឡើងដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកត្តៈ មិនទាន់ប្រាសចាក
 ឆន្ទៈ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី
 ស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាក
 តណ្ហា ក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះតែវិញ្ញាណនោះប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក៏ទៅ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិកវិញ្ញោ បបមោ

ឥទំ ខោ ឆោ អាវុសោ អាទិនិំ ទិស្វា រូបេ ធន្ត-
 រាគវិនយក្ខាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ធន្តរាគវិនយក្ខាយី សត្តាតិ ។
 ឯវិំ ព្យាកតេថ ខោ អាវុសោ អស្សយេវ ឧត្តរី បញ្ចាំ
 បុត្តិតារោ ខតិយបណ្ឌិតាចិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាចិ ក-
 ហបតិបណ្ឌិតាចិ សមណបណ្ឌិតាចិ បណ្ឌិតា ហវុសោ
 មនុស្សា វិមសកា កី បនាយស្មន្តានិំ អាទិសំសំ
 ទិស្វា រូបេ ធន្តរាគវិនយក្ខាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ធន្តរាគវិនយក្ខា-
 យី សត្តាតិ ។ ឯវិំ បុដ្ឋា តុម្ភេ អាវុសោ ឯវិំ
 ព្យាកតេយ្យថ រូបេ ខោ អាវុសោ វីតរាគស្ស វី-
 តន្តស្ស វីតប្បេមស្ស វីតបិហាសស្ស វីតបរិឡា-
 ហស្ស វីតតណ្ហស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរណាមញ្ញថាភា-
 វា នុប្បជ្ឈន្តិ សោកបរិទេវធុត្តនោមនស្សនាយាសា ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

ម្នាលអាវុសា ព្រះសាស្តារបស់យើងទាំងឡាយ ទ្រង់ឃើញទោសនេះ
 ឯង បានជាទ្រង់ប្រដៅទុក្ខបាត់បង់នូវឆន្ទរាគក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុក្ខបាត់
 បង់នូវឆន្ទរាគក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលអាវុសា កាលបើពួកលោក
 ដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី
 គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី សមជាស្ករព្រហ្មសាគទៅទៀត ម្នាល
 អាវុសា ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត តែងពិចារណារកប្រយោជន៍ (តែង
 សួរថា) ព្រះសាស្តារបស់លោកមានអាយុ ទ្រង់ឃើញអានិសង្សដូចម្តេច
 បានជាប្រដៅទុក្ខបាត់បង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុង
 សញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុក្ខបាត់
 បង់នូវឆន្ទរាគក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលអាវុសា ពួកលោកត្រូវគេសួរយ៉ាង
 នេះហើយ គួរព្យាករយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសា សេចក្តីសាក ខ្សឹក-
 ខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនកើតឡើង
 ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកឆន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រ-
 ឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 ប្រាសចាកតណ្ហាក្នុងរូប ព្រោះតែរូបនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស វីតរាគស្ស វីតច្ចន្ធស្ស

វីតប្បេមស្ស វីតបិថាសស្ស វីតបរិឡាហស្ស វីតតណ្ហាស្ស

តេសំ សង្ខារាទំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវំ នុប្បជ្ឈនំ សោ-

កបរិទេវទុក្ខនោមនស្សថាយាសា ។ វិញ្ញាណោ វីតរា-

គស្ស វីតច្ចន្ធស្ស វីតប្បេមស្ស វីតបិថាសស្ស វីត-

បរិឡាហស្ស វីតតណ្ហាស្ស តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិ-

ណាមញ្ញថាភាវំ នុប្បជ្ឈនំ សោកបរិទេវទុក្ខនោម-

នស្សថាយាសា ។ ឥទំ ខោ នោ អារុសោ អានិសំសំ

ទិស្វា រូបេ ឆន្ទរាគវិនយក្ខាយំ សត្តា ។ វេទនាយ ។

សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ស ។ វិញ្ញាណោ ឆន្ទរាគវិនយក្ខាយំ

សត្តាតិ ។

សុត្តន្តបិដក បិដកនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

កងវេទនា ។ កងសញ្ញា ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែល
ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកឆន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាស
ចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាក
តណ្ហា កងសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ
ប្លែកទៅ ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាករាគៈ
ប្រាសចាកឆន្ទៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡា
ត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកតណ្ហា កងវិញ្ញាណ
ព្រោះតែវិញ្ញាណនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ ម្នាលអារុសោ ព្រះ
សាស្តារបស់យើងទាំងឡាយ ទ្រង់ឃើញអានិសង្សនេះឯង បានជា
ទ្រង់ប្រដៅទុប្បាយកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគ កងរូប ។ កងវេទនា ។
កងសញ្ញា ។ កងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុប្បាយ
កំចាត់បង់ នូវឆន្ទរាគ កងវិញ្ញាណ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិកវិជ្ជោ បរមោ

[៩] អកុសលេ ចាវុសោ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតោ ទិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ សុខោ វិហារោ អភវិស្ស អវិយាតោ អនុបាយាសោ អបរិទ្បហោ កាយសង្ក ច ភេទា បរិ មរណា ទុក្ខតិ ចាដិកម្ចា ន យំទំ ភកវំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ វណ្ណោយ្យ ។ យស្មា ច ខោ អាវុសោ អកុសលេ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតោ ទិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ ទុក្ខោ វិហារោ សវិយាតោ សឧបាយាសោ សបរិទ្បហោ កាយសង្ក ច ភេទា បរិ មរណា ទុក្ខតិ ចាដិកម្ចា តស្មា ភកវំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ វណ្ណាតិ ។

[១០] កុសលេ ចាវុសោ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតោ ទិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ ទុក្ខោ វិហារោ អភវិស្ស សវិយាតោ សឧបាយាសោ សបរិទ្បហោ កាយសង្ក ច ភេទា បរិ មរណា ទុក្ខតិ ចាដិកម្ចា ន យំទំ ភកវំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្ព័ន្ធវ វណ្ណោយ្យ ។ យស្មា ច ខោ អាវុសោ កុសលេ ធម្មេ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតោ ទិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ សុខោ វិហារោ អវិយាតោ អនុបាយាសោ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

(៩) ម្នាលអាវុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបាននូវអកុសលធម៌
 ទាំងឡាយហើយ ការនៅជាសុខ ឥតទុក្ខ មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិន
 ក្តៅក្រហាយក្នុងបច្ចុប្បន្ននឹងមានផង លុះទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវ
 ទៅកើតក្នុងឋានសុគតិជាប្រាកដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគមិនសរសើរ
 ការលះបង់នូវអកុសលធម៌នេះទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះហេតុតែបុគ្គល
 បាននូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ ការនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយក្នុងបច្ចុប្បន្នមានផង លុះទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅ
 កើតក្នុងទុគ្គតិជាប្រាកដផង បានជាព្រះមានប្រះភាគទ្រង់សរសើរការលះ
 បង់នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។

(១០) ម្នាលអាវុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបាននូវអកុសលធម៌
 ទាំងឡាយហើយ ការនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន
 នឹងមានផង លុះទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅកើតក្នុងទុគ្គតិជាប្រា-
 កដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មិនសរសើរ នូវការបំពេញកុសល-
 ធម៌ទាំងឡាយនេះទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះហេតុតែបុគ្គលបាន នូវ
 កុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ ការនៅជាសុខ ឥតទុក្ខ មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហំវិញ្ញោ

អបរិទ្បាហោ កាយស្ស ច ភេទា បរិ មរណា សុគតិ
 ចាដ៍កត្តា តស្មា ភក្ខវា កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្ព័ន្ធ
 វណ្ណតិ ។ ឥទមវោច អាយស្មា សារីបុត្តោ ។ អត្ថ-
 មនា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិ-
 នន្ទនំ ។

[១១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា
 មហាកត្តាណោ អវន្តិស្ស វិហរតិ កុរុយេវ បថាតេ បព្វ-
 តេ ។ អថខោ ហលិទ្ធិកានិ កហបតិ យេនាយស្មា
 មហាកត្តាណោ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មនំ
 មហាកត្តានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ
 និសីន្នោ ខោ ហលិទ្ធិកានិ កហបតិ អាយស្មនំ មហា-
 កត្តានំ ឯតទវោច វត្ថមិទំ កន្តេ ភក្ខវតា អដ្ឋកវត្ថិយេ
 មាគណ្ឌិយប្បញ្ញោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

មិនក្តៅក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្នក៏មានផង លុះទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ
 ត្រូវបានសុគតិជាប្រាកដផង បានជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សរសើរ
 នូវការបំពេញកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ សំដែង
 ភាសិតនេះចប់ហើយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ
 បានត្រេកអរ នឹងភាសិត របស់ព្រះសាវ័បុត្ត មានអាយុ ។

(១១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាកថានៈ
 មានអាយុ គង់នៅលើភ្នំមានជ្រោះ (ម្ខាង) ទៀបក្រុងឈ្មោះកុរុរយរៈ
 ក្នុងអវនីជនបទ ។ គ្រានោះឯង គហបតីឈ្មោះហលិទ្ធិកានិ បានចូល
 ទៅរកព្រះមហាកថានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 មហាកថានៈមានអាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះហលិទ្ធិកា-
 និគហបតីអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះមហាកថានៈ
 មានអាយុ យ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សុភាសិតនេះ
 ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុក ក្នុងមាគណ្ឌិយប្បញ្ញា ដែលរាប់
 បញ្ចាលក្នុងអដកវគ្គថា

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិតវិញ្ញោ បបរមោ

ឌីកំ បហាយ អនិកេតសារី

កាមេ អគុត្ថំ មុនិ សន្តវានិ

កាមេហិ វិត្តោ អប្បក្ខរានោ

កមំ ន វិក្កយ ជនេន កយិរាតិ ។

ឥមស្សនុ ខោ កន្តេ កកវតា សម្មិតេន ភាសិតស្ស
កមំ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វាតិ ។

[១២] រូបធាតុ ខោ កហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឌីកោ
រូបធាតុរកវិនិពន្ធា បន វិញ្ញាណំ ឌីកសារីតិ វុច្ចតិ ។
វេទនាធាតុ ខោ កហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឌីកោ វេទនា-
ធាតុរកវិនិពន្ធា បន វិញ្ញាណំ ឌីកសារីតិ វុច្ចតិ ។
សញ្ញាធាតុ ខោ កហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឌីកោ សញ្ញា-
ធាតុរកវិនិពន្ធា បន វិញ្ញាណំ ឌីកសារីតិ វុច្ចតិ ។
សង្ខារធាតុ ខោ កហបតិ វិញ្ញាណស្ស ឌីកោ សង្ខារ-
ធាតុរកវិនិពន្ធា បន វិញ្ញាណំ ឌីកសារីតិ វុច្ចតិ ។
ឯវិ ខោ កហបតិ ឌីកសារី ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាល័យ: ឧត្តរាបិណ្ឌ ទី ១

ព្រះភថាគតលះបង់នូវផ្ទះ (បញ្ចក្ខន្ធ) ជាអ្នកមិនមានការ
អន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ (ការម្នាក់ទាំង ៦) ជាអ្នកប្រាជ្ញ
មិនបានធ្វើនូវសេចក្តីស្ម័គ្រស្មាល ក្នុងស្រុក ជាអ្នកទំនេរចាក
ភាមទាំងឡាយ មិនមានប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល មិន
គប្បីធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន ។

បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ដោយសង្ខេបនេះ តើត្រូវយល់ដោយពិស្តារដូចម្តេច ។

[១២] ម្នាលគហបតី រូបធាតុ ឈ្មោះថាជាផ្ទះរបស់វិញ្ញាណ ឯកម្ម-
វិញ្ញាណ ដែលជាប់ចំពាក់ដោយតម្រេកក្នុងរូបធាតុ ហៅថាការអន្ទោល
ទៅរកផ្ទះ ។ ម្នាលគហបតី វេទនាធាតុ ឈ្មោះថាជាផ្ទះរបស់វិញ្ញាណ
ឯកម្មវិញ្ញាណ ដែលជាប់ចំពាក់ដោយតម្រេកក្នុងវេទនាធាតុ ហៅថាការ
អន្ទោលទៅរកផ្ទះ ។ ម្នាលគហបតី សញ្ញាធាតុ ឈ្មោះថាជាផ្ទះរបស់
វិញ្ញាណ ឯកម្មវិញ្ញាណ ដែលជាប់ចំពាក់ដោយតម្រេកក្នុងសញ្ញាធាតុ
ហៅថាការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ ។ ម្នាលគហបតី សង្ខារធាតុ ឈ្មោះ
ថាជាផ្ទះរបស់វិញ្ញាណ ឯកម្មវិញ្ញាណ ដែលជាប់ចំពាក់ដោយតម្រេក ក្នុង
សង្ខារធាតុ ហៅថាការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលជា
អ្នកអន្ទោលទៅរកផ្ទះ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវត្តោ

[១៣] កថាញ កហបតិ អនោកសាវី ហោតិ ។

រូបជាតុយោ ខោ កហបតិ យោ ឆន្ទោ យោ វគោ
 យោ នន្ទំ យោ តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេ-
 តសោ អធិដ្ឋាជាកិនិវេសានុសយោ តេ តថាគតស្ស
 បហំនា ឧច្ឆន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនកាវុត្តតា
 អាយតិ អនុប្បទទម្ហា តស្មា តថាគតោ អនោក-
 សាវតិ វុត្ថតិ ។ វេទនាជាតុយោ ខោ កហបតិ ។
 សញ្ញាជាតុយោ ខោ កហបតិ ។ សង្ខារជាតុយោ
 ខោ កហបតិ ។ វិញ្ញាណជាតុយោ ខោ កហបតិ
 យោ ឆន្ទោ យោ វគោ យោ នន្ទំ យោ តណ្ហា យេ
 ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋាជាកិនិវេសានុសយោ
 តេ តថាគតស្ស បហំនា ឧច្ឆន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា
 អនកាវុត្តតា អាយតិ អនុប្បទទម្ហា តស្មា តថាគតោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១៣] ម្នាលគហបតី ចុះព្រះតថាគតមិនមានការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី សេចក្តីប៉ិនប៉ង តម្រេក សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងរូបធាតុ មួយទៀត ឧបាយ^(១)និង ឧបាទាន^(២)ណា ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់អកុសលចិត្ត ធម៌ទាំងនោះ ព្រះតថាគតបានលះបង់ហើយ បានគាស់រំលើងគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាពមិនកើតតទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះតថាគត មិនមានការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ ។

ម្នាលគហបតី ក្នុងវេទនាធាតុ ។ ម្នាលគហបតី ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ម្នាលគហបតី ក្នុងសង្ខារធាតុ ។ ម្នាលគហបតី សេចក្តីប៉ិនប៉ង តម្រេក សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងវិញ្ញាណធាតុ មួយទៀត ឧបាយ និងឧបាទានណា ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់អកុសលចិត្ត ធម៌ទាំងនោះ ព្រះតថាគតបានលះបង់ចោលហើយ បានគាស់រំលើងគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាពមិនកើតតទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះតថាគត

១ ឧបាយពីរគឺ តណ្ហា ១ ទិដ្ឋិ ១ ។ ២ ឧបាទាន ៤ មានកាមុបាទានជាដើម (អដ្ឋកថា) ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ ឧកុលបិរុញោ បរមោ

អនោកតសារីតិ វុច្ចតិ ។ ឯវិ ខោ កហាបតិ អនោកតសារី
ហោតិ ។

[១២] កថញ្ច កហាបតិ និកេតសារី ហោតិ ។ រូប-

និមិត្តនិកេតវិសារវិនិពន្ធា ខោ កហាបតិ និកេតសារីតិ
វុច្ចតិ ។ សន្ននិមិត្ត ។ បេ ។ កន្ធនិមិត្ត ... រសនិមិត្ត...
ដោជ្ជនិមិត្ត... ធម្មនិមិត្តនិកេតវិសារវិនិពន្ធា ខោ កហា-
បតិ និកេតសារីតិ វុច្ចតិ ។ ឯវិ ខោ កហាបតិ និកេ-
តសារី ហោតិ ។

[១៥] កថញ្ច កហាបតិ អនិកេតសារី ហោតិ ។

រូបនិមិត្តនិកេតវិសារវិនិពន្ធា ខោ កហាបតិ តថាភកតស្ស
បហីនា ឧដ្ឋន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនកាវដ្ឋតា

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវគ្គ ទី ១

មិនមានការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រះតថាគតមិនមាន
ការអន្ទោលទៅរកផ្ទះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១២) ម្នាលគហបតី ចុះបុគ្គលដែលមានការអន្ទោលទៅរកកន្លែង
ស្នាក់ (អារម្មណ៍ទាំង ៦) តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលដែល
ហៅថាមានការអន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយទៅ និងការ
ជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងកន្លែងស្នាក់ គឺរូបនិមិត្ត ។ សទ្ទ-
និមិត្ត ។ បេ ។ គន្ធនិមិត្ត ... រសនិមិត្ត ... ផោដ្ឋនិមិត្ត ... ម្នាលគហបតី
បុគ្គលដែលហៅថា មានការអន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយ
ទៅ និងការជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងកន្លែងស្នាក់ គឺធម្ម-
និមិត្ត ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលដែលមានការអន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់
យ៉ាងនេះឯង ។

(១៥) ម្នាលគហបតី ចុះព្រះតថាគតដែលមិនមានការអន្ទោលទៅ
រកកន្លែងស្នាក់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី សេចក្តីផ្សាយទៅ និង
ការជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងកន្លែងស្នាក់ គឺរូបនិមិត្ត ព្រះ
តថាគតបានលះបង់ចោលហើយ បានគាស់រំលើងគល់អស់ហើយ បានធ្វើ
ឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិញ្ញាណ

អាយតិ អនុប្បាទធម្មា តស្មា តថាគតោ អនិកេតតសា-

វតិ វុច្ចតិ ។ សន្និធិមិត្ត ។ បេ ។ កន្ធិមិត្ត ... វស-

និមិត្ត ... ដោដ្ឋព្វនិមិត្ត ... ធម្មនិមិត្តនិកេតវិសាវវិនិត្តា

ខោ កហបតិ តថាគតស្ស បហំនា ខុច្ចន្ទមូលា តាលា-

វតកតា អនការវុត្តតា អាយតិ អនុប្បាទធម្មា តស្មា

តថាគតោ អនិកេតសាវតិ វុច្ចតិ ។ ឯវិ ខោ កហបតិ

អនិកេតសាវ ហោតិ ។

[១៦] កថញ្ច កហបតិ តាមេ សន្តវជានោ

ហោតិ ។ ឥធន កហបតិ ឯកក្ខេវា គិហំហិ សំសដ្ឋោ

វិហាវតិ សហន្និ សហសោកី សុខិតេសុ សុខិតោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ជាសភាពមិនកើតតទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះតថាគត មិនមានការអន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ (អារម្មណ៍ទាំង ៦) ។

សុទ្ធនិមិត្ត ។ បេ ។ គន្ធនិមិត្ត ... រសនិមិត្ត ... ផោដ្ឋព្វនិមិត្ត ... ម្នាល គហបតី សេចក្តីផ្សាយទៅ និងការជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើង ក្នុងកន្លែងស្នាក់គឺធម្មនិមិត្ត ព្រះតថាគតបានលះបង់ចោលហើយ បាន គាស់រំលើងគល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើម ភ្លោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាពមិនកើតតទៅ ព្រោះ ហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះតថាគត មិនមានការអន្ទោលទៅ រកកន្លែងស្នាក់ ។ ម្នាលគហបតី ព្រះតថាគតមិនមានការអន្ទោលទៅ រកកន្លែងស្នាក់ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦) ម្នាលគហបតី ភិក្ខុដែលមានសេចក្តីស្មោះស្ម័គ្រលក្ខណ៍ស្រុក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកប្រឡូកប្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថ មានសេចក្តីរីករាយជាមួយគ្នា មានសេចក្តីសោក ជាមួយគ្នា កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសេចក្តីសុខ ក៏បានសេចក្តីសុខផង

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិកវត្តោ បបមោ

ទុក្ខំតេសុ ទុក្ខំតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចករណីយេសុ អត្ត-

នា តេសុ យោកំ អាបជ្ជតិ ។ ឯវំ ខោ កហបតិ តាមេ

សន្តវជាតោ ហោតិ ។

[១៧] កថញ្ច កហបតិ តាមេ ន សន្តវជាតោ

ហោតិ ។ ឥធិ កហបតិ ភិក្ខុ ភិហំហិ អសំសដ្ឋោ

វិហរតិ ន សហន្នំ ន សហសោកី ន សុខំតេសុ

សុខំតោ ន ទុក្ខំតេសុ ទុក្ខំតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចក-

រណីយេសុ ន អត្តនា តេសុ យោកំ អាបជ្ជតិ ។ ឯវំ

ខោ កហបតិ តាមេ ន សន្តវជាតោ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នក្កលបិរវត្ត ទី ១

កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសេចក្តីទុក ក៏បានសេចក្តីទុកផង កាលបើពួក
គ្រហស្ថទាំងនោះ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ដូចខ្យល់ខ្យាយក្តី
កិច្ចទាំងនោះដោយខ្លួនឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុមានសេចក្តីសិទ្ធិស្គាល់
ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

(១៧) ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុដែលមិនសិទ្ធិស្គាល់ក្នុងស្រុក តើ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនច្រឡំច្រឡំដោយ
ពួកគ្រហស្ថ មិនត្រេកអរជាមួយគ្នា មិនមានសេចក្តីសោកជាមួយគ្នា
កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីសុខ ក៏មិនបានសេចក្តីសុខជាមួយផង
កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីទុក ក៏មិនបានសេចក្តីទុកជាមួយផង
កាលបើពួកគ្រហស្ថ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ក៏មិនដូចខ្យល់
ខ្យាយក្តីកិច្ចការទាំងនោះដោយខ្លួនឯង ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុដែលមិន
សិទ្ធិស្គាល់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទទួរវគ្គោ

[១៨] កថញ្ច កហមតិ កាមេហិ ន វិត្តោ ហោ-

តិ ។ ឥធិ កហមតិ ឯកោ កាមេសុ អវីតរកោ

ហោតិ អវីតច្ចុដ្ឋោ អវីតប្បមោ អវីតបិថាសោ អវីតបរិ-

ឡាហោ អវីតតណ្ហោ ។ ឯវិចោ កហមតិ កាមេហិ ន

វិត្តោ ហោតិ ។

[១៩] កថញ្ច កហមតិ កាមេហិ វិត្តោ ហោតិ ។

ឥធិ កហមតិ ឯកោ កាមេសុ វីតរកោ ហោតិ

វីតច្ចុដ្ឋោ វីតប្បមោ វីតបិថាសោ វីតបរិឡាហោ វីត-

តណ្ហោ ។ ឯវិចោ កហមតិ កាមេហិ វិត្តោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១៨] ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុដែលមិនស្ងាត់ចាកកាម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនទាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប៉ិនប៉ង មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយនៅឡើយ ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុដែលមិនស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយយ៉ាងនេះឯង ។

[១៩] ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ប្រាសចាកតម្រេក ប្រាសចាកសេចក្តីប៉ិនប៉ង ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុដែលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិកវត្តោ បបមោ

[២០] កថញ្ច កហាបតិ បុរត្តរាជោ ហោតិ ។

ឥធន កហាបតិ ឯកក្ខត្តស្ស ឯ ឯវិ ហោតិ ឯវិរូបោ សិយំ
អនាគតមន្វានំ ឯវិវេទនោ សិយំ អនាគតមន្វានំ ឯវិ-
សញ្ញោ សិយំ អនាគតមន្វានំ ឯវិសង្ការោ សិយំ អ-
នាគតមន្វានំ ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្វានន្តិ ។
ឯវិ រោ កហាបតិ បុរត្តរាជោ ហោតិ ។

[២១] កថញ្ច កហាបតិ អបុរត្តរាជោ ហោតិ ។

ឥធន កហាបតិ ឯកក្ខត្តស្ស ន ឯវិ ហោតិ ឯវិរូបោ សិយំ
អនាគតមន្វានំ ឯវិវេទនោ សិយំ អនាគតមន្វានំ ឯវិ-
សញ្ញោ សិយំ អនាគតមន្វានំ ឯវិសង្ការោ សិយំ អនា-
គតមន្វានំ ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្វានន្តិ ។ ឯវិ
រោ កហាបតិ អបុរត្តរាជោ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ឧកុលបិរវត្ត ទី ១

(២០) ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុជាអ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តី
ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនា-
គត សូមឲ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យមានសញ្ញា
យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
ជាអនាគត សូមឲ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

(២១) ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តី
ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអ-
នាគត សូមឲ្យមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យមាន
សញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុង
កាលជាអនាគត សូមឲ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

(២២) កថញ្ច កហាបតិ កថំ វិក្កយ ជនេន កត្តា

ហោតិ ។ ឥធិ កហាបតិ ឯកោន្តោ ឯវ្យាបី កថំ កត្តា

ហោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ អហំ ឥមំ

ធម្មវិនយំ អាជានាមិ កត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្ស-

សិ មិន្ទាបដិបន្នោ ត្រមសិ អហាមស្មំ សម្មាបដិបន្នោ

បុរេ វិនយំ បន្នា អវេន បន្នា វិនយំ បុរេ អវេន ស-

ហិតម្មេ អសហិតន្តេ អធិចិន្តាន្តេ វិបរាវតំ អាហាបិតោ

តេ វាខោ ចរ វាធម្មមោក្ខាយ និក្ខហិតោសិ និព្វេធមហិ

វា សុចេ ចហោសីតិ ។ ឯវ្យំ ខោ កហាបតិ កថំ វិក្កយ

ជនេន កត្តា ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(២២) ម្នាលគហបតី ចុះភិក្ខុធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន

តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុខ្វះក្នុងសាសនានេះ និយាយពាក្យ

មានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះទេ ខ្ញុំទើប

ស្គាល់ច្បាស់ធម៌វិន័យនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នក

ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ខ្ញុំទើបប្រតិបត្តិត្រូវ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយមុន

អ្នកទៅជានិយាយក្រោយ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយក្រោយ អ្នកទៅ

ជានិយាយមុន ពាក្យរបស់ខ្ញុំទើបមានប្រយោជន៍ ពាក្យរបស់អ្នកមិនមាន

ប្រយោជន៍ទេ វត្ថុដែលអ្នកសន្សំមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំដីខ្ញុំក៏

បែរតទៅ ខ្ញុំលើកទោសអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅរកដោះទោស (ឱ្យរួចចុះ)

ខ្ញុំសង្កត់សង្កិនអ្នកហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដោះស្រាយមកចុះ ។

ម្នាលគហបតី ភិក្ខុធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិតវគ្គោ បបរមោ

[២៣] កថញ្ច កហាបតិ កថំ ន វិក្កយ្យ ជនេន
 កត្តា ហោតិ ។ ឥធិ កហាបតិ ភិក្ខុ ន ឃ្យ្គបំ កថំ
 កត្តា ហោតិ ន ភិក្ខុ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ អហំ
 ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាមិ កី ភិក្ខុ ឥមំ ធម្មវិនយំ អា-
 ជានិស្សសិ មិច្ឆាបដិបន្នោ ភូមសិ អហាមស្មី សម្មាប-
 ដិបន្នោ បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច បច្ឆា វចនីយំ បុរេ
 អវច សហិតម្មេ អសហិតន្តេ អធិច្ឆន្តន្តេ វិបរាវត្តំ
 អាភេបិតោ តេ វាទោ ចរ វាទប្បមោក្ខាយ និក្ខហ៍-
 តាសិ និព្វេធមហិ វា សុចេ បហោសីតិ ។ ឃី ខោ
 កហាបតិ កថំ ន វិក្កយ្យ ជនេន កត្តា ហោតិ ។

[២៤] ឥតិ ខោ កហាបតិ យន្តំ វុត្តំ កកវតា អដ្ឋ-
 កវត្តិយេ មាគណ្ឌិប្បយញោ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវគ្គ ទី ១

(២៣) ចុះភិក្ខុមិនធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិននិយាយពាក្យមានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះទេ ខ្ញុំទើបស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នកជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ខ្ញុំទើបប្រតិបត្តិត្រូវ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយមុន អ្នកទៅជានិយាយក្រោយ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយក្រោយ អ្នកទៅជានិយាយមុន ពាក្យរបស់ខ្ញុំទើបមានប្រយោជន៍ ពាក្យអ្នកមិនមានប្រយោជន៍ទេ វត្ថុដែលអ្នកសន្សំមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំដីខ្ញុំក៏បរិភោគទៅ ខ្ញុំលើកទោសអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅរកដោះទោស (ឱ្យរួចចុះ) ខ្ញុំសង្កត់សង្កិនអ្នកហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដោះស្រាយមកចុះ ។ ម្ចាស់គហបតី ភិក្ខុមិនធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

(២៤) ម្ចាស់គហបតី ភាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ហើយ ក្នុងមាគណិយប្បញ្ញា ដែលរាប់ចូលក្នុងអដ្ឋកថា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវត្តោ

ឡើកំ បហាយ អនិកេតសាវ័

កាមេ អកុញ្ញំ មុនិ សន្តវានិ

កាមេហិ វិត្តោ អប្បក្ខណោ

កមំ ន វិគ្គយ ជនេន កយិរាតិ ។

ឥមស្ស ខោ កហបតិ កកវតា សន្និទ្ធន កាសិ-
តស្ស ឯវិ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។

[២៥] ឯវេច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា
មហាកថ្នានោ អវន្តិសុ វិហរតិ កុរុយេ បចាតេ
បព្វតេ ។ អថខោ ហលិទ្ធិកានិ កហបតិ យេនា-
យស្មា មហាកថ្នានោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា
អាយស្មន្តំ មហាកថ្នានិ អភិវាទេត្តា ឯកមន្តំ និស័-
ទិ ។ ឯកមន្តំ និស័ន្នោ ខោ ហលិទ្ធិកានិ កហ-
បតិ អាយស្មន្តំ មហាកថ្នានិ ឯតទេវេន វុត្តមិទំ
កន្តេ កកវតា សក្កប្បព្វោ យេ តេ សមណាព្រាហ្មណ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ព្រះតថាគត លះបង់ផ្ទះគឺបញ្ចក្ខន្ធហើយ ជាអ្នកមិនមានការ
 អន្ទោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ (គឺអារម្មណ៍ទាំង ៦) ជាអ្នកប្រាជ្ញ
 មិនធ្វើសេចក្តីស្ម័គ្រស្មាលក្នុងស្រុក ជាអ្នកទំនេរចាកកាមទាំង-
 ឡាយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល មិនគប្បី
 ធ្វើនូវពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន ដូច្នេះឯង ។

ម្ចាស់គហបតី សេចក្តីនៃព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
 យ៉ាងនេះចុះ ។

(២៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាក្ខត្តានៈ
 មានអាយុ គង់នៅលើភ្នំដែលមានជ្រោះម្ខាង ទៀបក្រុងឈ្មោះកុរុ-
 យរៈ ក្នុងដែនអវន្តី ។ គ្រានោះឯង គហបតីឈ្មោះហលិទ្ធិកានិ ចូល
 ទៅរកព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះ
 មហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះហលិទ្ធិកា-
 និគហបតី អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបនិយាយនឹងព្រះមហាក្ខត្តានៈ
 មានអាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកក្នុងសក្ខប្បញ្ញាថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិរវិញ្ចោ បបមោ

តណ្ហាសង្ខយវិមត្តា តេ អច្ឆន្ទនិដ្ឋា អច្ឆន្ទយោកត្ថេ-
មិនោ អច្ឆន្ទព្រហ្មចារិនោ អច្ឆន្ទបរិយោសាទា សេដ្ឋា
នេវមនុស្សានន្តិ ។ ឥមស្ស នុ ខោ កន្លេ កកវតា
សង្ខិត្តន ភាសិតស្ស កកមិ វិត្តាវេន អត្តោ ទដ្ឋព្រាតិ ។

[២៦] រូបធាតុយា ខោ កហបតិ យោ ធន្តោ
យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុ-
បាទាទា ចេតសោ អនិដ្ឋានភិទិវេសានុសយា តេសំ
ខយា វិរាតា និរោទា ចាតា បដិទិស្សត្តា ចិត្តំ
សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ ។ វេទនាធាតុយា ខោ កហបតិ
។ បេ ។ សញ្ញាធាតុយា ខោ កហបតិ ។ សង្ខារធាតុយា
ខោ កហបតិ ។ វិញ្ញាណធាតុយា ខោ យោ ធន្តោ
យោ រាគោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុ-

ឧទ្ទិសយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវគ្គ ទី ១

មានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃតណ្ហា ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ទើបពេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រេចហើយ ពេញ
 ជាអ្នកមានធម៌ក្រមចាកយោគៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ពេញ
 ជាអ្នកមានទីបំផុតដោយជុំវិញ ប្រសើរបំផុតជាងទៅតានឹងមនុស្សទាំង
 ឡាយ ។ បពិត្រលោកដ៏បម្រើន សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង តើត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
 ដូចម្តេច ។

[២៦] ម្នាលគហបតី សេចក្តីប៉ុនប៉ង តម្រេក រីករាយ ប្រាថ្នា
 ទុបាយ និងទុបាទាន ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់
 ចិត្តណា ក្នុងរូបធាតុ ចិត្តដែលហៅថារួចស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅ
 ព្រោះគ្មានតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះលះបង់ ព្រោះដង្រុះចោល
 នូវសេចក្តីប៉ុនប៉ងជាដើមនោះ ។ ម្នាលគហបតី ក្នុងវេទនាធាតុ ។ បេ ។
 ម្នាលគហបតី ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ម្នាលគហបតី ក្នុងសង្ខារធាតុ ។
 ម្នាលគហបតី សេចក្តីប៉ុនប៉ង តម្រេក រីករាយ ប្រាថ្នា ទុបាយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវច្ឆោ

ថា នាង ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិទិវេសានុសយា តេសំ
 ខយា វិរាតា និរោធា ចាតា បដិទិស្សត្តា ចិត្តំ សុវិមុត្តនិ
 វុច្ឆតិ ។ ឥតិ ខោ កហបតិ យន្តំ វុត្តំ កកវតា សក្ក-
 ប្បញ្ញោ យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តា
 តេ អច្ចន្តនិដ្ឋា អច្ចន្តយោគត្តមិនោ អច្ចន្តប្រហូចារិនោ
 អច្ចន្តបរិយោសានា សេដ្ឋា ទេវមនុស្សានន្តិ ។ ឥមស្ស
 ខោ កហបតិ កកវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តា-
 វេន អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ ។

[២៧] ឯវច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា សា-
 វត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
 តត្រ ខោ កកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។
 កទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោសំ ។ កកវា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

និងឧបាទាន ដែលជាទីឈរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់ចិត្តណា ក្នុង
 វិញ្ញាណធាតុ ចិត្តដែលហៅថា រូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅ ព្រោះ
 គ្មានតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះលះបង់ ព្រោះជម្រុះចោល នូវសេចក្តី
 ប៉ិនប៉ងជាដើមនោះ ។ ម្នាលគហបតី ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ក្នុងសក្កប្បញ្ញាថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ដែលមាន
 ចិត្តរូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃគណ្ណា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ ទើបពេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រេចហើយ ពេញជាអ្នកមាន
 សេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ពេញ
 ជាអ្នកមានទីបំផុតដោយជុំវិញ ប្រសើរបំផុតជាងទេវតានិងមនុស្សទាំង
 ឡាយ ដូច្នេះឯង ។ ម្នាលគហបតី សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

(២៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុថា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ បានទទួលព្រះពុទ្ធដីការរបស់
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិតវិញ្ញោ បបមោ

ឯតទេវេច សមាធិំ ភិក្ខុវេ ភាវេថ ។ សមាហិតោ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យថាភ្នំ បដាណាតិ ។ តិញ្ច យថាភ្នំ
 បដាណាតិ ។ រូបស្ស សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច វេទនាយ
 សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច សញ្ញាយ សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋ-
 មញ្ច សង្ខារនំ សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច វិញ្ញាណស្ស
 សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច ។

(២៨) កោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស សមុទយោ កោ
 វេទនាយ សមុទយោ កោ សញ្ញាយ សមុទយោ
 កោ សង្ខារនំ សមុទយោ កោ វិញ្ញាណស្ស សមុទ-
 យោ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អភិទន្ធនិ អភិវទនិ អដ្ឋោសាយ
 តិដ្ឋនិ ។ តិញ្ច អភិទន្ធនិ អភិវទនិ អដ្ឋោសាយ
 តិដ្ឋនិ ។ រូបំ អភិទន្ធនិ អភិវទនិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋនិ
 តស្ស រូបំ អភិទន្ធតោ អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ
 តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជនិ នន្ទំ យា រូបេ នន្ទំ តទុហានានំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ នកុលបិដក ទី ១

ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចម្រើន
នូវសមាធិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានចិត្តតំកល់មាំហើយ រមែង
ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ។ ចុះដឹងច្បាស់នូវអ្វី តាមសេចក្តីពិត ។ ដឹង
ច្បាស់ នូវការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃរូប នូវការកើតឡើងនិង
សេចក្តីវិនាសនៃវេទនា នូវការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា នូវ
ការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាស នៃសង្ខារទាំងឡាយ នូវការកើតឡើង
និងសេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណ ។

(២៨) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការកើតឡើងនៃរូប តើដូចម្តេច
ការកើតឡើងនៃវេទនា តើដូចម្តេច ការកើតឡើងនៃសញ្ញា តើដូចម្តេច
ការកើតឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ តែងត្រេកអរ
សរសើរ ក្រសោបក្រសាយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ តែងត្រេកអរ
សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកអ្វី ។ បុគ្គលនោះ តែងត្រេកអរ សរសើរ
ក្រសោបក្រសាយកនូវរូប កាលបុគ្គលនោះ កំពុងត្រេកអរ សរសើរ
ក្រសោបក្រសាយកនូវរូប សេចក្តីត្រេកអរតែងកើតឡើង សេចក្តីត្រេក
អរណាក្នុងរូប សេចក្តីត្រេកអរនោះ ហៅថាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់)

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិញ្ញា

តស្ម័ង្កាទានាធម្មច្ចយា ភកេ កវប្បច្ចយា ជាតិ ជា-
 តិប្បច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ម័ង្កា-
 យាសា សម្ពុទ្ធី ។ ឯវមេតស្ម័ង្កកេវលស្ម័ង្កទុក្ខក្ខន្ធស្ម័ង្ក
 សមុទយោ ហោតិ ។ វេទនំ អភិនន្ទតិ ។ បេ ។ សញ្ញា
 អភិនន្ទតិ ។ បេ ។ សង្ខារេ អភិនន្ទតិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ
 អភិនន្ទតិ អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ តស្ម័ង្ក វិញ្ញាណំ
 អភិនន្ទតោ អភិវេទតោ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ
 នន្ទិ យា វិញ្ញាណោ នន្ទិ តទុច្ចាទានំ តស្ម័ង្កាទា-
 នម្បច្ចយា ភកេ កវប្បច្ចយា ជាតិ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ម័ង្ក
 កេវលស្ម័ង្កទុក្ខក្ខន្ធស្ម័ង្ក សមុទយោ ហោតិ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ រូបស្ម័ង្ក សមុទយោ អយំ វេទនា សមុទយោ
 អយំ សញ្ញា សមុទយោ អយំ សង្ខារំ សមុទយោ
 អយំ វិញ្ញាណស្ម័ង្ក សមុទយោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធារវគ្គ

ភពកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់នូវរូបនោះជាបច្ច័យ ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ សេចក្តីសោក ឡឹកឡួល ទុក្ខ ទោម-
 នស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ
 ដែរ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ត្រេក-
 អរនឹងវេទនា ។ បេ ។ ត្រេកអរនឹងសញ្ញា ។ បេ ។ ត្រេកអរនឹងសង្ខារ
 ទាំងឡាយ ។ បេ ។ ត្រេកអរ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្ធវិញ្ញាណ
 កាលបើបុគ្គលនោះ កំពុងត្រេកអរ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្ធវិញ្ញាណ
 សេចក្តីត្រេកអរមែនកើតឡើង សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុង
 វិញ្ញាណ សេចក្តីត្រេកអរនោះ ហៅថាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់) ភព
 កើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់នូវវិញ្ញាណនោះជាបច្ច័យ ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។ បេ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឲ្យកើតរូប នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឲ្យកើតវេទនា នេះឈ្មោះថាហេតុឲ្យកើតសញ្ញា នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឲ្យកើតសង្ខារទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឲ្យកើតវិញ្ញាណ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិកវគ្គោ បបមោ

(២៩) កោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស អត្ថដ្ឋមោ ។ កោ
វេទនាយ ។ កោ សញ្ញាយ ។ កោ សង្ខារនំ ។ កោ
វិញ្ញាណស្ស អត្ថដ្ឋមោ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ នាភិន្នន្តិ
នាភិវទនិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋនិ ។ តិញ្ច នាភិន្នន្តិ
នាភិវទនិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋនិ ។ រូបំ នាភិន្នន្តិ នា-
ភិវទនិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋនិ តស្ស រូបំ អនភិន្នន្តោ
អនភិវទតោ អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា រូបេ នន្ទិ សា
និរុជ្ឈនិ តស្ស នន្ទិនិរោជា ឧបាទាននិរោជា ឧបាទា-
ននិរោជា ភវនិរោជា ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោជា ហោតិ ។ វេទនំ នាភិន្នន្តិ នា-
ភិវទនិ នាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋនិ តស្ស វេទនំ អនភិន្នន្តោ
អនភិវទតោ អនដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា វេទនាយ
នន្ទិ សា និរុជ្ឈនិ តស្ស នន្ទិនិរោជា ឧបាទាននិរោជា

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ឧកុលបិណ្ឌ ទី ១

(២៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីវិនាសទៅវិញនៃរូប តើ
 ដូចម្តេច ។ នៃវេទនា តើដូចម្តេច ។ នៃសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ នៃ
 សង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណ តើដូច
 ម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនត្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ
 មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកអ្វី ។ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវរូប កាលបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវរូប សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងរូប
 សេចក្តីត្រេកអរនោះ ក៏រលត់បាត់បង់ ការរលត់ទុបាទាន ព្រោះរលត់
 សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ ការរលត់ភព ព្រោះរលត់ទុបាទាន
 ។ បេ ។ ការរលត់ទៅនៃកងទុក្ខទាំងអស់^១នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលនោះ
 មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវវេទនា កាល
 បុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវ
 វេទនាទេ សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងវេទនា សេចក្តីត្រេកអរនោះ ក៏រលត់
 ទៅ ការរលត់ទុបាទាន ព្រោះរលត់សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស និទានវគ្គោ

ឧបាទាននិរោធិ កវនិរោធិ កវនិរោធិ ជាតិនិរោធិ
។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ
ហោតិ ។ សញ្ញំ នាភិនន្តតិ ។ បេ ។ សង្ខារេ នាភិនន្តតិ
នាភិវន្តតិ នាជ្ឈេសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស សង្ខារេ អន-
ភិនន្តតោ អនភិវន្តតោ អនជ្ឈេសាយ តិដ្ឋតោ យា
សង្ខារេសុ នន្តិ សា និរុជ្ឈតិ តស្ស នន្តិនិរោធិ ឧបា-
ទាននិរោធិ ឧបាទាននិរោធិ កវនិរោធិ ។ បេ ។ ឯ-
វមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។
វិញ្ញាណំ នាភិនន្តតិ នាភិវន្តតិ នាជ្ឈេសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស
វិញ្ញាណំ អនភិនន្តតោ អនភិវន្តតោ អនជ្ឈេសាយ
តិដ្ឋតោ យា វិញ្ញាណេ នន្តិ សា និរុជ្ឈតិ តស្ស នន្តិនិ-
រោធិ ឧបាទាននិរោធិ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។ អយំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
អត្ថន្តមោ អយំ វេទនាយ អត្ថន្តមោ អយំ សញ្ញាយ
អត្ថន្តមោ អយំ សង្ខារាជំ អត្ថន្តមោ អយំ វិញ្ញាណស្ស
អត្ថន្តមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ការរលត់ភព ព្រោះរលត់ទុប្បាទាន ការរលត់ជាតិ ព្រោះរលត់ភព
 ។ បេ ។ ការរលត់ទៅនៃកងទុក្ខទាំងអស់⁺នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ មិនត្រេក-
 អនឺងសញ្ញា ។ បេ ។ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវ
 យកនូវសង្ខារទាំងឡាយ កាលបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវសង្ខារទាំងឡាយទេ សេចក្តីត្រេកអរណាក្នុង
 សង្ខារទាំងឡាយ សេចក្តីត្រេកអរនោះរលត់ទៅ ការរលត់ទុប្បាទាន
 ព្រោះរលត់សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ ការរលត់ភព ព្រោះរលត់
 ទុប្បាទាន ។ បេ ។ ការរលត់ទៅនៃកងទុក្ខទាំងអស់⁺នេះ យ៉ាងនេះឯង ។
 មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវវិញ្ញាណ កាល
 បើបុគ្គលនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោបក្រសាវយកនូវ
 វិញ្ញាណទេ សេចក្តីត្រេកអរណា ក្នុងវិញ្ញាណ សេចក្តីត្រេកអរនោះ
 រលត់ទៅ ការរលត់ទុប្បាទាន ព្រោះរលត់សេចក្តីត្រេកអរបស់បុគ្គល
 នោះ ។ បេ ។ ការរលត់ទៅនៃកងទុក្ខទាំងអស់⁺នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសរូប នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាស
 វេទនា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសសញ្ញា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាស
 សង្ខារទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនាសវិញ្ញាណ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិកវិញ្ញោ បបំមោ

[៣០] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ បដិសល្លាណោ
 ភិក្ខុវេ យោកមាបដ្ឋេ ។ បដិសល្លាណោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 យថាភូតំ បដានាតិ ។ តិញ្ច យថាភូតំ បដានាតិ ។
 រូបស្ស សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច វេទនាយ សមុទយញ្ច
 អត្ថដ្ឋមញ្ច សញ្ញាយ សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច សង្ខារនំ
 សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច វិញ្ញាណស្ស សមុទយញ្ច
 អត្ថដ្ឋមញ្ច ។ (យថា បឋមសុត្តេ វិគ្គារោ តថា វិគ្គា-
 រេតព្វំ ។)

[៣១] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឧបាទាន-
 បរិវត្តស្សនញ្ច វេ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ អនុបាទា-
 នអបរិវត្តស្សនញ្ច តំ សុណាថ សាធុតំ មនសិករោថ
 កាសិស្សាមិតំ ។ ឯវំ កន្លេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ
 បច្ចុស្សោស្សំ ។ កកវា ឯតនរោថ

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវត្ត ទី ១

[៣០] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រកបព្យាយាម ក្នុងការស្ងប់ស្ងាត់កាយ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលស្ងប់ស្ងាត់កាយ រមែងដឹងច្បាស់ តាម
 សេចក្តីពិត ។ ចុះដឹងច្បាស់ឬអ្វី តាមសេចក្តីពិត ។ ដឹងច្បាស់ឬ
 សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃរូប ឬសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តី
 វិនាសនៃវេទនា ឬសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា ឬ
 សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសង្ខារទាំងឡាយ ឬសេចក្តីកើត
 ឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណ ។ (សេចក្តីពិស្តារក្នុងសូត្រទី ១ យ៉ាង
 ណា បណ្ឌិតត្រូវធ្វើឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះចុះ ។)

[៣១] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងឲ្យសេចក្តីគក់ស្ងួតដែលកើតឡើង ព្រោះ
 សេចក្តីប្រកាន់ផង ឬសេចក្តីមិនគក់ស្ងួត ព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
 ពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

(៣២) កថញ្ច ភិក្ខុវេ ឧបាទានបរិតស្សនា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុប្ផជ្ឈនោ អរិយានំ អនិស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្ម អវិនីតោ សប្បវិសានំ អនិស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិសធម្ម អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញថាភាវំ រូបវិបរិណាមនុបវិត្តវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមនុបវិត្តជា បរិតស្សនា ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តំ ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវា ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេក្ខវា ច ឧបាទាយ ច បរិតស្សតិ ។ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណាមតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

[៣២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីតក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តី
 ប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌
 ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស
 មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរស មិនបានទទួលខ្លួនក្នុងធម៌សប្បុរស រមែង
 ពិចារណាឃើញច្បាស់ នូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ
 ឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះដល់រូប
 នោះនៃបុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការ
 ប្រែប្រួលរបស់រូប រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ សេចក្តីតក់ស្លុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពី
 ការវិលតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ក៏គ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គល
 នោះ ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីតក់ស្លុតផង
 មានសេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីអាឡោះអាល័យផង តែងតក់ស្លុត ព្រោះ
 ប្រកាន់ផង ។ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវវេទនាថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវ
 ខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ ឃើញនូវវេទនាថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថា
 មានក្នុងវេទនាខ្លះ លុះដល់វេទនានោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នកុលបិរវត្តោ បបមោ

អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញាថា ភាវំ វេទ-
នាវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិ-
ណាមាទុបវិវត្តិជា បរិតស្សនាធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ-
យាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវំ ច
ហោតិ វិយាតវំ ច អបេត្តវំ ច ឧបាទាយ ច បរិតស្ស-
តិ ។ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។ សង្ខារេ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ សង្ខារវន្តំ វំ អត្តានំ អត្តនំ វំ
សង្ខារេ សង្ខារេសុ វំ អត្តានំ តស្សតេ សង្ខារា វិបរិណា-
មន្តិ អញ្ញាថា ហោន្តិ តស្ស សង្ខារានំ វិបរិណាមញ្ញា-
ភាវំ សង្ខារវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស
សង្ខារវិបរិណាមាទុបវិវត្តិជា បរិតស្សនាធម្មសមុប្បាទា
ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវំ
ច ហោតិ វិយាតវំ ច អបេត្តវំ ច ឧបាទាយ ច បរិ-
តស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តិ
វំ អត្តានំ អត្តនំ វំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វំ អត្តានំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលរំលងទៅតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា រមែង
 មានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តី
 ភក់ស្លុតនិងការកើតឡើង នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការរំលងតាម
 នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវេទនា រមែងគ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត បុគ្គលនោះមានសេចក្តីភក់ស្លុតផង មានសេច-
 ក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីអាឡោះរាល់យផង តែងភក់ស្លុត ព្រោះប្រកាន់
 ផង ។ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសញ្ញាថាជាខ្លួន ។ បេ ។ ពិចារណា
 ឃើញច្បាស់នូវសង្ខារថាជាខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ ឃើញនូវ
 សង្ខារថាមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារ
 នោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលរំលងតាម
 ការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសង្ខារប្រែប្រួល
 ទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីភក់ស្លុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំ-
 ពីការរំលងតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តបុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបបុគ្គលនោះ រមែងភក់ស្លុតផង ប្រកបដោយ
 សេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីអាឡោះរាល់យផង តែងភក់ស្លុត ព្រោះប្រកាន់ផង ។ ពិ-
 ចារណាឃើញច្បាស់នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
 ខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស
 វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញាថាភាវំ វិញ្ញាណាវិបរិណាមនុបរិ-
 វត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា
 បរិតស្សនាធម្មសមុប្បទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ
 ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវំ ច ហោតិ វិយាតវំ ច
 អបេក្ខវំ ច ឧបាទាយ ច បរិតស្សតិ ។ ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ
 ឧបាទានបរិតស្សនា ហោតិ ។

[៣៣] កថញ្ច ភិក្ខុវេ អនុបាទានអបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវំ អរិយស្សវកោ អ-
 រិយានំ ទស្សវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្ម
 សុវិនតោ សប្បវិសានំ ទស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស
 កោវិនោ សប្បវិសធម្ម សុវិនតោ ន រូបំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា
 រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបរិ-
 ណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញា-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិគ្គ

លុះដល់វិញ្ញាណនោះរបស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ កម្ម-
 វិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែវិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ សេចក្តីតក់ស្លុតនិងការកើត
 ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
 វិញ្ញាណ រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែការគ្របសង្កត់
 ទើបបុគ្គលនោះមានសេចក្តីតក់ស្លុតផង មានសេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តី
 អាឡោះហ្មឺយផង តែងតក់ស្លុត ព្រោះប្រកាន់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ សេចក្តីតក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនតក់ស្លុត ព្រោះការ
 មិនប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុង
 សាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកឃើញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឈ្លាស
 វៃក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ បានសិក្សាខ្លួន ក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឃើញពួក
 សប្បុរស ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរស បានទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌សប្បុរស
 មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ
 មិនឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះ
 ដល់រូបរបស់អរិយសាវ័កនោះប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិល

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិរវត្តោ បរមោ

ជាតាវា ន រូបវិបរិណាមា នុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស

ន រូបវិបរិណាមា នុបវិវត្តិជា បរិតស្សនាធម្មសមុប្បាទា

ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទានា ន ចេវ

ឧត្តាសវា ហោតិ ន វិយាតវា ន អបេក្ខវា អនុបាទាយ

ច ន បរិតស្សតិ ។ ន វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

ន វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនិ វា វេទនំ ន

វេទនាយ វា អត្តានំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-

មតិ អញ្ញជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញជាតាវា

ន វេទនាវិបរិណាមា នុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ន

វេទនាវិបរិណាមា នុបវិវត្តិជា បរិតស្សនាធម្មសមុប្បាទា

ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទានា ន

ចេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន វិយាតវា ន អបេក្ខវា

ឧទ្ទិសយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវគ្គ ទី ១

តាមការប្រែប្រួលនៃរូប វេមន៍មិនមាន ដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះ
តែរូបប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តីតក់ស្លុតនិងការកើតឡើង នៃ
អកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិល តាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ក៏
មិនគ្របសង្កត់ចិត្តនៃអរិយសាវ័កនោះទេ ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីតក់ស្លុតផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង
មិនមានសេចក្តីអាឡោះរាល់យ័ងផង មិនតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។
មិនពិចារណាឃើញច្បាស់ នូវវេទនាថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមាន
វេទនាខ្លះ មិនឃើញនូវវេទនាថាមានកងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមាន
កងវេទនាខ្លះ (លុះដល់) វេទនានោះ របស់អរិយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ
ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា វេមន៍មិនមាន
ដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តី
តក់ស្លុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាមសេចក្តី
ប្រែប្រួលនៃវេទនា ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត នៃអរិយសាវ័កនោះបានឡើយ
ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តី
តក់ស្លុតផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីអាឡោះរាល់យ័ងផង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីញោ

អនុចាទាយ ច ន បរិតស្សតិ ។ ន សញ្ញា ។ បេ ។ ន
 សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ
 ន អត្តនំ វា សង្ខារេ ន សង្ខារេសុ វា អត្តានំ តស្ស
 តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ អញ្ញថា ហោន្តិ តស្ស សង្ខារ-
 វិបរិណាមញ្ញថាភាវំ ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិត្តវិញ្ញា-
 ណំ ហោតិ តស្ស ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិត្តជា
 បរិតស្សនាធម្មសមុប្បទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ
 ចេតសោ អបរិយាទានា ន ចេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន
 វិយាតវា ន អបេត្តវា អនុចាទាយ ច ន បរិតស្សតិ ។
 ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ
 វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី
 វា អត្តានំ តស្ស តិ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា
 ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញថាភាវំ ន វិញ្ញាណ-
 វិបរិណាមនុបរិត្តវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ន វិញ្ញា-
 ណវិបរិណាមនុបរិត្តជា បរិតស្សនាធម្មសមុប្បទា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហិក្ខុ

មិនភក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសង្ខារទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ មិនឃើញនូវសង្ខារថាមានកងខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារនោះរបស់អរិយសាវ័កនោះ
 ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ
 រមែងមិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះសង្ខារប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅទៅ
 សេចក្តីភក់ស្លុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម
 សេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តអរិយសាវ័កនោះឡើយ ព្រោះ
 តែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីភក់ស្លុតផង
 មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីអាឡោះរាល់យផង មិនភក់ស្លុត
 ព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ
 មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន
 ខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់
 អរិយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាម
 ការប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ រមែងមិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះតែ
 វិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅទៅ សេចក្តីភក់ស្លុតនិងការកើតឡើង
 នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម សេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិតវិជ្ជោ បបរមោ

ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តំ បេតសោ អបរិយាទានា ន តេវ
 ឧត្តាសវា ហោតិ ន វិយាតវា ន អបេត្តវា អនុបាទាយ
 ច ន បរិតស្សតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ អនុបាទានអបរិ-
 តស្សនា ហោតិ ។

[៣៤] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឧបាទា-
 នបរិតស្សនញ្ច វេ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ អនុបាទានអ-
 បរិតស្សនញ្ច តំ សុណាថ ។ បេ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
 ឧបាទានបរិតស្សនា ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា
 បុថុជនោ រូបំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ បេ
 អត្ថាតិ សមនុបស្សតិ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុហយាសា ។ វេទនំ ឯតំ
 មម ។ បេ ។ សញ្ញំ ឯតំ មម ។ បេ ។ សង្ខារេ
 ឯតំ មម ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិតវត្ត ទី ១

ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត នៃអរិយសាវ័កនោះឡើយ ព្រោះការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីតក់ស្លុតផង មិនមានសេចក្តីទុកផង មិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យផង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៤) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវសេចក្តីតក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ផង សេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីតក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង រមែងពិចារណាឃើញនូវរូបថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺នុះជាអញ ⁺នុះជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់រូបនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ នូវវេទនាថា ⁺នុះរបស់អញ ។ បេ ។ នូវសញ្ញាថា ⁺នុះរបស់អញ ។ បេ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយថា ⁺នុះរបស់អញ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺នុះជាអញ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវរុត្តោ

ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្ស័តិ តស្ស នំ វិញ្ញាណំ
 វិបរិណាមតិ អពាថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណា-
 មពាថាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស-
 ថាយាសា ។ ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ ឧបាទានបរិតស្សនា
 ហោតិ ។

(៣៥) កថញ្ច ភិក្ខុវេ អនុបាទានអបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុត្តរំ អរិយស្សវគោ រូបំ
 នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សម-
 នុបស្ស័តិ តស្ស នំ រូបំ វិបរិណាមតិ អពាថា ហោតិ
 តស្ស រូបវិបរិណាមពាថាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិ-
 ទេវទុក្ខនោមនស្សថាយាសា ។ វេទនំ នេតំ មម ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

⁺នុះជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 ថ្ងៃក្រៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវិញ្ញាណប្រែ-
 ប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីភក់ស្លុត ព្រោះ
 សេចក្តីប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការមិនភក់ស្លុតព្រោះសេចក្តីមិន
 ប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជា
 អ្នកចេះដឹង រមែងពិចារណាលើញ្ញូរូបថា ⁺នុះមិនមែនរបស់អញ ⁺មិនមែន
 ជាអញ ⁺នុះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ លុះដល់រូបនោះ របស់អរិយសាវ័កនោះ
 ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និង
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនកើតឡើងដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះ
 តែរូបប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅឡើយ ។ នូវវេទនាថា ⁺នុះមិនមែនរបស់អញ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ឧកុលបិកវត្តោ បរមោ

សញ្ញា នេតិ មម ។ សង្ខារេ នេតិ មម ។ វិញ្ញាណំ នេតិ
មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ
តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស
វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញថា កាវា នុប្បជ្ឈនំ សោកបរិទេវ
ទុក្ខនោមនស្សនាយាសា ។ ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ អនុបាទា-
នអបរិតស្សនា ហោតីតិ ។

(៣៦) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនិច្ចំ អតីតានាគតំ កោ បន វា នោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។
ឯវិ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ អតីតស្មី
រូបស្មី អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ នាភិន្នន្តិ
បច្ចុប្បន្នស្ស រូបស្ស និត្យនាយ វិវាតាយ និរោធាយ
បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា អនិច្ចា ។ បេ ។ សញ្ញា
អនិច្ចា ។ បេ ។ សង្ខារា អនិច្ចា អតីតានាគតា កោ បន

ខន្ធសំយត្ត មូលបណ្ណសកៈ នកុលបិរវត្ត ទី ១

នូវសញ្ញាថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយថា ⁺នុ៎ះមិន
 មែនរបស់អញ ។ តិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ
⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ
 របស់អរិយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល
 ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត វេមន៍មិនកើតឡើងដល់
 អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះតែវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីមិនឥក់ស្លុត ព្រោះការមិនប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៦] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយ
 ថ្វីដល់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះ
 ដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកឥតមានអាឡោះអាល័យ ក្នុងរូបជា
 អតីត មិនត្រេកអរចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ
 រំសាយ រំលត់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ វេទនាមិនទៀង ។ បេ ។ សញ្ញាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ សង្ខារជាអតីត អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយ-
 ស្សវាកោ អតីតេសុ សង្ខារេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ
 អនាគតេ សង្ខារេ នាភិនន្តតិ បច្ចុប្បន្នានំ សង្ខារានំ
 និត្វិទាយ វិរាតាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ អតីតានាគតំ កោ បន វាទោ
 បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវា-
 កោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ
 វិញ្ញាណំ នាភិនន្តតិ បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និត្វិទាយ
 វិរាតាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិតិ ។

(៣៧) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 ទុក្ខំ អតីតានាគតំ កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។
 ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវាកោ អតីតស្មី
 រូបស្មី អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ នាភិនន្តតិ
 បច្ចុប្បន្នស្ស រូបស្ស និត្វិទាយ វិរាតាយ និរោធាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ អតីតានាគតំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ និទានវគ្គ

និយាយថ្វីដល់សង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុង
 សង្ខារជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះសង្ខារ ជាអនាគត ប្រតិបត្តិដើម្បី
 ឡើយណាយ រំសាយ រំលត់សង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ។ វិញ្ញាណជាអតីត
 អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាង
 នេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុងវិញ្ញាណជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះ
 វិញ្ញាណជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ រំសាយ រំលត់
 វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។

(៣៧) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត និងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់
 និយាយថ្វីដល់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុងរូប
 ជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ-
 ណាយ រំសាយ រំលត់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជា
 ទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិតវគ្គា បបមោ

កោ បន វនោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ
សុតវា អរិយស្សាវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនបេក្ខោ
ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ នាគិន្ធន្តតិ បច្ចុប្បន្នស្ស
វិញ្ញាណស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ
ហោតីតិ ។

(៣៨) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនត្តា អតីតានាគតំ កោ បន វនោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។
ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ អតីតស្មី
រូបស្មី អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ នាគិន្ធន្តតិ
បច្ចុប្បន្នស្ស រូបស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ
បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អ-
នត្តា ។ សង្ខារា អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អតីតា-
នាគតំ កោ បន វនោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឯវំ បស្សំ
ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី
អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ នាគិន្ធន្តតិ

វន្តសំយុត្ត បូលបណ្ណសកៈ នកុលបិតវត្ត ទី ១

ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយ-
សាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះ
អាល័យក្នុងវិញ្ញាណ ជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណជាអនាគត ជា
អ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ រំសាយ រំលត់វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន ។

[៣៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីតនិងអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចាំបាច់
និយាយថ្វីដល់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយ-
សាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុងរូបជា
អតីត មិនត្រេកអរ ចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយ
ណាយ រំសាយ រំលត់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញា
ជាអនត្តា ។ សង្ខារជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជា
អនត្តាទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជា
អ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុងវិញ្ញាណជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិភក្តាយ
និរោធិយ បដិបន្នោ ហោតីតិ ។

ឥកុលបិកវត្តោ បបមោ ។

តិស្សទ្វាជំ

ឥកុលបិតា ទេវទហា
ទ្វេបិ ហាលិទ្ធិកានិ ធិ
សមាធិប្បដិសល្លាជំ
ឧបាទានបរិតស្សនា ឧវេ
អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នា
វត្តោ តេន បវត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ រំសាយ រំលត់វិញ្ញាណ
ជាបច្ចប្បន្ន ។

ចប់ នកុលបិដក ទី ១ ។

ខុទ្ទកនៃនកុលបិដកនោះ គឺ

រឿងនកុលបិដកហឫត៍ ១ រឿងកងទេវទេហនិគម ១ រឿង
ហលិទ្ធិកានិគហឫត៍ ២ លើក រឿងសមាធិ ១ រឿងកាយ-
វិវេក ១ រឿងសេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ ២ លើក
រឿងខន្ធជាអតីត ១ អនាគត ១ បច្ចប្បន្ន ១ ហេតុនោះ
បានជាហត់ជា ១ វគ្គ ។

អនិច្ចរិត្តោ

[៣៩] ឯវច្ឆេ សុតំ ។ សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។

រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ វេទនា អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា
សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ
សុតំ អរិយសង្ខារោ រូបស្មីបំ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបំ
និព្វិន្ទតិ សញ្ញាយបំ និព្វិន្ទតិ សង្ខារស្មីបំ និព្វិន្ទតិ
វិញ្ញាណស្មីបំ និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិរដ្ឋតិ វិរាតា វិមុច្ចតិ ។
វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញ្ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ
វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥតត្តា-
យាតិ បដាណាតីតិ ។

[៤០] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

ទុក្ខំ វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា សង្ខារ ទុក្ខា

អធិប្បវត្ត

[៣៩] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។
ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង
សញ្ញាមិនទៀង សង្ខារមិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែង
នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងវេទនាផង នឿយណាយនឹង
សញ្ញាផង នឿយណាយនឹងសង្ខារផង នឿយណាយនឹងវិញ្ញាណផង
កាលបើនឿយណាយ ក៏រមែងស្អប់ខ្ពើម ព្រោះតែស្អប់ខ្ពើម ទើបចិត្ត
រួចស្រឡះ (ចាកកំលេស) ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណ
ក៏កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹង
ច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅរួចហើយ
សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គការវិនាចិត្តដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤០] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារជាទុក្ខ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីកោ

វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តតា-

យាតិ បដាឆាតិ ។

(៤០) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អ-

នត្តា វេទនា អនត្តា សញ្ញា អនត្តា សង្ខារ អនត្តា

វិញ្ញាណំ អនត្តា ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្វា អរិយ-

ស្សវកោ រូបស្មីបិ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបិ និព្វិន្ទតិ សញ្ញា-

យបិ និព្វិន្ទតិ សង្ខារេសុបិ និព្វិន្ទតិ វិញ្ញាណស្មីបិ និព្វិន្ទ-

តិ និព្វិន្ទ វិរជ្ជតិ វិភតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិត្ត

ញ្ញាណំ ហោតិ ។ ឯណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ

កតិ កករណីយំ ឆាបរំ ឥត្តតាយាតិ បដាឆាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ កាលបើអរិយសាវ័ក ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 វេមន៍ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
 ទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤១) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា វេទនាជាអនត្តា សញ្ញាជាអនត្តា សង្ខារជា
 អនត្តា វិញ្ញាណជាអនត្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ វេមន៍នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយ
 នឹងវេទនាផង នឿយណាយនឹងសញ្ញាផង នឿយណាយនឹងសង្ខារផង
 នឿយណាយនឹងវិញ្ញាណផង កាលបើនឿយណាយ ក៏វេមន៍ស្អប់ខ្ពើម
 ព្រោះតែស្អប់ខ្ពើម ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ
 ញាណ វេមន៍កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ វេមន៍ដឹងច្បាស់ថា
 ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡស-
 កិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ទ្រង់យុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ អនិច្ចរិក្ខោ ទុតិយោ

(២២) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ច
 យនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យននត្តា តំ នេតិ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថា-
 ភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ វេទនា អនិច្ចា យនិច្ចំ
 តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យននត្តា តំ នេតិ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ សញ្ញា អនិច្ចា ។ មេ ។ សង្ខារ
 អនិច្ចា ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យននត្តា តំ នេតិ មម នេសោ-
 ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតំ សម្ម-
 ប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ ឯវំ បស្សំ ។ មេ ។ ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ
 បជាធាតុតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អធិបូរិត្ត ទី ២

[៥២] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ រូបមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
 ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិត
 ត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិន
 មែនរបស់អញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។
 វេទនាមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
 របស់នោះជាអនត្តា របស់ណា ជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់
 តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃយ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ
⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សញ្ញាមិនទៀង
 ។ បេ ។ សង្ខារមិនទៀង ។ បេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង
 របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃ
 យ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ការនាភិប្បដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិបាកោ

(២៣) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ តទទនត្តា យទទនត្តា តំ នេតិ មម នេសោ-
 ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាក្ខតំ សម្ម-
 ប្បញ្ញាយ ទដ្ឋពំ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទនត្តា
 យទទនត្តា តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
 អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋពំ ។ ឯវំ
 បស្សំ ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បជាធាតីតិ ។

(២៤) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា
 តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ
 យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋពំ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ
 ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បជាធាតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវត្ត

[៤៣] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនរបស់អញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាអញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនរបស់អញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាអញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤៤] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា (ឥតខ្ចីមសារ) រូបនោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនរបស់អញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាអញទេ ឥន្ទ្រិយៈមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អនិច្ចវិជ្ជោ ទុកិយោ

(៤៥) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ
 យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ រូបស្ស ឧប្បាទាយ
 សោបិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពតំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ និច្ចំ
 ភវិស្សតិ ។ វេទនា អនិច្ចោ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ
 វេទនាយ ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពតា
 ភិក្ខុវេ វេទនា កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា
 អនិច្ចោ ។ សង្ខារ អនិច្ចោ យោបិ ហេតុ យោបិ
 បច្ចយោ សង្ខារំ ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ ។
 អនិច្ចសម្ពតា ភិក្ខុវេ សង្ខារ កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ វិញ្ញា-
 ណស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពតំ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ ។ ឃី បស្សិ
 ។ មេ ។ នាមរំ ឥត្តត្ថាយាតិ បដាណាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ អធិបូរិត្ត ទី ២

(៤៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបមិនទៀង ហេតុណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី ដែលនាំរូប
 ឲ្យកើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 រូបដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ច័យ មិនទៀងទៅហើយ តើនឹងបានទៀងទាត់
 មកពីណា ។ វេទនាមិនទៀង ហេតុណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី ដែល
 នាំឲ្យវេទនាកើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ វេទនាដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ តើនឹង
 បានទៀងទាត់មកពីណា ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិនទៀង ហេតុ
 ណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី ដែលនាំឲ្យសង្ខារកើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះ
 ក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារដែលកើតអំពីហេតុ-
 ប្បច្ច័យមិនទៀងហើយ តើនឹងបានទៀងទាត់មកពីណា ។ វិញ្ញាណ
 មិនទៀង ហេតុណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី ដែលនាំឲ្យវិញ្ញាណកើតឡើង
 ហេតុប្បច្ច័យនោះក៏មិនទៀងដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណកើត
 អំពីហេតុប្បច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ តើនឹងបានទៀងទាត់មកពីណា ។
 កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសក្ខីនៃ
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[៤៦] សាវត្ថិយំ ។ ឥត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ

យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចយោ រូបស្ស ឧប្បាទាយ សោមិ

ទុក្ខោ ។ ទុក្ខសម្ពតំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ សុខំ ភវិស្សតិ

វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា ។ សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញា-

ណំ ទុក្ខំ យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចយោ វិញ្ញាណស្ស

ឧប្បាទាយ សោមិ ទុក្ខោ ។ ទុក្ខសម្ពតំ ភិក្ខុវេ

វិញ្ញាណំ កុតោ សុខំ ភវិស្សតិ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។

នាបរិ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

[៤៧] សាវត្ថិយំ ។ ឥត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា

យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចយោ រូបស្ស ឧប្បាទាយ

សោមិ អនត្តា ។ អនត្តសម្ពតំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ អត្តា

ភវិស្សតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អនត្តា ។ សង្ខារ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[៤៦] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យរូប
 កើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូប
 ដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ច័យជាទុក្ខ តើនឹងបានសុខមកពីណា ។ វេទនា
 ជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យវិញ្ញាណ កើតឡើង ហេតុ-
 ប្បច្ច័យនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណដែលកើត
 អំពីហេតុប្បច្ច័យជាទុក្ខ តើនឹងបានសុខមកពីណា ។ កាលបើឃើញ
 យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ រមែងដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសក្ខី ដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤៧] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យ
 រូបកើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះក៏ជាអនត្តាដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 រូបដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ច័យជាអនត្តា តើនឹងបានជាអត្តា (មានខ្លឹមសារ)
 មកពីណា ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញាជាអនត្តា ។ សង្ខារ

ទន្ធស័យុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អនិច្ចរត្តោ ទុតិយោ

អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចុ-
 យោ វិញ្ញាណាស្ម ឧប្បាទាយ សោបិ អនត្តា ។ អនត្ត-
 សម្មតំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ត្បតោ អត្តា ភវិស្សតិ ។ ឯវិ
 បស្សី ។ បេ ។ ឆាបរិ ឥត្តតាយាតិ បដាឆាតីតិ ។

(៤៨) សាវត្ថយំ ។ អារាមេ ។ អថោ អាយស្មា

អាណន្តោ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ភក្ក-
 វន្តំ អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្បោ
 ខោ អាយស្មា អាណន្តោ ភក្កវន្តំ ឯតទពោច និរោ-
 ជោ និរោជោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ តតមេសានំ ខោ ភន្តេ
 ធម្មានំ និរោជោ និរោជោតិ វុច្ចតីតិ ។ វូបំ ខោ
 អាណន្តំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បវន្តំ ឧយធម្មំ វយ-
 ធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធម្មំ តស្ស និរោជោ និរោជោតិ
 វុច្ចតិ ។ វេទនា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បវន្តា

ទន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណសកៈ អនិច្ចវត្ថុ ទី២

ជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណ ជាអនត្តា ហេតុណា ក្តី បច្ច័យណា ក្តី
 ដែលនាំឲ្យវិញ្ញាណកើតឡើង ហេតុបច្ច័យនោះ ក៏ជាអនត្តាដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណដែលកើតអំពីហេតុបច្ច័យ ជាអនត្តា តើ
 នឹងបានជាអនត្តាមកពីណា ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡុសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៨) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ គ្រានោះឯង ព្រះ
 អានន្ទ មានអាយុ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែល
 ហៅថា សេចក្តីរលត់ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តើសេចក្តីរលត់ធម៌ណា
 បានជាហៅថារលត់ ។ ម្នាលអានន្ទ រូបមិនទៀង ជាបស់ដែល
 បច្ច័យតាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុបច្ច័យ មាន
 កិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ រលត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តី
 រលត់នៃរូបនោះ ហៅថារលត់ ។ វេទនាមិនទៀង ជាធម្មជាតិដែល
 បច្ច័យតាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុបច្ច័យ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវិដ្តោ

ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា តស្សា
 និរោធា និរោធាតិ វុច្ចតិ ។ សញ្ញា អនិច្ចា ។ សង្ខារ
 អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា ខយធម្មា វយធម្មា
 វិរាគធម្មា និរោធធម្មា តេសំ និរោធា និរោធាតិ វុច្ច-
 តិ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋំ ខយធម្មំ
 វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មំ តស្ស និរោធា និរោធាតិ
 វុច្ចតិ ។ ឥមេសំ ខោ អានន្តធម្មានំ និរោធា និរោ-
 ធាតិ វុច្ចតិតិ ។

អនិច្ចវិញ្ញោ ទុតិយោ ។

តិច្ឆាទានំ

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា

យទនិច្ចាបរេ តយោ

ហេតុនាបំ តយោ វុត្តា

អានន្តេន ច តេ ទសាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ រលត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តី
រលត់នៃវេទនានោះ ហៅថារលត់ ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិន
ទៀង ជាសភាវៈដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះ
អាស្រ័យហេតុប្បច្ច័យ មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ
រលត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តីរលត់នៃសង្ខារទាំងនោះ ហៅថារលត់ ។
វិញ្ញាណមិនទៀង ជាធម្មជាតិដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ ដែលកើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុប្បច្ច័យ មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ
ប្រាសទៅ រលត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណនោះ ហៅថា
រលត់ ។ ម្នាលអានន្ទ សេចក្តីរលត់នៃធម៌ទាំងនេះឯង ហៅថារលត់ ។

ចប់ អនិច្ចរិត្ត ទី ២ ។

ឧទានក្នុងអនិច្ចរិត្តនោះ គឺ

ខន្ធមិនទៀង ១ ជាទុក្ខ ១ ជាអនត្តា ១ និងខន្ធមិនទៀង
ដទៃទៀត ៣ និងខន្ធបា ទ្រង់ត្រាស់ដោយហេតុផល ជា
គំរប់ ១០ នឹងរឿងព្រះអានន្ទ ។

ការវិគោ

[៤៩] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ ការញ វេ ភិក្ខុវេ
នេសិស្សាមិ ការហារញ ការនានញ ការនិក្ខេបនញ
នំ សុណាថ ។ ថេ ។ ឯតនេវេច កតមោ ច ភិក្ខុវេ
ភារេ ។ បញ្ចថានានត្ថន្តាតិស្ស វេនីយំ ។ កត-
មេ បញ្ច ។ (១) រូប្យថានានត្ថន្តោ វេនន្ទថានានត្ថន្តោ
សព្វាថានានត្ថន្តោ សង្ខារាថានានត្ថន្តោ វិញ្ញាណាថា-
នានត្ថន្តោ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភារេ ។

[៥០] កតមោ ច ភិក្ខុវេ ការហារេ ។ បុគ្គលា-
តិស្ស វេនីយំ ។ ស្វាយំ អាយស្មា ឯវិណមោ ឯវិ-
តោតោ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ការហារេ ។

ភារីក្ខ

[៤៩] កងក្រុងសាវត្ថី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតនឹងសំដែងនូវការៈ^(១)ផង នូវអ្នកដែលនាំការៈផង នូវការប្រកាន់មាំនូវការៈផង នូវការដាក់ចុះនូវការៈផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ បេ ។ ទើបមានព្រះបន្ទូលសួរដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការៈ ។ គប្បីឆ្លើយថា ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ។ ចុះឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺរូបបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនបាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញាបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាការៈ ។

[៥០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការៈ ។ គប្បីឆ្លើយថា បុគ្គល ។ គឺអ្នកមានអាយុនោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការៈ ។

១ ប្រែថា ធ្ងន់ គឺលំបាកនឹងរក្សា មានឲ្យដើរ អង្គុយ ដេក ផ្លុត ប្រដាប់ ស៊ី ផឹក ជាដើម (អង្គកថា) ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវង្គោ

(៥០) កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ភាវនានំ ។ យាយិ

តណ្ហា មោណាព្វកិកា ធន្ទិរកសហគតា តត្រតត្រា-

ភិនធន្ទំ ។ សេយ្យដីទំ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវ-

តណ្ហា ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភាវនានំ ។

(៥១) កតមញ្ច ភិក្ខុវេ ភាវនិក្ខេបនំ ។ យោ

តស្ស យេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ចាកោ

បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អនាលយោ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ

ភាវនិក្ខេបនំ ។ ឥទមរោច ភកវា ឥទំ វត្ថាន សុគតោ

អថាបរិ ឯតទរោច សត្វា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(៥១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការប្រកាន់មាំ
នូវភារៈ ។ គណ្ណាដែលនាំឲ្យកើតកង្វល់ថ្មី ប្រកបដោយតម្រេក ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានកិរិយាវិភវយកង្វល់នោះ ។
ជាប្រក្រតី ។ គណ្ណានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺតាមគណ្ណា ១ ភវគណ្ណា ១
វិភវគណ្ណា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាការប្រកាន់មាំនូវភារៈ ។

(៥២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការដាក់ចុះ
នូវភារៈ ។ សេចក្តីវិនាសនិងសេចក្តីរលត់ មិនមានសេសសល់ កិរិយា
លះបង់ កិរិយារលាស់ចោល កិរិយារួចស្រឡះ ការមិនមានភាវៈ
កង្វល់នោះ ឯណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ហៅថាការដាក់ចុះ
នូវភារៈ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះពុទ្ធដ៏កានេះហើយ
លុះព្រះសុគត ត្រាស់នូវព្រះពុទ្ធដ៏កានេះរួចហើយ បន្ទាប់ពីនោះមក
ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះតាថានេះថា

ទទួលយកស្ប មូលបណ្ណាសក ភារវិញ្ញា តតិយោ

(៥៣) ភារា ហវេ បញ្ចក្ខត្តា

ភារហារោ ច បុគ្គលោ

ភារាធានំ ទុក្ខំ លោកេ

ភារនិក្ខេបនំ សុខំ

និក្ខេបិតា កុំ ភារំ

អញ្ចំ ភារំ អនាទិយ

សម្មលំ តណ្ហំ អព្យា

និច្ឆាតោ បរិនិព្វតោ ។

(៥៤) សាវត្ថយំ ។ តត្រខោ ។ បរិពោយេ ច ភិក្ខុ-
វេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ បរិពោ តំ សុណាថ ។ កកមេ
ច ភិក្ខុវេ បរិពោយ្យា ធម្មា ។ រូបំ ភិក្ខុវេ បរិពោយ្យា
ធម្មា វេទនា បរិពោយ្យា ធម្មា សញ្ញា បរិពោយ្យា
ធម្មា សង្ខារ បរិពោយ្យា ធម្មា វិញ្ញាណំ បរិពោ-
យ្យា ធម្មា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ភិក្ខុវេ បរិពោយ្យា ធម្មា ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ភារវគ្គ ទី ៣

[៥៣] បញ្ចកន្ធដារបស់ធួន់ដោយពិត បុគ្គលអ្នកនាំនូវ
 ការគឺបញ្ចកន្ធក៏ ការប្រកាន់មាំនូវការគឺបញ្ចកន្ធក៏ តែង
 នាំមកនូវទុក្ខកង់លោក ការដាក់ចុះនូវការជាហេតុនាំមកនូវ
 សុខ លុះតែបុគ្គលដាក់ចុះនូវការដ៏ធួន់គឺបញ្ចកន្ធចេញ មិន
 ក្នុងកាន់នូវការដទៃទៀត បានដកឡើងនូវតណ្ហាព្រមទាំង
 ឫស ទើបជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយបរិនិព្វាន ។

[៥៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតនឹងសំដែង នូវធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹងផង នូវភិរិយាកំណត់
 ដឹងផង អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះដូចម្តេចហៅថាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូប
 ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង វេទនាជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង សញ្ញា
 ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង សង្ខារជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង វិញ្ញាណ
 ជាធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាធម៌
 ដែលត្រូវកំណត់ដឹង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[៥៥] កតមា ន ភិក្ខុវេ បរិញ្ញា ។ យោ ភិក្ខុវេ

រាគក្ខយោ នោសក្ខយោ មោហក្ខយោ ។ អយំ វុច្ចតិ

ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាតិ ។

[៥៦] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ វូបំ ភិក្ខុវេ អន-

ភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អកតោ ទុក្ខ-

ក្ខយាយ វេទនំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប-

ជហំ អកតោ ទុក្ខក្ខយាយ សញ្ញំ អនភិជានំ ។ បេ ។

សង្ខារេ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ

អកតោ ទុក្ខក្ខយាយ វិញ្ញាណំ អនភិជានំ អបរិជានំ

អវិរាជយំ អប្បជហំ អកតោ ទុក្ខក្ខយាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[៥៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ការកំណត់ដឹង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិរិយាអស់រាគៈ ភិរិយាអស់ទោសៈ ភិរិយាអស់

រោហៈណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ការកំណត់ដឹង ។

[៥៦] កងក្រងសាវត្ថី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង

ឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ

មិនលះបង់នូវរូប មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់

មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់នូវវេទនា មិនគួរដើម្បី

អស់ទុក្ខបានទេ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ នូវសញ្ញា បុគ្គល

កាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់នូវ

សង្ខារ មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិន

កំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់នូវវិញ្ញាណ មិនគួរដើម្បីអស់

ទុក្ខបានទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភាវីញោ ភតិយោ

[៥៧] រូបញ្ច ខោ ភិក្ខុវេ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជ-

យំ បដហំ កញ្ចោ ទុក្ខក្ខយាយ ។ វេទនំ អភិជានំ ។

សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជ-

យំ បដហំ កញ្ចោ ទុក្ខក្ខយា ហេតិ ។

[៥៨] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ យោ ភិក្ខុវេ

រូបស្មី ឆន្ទរកោ តំ បដហេ ឯវំ តំ រូបំ បហំនំ

ភវិស្សតិ ឧច្ឆន្ទមូលំ តាណាវត្ថកតំ អនភាវ័យតំ អា-

យតី អនុប្បាទធម្មំ ។ យោ វេទនាយ ឆន្ទរកោ តំ

បដហេ ឯវំ សា វេទនា បហំនា ភវិស្សតិ ឧច្ឆន្ទ-

មូលា តាណាវត្ថកតា អនភាវ័យតា អាយតី អនុប្បា-

ទធម្មា ។ យោ សញ្ញាយ ឆន្ទរកោ តំ បដហេ ឯវំ

សា សញ្ញា បហំនា ភវិស្សតិ ឧច្ឆន្ទមូលា តាណាវត្ថ-

១១ សំយុត្ត ប្បវេណីសក្កៈ ភារវិញ្ញាណ ទី ៣

(៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវរូប ទើបគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។ បុគ្គល កាលដឹងច្បាស់នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ លុះតែបុគ្គល ដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវវិញ្ញាណ ទើបគួរ ដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។

(៥៨) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទរាគណា មានក្នុងរូប អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ រូបនោះឯង នឹងឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ រំលើងឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាភ្លោតកំបុតក ធ្វើឲ្យតាំងនៅ មិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងតទៅទៀតជាធម្មតា ។ ឆន្ទរាគណា មានក្នុង វេទនា អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ វេទនានោះឯង នឹងឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ រំលើងឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាភ្លោតកំបុតក ធ្វើឲ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យ កើតឡើងតទៅទៀតជាធម្មតា ។ ឆន្ទរាគណា មានក្នុងសញ្ញា អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ សញ្ញានោះឯង នឹងឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ រំលើងឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមាន

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយស្ស ខន្ធការវត្តោ

កតតា អនកាវុត្តតា អាយតី អនុប្បទធម្មា ។ យោ
សង្ខារេស្ស ធន្ធកតោ តំ បដហថ ឃំរំ តេ សង្ខារា
បហំនា ភវិស្សន្តំ ឧច្ឆិទ្ធម្វលា តាលាវត្ថុកតា អន-
កាវុត្តតា អាយតី អនុប្បទធម្មា ។ យោ វិញ្ញាណស្មី
ធន្ធកតោ តំ បដហថ ឃំរំ តំ វិញ្ញាណំ បហំនំ ភ-
វិស្សន្តំ ឧច្ឆិទ្ធម្វលំ តាលាវត្ថុកតំ អនកាវុត្តតំ អាយតី
អនុប្បទធម្មន្តំ ។

(៥៧) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ បុព្វេ មេ ភិក្ខុវេ
សម្ពោធា អនភិសុត្តុស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ
ឯតទយោសំ កោ នុ ខោ រូបស្ស អស្សនោ កោ
អាទីនវេ កី និស្សរណំ ។ កោ វេទនាយ អស្សនោ
កោ អាទីនវេ កី និស្សរណំ ។ កោ សញ្ញាយ
អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី និស្សរណំ ។ កោ
សង្ខារំ អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី និស្សរណំ ។
កោ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី
និស្សរណន្តំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទយោសំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ទីកើតដូចជាគោតកំបុតក ធ្វើឲ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងតទៅ
 ទៀតជាធម្មតា ។ ឆន្ទរាគណា មានក្នុងសង្ខារ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់
 នូវឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងនោះឯង នឹងឈ្លោះ
 ថាអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ រំលើងឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូច
 ជាគោតកំបុតក ធ្វើឲ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងតទៅទៀតជា
 ធម្មតា ។ ឆន្ទរាគណា មានក្នុងវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវ
 ឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ វិញ្ញាណនោះឯង នឹងឈ្លោះថាអ្នក
 ទាំងឡាយបានលះបង់ រំលើងឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាគោត
 កំបុតក ធ្វើឲ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងតទៅទៀតជាធម្មតា ។

(៥៩) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលតថាគតនៅជាពោធិសត្វមិនទាន់គ្រាន់ដឹង មុនអំពីសម្ពោធិញ្ញាណ
 នៅឡើយ មានសេចក្តីគ្រិះរិះដូច្នេះថា អ្វីហ្ន៎ជាអានិសង្ស អ្វីជាទោស
 អ្វីជាការរលាស់ចេញ នៃរូប ។ អ្វីជាអានិសង្ស អ្វីជាទោស អ្វីជាការ
 រលាស់ចេញ នៃវេទនា ។ អ្វីជាអានិសង្ស អ្វីជាទោស អ្វីជាការរលាស់
 ចេញ នៃសញ្ញា ។ អ្វីជាអានិសង្ស អ្វីជាទោស អ្វីជាការរលាស់
 ចេញ នៃសង្ខារ ។ អ្វីជាអានិសង្ស អ្វីជាទោស អ្វីជាការរលាស់
 ចេញ នៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានសេចក្តីគ្រិះរិះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភារវិជ្ជោ ភតិយោ

យំ ខោ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ
 រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ធុត្តា វិបរិណា-
 មធម្មំ អយំ រូបស្ស អាទីនវេ យោ រូបស្មី ធន្តរាភិ-
 នយោ ធន្តរាភយ្យហានំ ឥទំ រូបស្ស និស្សរណំ ។
 យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេ-
 ទនាយ អស្សនោ យា វេទនា អនិច្ចា ធុត្តា វិបរិណា-
 មធម្មា អយំ វេទនាយ អាទីនវេ យោ វេទនាយ
 ធន្តរាភិនយោ ធន្តរាភយ្យហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរ-
 ណំ ។ យំ សត្វំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ។ យំ សត្វារេ
 បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សត្វារនំ
 អស្សនោ យេ សត្វារ អនិច្ចា ធុត្តា វិបរិណាមធម្មា
 អយំ សត្វារនំ អាទីនវេ យោ សត្វារេសុ ធន្តរាភិ-
 នយោ ធន្តរាភយ្យហានំ ឥទំ សត្វារនំ និស្សរណំ ។
 យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ភាវវត្ថុ ទី ៣

ដូច្នេះថា សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរូប
នេះជាអាទិសង្ខាររបស់រូប រូបណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់រូប ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទរាគ ការ
លះបង់នូវឆន្ទរាគណា ក្នុងរូប នេះជាការរលាស់ចេញ នូវរូប ។ សេចក្តី
សុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវេទនា នេះជា
អាទិសង្ខាររបស់វេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រែ-
ប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់វេទនា ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទរាគ ការ
លះបង់នូវឆន្ទរាគណា ក្នុងវេទនា នេះជាការរលាស់ចេញនូវវេទនា ។
សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។
សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ នេះ
ជាអាទិសង្ខាររបស់សង្ខារ សង្ខារណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់សង្ខារ ការបន្ទោបង់ នូវឆន្ទរាគ
ការលះបង់ នូវឆន្ទរាគណា ក្នុងសង្ខារ នេះជាការរលាស់ចេញ នូវ
សង្ខារ ។ សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវត្តោ

អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទោ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទីនវោ
 យោ វិញ្ញាណស្មី ធន្តរកវិនយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទ្ធិ
 វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ ។

[២០] យាវត្ថវត្តាហំ ភិក្ខុវេ ឥមេសំ បញ្ចន្ធិ
 ឧបាទានត្ថន្ធានំ ឃឹវំ អស្សាទព្វា អស្សាទតោ អាទីន-
 វត្តា អាទីនវតោ និស្សរណព្វា និស្សរណតោ យថាភ្នត្តិ
 ន អព្ពព្វាសី នេវ តាវហំ ភិក្ខុវេ សនេវតេ លោកេ
 សមារតេ សព្វហ្មតេ សស្សមណាព្រាហ្មណីយា ប-
 ជាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អ-
 ភិសម្ពុទ្ធា^(១) បព្ពព្វាសី ។ យតោ ច ខោហំ ភិក្ខុវេ
 ឥមេសំ បញ្ចន្ធិ ឧបាទានត្ថន្ធានំ ឃឹវំ អស្សាទព្វា
 អស្សាទតោ អាទីនវត្តា អាទីនវតោ និស្សរណព្វា
 និស្សរណតោ យថាភ្នត្តិ អព្ពព្វាសី អថាហំ ភិក្ខុវេ

១ ឱ. ម. អភិសម្ពុទ្ធាតី ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

នេះជាអានិសង្សរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 កិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់វិញ្ញាណ ការបន្ទោបង់នូវ
 ឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគណា ក្នុងវិញ្ញាណ នេះជាការរលាស់
 ចេញ នូវវិញ្ញាណ ។

(៦០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនទាន់ដឹងច្បាស់តាមពិត
 នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្សផង នូវទោសថាជាទោសផង នូវការរលាស់
 ចេញថាជាការរលាស់ចេញផង របស់ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ អស់
 កាលត្រឹមណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតក៏មិនទាន់ប្តេជ្ញាខ្លួនថាជា
 អ្នកគ្រាន់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ជាគុណជាតង់ប្រសើរ ក្នុងលោក
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស
 អស់កាលត្រឹមនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតថាគតបានដឹង
 ច្បាស់តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្សផង នូវទោសថាជាទោស
 ផង នូវការរលាស់ចេញថាជាការរលាស់ចេញផង របស់ឧបាទានក្ខន្ធ
 ទាំង ៥ នេះ ក្នុងកាលណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតទើបប្តេជ្ញាខ្លួន

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភារីកោ តតិយោ

សនេវកេ លោកេ សមារកេ សព្វាញកេ សស្សម-

ណាព្រាញណីយា បដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ

សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ បច្ចុញ្ញាសី ។ ញាណញ្ច

បទ មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ អកុច្ចា មេ វិមុត្តិ អយ-

មន្តិមា ជាតិ នត្តិនានិ បុនព្វវេតិ ។

[៦០] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបស្សាហំ

ភិក្ខុវេ អស្សាទបរិយេសនំ អធិយោ រូបស្ស អស្សា-

នោ តទដ្ឋកមំ យាវតា រូបស្ស អស្សានោ បញ្ចាយ

មេ សោ សុទិដ្ឋោ ។ រូបស្សាហំ ភិក្ខុវេ អាទីនវ-

បរិយេសនំ អធិយោ រូបស្ស អាទីនវេ តទដ្ឋ-

ទទួលយុត្ត មូលបណ្ឌិត្យសកៈ ភារវត្ថុ ទី ៣

ថាជាអ្នកត្រាស់ដឹង នូវសមាសមាធិញ្ញាណ ជាគុណជាតង់ប្រសើរក្នុង
 លោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ
 ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្ស
 ដ៏សេស ក្នុងកាលនោះឯង ។ ការដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏កើត
 ឡើងហើយដល់តថាគតដូច្នេះថា សេចក្តីរួចស្រឡះ (ចាកអាសវៈ)
 របស់តថាគតមិនកម្រើកបានឡើយ ជាតិនេះ ជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ
 ឥឡូវនេះ ភពថ្មី គឺការត្រឡប់កើតតទៅទៀត មិនមានឡើយ ។

[៦១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតបានប្រព្រឹត្តស្វែងរក នូវអានិសង្សរបស់រូប អានិសង្សរបស់
 រូបណា តថាគតក៏បានជួបប្រទះនូវអានិសង្សនោះហើយ អានិសង្ស
 របស់រូបទាំងប៉ុន្មាន អានិសង្សនោះតថាគតបានឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា
 ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្តស្វែងរកនូវ
 ទោសរបស់រូប ទោសរបស់រូបណា តថាគតក៏បានជួបប្រទះនូវទោស

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្តវារិក្កោ

កម៌ យាវតា រូបស្ស អាទីនេវេ បញ្ញាយ មេ សោ
 សុទ្ធិដ្ឋោ ។ រូបស្សហំ ភិក្ខុវេ និស្សរណាបរិយេសនំ
 អចរី យំ រូបស្ស និស្សរណំ តទជ្ឈកម៌ យាវតា
 រូបស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយ មេ តំ សុទ្ធិដ្ឋំ ។ វេទនា-
 យាហំ ភិក្ខុវេ ។ សញ្ញាយាហំ ភិក្ខុវេ ។ សម្មាស-
 នាហំ ភិក្ខុវេ ។ វិញ្ញាណស្សហំ ភិក្ខុវេ អស្សទបរិ-
 យេសនំ អចរី យោ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ តទជ្ឈកម៌
 យាវតា វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ បញ្ញាយ មេ សោ
 សុទ្ធិដ្ឋោ ។ វិញ្ញាណស្សហំ ភិក្ខុវេ អាទីនេវេបរិយេសនំ
 អចរី យោ វិញ្ញាណស្ស អាទីនេវេ តទជ្ឈកម៌ យាវតា
 វិញ្ញាណស្ស អាទីនេវេ បញ្ញាយ មេ សោ សុទ្ធិដ្ឋោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវរុត្ត

នោះហើយ ទោសរបស់រូបទាំងប៉ុន្មាន ទោសនោះគឺថាគតបានឃើញ
 ច្បាស់ដោយបញ្ញាហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតបានប្រព្រឹត្ត
 ស្វ័ន្ធវិស្វនិរកការណស្ថានចេញនូវរូប ការណស្ថានចេញនូវរូបណា គឺថាគត
 ក៏បានជួបប្រទះ នូវការណស្ថានចេញនូវរូបនោះ ការណស្ថានចេញនូវ
 រូបទាំងប៉ុន្មាន ការណស្ថានចេញនូវរូបនោះ គឺថាគតបានឃើញច្បាស់
 ដោយបញ្ញាហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគត (បានប្រព្រឹត្ត
 ស្វ័ន្ធវិស្វនិរកអានិសង្ស) របស់វេទនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគត
 (បានប្រព្រឹត្តស្វ័ន្ធវិស្វនិរកអានិសង្ស) របស់សញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ គឺថាគត (បានប្រព្រឹត្តស្វ័ន្ធវិស្វនិរកអានិសង្ស) របស់សង្ខារ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតបានប្រព្រឹត្តស្វ័ន្ធវិស្វនិរកអានិសង្ស របស់
 វិញ្ញាណ អានិសង្សរបស់វិញ្ញាណណា គឺថាគតក៏បានជួបប្រទះ នូវ
 អានិសង្សរបស់វិញ្ញាណនោះហើយ អានិសង្សរបស់វិញ្ញាណទាំងប៉ុន្មាន
 អានិសង្សរបស់វិញ្ញាណនោះ គឺថាគតបានឃើញច្បាស់ ដោយបញ្ញា
 ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតបានប្រព្រឹត្តស្វ័ន្ធវិស្វនិរកទោស
 របស់វិញ្ញាណ ទោសរបស់វិញ្ញាណណា គឺថាគតក៏បានជួបប្រទះ នូវ
 ទោសរបស់វិញ្ញាណនោះហើយ ទោសរបស់វិញ្ញាណទាំងប៉ុន្មាន ទោស
 របស់វិញ្ញាណនោះ គឺថាគតបានឃើញច្បាស់ ដោយបញ្ញាហើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភាវវត្តោ គតិយោ

វិញ្ញាណស្ស ហំ ភិក្ខុវេ និស្សរណបរិយេសនំ អចរំ យំ

វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ តទង្គកមំ យាវតា វិញ្ញាណស្ស

និស្សរណំ បញ្ចាយ មេ តំ សុទ្ធិដ្ឋំ ។ យាវតាវិញ្ញាហំ

ភិក្ខុវេ ឥមេសំ បញ្ចន្ធិ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អស្សាទញ្ច

អស្សាទតោ អាទិនវញ្ច អាទិនវតោ និស្សរណញ្ច និស្ស-

រណតោ យថាភូតំ ន អត្តញ្ញាសី ។ បេ ។ បច្ចញ្ញាសី ។

ញ្ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទហានំ អកុច្ចា មេ

វិមុត្តិ(១) អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថំ នានិ បុនត្រាវេតិ ។

ខន្ធសំយត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ភារវគ្គ ទី ៣

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្តស្វះស្វែងរកការរលាស់ចេញ
 នូវវិញ្ញាណ ការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណណា តថាគតក៏បានជួបប្រទះ
 នូវការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណនោះហើយ ការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ
 ទាំងប៉ុន្មាន ការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណនោះ តថាគតបានឃើញច្បាស់
 ដោយបញ្ចេញហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនទាន់ដឹងច្បាស់
 តាមគិត នូវអានិសង្ស្យថាជាអានិសង្ស្យផង នូវទោសថាជាទោសផង
 នូវការរលាស់ចេញថាជាការរលាស់ចេញផង របស់វាទាន់ក្នុងទាំង៥
 នេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ បេ ។ ក៏មិនបានប្តេជ្ញាខ្លួន ។ ឯការដឹង
 ច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏កើតឡើងហើយដល់តថាគតដូច្នេះថា សេចក្តី
 រួចស្រឡះ (ចាកពាសវៈ) របស់តថាគតមិនកម្រើកឡើងឡើយ ជាតិ
 នេះ ជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មី គឺការត្រឡប់កើត
 ឡើង មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

(៦២) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ
 រូបស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស ន យំទំ សត្តា រូបស្សី សា-
 រដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អស្សាទោ
 តស្មា រូបស្សី សារដ្ឋន្តំ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
 អាទីនវេ អភវិស្ស ន យំទំ សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អាទីនវេ តស្មា
 សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទតិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ អភវិស្ស ន យំទំ សត្តា រូបស្មា និស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស និស្សរណំ តស្មា
 សត្តា រូបស្មា និស្សរន្តំ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វេទនាយ
 អស្សាទោ អភវិស្ស ។ បេ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សត្តា-
 យ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សម្ពាវនំ អស្សាទោ អភវិស្ស
 ន យំទំ សត្តា សម្ពាវេសុ សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថំ សម្ពាវនំ អស្សាទោ តស្មា សត្តា សម្ពា-
 វេសុ សារដ្ឋន្តំ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សម្ពាវនំ អាទីនវេ
 អភវិស្ស ន យំទំ សត្តា សម្ពាវេសុ និព្វិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា
 ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សម្ពាវនំ អាទីនវេ តស្មា សត្តា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(៦២) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិសង្សរូបសំរូបមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនត្រេកអរក្នុងរូបឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានិសង្សរូបសំរូបមាន បានជាសត្វទាំងឡាយត្រេកអរក្នុងរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសរូបសំរូបមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយនេះ ក៏មិននឿយណាយក្នុងរូបឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសរូបសំរូបមាន បានជាសត្វទាំងឡាយតែងនឿយណាយ ក្នុងរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើការរលាស់ចេញនូវរូបមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយ ក៏មិនរលាស់ចេញចាករូបឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការរលាស់ចេញនូវរូបមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ តែងរលាស់ចេញចាករូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិសង្សរូបសំរូបមិនមានទេ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ(អានិសង្ស) រូបសំរូប មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិសង្សរូបសំរូប មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនត្រេកអរក្នុងសង្ខារឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានិសង្សរូបសំរូបសង្ខារមាន បានជាសត្វទាំងឡាយត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសរូបសំរូបសង្ខារមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិននឿយណាយ ក្នុងសង្ខារឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសរូបសំរូបសង្ខារមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភារវិគ្គោ គតិយោ

សង្ខារេសុ និព្វិន្ទន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សង្ខារានំ និស្ស-
 រណំ អភវិស្សំ ន យំទំ សត្តា សង្ខារេហំ និស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ខារានំ និស្សរណំ តស្មា
 សត្តា សង្ខារេហំ និស្សរន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-
 ណស្ស អស្សនោ អភវិស្សំ ន យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 សារជ្ជេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ តស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារជ្ជន្តិ ។ នោ
 ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស អាទីនេវេ អភវិស្សំ ន យំទំ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី និព្វិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ
 អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស អាទីនេវេ តស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 និព្វិន្ទន្តិ ។ នោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ
 អភវិស្សំ ន យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មា និស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ
 តស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មា និស្សរន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ ភារវិគ្គ ទី ៣

តែងនឿយណាយកងសង្ខារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើការរលាស់
ចេញនូវសង្ខារនេះមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយនេះ ក៏មិនរលាស់ចេញចាក
សង្ខារឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការរលាស់ចេញនូវសង្ខារមាន
បានជាសត្វទាំងឡាយតែងរលាស់ចេញចាកសង្ខារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បើអានិសង្ស្របសវិញ្ញាណនេះមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិន
ត្រេកអរកងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានិសង្ស្របស
វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វទាំងឡាយត្រេកអរកងវិញ្ញាណ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសរបស់វិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិន
នឿយណាយកងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសរបស់
វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វទាំងឡាយតែងនឿយណាយកងវិញ្ញាណ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វ
ទាំងឡាយ ក៏មិនរលាស់ចេញចាកវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ការរលាស់ចេញ នូវវិញ្ញាណមាន បានជាសត្វទាំងឡាយតែង
រលាស់ចេញចាកវិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីគ្គោ

[៦៣] យាវត្ថវំព្វា ភិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ បញ្ចន្ធិ
 ឧបាទានក្ខន្ធានំ អស្សាទព្វា អស្សាទតោ អាទីនវំព្វា
 អាទីនវំតោ និស្សរណាព្វា និស្សរណាតោ យថាភ្នំ ន
 អព្វញ្ញស្មំ នេវ តាវ ភិក្ខុវេ សត្តា សនេវគេ^(១) លោកេ
 សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណាព្រាហ្មណ៍យា ប-
 ដាយ សនេវមនុស្សាយ និស្សជា វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា
 វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរីស្មំ ។ យតោ ច ខោ
 ភិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ បញ្ចន្ធិ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អស្សា-
 ទព្វា អស្សាទតោ អាទីនវំព្វា អាទីនវំតោ និស្សរណាព្វា
 និស្សរណាតោ យថាភ្នំ អព្វញ្ញស្មំ អថ ភិក្ខុវេ សត្តា
 សនេវគេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សម-
 ណាព្រាហ្មណ៍យា បដាយ សនេវមនុស្សាយ និស្សជា
 វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរីន្តិទិ។

១ ឧ. ប. សុវេរិក លោក សមារក សព្រហ្មក វិ ពា យោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(៦៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយមិនបានដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវអានិសង្ស្យថាជាអានិសង្ស្យផង នូវទោសថាជាទោសផង
នូវការរលាស់ចេញថាជាការរលាស់ចេញផង របស់ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥
នេះ អស់កាលត្រឹមណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយក្នុងលោក
ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
ទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏
សេស រមែងមិនរលាស់ចេញ មិនបានប្រាសចេញ មិនបានរួចស្រឡះ
មានចិត្តមិនបានធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ អស់កាលត្រឹម
ណោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែសត្វទាំងឡាយដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវអានិសង្ស្យថាជាអានិសង្ស្យផង នូវទោសថាជាទោសផង
នូវការរលាស់ចេញថាជាការរលាស់ចេញផង របស់ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥
នេះ ក្នុងកាលណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ ក្នុងលោក
ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
ទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏
សេស ទើបបានរលាស់ចេញ ប្រាសចេញ រួចស្រឡះ មានចិត្តធ្វើឲ្យ
ប្រាសចាកដែន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ ក្នុងកាលនោះ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ភារវិជ្ជោ ធម៌យោ

(៦៤) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ខោ ។ យោ ភិក្ខុវេ រូបំ
 អភិនន្តតិ ទុក្ខំ សោ អភិនន្តតិ យោ ទុក្ខំ អភិនន្តតិ
 អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។ យោ វេទនំ អភិ-
 នន្តតិ ។ យោ សញ្ញំ អភិនន្តតិ ។ យោ សង្ខារេ អភិ-
 នន្តតិ ។ យោ វិញ្ញាណំ អភិនន្តតិ ទុក្ខំ សោ អភិ-
 នន្តតិ យោ ទុក្ខំ អភិនន្តតិ អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ
 វនាមិ ។

(៦៥) យោ ច ខោ ភិក្ខុវេ រូបំ នាភិនន្តតិ ទុក្ខំ
 សោ នាភិនន្តតិ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្តតិ បរិមុត្តោ សោ
 ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។ យោ វេទនំ នាភិនន្តតិ ។ យោ
 សញ្ញំ នាភិនន្តតិ ។ យោ សង្ខារេ នាភិនន្តតិ ។ យោ
 វិញ្ញាណំ នាភិនន្តតិ ទុក្ខំ សោ នាភិនន្តតិ យោ ទុក្ខំ
 នាភិនន្តតិ បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណាសកៈ ភាវិត្ត ទី ៣

[៦៤] កងក្រងសាវត្ថ ។ កងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងរូប បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាត្រេកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងទុក្ខ តថាគតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនរួចស្រឡះ
 ចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។ បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា
 ត្រេកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។
 បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងវិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាត្រេកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ត្រេកអរនឹងទុក្ខ តថាគតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនរួច
 ស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។

[៦៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា មិនត្រេកអរនឹងរូប
 បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនត្រេកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណា មិនត្រេកអរនឹងទុក្ខ
 តថាគតហៅថា បុគ្គលនោះ រួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។ បុគ្គលណា
 មិនត្រេកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា មិនត្រេកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គល
 ណា មិនត្រេកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គលណា មិនត្រេកអរនឹង
 វិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនត្រេកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណា មិនត្រេក
 អរនឹងទុក្ខ តថាគតហៅថា បុគ្គលនោះ រួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិយស្ស ខន្ធហិក្ខុ

(៦៦) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 រូបស្ស ឧប្បាទោ បិតិ អភិធិព្វតិ ចាតុកាវោ ទុក្ខស្ស-
 សោ ឧប្បាទោ រោតាទំ បិតិ ជរាមរណស្ស ចាតុកាវោ ។
 យោ វេទនាយ ។ យោ សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារទំ ។
 យោ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ បិតិ អភិធិព្វតិ ចាតុកាវោ
 ទុក្ខស្សសោ ឧប្បាទោ រោតាទំ បិតិ ជរាមរណស្ស
 ចាតុកាវោ ។

(៦៧) យោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស និរោធា រូបសមោ
 អន្តង្គមោ ទុក្ខស្សសោ និរោធា រោតាទំ រូបសមោ
 ជរាមរណស្ស អន្តង្គមោ ។ យោ វេទនាយ ។ យោ
 សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារទំ ។ យោ វិញ្ញាណស្ស និ-
 រោធា រូបសមោ អន្តង្គមោ ទុក្ខស្សសោ និរោធា
 រោតាទំ រូបសមោ ជរាមរណស្ស អន្តង្គមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(៦៦) កងក្រងសាវត្ថ ។ កងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាជក ណា
 នៃរូប ⁺នេះឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគ ការ
 កើតប្រាជក នៃជរាមរណៈ ។ ការកើតឡើង ណា នៃវេទនា ។ នៃ
 សញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើត
 ចំពោះ ការកើតប្រាជក ណា នៃវិញ្ញាណ ⁺នេះឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើង
 នៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគ ការកើតប្រាជក នៃជរាមរណៈ ។

(៦៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
 សេចក្តីវិនាស ណា នៃរូប ⁺នេះឯង ឈ្មោះថាសេចក្តីរលត់នៃទុក្ខ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់នៃរោគ សេចក្តីវិនាសនៃជរាមរណៈ ។ សេចក្តីរលត់ ណា នៃ
 វេទនា ។ នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ សេចក្តីរលត់ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីវិនាស ណា នៃវិញ្ញាណ ⁺នេះឯង ឈ្មោះថា សេចក្តី
 រលត់នៃទុក្ខ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់នៃរោគ សេចក្តីវិនាសនៃជរាមរណៈ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ ការវិញ្ញា គតិយោ

(៦៨) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ អយញ្ច វេ ភិក្ខុវេ
 ទេសេស្សាមិ អយម្បលញ្ច តំ សុណាថ ។ កតមញ្ច
 ភិក្ខុវេ អយំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អយំ វេទនា អយំ សញ្ញា
 អយំ សង្ខារ អយំ វិញ្ញាណំ អយំ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ
 អយំ ។

(៦៩) កតមញ្ច ភិក្ខុវេ អយម្បលំ ។ យាយំ តណ្ហា
 ចោដោត្តវិកា នន្ទិរកសហគតា តត្រតត្រាភិន្និជំ ។
 សេយ្យដំ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។
 ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ អយម្បលន្តំ ។

(៧០) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ បកដ្ឋញ្ច ភិក្ខុវេ
 ទេសេស្សាមិ អប្បកដ្ឋញ្ច តំ សុណាថ ។ កតញ្ច ភិក្ខុវេ
 បកដ្ឋ កី អប្បកដ្ឋ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ បកដ្ឋ យោ
 តស្ស និរោជោ វូបសមោ អត្ថដ្ឋមោ ឥទំ អប្បកដ្ឋ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ភារវិគ្គទី ៣

[៦៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតនឹងសំដែងនូវទុក្ខផង នូវឫសគល់នៃទុក្ខផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច
 ខ្លះ ហៅថា ទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ
 សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ នេះ ហៅថា ទុក្ខ ។

[៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ហៅថា ឫសគល់នៃទុក្ខ ។
 តណ្ហា ណា ដែលនាំឲ្យកើតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយតម្រេក ដោយ
 អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានភិរិយាវិកាយក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។
 ជាប្រក្រតី ។ ចុះតណ្ហានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺតាមតណ្ហា ភវតណ្ហា
 វិភវតណ្ហា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ឫសគល់នៃទុក្ខ ។

[៧០] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគត នឹងសំដែង នូវរបស់បែកធ្លាយផង នូវរបស់មិនបែកធ្លាយ
 ផង (ដល់អ្នកទាំងឡាយ) ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជារបស់បែកធ្លាយ អ្វីជារបស់មិនបែកធ្លាយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជារបស់បែកធ្លាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់-
 រម្ងាប់ សេចក្តីវិនាស ណា នៃរូបនោះ នេះ ជារបស់មិនបែកធ្លាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវវត្តោ

វេទនា បកដ្ឋំ យោ តស្ស និរោធា វ្យាសមោ អត្តដ្ឋ-
 មោ ឥទំ អប្បកដ្ឋំ ។ សញ្ញា បកដ្ឋំ ។ សង្ខារ បកដ្ឋំ
 យោ តេសំ និរោធា វ្យាសមោ អត្តដ្ឋមោ ឥទំ អប្ប-
 កដ្ឋំ ។ វិញ្ញាណំ បកដ្ឋំ យោ តស្ស និរោធា វ្យាស-
 មោ អត្តដ្ឋមោ ឥទំ អប្បកដ្ឋតិ ។

ការវត្តោ គតិយោ ។

តិច្ឆ្យានំ

ភារំ បរិញ្ញំ បរិដានំ
 ធន្តរាភំ ចតុត្ថកំ
 អស្សាទា ច តយោ វត្ថា
 អភិនន្តនមជ្ជមំ
 ឧប្បទំ អយម្បលំ ច
 ឯកាទសមោ បកដ្ឋតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វេទនាជាបស់បែកធ្លាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តី
 វិនាស ណា នៃវេទនានោះ នេះ ជាបស់មិនបែកធ្លាយ ។ សញ្ញាជាបស់
 បែកធ្លាយ ។ សង្ខារទាំងឡាយជាបស់បែកធ្លាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីវិនាស ណា នៃសង្ខារទាំងនោះ នេះ ជាបស់មិន
 បែកធ្លាយ ។ វិញ្ញាណជាបស់បែកធ្លាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
 សេចក្តីវិនាស ណា នៃវិញ្ញាណនោះ នេះ ជាបស់មិនបែកធ្លាយ ។

ចប់ ភាវវិជ្ជា ទី ៣ ។

ឧទាសកង្ខារវិគ្គោ៖ គ

និយាយអំពីរបស់ធ្លូន៍ ១ ការកំណត់ដីដី ១ ភិក្ខុកាលដីដី ១
 លះបង់ធ្លូរាត ១ ជាគំរប់ ៤ អំពីអានិសង្ស៍ ៣ លើក សេចក្តី
 ត្រេកអរ ១ ជាគំរប់ ៨ អំពីការកើត ១ ឫសគល់នៃទុក្ខ ១
 របស់បែកញាយ ១ ជាគំរប់ ១១ ។

ឆត្រម្សិក្សិក្សា

[៧១] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ន

តុម្ហាតំ តំ បដហេ តំ វេ បហំនំ ហិតាយ សុខាយ

ភវិស្សតំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

ន តុម្ហាតំ តំ បដហេ តំ វេ បហំនំ ហិតាយ សុ-

ខាយ ភវិស្សតំ ។ វេទនា ន តុម្ហាតំ តំ បដហេ សា

វេ បហំនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតំ ។ សញ្ញា

ន តុម្ហាតំ ។ សង្ខារំ ន តុម្ហាតំ តេ បដហេ

និព្វានវិគ្គ

(៧១) កងក្រងសាវតី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
របស់ណា មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះ
បង់របស់នេះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចុះរបស់ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់
ទូរូបនោះចេញ រូបនោះ បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នក
ទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់វេទនានោះចេញ វេទនានោះ
បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី
សេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ
មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់សង្ខារនោះចេញ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

តេ វេ បហំនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សនំ ។

វិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ តំ បដហេថ តំ វេ បហំនំ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សនំ ។

[៧២] សេយ្យជាថិ ភិក្ខុវេ យំ ឥមស្មី ជេតវនេ

តណកក្ខណ្ឌសាខាបលាសំ តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ឧហេយ្យ

វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ អថ នុ តុម្ហាកំ ឯវេស្ស

អម្មេ ជនោ ហរតិ វា ឧហតិ វា យថាបច្ចយំ វា

កកោតតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ន

ហំ នោ ឯតំ កន្តេ អត្តា វា អត្តនិយំ វតិ ។ ឯវេមេ

ខោ ភិក្ខុវេ រូបំ ន តុម្ហាកំ តំ បដហេថ វេ បហំនំ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សនំ ។ វេទនា ន តុម្ហាកំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិរិយ

សង្ខារទាំងនោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ
 ទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់វិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
 ទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី
 សេចក្តីសុខ ។

(៧២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចស្មៅឬឈើ មែកឈើ និងស្លឹក
 ឈើណា ក្នុងវត្តជេតពននេះ អ្នកផងនាំយកចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ធ្វើ
 ឲ្យសមគួរដល់ហេតុ នូវស្មៅឬឈើ មែកឈើ និងស្លឹកឈើនោះ ចុះ
 អ្នកទាំងឡាយនឹងមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អ្នកផងឈ្មោះថានាំយក
 ចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ធ្វើឲ្យសមគួរដល់ហេតុ នូវយើងទាំងឡាយដែរ
 ឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះ
 ហេតុដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះវត្ថុនោះ មិនមែនជាខ្លួន
 ផង មិនមែនជារបស់អាស្រ័យនៅក្នុងខ្លួនផង នៃយើងទាំងឡាយទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរលះបង់នូវរូបនោះចេញ រូបនោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹង
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នត្តម្ហាភវិក្កោ ចតុត្ថោ

តំ បដហេថ សា វេ បហំនា ហំតាយ សុខាយ ភវិស្ស-

តំ ។ សញ្ញា ន តុម្ហាកំ ។ សង្ខារ ន តុម្ហាកំ ។ វិញ្ញា-

ណំ ន តុម្ហាកំ តំ បដហេថ តំ វេ បហំនំ ហំតាយ

សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។

[៧៣] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ន

តុម្ហាកំ តំ បដហេថ តំ វេ បហំនំ ហំតាយ សុខាយ

ភវិស្សតិ ។ កត្តោ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាកំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

ន តុម្ហាកំ តំ បដហេថ តំ វេ បហំនំ ហំតាយ សុ-

ខាយ ភវិស្សតិ ។ វេទនា ន តុម្ហាកំ ។ សញ្ញា ន

តុម្ហាកំ ។ សង្ខារ ន តុម្ហាកំ ។ វិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ឧត្តម្ហាញ ទី ៤

អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ នូវវេទនានោះចេញ វេទ-
នានោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នក
ទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ នូវវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណ
នោះបើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ។

(៧៣) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ របស់ណាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះ
បង់របស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចុះរបស់ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវ
រូបនោះចេញ រូបនោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នកទាំង
ឡាយទេ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ
មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធ ខុទ្ទកនិកាយ

តំ បដហេតំ តំ វេ បហំនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្ស-

តំ ។ យំ ភិក្ខុវេ ន ឥម្ហាតំ តំ បដហេតំ តំ វេ ប-

ហំនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតំ ។

(៧៤) សាវត្ថយំ ។ អថខោ អពាតវេ ភិក្ខុ យេន

ភកវំ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវទេត្វា

ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ

ភកវន្តំ ឯតទវេច សាធុ មេ កន្លេ ភកវំ សង្ខតេន

ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភកវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វុប-

កដ្ឋោ អវ្ពមត្តោ អាតាបំ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តំ ។

យំ ខោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តេន សង្ខំ កច្ឆតិ យំ នានុសេតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

អ្នកទាំងឡាយចូលរលះបង់ នូវវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
ទាំងឡាយរលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី
សុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ
អ្នកទាំងឡាយចូលរលះបង់របស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ
រលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។

(៧៤) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយរូប ចូល
ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
ហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ គប្បី
ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញចាកពួក មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
គ្រឿងដុតកំដៅនូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សូមព្រះ
មានព្រះភាគសំដែងធម៌នោះ ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឱ្យទាន ។
ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលផ្នែកផ្គិតនឹងអនុស្សយណា រមែង
ដល់នូវការរាប់ដោយអនុស្សយនោះ បុគ្គលមិនផ្អែកផ្គិតនឹងអនុស្សយណា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ឧត្តម្ហកវិញ្ញោ បព្ពត្តោ

ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ អញ្ញាតិ កកវា អញ្ញាតិ សុគ-
 តាតិ ។ យថាកចំ បន តំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន
 ភាសិតស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជាជាសិតិ ។ រូបញ្ចេ កន្លៃ
 អនុសេតិ តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ អនុសេតិ ។
 សញ្ញញ្ចេ អនុសេតិ ។ សង្ខារេ ចេ អនុសេតិ ។
 វិញ្ញាណញ្ចេ អនុសេតិ តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ រូបញ្ចេ
 កន្លៃ ធានុសេតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ
 ធានុសេតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ សញ្ញញ្ចេ ។ សង្ខារេ
 ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ចេ ធានុសេតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។
 ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្លៃ កកវតា សង្ខតេន ភាសិតស្ស
 ឯវំ វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជាជាសិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណាសកៈ ឧត្តម្ហាវគ្គ ទី៤

រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយអនុស័យនោះ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ចុះពាក្យដែលតថាគតសំដែងសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយ
 ពិស្តារបាន តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់
 នឹងរូប រមែងដល់នូវការរាប់ (ថាជាអ្នកច្រើនអរ អ្នកប្រមូល អ្នកវង្វេង)
 ដោយការផ្គត់ផ្គង់នោះ ។ បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់នឹងវេទនា ។ បើបុគ្គល
 ផ្គត់ផ្គង់នឹងសញ្ញា ។ បើបុគ្គលផ្គត់ផ្គង់នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្គត់
 នឹងវិញ្ញាណ រមែងដល់នូវការរាប់ដោយការផ្គត់ផ្គង់នោះ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្គត់ផ្គង់នឹងរូប រមែងមិនដល់នូវការរាប់ (ថាជា
 អ្នកច្រើនអរ អ្នកប្រមូល អ្នកវង្វេង) ដោយការផ្គត់ផ្គង់នោះ ។ បើបុគ្គល
 មិនផ្គត់ផ្គង់នឹងវេទនា រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយការផ្គត់ផ្គង់នោះ ។
 បើបុគ្គល (មិនផ្គត់ផ្គង់) នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលមិន
 ផ្គត់ផ្គង់នឹងវិញ្ញាណ រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយការផ្គត់ផ្គង់នោះ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះពុទ្ធដ៏កាដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងសង្ខេប
 នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទោ

(៧៥) សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាសិ ។
 រូបញ្ចោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តេន សង្ខំ កច្ឆតិ ។ វេទនញ្ចោ ។
 សញ្ញញ្ចោ ។ សង្ខារេ ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ចោ អនុសេតិ
 តេន សង្ខំ កច្ឆតិ ។ រូបញ្ចោ ភិក្ខុ ធានុសេតិ ន តេន
 សង្ខំ កច្ឆតិ ។ វេទនញ្ចោ ។ សញ្ញញ្ចោ ។ សង្ខារេ ចេ ។
 វិញ្ញាណញ្ចោ ធានុសេតិ ន តេន សង្ខំ កច្ឆតិ ។ ឥមស្ស
 ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន
 អត្ថោ ទដ្ឋញ្ចតិ ។

(៧៦) អថខោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិ-
 នង្គត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា
 បទត្ថុណំ កត្វា បក្កាមី ។ អថខោ សោ ភិក្ខុ ឯកោ
 រូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរត្តោ

ឥន្ទ្របិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវរុត្ត

[៧៥] ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យដែលតថាគត
 សំដែងសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន នេះជាការប្រពៃ
 ណាស់ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់រូប រមែងដល់នូវការរាប់
 (ថាជាអ្នកត្រេកអរ អ្នកប្រឡូក អ្នកវង្វេង) ដោយការផ្នែកផ្គត់ផ្គង់នោះ ។
 បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គល
 ផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វិញ្ញាណ រមែងដល់នូវការរាប់ដោយការផ្នែកផ្គត់ផ្គង់នោះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់រូប មិនដល់នូវការរាប់ដោយការផ្នែកផ្គត់
 នោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។
 បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វិញ្ញាណ រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយការផ្នែក
 ផ្គត់ផ្គង់នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យដែលតថាគតសំដែងសង្ខេបនេះឯង បណ្ឌិត
 គប្បីយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៦] គ្រានោះឯង ភិក្ខុនោះ ត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិត
 របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក្រោកចាកអាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំលា
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ រួចចៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ
 ភិក្ខុនោះ ជាបុគ្គលតែម្នាក់ឯង ចៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រ-
 មាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅនូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នត្តម្ហាវគ្គោ ចតុត្តោ

នចរស្ម័វ យស្ម័វត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មនេវ អតារស្មា

អនការិយំ បព្វជន្នំ តទនុត្ថំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ

និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សង្កកត្តា ឧបសម្ព័ជ្ជ

វិហាសិ ខណ្ឌា ជាតិវុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ

នាបរិ ឥត្តត្ថាយាតិ អព្ភញ្ញាសិ ។ អព្ភាតរោ ច បន សោ

ភិក្ខុ អរហនំ អហោសិតំ ។

[៧៧] សាវត្ថយំ ។ អថខោ អព្ភាតរោ ភិក្ខុ យេន

កកវា ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ ខោ សោ ភិក្ខុ

កកវន្តំ ឯតទរោច សាធុ មេ កន្តេ កកវា សង្ខត្តេន

ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្ថា ឯកោ

វុបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តំ ។

ឧទ្ទិសយុត្ត មូលបណ្ណាល័យ: នគរម្នាក់វត្ត ទី ៤

ព្រះនិព្វាន កុលបុត្តទាំងឡាយចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយ
 ប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណវិសេសដ៏ប្រសើរ ជាទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយធម៌នោះ
 ដោយបញ្ចាដ៏ទុតម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រាន្តនៅ ក៏
 បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើស្រេច
 ហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដ៏ទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
 មានឡើយ ។ បណ្ណាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះបានជាព្រះអរហន្ត
 មួយអង្គដែរ ។

[៧៧] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូប ចូលទៅ
 តាមព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ
 ហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ គប្បីជាបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង ចៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
 គ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគសំដែងធម៌នោះ ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារិញ្ចោ

យំ ខោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ

តេន សង្ខំ កច្ចតិ យំ ឆានុសេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ

យំ ឆានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ អញ្ញាតិ

ភក្កវា អញ្ញាតិ សុភតាតិ ។ យថាភិក្ខុ បន តំ ភិក្ខុ

មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាស-

តិ ។ រូបញ្ចោ កន្លេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុ-

មិយ្យតិ តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចោ អនុសេតិ ។

សញ្ញញ្ចោ អនុសេតិ ។ សង្ខារេ ច អនុសេតិ ។ វិញ្ញា-

ណញ្ចោ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ

តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ រូបញ្ចោ កន្លេ ឆានុសេតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់អនុស័យណា រមែង
ស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងអនុស័យណា រមែងដល់នូវ
កិរិយារាប់ដោយអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់អនុស័យណា រមែង
មិនស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនស្លាប់នឹងអនុស័យណា រមែង
មិនដល់នូវការរាប់ ដោយអនុស័យនោះ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះពាក្យដែលតថាគតសំដែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តី
ដោយពិស្តារបាន តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្នែក-
ផ្គត់ផ្គង់រូប រមែងស្លាប់នឹងរូបនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងរូបណា រមែងដល់
នូវការរាប់ (ថាជាអ្នកត្រេកអរ អ្នកប្រទូស អ្នកវង្វេង) ដោយរូបនោះ ។
បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វេទនា ។ បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់សញ្ញា ។ បើបុគ្គល
ផ្នែកផ្គត់ផ្គង់សង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វិញ្ញាណ រមែងស្លាប់នឹង
វិញ្ញាណនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា រមែងដល់នូវការរាប់ដោយ
វិញ្ញាណនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់រូប

ឧទ្ទស្សន្តស្ស មូលបណ្ណសកេ ឧត្តមាវត្តោ បតុត្តោ

ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខី
 កច្ឆតិ ។ វេទនញ្ចេ នានុសេតិ ។ សញ្ញញ្ចេ នានុ-
 សេតិ ។ សង្ខារេ ចេ នានុសេតិ ។ វិញ្ញាណញ្ចេ នានុ-
 សេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន
 សង្ខី កច្ឆតិ ។ ឥមស្ស ខាហំ កន្តេ កកវតា សង្ខីត្តេន
 ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាមិ ។

(៧៨) សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ត្វំ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខីត្តេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាមិ ។
 រូបញ្ចេ ភិក្ខុ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ
 តេន សង្ខី កច្ឆតិ ។ វេទនញ្ចេ ។ សញ្ញញ្ចេ ។ សង្ខារ
 ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ចេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុ-
 មិយ្យតិ តេន សង្ខី កច្ឆតិ ។ រូបញ្ចេ ភិក្ខុ នានុ-

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នត្តម្បាកវត្ត ទី ៤

រមែងមិនស្លាប់នឹងរូបនោះ បុគ្គលមិនស្លាប់នឹងរូបណា រមែងមិនដល់
 នូវការរាប់ដោយរូបនោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្ដេកផ្ដិតនឹងវេទនា ។ បើបុគ្គល
 មិនផ្ដេកផ្ដិតនឹងសញ្ញា ។ បើបុគ្គលមិនផ្ដេកផ្ដិតនឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គល
 មិនផ្ដេកផ្ដិតនឹងវិញ្ញាណ រមែងមិនស្លាប់នឹងវិញ្ញាណនោះ បុគ្គលមិន
 ស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយវិញ្ញាណនោះ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះពុទ្ធដ៏កាដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងដោយ
 សន្លេបនេះឯង ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្ដីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៨) ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យដែលតថាគត
 សំដែងដោយសន្លេប អ្នកយល់សេចក្ដីដោយពិស្តារបាន ជាការប្រពៃ
 ណាស់ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើបុគ្គលផ្ដេកផ្ដិតនឹងរូប រមែងស្លាប់នឹងរូបនោះ
 បុគ្គលស្លាប់នឹងរូបណា រមែងដល់នូវការរាប់ដោយរូបនោះ ។ បើបុគ្គល
 ផ្ដេកផ្ដិតនឹងវេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្ដេកផ្ដិតនឹង
 វិញ្ញាណ រមែងស្លាប់នឹងវិញ្ញាណនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា
 រមែងដល់នូវការរាប់ ដោយវិញ្ញាណនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើបុគ្គលមិន

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទោ

សេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ
 កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ នានុសេតិ ។ សញ្ញញ្ចេ នានុសេតិ ។
 សង្ខារេ ច នានុសេតិ ។ វិញ្ញាណញ្ចេ នានុសេតិ ន
 តំ អនុមិយ្យតិ យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។
 ឥមស្ស ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខិតេន ភាសិតស្ស ឯវិ
 វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋញ្ញតិ ។ បេ ។ អញ្ញាតោ ច បន
 សោ ភិក្ខុ អរហនំ អហោសិតិ ។

(៧៧) សាវត្ថយំ ។ អថខោ អាយស្មា អានន្តោ
 សាយ ល្អាសមយំ ជិសល្លាជា វុដ្ឋិតោ យេន កកវា
 តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្តា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្គំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្តំ
 កកវា ឯតទលោច សចេ តំ អានន្ត ឯវិ ចុន្ទយ្យំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ផ្នែកផ្គត់ផ្គង់រូប រមែងមិនស្លាប់នឹងរូបនោះ បុគ្គលមិនស្លាប់នឹងរូបណា
 រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយរូបនោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វេទនា ។
 បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់សញ្ញា ។ បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់សញ្ញា ។
 បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់វិញ្ញាណ រមែងមិនស្លាប់នឹងវិញ្ញាណនោះ បុគ្គល
 មិនស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា រមែងមិនដល់នូវការរាប់ដោយវិញ្ញាណនោះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលតថាគតសំដែង ដោយសង្ខេបនេះឯង បណ្ឌិត
 គួរយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បណ្ឌិតព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះបានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(៧៩) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ
 ចេញចាកទីពឹងសម្ល ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ
 ហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់អានន្ទ បើគេសរអក

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នត្តម្ភកវិក្ខោ បតុត្តោ

កតមេសំ អាវុសោ អាណន្ទ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វយោ បញ្ញាយតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ
 បុដ្ឋោ វិ អាណន្ទ កតំ ព្យាករេយ្យសីតិ ។ សចេ មំ
 កន្ត ឯវិ បុត្តេយ្យំ កតមេសំ អាវុសោ អាណន្ទ ធម្មានំ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ
 បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ព្យាករេយ្យំ
 វុបស្ស ទោ អាវុសោ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញា-
 យតិ វិតស្ស អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិតស្ស អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។
 ឥមេសំ ទោ អាវុសោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វយោ បញ្ញាយតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។
 ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ព្យាករេយ្យនិ ។

វន្តសំយត្ត មូលបណ្ណសកៈ នត្ថម្ភាកវិគ្គ ទី ៤

យ៉ាងនេះថា នៃអានន្ទមានអាយុ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែល
កើតប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ^(១)
ក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អានន្ទ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ តើអ្នកគប្បីដោះ
ស្រាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើគេសួរខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះ
ថា នៃអានន្ទមានអាយុ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដ
វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដោះ
ស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ រូបវម៌កើតប្រាកដ វិនាសទៅ
ប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណវម៌កើតប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ
កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ធម៌
ទាំងនេះឯង វម៌កើតប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរ
យ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដោះស្រាយ យ៉ាងនេះឯង ។

១ សំដៅយកធម៌ គឺរូប, វេទនា, សញ្ញា, វិញ្ញាណ របស់សត្វ កំពុងរស់នៅ ហើយ
ចាស់ច្រាំច្រា (អដ្ឋកថា) ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្តវរិញ្ញោ

[៨០] សាធ្មំ សាធ្មំ អានន្តំ រូបស្ស ខោ អានន្តំ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញាយតិ វិតស្ស អញ្ញា-
 ជតំ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខា-
 រានំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញា-
 យតិ វិតស្ស អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។ ឥវេសំ ខោ
 អានន្តំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញាយតិ
 វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តំ អានន្តំ
 ឯវំ ឡាករេយ្យសីតិ ។

[៨១] សាវត្ថយំ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធំ ខោ អា-
 យស្មន្តំ អានន្តំ កកវា ឯតទរោច សវេន តំ អានន្តំ ឯវំ
 បុន្នេយ្យំ កតមេសំ អាវុសោ អានន្តំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ
 បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញាយតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញា-
 យតិ ។ កតមេសំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយស្ស-
 តិ វិយោ បញ្ញាយស្សតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញា-
 យស្សតិ ។ កតមេសំ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វិយោ បញ្ញាយតិ វិតានំ អញ្ញាជតំ បញ្ញាយតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[៨០] ម្នាលអានន្ទ ត្រូវហើយ។ ម្នាលអានន្ទ រូបពិតជាភើត
ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅ ហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
ក៏ប្រាកដ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណពិតជាភើត
ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏
ប្រាកដ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម៌ទាំងឡាយនេះឯង រមែងភើតប្រាកដ វិនាស
ទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ ។ ម្នាល
អានន្ទ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ អ្នកគប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះចុះ ។

[៨១] ភ្នំក្រុងសាវត្ថី ។ លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ អង្គុយ
ក្នុងទីសមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលអានន្ទ
បើគេសួរយ៉ាងនេះថា នែអានន្ទមានអាយុ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ
ដែលភើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ
ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ នឹងភើត
ប្រាកដ នឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
ក៏នឹងប្រាកដ ។ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ កំពុងភើតប្រាកដ កំពុង
វិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នត្តម្ហាវត្តោ បតុត្តោ

ឯវំ បុរោ ភំ អាណន្ទ កំណំ ព្យាករេយ្យ សីតិ ។ សចេ
 មំ កន្លេ ឯវំ បុរោយ្យំ កតមេសំ អាវុសោ អាណន្ទ ធម្មានិ
 ឧប្បនោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ បញ្ញាយិត្ត វិតានិ អញ្ញេតិ
 បញ្ញាយិត្ត ។ កតមេសំ ធម្មានិ ឧប្បនោ បញ្ញាយិត្ត-
 តិ វាយោ បញ្ញាយិត្ត វិតានិ អញ្ញេតិ បញ្ញាយិត្ត-
 តិ ។ កតមេសំ ធម្មានិ ឧប្បនោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិតានិ អញ្ញេតិ បញ្ញាយិត្ត ។ ឯវំ បុរោ
 អហំ កន្លេ ឯវំ ព្យាករេយ្យ យំ ខោ អាវុសោ រូបំ
 អតីតំ និរុទ្ធិ វិបរិណាតិ តស្ស ឧប្បនោ បញ្ញាយិត្ត
 វាយោ បញ្ញាយិត្ត វិតស្ស អញ្ញេតិ បញ្ញាយិត្ត ។
 យា វេទនា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណាតា តស្ស ឧប្ប-
 នោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ បញ្ញាយិត្ត វិតាយ អញ្ញេតិ
 បញ្ញាយិត្ត ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ អតីតា

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ ឧត្តម្ហាគវិគ្គ ទី ៤

ម្នាល អានន្ទ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ តើអ្នកគប្បីដោះស្រាយដូចម្តេច ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើគេសួរខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា នៃអានន្ទមាន អាយុ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅ ប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។

ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ នឹងកើតប្រាកដ នឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាល តាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏នឹងប្រាកដ ។ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេច ខ្លះ កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរយ៉ាង នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្នាល អារុសាទាំងឡាយ រូបណា ដែលកន្លងទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ រូបនោះ ឈ្មោះថាកើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅ ហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។

វេទនាណា ដែលកន្លងទៅ ហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វេទនានោះ ឈ្មោះថាកើតប្រាកដ ហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ ប្រាកដហើយ ។

សញ្ញាណ ។ សង្ខារណា ដែលកន្លងទៅហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវរុត្តោ

និរុទ្ធា វិបរិណាតា តេសំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វិយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិតានំ អញ្ញាជិតំ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ និរុទ្ធិ វិបរិណាតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វិយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិតស្ស អញ្ញាជិតំ បញ្ញាយិត្ត ។ ឥមេសំ
 ខោ អាវុសោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វិយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិតានំ អញ្ញាជិតំ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ខោ
 អាវុសោ ភូមិ អជាតំ អប្បត្តក្ខតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វិយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិតស្ស អញ្ញាជិតំ បញ្ញា-
 យិស្សតិ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បត្តក្ខតា តស្ស
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ វិយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិតាយ
 អញ្ញាជិតំ បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារា
 អជាតា អប្បត្តក្ខតា តេសំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ
 វិយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិតានំ អញ្ញាជិតំ បញ្ញាយិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ សង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថា កើតប្រាកដ
 ហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាកដហើយ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកន្លងទៅហើយ រលត់ហើយ
 ប្រែប្រួលហើយ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា កើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅ
 ប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដហើយ ។
 ម្នាល អារុសោ ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះឯង ដែលកើតប្រាកដហើយ
 វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ
 ហើយ ។ ម្នាល អារុសោ ទាំងឡាយ រូបណា ដែលមិនទាន់កើត មិន
 ទាន់មានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្មោះថា នឹងកើតប្រាកដ នឹងវិនាសទៅប្រា-
 កដ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏នឹងប្រាកដ ។ វេទនាណា
 ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាកដ វេទនានោះ ឈ្មោះថា នឹងកើត
 ប្រាកដ នឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏នឹងប្រាកដ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ដែលមិនទាន់កើត
 មិនទាន់មានប្រាកដ សង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថា នឹងកើតប្រាកដ នឹង
 វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏នឹងប្រាកដ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ នត្តម្ហាវត្ថោ បតុតោ

យំ វិញ្ញាណំ អជាតំ អប្បត្តក្ខតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
យស្សតិ វេយោ បញ្ញាយស្សតិ បិតស្ស អញ្ញថតំ បញ្ញា-
យស្សតិ ។ ឥមេសំ ខោ អារុសោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ
បញ្ញាយស្សតិ វេយោ បញ្ញាយស្សតិ បិតានំ អញ្ញថតំ
បញ្ញាយស្សតិ ។ យំ ខោ អារុសោ រូបំ ជាតំ មា-
តុក្ខតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វេយោ បញ្ញាយតិ
បិតស្ស អញ្ញថតំ បញ្ញាយតិ ។ យោ វេទនា ជាតា
មាតុក្ខតា ។ បេ ។ យោ សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ ជាតា
មាតុក្ខតា តេសំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វេយោ បញ្ញា-
យតិ បិតានំ អញ្ញថតំ បញ្ញាយតិ ។ យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ
មាតុក្ខតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វេយោ បញ្ញាយតិ
បិតស្ស អញ្ញថតំ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ ខោ អារុសោ
ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វេយោ បញ្ញាយតិ បិតានំ
អញ្ញថតំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា អហំ កន្តេ ឯវំ
ព្យាករយ្យនំ ។

ខន្ធសំយុត្ត បូជបណ្ណាសកៈ ឥត្តម្ពាន្ត ទី ៤

វិញ្ញាណណា ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
 ឈ្មោះថាទីនឹងកើតប្រាកដ ទីនឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ទីនឹងប្រាកដ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌ទាំង
 នេះឯង ទីនឹងកើតប្រាកដ ទីនឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ទីនឹងប្រាកដ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ រូបណា
 ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 វេទនាណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ បេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ សង្ខារណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ សង្ខារ
 ទាំងនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុង
 តាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកំពុង
 កើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះឯង ដែលកំពុងកើតប្រាកដ កំពុង
 វិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរ យ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បី
 ដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[៨២] សាធុ សាធុ អាណន្ទ យំ ខោ អាណន្ទ រូបំ
អត្ថំ និរុទ្ធិំ វិបរិណាតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត
វយោ បញ្ញាយិត្ត វិតស្ស អញ្ញាថត្ថំ បញ្ញាយិត្ត យា
វេទនា ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារា ។ យំ វិញ្ញាណំ
អត្ថំ និរុទ្ធិំ វិបរិណាតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត ។
វយោ បញ្ញាយិត្ត វិតស្ស អញ្ញាថត្ថំ បញ្ញាយិត្ត ។ ឥមេ-
សំ ខោ អាណន្ទ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វយោ
បញ្ញាយិត្ត វិតានំ អញ្ញាថត្ថំ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ខោ
អាណន្ទ រូបំ អជាតំ អប្បាតុក្កតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
យិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិតស្ស អញ្ញាថត្ថំ
បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា វេទនា ។ យា សញ្ញា ។ យេ
សង្ខារា ។ យំ វិញ្ញាណំ អជាតំ អប្បាតុក្កតំ តស្ស
ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិតស្ស
អញ្ញាថត្ថំ បញ្ញាយិស្សតិ ។ ឥមេសំ ខោ អាណន្ទ ធម្មានំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[៨២] ម្នាលអានន្ទ ត្រូវហើយ ។ ម្នាលអានន្ទ រូបណា កន្លង
 ទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ រូបនោះ ឈ្មោះថា កើតប្រាកដ
 ហើយ វិនាសប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាកដហើយ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
 វិញ្ញាណណា កន្លងទៅហើយ រលត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វិញ្ញាណ
 នោះ ឈ្មោះថា កើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំង
 នៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដហើយ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម៌ទាំង
 នេះឯង ដែលកើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំង
 នៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដហើយ ។ ម្នាលអានន្ទ រូបណា
 ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាកដទេ រូបនោះ ឈ្មោះថា នឹង
 កើតប្រាកដ នឹងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏នឹងប្រាកដ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
 វិញ្ញាណណា ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាកដទេ វិញ្ញាណ
 នោះ ឈ្មោះថា នឹងកើតប្រាកដ នឹងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅ
 ហើយ ប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏នឹងប្រាកដ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម៌ទាំងនេះឯង

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នត្តម្ការវិគ្គោ បតុត្តោ

ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្សតិ វិយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិគាទំ
 អញ្ញាបតិ បញ្ញាយិស្សតិ ។ យំ ខោ អាណន្ទ រូបំ ជាតំ
 ចាតុក្កតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញាយតិ
 វិសស្ស អញ្ញាបតិ បញ្ញាយតិ ។ យា វេទនា ជាតា
 ចាតុក្កតា ។ បេ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ ។
 យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វិយោ បញ្ញាយតិ វិសស្ស អញ្ញាបតិ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ
 ខោ អាណន្ទ ធម្មាទំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វិយោ បញ្ញា-
 យតិ វិគាទំ អញ្ញាបតិ បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តំ
 អាណន្ទ ឯវំ ព្យាគរេយ្យសីតិ ។

[៨៣] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ ធម្មាទុធម្មប្បដិ-
 បន្នស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អយមនុធម្មោ ហោតិ យំ
 រូបេ និព្វិទាតហុលោ^(១) វិហរេយ្យ វេទនាយ និព្វិទាត-
 ហុលោ វិហរេយ្យ សញ្ញាយ និព្វិទាតហុលោ វិហរេយ្យ

១ ឧ. ម. និព្វិទាតហុលំ ។

ខន្ធស័យុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នត្តម្នាករិត្ត ទី ៤

ដែលនឹងកើតប្រាកដ នឹងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
ទៅវិញក៏នឹងប្រាកដ ។ ម្នាលអានន្ទ រូបណា ដែលកំពុងកើត កំពុង
មានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ
កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនាណា ដែល
កំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ រូប ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
វិញ្ញាណណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម៌ទាំងនេះឯង ដែល
កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
ទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្នាលអានន្ទ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ អ្នកគប្បី
ដោះស្រាយយ៉ាងនេះចុះ ។

[៨៣] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ភិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ រមែងមានអនុធម៌នេះ គឺ
ជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តីនឿយណាយ ក្នុងរូប ច្រើនដោយសេចក្តី
នឿយណាយ ក្នុងវេទនា ច្រើនដោយសេចក្តីនឿយណាយ ក្នុងសញ្ញា
ញ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សង្ខារេស្មំ និព្វិនាតហុលោ វិហរេយ្យ វិញ្ញាណោ និព្វិ-
 នាតហុលោ វិហរេយ្យ ។ សោ រូបេ និព្វិនាតហុលោ
 វិហរេន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្មំ ។
 វិញ្ញាណោ និព្វិនាតហុលោ វិហរេន្តោ រូបំ បរិជាធាតុ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាធាតុ ។
 សោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុច្ចតិ រូបមា បរិមុច្ចតិ វេទនាយ
 បរិមុច្ចតិ សញ្ញាយ បរិមុច្ចតិ សង្ខារេហិ បរិមុច្ចតិ វិញ្ញា-
 ណមា បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោ-
 កេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ នោមនស្សេហិ ឧទាយា-
 សេហិ បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វិនាមីតិ ។

(៨២) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ ធម្មានុធម្មប្បដិ-
 បន្នស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អយមនុធម្មោ ហោតិ យំ រូបេ
 អនិព្វានុបស្សី វិហរេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

ប្រើដោយសេចក្តីនឿយណាយ ក្នុងសង្ខារ ប្រើដោយសេចក្តី
 នឿយណាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ ប្រើដោយសេចក្តី
 នឿយណាយ ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារ ។
 កាលបើភិក្ខុនោះ ប្រើដោយសេចក្តីនឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ក៏រមែង
 កំណត់ដឹងនូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ រមែង
 កំណត់ដឹងនូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងនូវរូប ។ នូវ
 វេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹង
 នូវវិញ្ញាណ រមែងរួចស្រឡះចាករូប រួចស្រឡះចាកវេទនា រួចស្រឡះ
 ចាកសញ្ញា រួចស្រឡះចាកសង្ខារ រួចស្រឡះចាកវិញ្ញាណ រួចស្រឡះ
 ចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តថាគតពោលថា
 បុគ្គលនោះ រួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខ ។

(៨៤) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ រមែងមានអនុធម៌នេះ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាលើញថាមិនទៀង ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ ឥត្តម្ភារវិញ្ញោ ចតុត្ថោ

សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនិច្ចាទុបស្សី វិហរេយ្យ ។
 សោ ភូមេ អនិច្ចាទុបស្សី វិហរត្ថោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា
 យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនិច្ចាទុបស្សី វិហរត្ថោ
 ភូមិ បរិជាធាតុ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 បរិជាធាតុ ។ សោ ភូមិ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ ភូមិមា បរិមុត្តតិ
 វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហិ
 បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណមា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរ-
 ណោន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ
 ឧបាទានេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វិនាមីតិ ។

[៨៥] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុធម្មច្ឆដិ-
 បន្នស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អយមទុធម្មោ ហោតិ យំ ភូមេ
 ទុក្ខាទុបស្សី វិហរេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទុក្ខាទុបស្សី វិហរេយ្យ ។ សោ
 ភូមេ ទុក្ខាទុបស្សី វិហរត្ថោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណសកៈ នត្តម្យាវត្ថុ ទី ៤

កងសង្ខារ ។ ជាអ្នកពិចារណាលើញថាមិនទៀង កងវិញ្ញាណ ។ កាល
 បើកិក្ខុនោះ ពិចារណាលើញថាមិនទៀង កងរូប ។ កងវេទនា ។
 កងសញ្ញា ។ កងសង្ខារ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ ពិចារណាលើញថាមិន
 ទៀងកងវិញ្ញាណ ក៏រមែងកំណត់ដឹងនូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។
 នូវសង្ខារ ។ រមែងកំណត់ដឹងនូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ កំណត់
 ដឹងនូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ
 កំណត់ដឹងនូវវិញ្ញាណ រមែងរួចស្រឡះចាករូប រួចស្រឡះចាកវេទនា
 រួចស្រឡះចាកសញ្ញា រួចស្រឡះចាកសង្ខារ រួចស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រួចស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
 សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តថាគតពោលថា
 បុគ្គលនោះរួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខ ។

(៤៥) កងក្រុងសាវតី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
 ក៏អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ រមែងមានអនុធម៌នេះ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាលើញថាជាទុក្ខកងរូប ។ កងវេទនា ។ កងសញ្ញា ។ កង
 សង្ខារ ។ ជាអ្នកពិចារណាលើញថាជាទុក្ខកងវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុ
 នោះ ពិចារណាលើញថាជាទុក្ខកងរូប ។ កងវេទនា ។ កងសញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារិញ្ចោ

សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ រូបំ បរិ-
ជាតាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
បរិជាតាតិ ។ សោ រូបំ បរិជានំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។
សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជានំ បរិមុច្ចតិ រូបម្ហា បរិមុច្ចតិ
វេទនាយ បរិមុច្ចតិ សញ្ញាយ បរិមុច្ចតិ សង្ខារេហិ ប-
រិមុច្ចតិ វិញ្ញាណម្ហា បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន
សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ នោមនស្សេហិ ឧបា-
យាសេហិ បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វិនាមិតិ ។

[៨៦] សាវត្ថយំ ។ ភត្រ ខោ ។ ធម្មានុធម្មច្ចដិ-
បន្នស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អយមនុធម្មោ ហោតិ យំ រូបេ
អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា ។
សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ សោ
រូបេ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-
យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ
រូបំ បរិជាតាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវេក្ខ

កងសង្ខារ ។ ពិចារណាយើញថាជាទុកកងវិញ្ញាណ វេមងកំណត់ដឹង
 ច្បាស់នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ វេមង
 កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
 នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កំណត់
 ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ វេមងរួចស្រឡះចាករូប រួចស្រឡះចាកវេទនា
 រួចស្រឡះចាកសញ្ញា រួចស្រឡះចាកសង្ខារ រួចស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រួចស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
 សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តថាគតពោលថា
 បុគ្គលនោះរួចស្រឡះចាកវដ្តទុក ។

(៨៦) កងក្រុងសាវត្ថី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ វេមងមានអនុធម៌នេះ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាយើញថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន កងរូប ។ កងវេទនា ។ កង
 សញ្ញា ។ កងសង្ខារ ។ ជាអ្នកពិចារណាយើញថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន
 កងវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណាយើញថាមិនមែនជារបស់
 ខ្លួនកងរូប ។ កងវេទនា ។ កងសញ្ញា ។ កងសង្ខារ ។ កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាយើញថាមិនមែនជារបស់ខ្លួនកងវិញ្ញាណ វេមង
 កំណត់ដឹងច្បាស់នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ នត្តម្ហាវត្តោ បតុត្តោ

វិញ្ញាណំ បរិជាណាតិ ។ សោ រូបំ បរិជានំ ។ វេទនំ ។
 សត្វំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជានំ បរិមុច្ចតិ រូបម្ហា
 បរិមុច្ចតិ វេទនាយ បរិមុច្ចតិ សញ្ញាយ បរិមុច្ចតិ សង្ខា-
 រេហិ បរិមុច្ចតិ វិញ្ញាណម្ហា បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ
 មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ខោមនស្ស-
 ហិ ឧបាយាសេហិ បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វេទាមិតិ ។

នត្តម្ហាវត្តោ បតុត្តោ ។

ត្រៃបិដកំ

នត្តម្ហាវត្តោ ទេ វត្តា

ភិក្ខុហិ អបរេ ទុរេ

អាណន្តេន ច ទេ វត្តា

អនុជម្មេហិ ទេ ទុក្ខាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត បូលបណ្ណសកៈ នត្តម្យាកវិគ្គ ទី ៤

កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
 នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុ
 នោះ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ វេមន៍រួចស្រឡះចាករូប រួចស្រឡះ
 ចាកវេទនា រួចស្រឡះចាកសញ្ញា រួចស្រឡះចាកសង្ខារ រួចស្រឡះ
 ចាកវិញ្ញាណ រួចស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះរួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខ ។

ចប់ នត្តម្យាកវិគ្គ ទី ៤ ។

ឧទានក្នុងន័យត្រៃវិគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា មិន
 មែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយទេ មានពីរលើក អំពីអពាតភិក្ខុ
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ សូមឲ្យព្រះអង្គសំដែងធម៌
 ដោយសង្ខេប មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 សួរធម៌ចំពោះព្រះអានន្ទ មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះ
 ភាគសំដែងអនុធម៌ ប្រមាណពីរៗ មានពីរលើក ។

អត្ថបទប្រែក្រា

(៨៧) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ អត្ថទីតា ភិក្ខុវេ

វិហារេ អត្ថសរណា អនញ្ញសរណា ធម្មទីតា ធម្មសរ-

ណា អនញ្ញសរណា ។ អត្ថទីតា ភិក្ខុវេ វិហារតំ

អត្ថសរណា អនញ្ញសរណា ធម្មទីតា ធម្មសរ-

ណា អនញ្ញសរណា យោនីសោ វ ឧបបត្តិតោ

តិវាតិកា សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស ហយាសា តិ-

បហោតិកា ។ តិវាតិកា ច ភិក្ខុវេ សោកបរិទេវ-

ទុក្ខនោមនស្ស ហយាសា តិបហោតិកា ។ ឥធម្មភិក្ខុវេ

អស្សុតា បុប្ផជ្ជោ អរិយានំ អនស្សវី អរិយធម្មស្ស

អតោវិទោ អរិយធម្ម អវិជ្ជោ សប្បវិសានំ អនស្សវី

អត្ថបទ

(៨៧) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយចូរយកខ្លួនជាទីពឹង យកខ្លួនជាទីពឹង កុំយករបស់ដទៃ
ជាទីពឹងទីពឹងឡើយ ចូរយកធម៌ជាទីពឹង យកធម៌ជាទីពឹង កុំយក
របស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹងឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាល
បើយកខ្លួនជាទីពឹង យកខ្លួនជាទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង
យកធម៌ជាទីពឹង យកធម៌ជាទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង
ហើយ គប្បីចារណារកហេតុដោយយោបល់ថា សេចក្តីសោក សេចក្តី
ខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើត
មកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីសោក
សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
តើកើតមកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាល
លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស
វៃក្នុងអរិយធម៌ មិនសិក្សាក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ អត្ថវិបរិក្ខោ បញ្ចមោ

សប្បវិសធម្មស្ស អគោរិទោ សប្បវិសធម្ម អវិនិតោ
 រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា
 រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ចថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ចថាភាវា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តំ សោភបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ វេទនំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា
 វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-
 មតិ អញ្ចថា ហោតិ តស្ស វេទនា វិបរិណាមញ្ចថាភាវា
 ឧប្បជ្ឈន្តំ សោភបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ចថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណា-
 បរិណាមញ្ចថាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តំ សោភបរិទេវទុក្ខនោ-
 មនស្សចាយាសា ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបរិក្ខ ទី ៥

មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនសិក្សាក្នុងសប្បុរសធម៌ វេមន៍ពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូបថាមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងរូបខ្លះ លុះរូបនោះ របស់បុគ្គលនោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះរូបប្រែប្រួល វិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ បុគ្គលនោះពិចារណាឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ ឃើញនូវវេទនាថាមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវេទនាខ្លះ លុះវេទនានោះ របស់បុគ្គលនោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវេទនាប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ ឃើញនូវសញ្ញា ។ ពិចារណាឃើញនូវសង្ខារថាជាខ្លួន ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ លុះវិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

(៨៨) ភូមស្ស ត្រេវ ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ វិទិត្វា វិបរិ-
 ណាមំ វិរាគំ និរោធំ បុព្វេ ចេវ ភូមិ ឯតរហំ ច សត្វំ
 ភូមិ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មន្តំ ឯវមេតំ យថាភូតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យេ សោកាបរិទេវទុក្ខនោម-
 នស្សបាយាសា តេ បហំយ្យន្តំ តេសំ បហាជា ន បរិ-
 តស្សតិ អបរិតស្សំ សុខំ វិហារតិ សុខវិហារី^(១) ភិក្ខុ
 តទន្តន្តិត្វតោតិ វុច្ចតិ ។ វេទនាយ ត្រេវ ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ
 វិទិត្វា វិបរិណាមំ វិរាគំ និរោធំ បុព្វេ ចេវ វេទនា ឯត-
 រហំ ច សត្វា វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាម-
 ធម្មតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ
 យេ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សបាយាសា តេ ប-
 ហំយ្យន្តំ តេសំ បហាជា ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ

១ ឱ. សុខំ វិហារំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(៨៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីមិន
 ទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីរលត់នៃរូប ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃ នូវរូបនេះយ៉ាងនេះថា រូបក្នុង
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ ក៏លះបង់សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹក-
 ខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាន
 កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់នូវសេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញហើយ
 រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ រមែងនៅជាសុខ ភិក្ខុ
 អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ហៅថា អ្នករលត់កិលេសដោយអង្គនៃ
 វិបស្សនានោះៗ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ នូវ
 សេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីរលត់នៃ
 វេទនា ហើយឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃ នូវវេទនានេះ
 យ៉ាងនេះថា វេទនាក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វេទនាទាំងអស់
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ ក៏លះបង់
 សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាន កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់សេចក្តីសោកជា
 ដើមទាំងនោះចេញហើយ រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ អត្ថបរិក្ខេបេ បព្វមោ

សុខំ វិហារតិ សុខវិហារី ភិក្ខុ តទទ្ធនិព្វតោតិ វុច្ចតិ ។

សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ត្រេវ ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ វិទិត្តា

វិបរិណាមំ វិរាគំ និរោធំ ចុព្វេ ចេវ សង្ខារ ឯតរហំ ច

សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវមេតិ

យថាភ្នំតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យេ សោគបរិ-

ទេវទុក្ខនោមនស្សនាយាសា តេ បហំយ្យន្តិ តេសំ

បហាធា ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ សុខំ វិហារតិ សុខ-

វិហារី ភិក្ខុ តទទ្ធនិព្វតោតិ វុច្ចតិ ។ វិញ្ញាណស្ស ត្រេវ

ភិក្ខុវេ អនិច្ចតំ វិទិត្តា វិបរិណាមំ វិរាគំ និរោធំ ចុព្វេ

ចេវ វិញ្ញាណំ ឯតរហំ ច សព្វំ វិញ្ញាណំ អនិច្ច

ឧទ្ទេសយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ អត្ថបទីបរិច្ឆេទី ៥

រមែងនៅជាសុខ ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ហៅថាអ្នករំលត់
 កិលេសដោយអង្គនៃវិបស្សនានោះៗ ។ (កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ នូវ
 សេចក្តីមិនទៀង) នៃសញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹង
 ច្បាស់ នូវសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រប្បល សេចក្តីវិនាស និង
 សេចក្តីរលត់នៃសង្ខារហើយ បានឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ប្រពៃ នូវសង្ខារនេះយ៉ាងនេះថា សង្ខារក្នុងកាលមុនក្តី សង្ខារក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះក្តី សង្ខារទាំងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្បល
 ជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ ក៏លះបង់សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាន កាលបើភិក្ខុ
 នោះ លះបង់សេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញហើយ រមែងមិនតក់ស្លុត
 កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ រមែងនៅជាសុខ ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿង
 នៅជាសុខ ហៅថាអ្នករំលត់កិលេសដោយអង្គនៃវិបស្សនានោះៗ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តី
 ប្រប្បល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណហើយ បាន
 ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ នូវវិញ្ញាណនេះយ៉ាងនេះថា
 វិញ្ញាណក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វិញ្ញាណទាំងអស់មិនទៀង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិញ្ញា

ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មន្តំ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតោ យេ សោកបរិទេវទុក្ខោនាមនស្សទាយាសា
 តេ បហិយ្យន្តំ តេសំ បហាណា ន បរិតស្សតិ អបរិ-
 តស្សំ សុខំ វិហារតិ សុខវិហារំ ភិក្ខុ តទទ្គន្តិព្វតោតិ
 វុច្ចតីតិ ។

(៨៩) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ សក្កាយសម្មទ-
 យតាមិនិព្វា វោ ភិក្ខុវេ បដិបទំ ទេសេស្សាមិ សក្កា-
 យនិរោធតាមិនិព្វា បដិបទំ តំ សុណាថ ។ កតមា ច
 ភិក្ខុវេ សក្កាយសម្មទយតាមិនី បដិបទា ។ ឥធន
 ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានំ អនុស្សាវី អរិយ-
 ធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អរិដីតោ សប្បវិសានំ
 អនុស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិសធម្មេ
 អរិដីតោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ អត្ថតោ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ ក៏លះបង់សេចក្តីសោក
 សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 ចេញបាន កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់សេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញ
 ហើយ រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ រមែងនៅជាសុខ
 ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ហៅថាអ្នករំលត់កិលេសដោយអង្គ
 នៃវិបស្សនានោះ ។ ។

[៨៩] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតនឹងសំដែង នូវបដិបទាជាដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយផង នូវ
 បដិបទាជាដំណើររលត់នៃសក្កាយផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ចូរស្តាប់
 នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិបទាជាដំណើរកើតឡើង
 នៃសក្កាយ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បឋជនក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយ-
 ធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិន
 ឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងពិចារណា
 ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូបថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ ឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន ។ បេ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្តបរិក្ខេ បញ្ចមោ

សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី
វា អត្តានំ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទយ-
តាមិនំ បដិបទាតិ ។ ឥតិ ហិនំ ភិក្ខុវេ វុច្ចតិ ទុក្ខស-
មុទយតាមិនំ សមនុបស្សនាតិ អយមេវេត្ថ អត្តោ ។

(៧០) កតមា ច ភិក្ខុវេ សក្កាយនិរោធតាមិនំ
បដិបទា ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវតោ អរិយានំ
ទស្សវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ
សប្បវិសានំ ទស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស កោវិនោ សប្ប-
វិសធម្មេ សុវិនីតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន
រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ ន
វេទិនំ អត្តតោ ។ ន សញ្ញា ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ អត្ថទីបរិគ្គ ទី៥

ឃើញនូវសញ្ញា ។ ឃើញនូវសង្ខារ ។ តិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមាន
 កងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 នេះហៅថាបដិបទាជាដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 នេះឯងហៅថាការយល់ឃើញ ជាដំណើរនាំឲ្យកើតឡើងនៃទុក្ខ នេះជា
 សេចក្តីអធិប្បាយក្នុងធម៌នេះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៩០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិបទាជាដំណើរលតនៃសក្កាយ
 តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 ចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ បានសិក្សា
 ដោយលក្ខណ៍អរិយធម៌ បានឃើញពួកសប្បុរស ឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរស-
 ធម៌ បានសិក្សាដោយលក្ខណ៍សប្បុរសធម៌ រមែងមិនតិចារណាឃើញនូវរូប
 ថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ មិនឃើញនូវរូបថាមានកងខ្លួន
 ខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានកងរូបខ្លះ មិនឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន ។ មិន
 ឃើញនូវសញ្ញា ។ មិនឃើញនូវសង្ខារ ។ មិនតិចារណាឃើញនូវ
 វិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

អត្ថានំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្ថានំ ។ អ-
យំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ សក្កាយនិរោធតាមិនំ បដិបទាតិ ។
ឥតិ ហំនំ ភិក្ខុវេ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ សមនុ-
បស្សនាតិ អយមេវេត្ថ អត្តាតិ ។

(៧០) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ វុបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-
យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទនត្តា យទទនត្តា តំ
នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ចិត្តំ វិវដ្ដតិ វិមុច្ចតិ អនុបាទា-
យ អាសវេហំ ។ វេទនា អនិច្ចា ។ សញ្ញា ។ សម្ពា-
រា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ
តទទនត្តា យទទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេ-
សោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

នូវវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា បដិបទា ជាដំណើររលត់នៃសក្កាយ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងហៅថាការយល់ឃើញ ជាដំណើរនាំឲ្យរលត់
 នៃទុក្ខ នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងធម៌នេះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៩១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 រូបមិនទៀង រូបសំណាមិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ រូបសំណាជាទុក្ខ
 រូបនោះមិនមែនជារូបសំខ្លួនទេ រូបសំណាមិនមែនជារូបសំខ្លួន រូបសំ
 នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃដូច្នេះថា នេះមិនមែន
 ជារូបសំអញ នេះមិនមែនជាអញ នេះមិនមែនជាខ្លួនរូបសំអញ ។ កាល
 បើយល់ឃើញតាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ នូវរូបសំនេះហើយ
 ចិត្តក៏រមែងនឿយណាយ រមែងរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ ។ វេទនា មិនទៀង ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង រូបសំណាមិនទៀង រូបសំនោះជាទុក្ខ រូបសំណា
 ជាទុក្ខ រូបសំនោះមិនមែនជារូបសំខ្លួនទេ រូបសំណាមិនមែនជារូបសំខ្លួន
 រូបសំនោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃដូច្នេះថា នេះមិន
 មែនជារូបសំអញ នេះមិនមែនជាអញ នេះមិនមែនជាខ្លួនរូបសំអញ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ អន្តរិបរិក្ខោ បញ្ចមោ

ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ចិត្តំ វិវដ្តតំ

វិមុត្តតំ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។

(៧២) រូបធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិត្តំ វិវត្តំ

វិមុត្តំ ហោតិ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ វេទនាធាតុយា

ចេ ។ សញ្ញាធាតុយា ចេ ។ សង្ខារធាតុយា ចេ ។

វិញ្ញាណធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិត្តំ វិវត្តំ វិមុត្តំ

ហោតិ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ វិមុត្តត្តា វិចិត្តំ វិមុត្តត្តា

សន្តិសិទ្ធិ សន្តិសិទ្ធិត្តា ន បរិតស្ស័តិ អបរិតស្ស័និ

បច្ចតតោវ បរិនិព្វាយតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិទ្ធិ ព្រហ្មច-

រិយំ កតំ ករណីយំ ជាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជាតិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលចណ្ឌាសកៈ អត្ថទីបរិគ្គ ទី ៥

កាលបើយល់ឃើញ តាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃព នូវរបស់⁺នេះយ៉ាង
នេះហើយ ចិត្តក៏រមែងឡើយណាយ រមែងរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំង
ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

(៩២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយ
ក្នុងរូបធាតុ បានរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់
មាំហើយ ។ ក្នុងវេទនាធាតុ ។ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណធាតុ
បានរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ ។
ព្រោះហេតុតែរួចស្រឡះចាកអាសវៈ ចិត្តក៏តាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុ
តែតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រីករាយ ព្រោះហេតុតែរីករាយ បុគ្គលរមែងមិន
តក់ស្លុត បុគ្គលដែលមិនតក់ស្លុត រមែងរំលត់កិលេសចំពោះខ្លួនឯង ។
បុគ្គលនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មា
អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេច
ហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដ៏ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
មានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

(៧៣) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទនត្តា យទទនត្តា
តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេ-
តំ យថាភ្នតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ វេទនា អនិច្ចា ។
សញ្ញា អនិច្ចា ។ សង្ខារ អនិច្ចា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទនត្តា យទទនត្តា តំ
នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
យថាភ្នតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ យថាភ្នតំ
សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ បុព្វនាទុទិដ្ឋិយោ ន ហោន្តិ
បុព្វនាទុទិដ្ឋិនំ អសតិ អបរន្តាទុទិដ្ឋិយោ ន ហោន្តិ
អបរន្តាទុទិដ្ឋិនំ អសតិ ថាមសា^(១) បរាមាសោ ន
ហោតិ ។ ថាមសា បរាមាសេ អសតិ រូបស្មំ វេទនាយ

១ ថាមសោ បរាមាសោតិ ទិដ្ឋិថាមសោ យេវ ទិដ្ឋិបរាមាសោ ពាតិ អដ្ឋិកថាយំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[៩៣] កងក្រុងសាវតី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំង
 ឡាយ រូបមិនទៀង រសណាមិនទៀង រសនោះជាទុក្ខ រស
 ណាជាទុក្ខ រសនោះមិនមែនជារសខ្លួនទេ រសណាមិនមែនជា
 រសខ្លួន រសនោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃដូច្នេះ
 ថា ខ្លះមិនមែនជារសអញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរស
 អញ ។ វេទនាមិនទៀង ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិនទៀង ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង រសណាមិនទៀង រសនោះជាទុក្ខ រសណា
 ជាទុក្ខ រសនោះមិនមែនជារសខ្លួន រសណាមិនមែនជារសខ្លួន
 រសនោះគួរយល់ឃើញ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃដូច្នេះថា ខ្លះមិន
 មែនជារសអញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរសអញទេ ។
 កាលបើយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ នូវរសខ្លះយ៉ាងនេះ
 ហើយ បុព្វនានទិដ្ឋ^(១) វេមន៍មិនមាន កាលបើបុព្វនានទិដ្ឋមិនមានហើយ
 អបរនានទិដ្ឋ^(២) ក៏មិនមាន កាលបើអបរនានទិដ្ឋមិនមានហើយ ការស្តាប់
 អង្គីលដោយកំឡាំងទិដ្ឋក៏មិនមាន ។ កាលបើការស្តាប់អង្គីលដោយ
 កំឡាំងទិដ្ឋមិនមានហើយ ចិត្តក៏វេមន៍ឡើយ ណាយ កងរូប កងវេទនា

១ ប្រែថា ការយល់ឃើញនូវខន្ធក្នុងអតីតកាល ទិដ្ឋិនេះមាន ១៨ ។ ២ ប្រែថា ការយល់
 ឃើញនូវខន្ធក្នុងអនាគតកាល ទិដ្ឋិនេះមាន ៤៤ ។ ទិដ្ឋិទាំង ២ យ៉ាងនេះ ចូរមើលក្នុងព្រហ្ម-
 ដាលសូត្រ ទីយនិកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ ។

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អន្តរិបរិគ្គោ បញ្ចមោ

សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណស្មី ចត្តិ វិវដ្តតិ វិមុត្តតិ
អនុបាទាយ អាសវេហិ ។ វិមុត្តត្តា មិតំ មិត្តា សន្តិ-
សិតំ សន្តិសិត្តា ន បរិតស្ស័តិ អបរិតស្ស័ បច្ចតពោរ
បរិនិព្វាយតិ ។ ឡណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតិ
ករណីយំ នាបរិ ឥត្តនាយាតិ បដាជាតិតិ ។

(៧៤) សារត្តិយំ ។ តត្រ ខោ ។ យេ ហិ កេចិ
ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនេកវិហិតំ អត្តានិ
សមនុបស្ស័មាណា សមនុបស្ស័ន្តិ សព្វេ តេ បញ្ចបាទា-
នក្ខន្ធន្តេ សមនុបស្ស័ន្តិ ឯតេសំ វា អញ្ចាតរំ ។ កតតមេ
បញ្ច ។ ឥធកិក្ខុវេ អស្សុតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានំ អ-
នស្ស័វី ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ អវិនិតោ រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្ស័តិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបរិច្ឆេទី ៥

កងសញ្ញា កងសង្ខារ កងវិញ្ញាណ វេមន៍រូបស្រឡះចាកអាសវៈទាំង-
 ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ព្រោះហេតុតែរូបស្រឡះចាកអាសវៈ
 ចិត្តក៏តាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុតែតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រករាយ ព្រោះ
 ហេតុតែរករាយ បុគ្គលវេមន៍មិនតក់ស្លុត បុគ្គលដែលមិនតក់ស្លុត វេមន៍
 រំលត់កិលេសចំពោះខ្លួនឯង ។ បុគ្គលនោះវេមន៍ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ
 អស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ
 សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៧៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណាមួយ កាលយល់ឃើញ តែង
 យល់ឃើញ នូវខ្លួនជាច្រើនប្រការ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ
 វេមន៍យល់ឃើញនូវបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឬបណ្ណាទបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ
 ទបាទានក្ខន្ធណាមួយ ។ ចុះទបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុព្វជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួក
 ព្រះអរិយៈ ។ បេ។ មិនបានសិក្សាក្នុងសប្បវិសធម៌ វេមន៍ពិចារណាឃើញ
 នូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូបថាមានកងខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញា-

ណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវនំ វា អត្តានំ

អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឥតិ អ-

យញ្ចេវ សមនុបស្សនា អស្មីតិ ចស្ស អធិកតំ ហោតិ ។

អស្មីតិ ខោ បន ភិក្ខុវេ អធិកតេ អថ បញ្ចនំ ឥន្ទ្រិយានំ

អវក្កនំ ហោតិ ចក្ខុន្ទ្រិយស្ស សោតិន្ទ្រិយស្ស យា-

និន្ទ្រិយស្ស ជិន្ទ្រិយស្ស កាយិន្ទ្រិយស្ស ។ អត្តំ ភិក្ខុវេ

មនោ អត្តំ ធម្មា អត្តំ អវិជ្ជាធាតុ ។ អវិជ្ជាសម្មស្ស-

ជេន ភិក្ខុវេ វេទយិតេន ជុជ្ជស្ស អស្សុតវតោ បុថុជ-

នស្ស អស្មីតិបិស្ស ហោតិ អយមហមស្មីតិបិស្ស ហោ-

តិ កវិស្សន្តិបិស្ស ហោតិ ន កវិស្សន្តិបិស្ស ហោតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ឃើញនូវខ្លួនថាមានកង់រូបខ្លះ ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។
 តិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ
 ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានកង់ខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ។
 យ៉ាងនេះឯង ហៅថាការយល់ឃើញ (ដោយទិដ្ឋិ) មួយទៀត បុគ្គលនោះ
 រមែងបាននូវសេចក្តីប្រកាន់ថាអាត្មាអញមាន^(១) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើបុគ្គលនោះ បាននូវសេចក្តីប្រកាន់ថាអាត្មាអញមានដូច្នេះហើយ
 បន្ទាប់អំពីនោះមក ឥន្ទ្រិយទាំង៥ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ១ សោតិន្ទ្រិយ១
 យានិន្ទ្រិយ១ ជីវិន្ទ្រិយ១ កាយិន្ទ្រិយ១ រមែងកើតឡើងបាន ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តក៏មាន ធម្មារម្មណ៍ក៏មាន អវិជ្ជាធាតុក៏មាន ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាបុថុជនមិនចេះដឹង កាលបើវេទនាដែល
 កើតអំពីអវិជ្ជាសម្ព័ន្ធស្រាលត្រូវហើយ តែងយល់ឃើញថា អាត្មាអញ
 មានដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថានេះអាត្មាអញដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថា
 អាត្មាអញនឹងមានដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថាអាត្មាអញនឹងមិនមានដូច្នេះខ្លះ

១ អង្គកថាពន្យល់ថា ប្រកាន់ដោយបបញ្ចធម៌៣ យ៉ាងគឺ ឥណ្ឌា មាន៖ ទិដ្ឋិ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្ថទីបរិគ្គោ បញ្ចមោ

រូបំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ហោតិ អរូបំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ហោតិ

សញ្ញំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ហោតិ អសញ្ញំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ

ហោតិ នេវសញ្ញំនាសញ្ញំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ហោតិ ។

តិដ្ឋន្តំ ខោ បន ភិក្ខុវេ តត្ថេវ បញ្ចុដ្ឋិយានិ អថេត

សុតវតោ អរិយស្សាវតស្ស អវិជ្ជា បហ័យតិ វិជ្ជា

ឧប្បជ្ឈតិ តស្ស អវិជ្ជាវិភតា វិជ្ជប្បាទា អស្មីតិបិស្សំ ន

ហោតិ អយមហមស្មីតិបិស្សំ ន ហោតិ ភវិស្សន្តិបិស្សំ

ន ហោតិ ន ភវិស្សន្តិបិស្សំ ន ហោតិ រូបំ ភវិស្សន្តិ-

បិស្សំ ន ហោតិ អរូបំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ន ហោតិ សញ្ញំ

ភវិស្សន្តិបិស្សំ ន ហោតិ អសញ្ញំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ន

ហោតិ នេវសញ្ញំនាសញ្ញំ ភវិស្សន្តិបិស្សំ ន ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសកៈ អត្ថទីបរិគ្គ ទី ៥

យល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមានរូបដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថា អាត្មាអញ
នឹងមិនមានរូបដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នេះខ្លះ
យល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញាដូច្នេះខ្លះ យល់ឃើញថា អាត្មា
អញនឹងមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នេះខ្លះ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ឥន្ទ្រិយទាំង៥ តែងបិតនៅក្នុងបុគ្គលនោះៗ ឯង ទុក
ជាឥន្ទ្រិយទាំងនោះបិតនៅដោយប្រការដូច្នេះ ចំណែកអរិយសាវ័កអ្នក
ចេះដឹង រមែងលះបង់អវិជ្ជាចេញបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ព្រោះវិនាស
អវិជ្ជា ព្រោះកើតឡើងនៃវិជ្ជា អរិយសាវ័កនោះក៏មិនបានយល់ឃើញថា
អាត្មាអញមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថានេះអាត្មាអញដូច្នេះផង មិន
យល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញ
នឹងមិនមានដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមានរូបដូច្នេះផង
មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូបដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា
អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមិន
មានសញ្ញាដូច្នេះផង មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាក៏មិន
មែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នេះផង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[៧៥] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ បញ្ច ច ភិក្ខុវេ
 ខន្ធន្ទេនេសេស្សាមី បញ្ចាទានានត្ថន្ទេ ច នំ សុណាម ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ បញ្ចក្ខន្ធា ។ យំ កិញ្ចំ ភិក្ខុវេ រូបំ
 អតីតានាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហំន្ទា វា ឌីឡ្យាវិកំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា ។
 អយំ វុច្ចតិ រូបក្ខន្ធា ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា
 កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ អតីតានាគ-
 តប្បច្ចប្បន្នា អជ្ឈតា^(១) វា ពហំន្ទា វា ឌីឡ្យាវិកា វា
 សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា យេ ទ្វេរ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារក្ខន្ធា ។ យំ កិញ្ចំ វិញ្ញាណំ
 អតីតានាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហំន្ទា វា ឌីឡ្យាវិកំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឥមេ វុច្ចនំ
 ភិក្ខុវេ បញ្ចក្ខន្ធា ។

១ ឱ. ម. អជ្ឈតំ វា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធនាវគ្គ

[៩៥] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវខន្ធទាំង៥ ផង នូវឧបាទានក្នុងទាំង៥ ផង
 ចូរអ្នកទាំងឡាយ ប្រុងស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ខន្ធទាំង៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណាមួយ ជា
 អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទតមកក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។
 នេះហៅថា រូបក្នុង ។ វេទនាណាមួយ ។ សញ្ញាណាមួយ ។
 សង្ខារណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទតមកក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ
 ក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះហៅថា សង្ខារក្នុង ។ វិញ្ញាណាណាមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទតមកក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះ
 ហៅថា វិញ្ញាណក្នុង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងហៅថា ខន្ធ ៥ ។

វគ្គសំយុត្តស្ស បូលបណ្ណាសកេ អត្ថទីបរិក្ខេ បញ្ចមោ

(៩៦) កតមេ ច ភិក្ខុវេ បញ្ចាថាទានក្ខត្តោ ។ យំ
 កតំ ភិក្ខុវេ រូបំ អតីតានាគតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា
 តហិក្ខោ វា ឌីណ្ហវិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ
 វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។ អយំ
 វុច្ចតិ រូបបាទានក្ខត្តោ ។ យា កាចិ វេទនា ។ បេ ។
 យា ទ្វេរ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយា ។ អយំ
 វុច្ចតិ វេទនាបាទានក្ខត្តោ ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។
 យា ទ្វេរ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយា(១) ។ អយំ-
 វុច្ចតិ សញ្ញាបាទានក្ខត្តោ ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ បេ ។
 សាសវំ ឧបាទានិយា ។ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារបាទា-
 នក្ខត្តោ ។ យំ កតំ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតប្បុប្បន្នំ
 ។ បេ ។ យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។
 អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេ វុច្ចនំ ភិក្ខុវេ
 បញ្ចាថាទានក្ខត្តាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថបិបត្ត ទី ៥

(៧៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទុប្បាទានក្នុងទាំង ៥ តើដូចម្តេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជា
 ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី
 បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈជាបច្ច័យនៃទុប្បា-
 ទាន ។ នេះហៅថា រូបទុប្បាទានក្នុង ។ វេទនាណាមួយ ។ បេ ។
 បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈជាបច្ច័យនៃទុប្បា-
 ទាន ។ នេះហៅថា វេទនាទុប្បាទានក្នុង ។ សញ្ញាណាមួយ ។ បេ ។
 បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈជាបច្ច័យនៃទុប្បា-
 ទាន ។ នេះហៅថា សញ្ញាទុប្បាទានក្នុង ។ សង្ខារណាមួយ ។ បេ ។
 ប្រកបដោយអាសវៈជាបច្ច័យនៃទុប្បាទាន ។ នេះហៅថា សង្ខារទុប្បាទា-
 នក្នុង ។ វិញ្ញាណណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។
 បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈជាបច្ច័យនៃទុប្បា-
 ទាន ។ នេះហៅថា វិញ្ញាណទុប្បាទានក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 នេះឯងហៅថា ទុប្បាទានក្នុង ៥ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិជ្ជោ

[៩៧] ឯវម្មេ សុត្ថំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា វាជ-
 កហោ វិហរតិ វេទ្យវនេ កលន្តកនិវាបេ ។ អដខោ
 សោណោ កហាបតិបុត្តោ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កម្ព
 ឧបសង្កម្ពត្វា ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធិំ ខោ សោណំ
 កហាបតិបុត្តំ ភក្កវា ឯតទវេន យេ ហិ កេចិ សោណា
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនិច្ចេន រូបេន ទុក្ខេន
 វិបវណាមធម្មេន សេយ្យហមស្មីតិ វា សមនុបស្សន្តិ
 សទិសោហមស្មីតិ វា សមនុបស្សន្តិ ហិណោហមស្មីតិ
 វា សមនុបស្សន្តិ កឹមញ្ញត្រ(១) យថាភូតស្ស អទស្ស-
 នា ។ អនិច្ចាយ វេទនាយ ទុក្ខាយ វិបវណាមធម្មាយ
 សេយ្យហមស្មីតិ វា សមនុបស្សន្តិ សទិសោហមស្មីតិ
 វា សមនុបស្សន្តិ ហិណោហមស្មីតិ វា សមនុបស្សន្តិ
 កឹមញ្ញត្រ យថាភូតស្ស អទស្សនា ។ អនិច្ចាយ
 សញ្ញាយ ។ អនិច្ចេហិ សង្ខារេហិ ទុក្ខេហិ វិបវណាម-
 ធម្មេហិ សេយ្យហមស្មីតិ វា សមនុបស្សន្តិ សទិសោ-

១ ឧ. កឹមញ្ញត្ថ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ និទានវគ្គ

[៩៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវៀរ ជាកលន្ទកនិវាសន ដិតក្រុង
 រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះ គហបតីបុត្តឈ្មោះសោណៈ ចូលទៅគាល់ព្រះ
 មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ លុះគហបតីបុត្តឈ្មោះ
 សោណៈ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់សោណៈ ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានរូបមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា អាត្មា
 អញប្រសើរជាងគេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញស្មើនឹងគេក្តី យល់
 ឃើញថា អាត្មាអញថោកទាបជាងគេក្តី (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិន
 មែនមកអំពីហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។
 សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានវេទនាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា អាត្មាអញប្រសើរជាង
 គេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញស្មើនឹងគេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញ
 ថោកទាបជាងគេក្តី (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វី
 ដទៃឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។ មានសញ្ញាមិន
 ទៀង ។ មានសង្ខារមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 តែយល់ឃើញថា អាត្មាអញប្រសើរជាងគេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្ថវិបរិញ្ញោ បញ្ចមោ

ហមស្ម័តិ វា សមនុបស្សន្តិ ហីនោហមស្ម័តិ វា ស-
មនុបស្សន្តិ តិមញ្ញត្រ យថាភូតស្ស អនិស្សនា ។
អនិច្ចេន វិញ្ញាណោន ទុក្ខេន វិបរិណាមធម្មេន សេ-
យ្យោហមស្ម័តិ វា សមនុបស្សន្តិ សទិសោហមស្ម័តិ
វា សមនុបស្សន្តិ ហីនោហមស្ម័តិ វា សមនុបស្សន្តិ
តិមញ្ញត្រ យថាភូតស្ស អនិស្សនា ។

(៧៨) យេ ច ខោ តេចិ សោណា សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា អនិច្ចេន រូបេន ទុក្ខេន វិបរិណាមធម្មេន
សេយ្យោហមស្ម័តិមិ ន សមនុបស្សន្តិ សទិសោហ-
មស្ម័តិមិ ន សមនុបស្សន្តិ ហីនោហមស្ម័តិមិ ន ស-
មនុបស្សន្តិ តិមញ្ញត្រ យថាភូតស្ស និស្សនា ។
អនិច្ចាយ វេទនាយ ។ អនិច្ចាយ សញ្ញាយ ។ អនិច្ចេ-
ហិ សុត្វារេហិ ។ អនិច្ចេន វិញ្ញាណោន ទុក្ខេន វិបរិ-
ណាមធម្មេន សេយ្យោហមស្ម័តិមិ ន សមនុបស្សន្តិ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថបទីបី ទី ៥

ស្មើនឹងគេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញថេកទាបជាងគេក្តី (ឯការ
 យល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកអំពីការមិន
 ឃើញនូវសេចក្តីពិត ។ មានវិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា អាត្មាអញប្រសើរជាងគេក្តី យល់
 ឃើញថា អាត្មាអញស្មើនឹងគេក្តី យល់ឃើញថា អាត្មាអញថេកទាបជាង
 គេក្តី (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីដទៃឡើយ
 គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។

[៩៨] ម្ចាស់សោណៈ ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ណាមួយ
 មានរូបមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនយល់
 ឃើញថា អាត្មាអញប្រសើរជាងគេក្តី មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញ
 ស្មើនឹងគេក្តី មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញថេកទាបជាងគេក្តី (ឯការ
 មិនយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកអំពីការ
 ឃើញនូវសេចក្តីពិត ។ មានវេទនាមិនទៀង ។ មានសញ្ញាមិន
 ទៀង ។ មានសង្ខារមិនទៀង ។ មានវិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញប្រសើរជាងគេក្តី

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

សន្តិសោហមស្មិតិបំ ន សមនុបស្សន្តិហំ នោហមស្មិតិបំ
ន សមនុបស្សន្តិ កឹមញ្ញត្រ យថាភូតស្ស នស្សនា ។

(៧៧) តំ កី មញ្ញាសំ សោណា រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរីណា-
មធម្មំ កល្យំ ទុំ តំ សមនុបស្សន្តិ ឯតំ មម ឯសោ-
ហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។ វេទនា
និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ សញ្ញា ។
សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរីណាមធម្មំ កល្យំ ទុំ
តំ សមនុបស្សន្តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវវគ្គ

មិនយល់ឃើញថា អាត្មាអញស្មើនឹងគេក្តី មិនយល់ឃើញថាអាត្មាអញ
ថោកទាបជាងគេក្តី (ឯការមិនយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពី
ហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកអំពីការឃើញនូវសេចក្តីពិត ។

(៩៩) ម្ចាស់សោណៈ អ្នកយល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច រូបទៀង
ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង
របស់នោះ ជាទុក្ខ ឬ ជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិន
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញនូវ
របស់នោះថា ឆ្គុះរបស់អញ ឆ្គុះជាអញ ឆ្គុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។
មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនាទៀងឬមិនទៀង ។
មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង
ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់
នោះជាទុក្ខ ឬ ជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង
ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះ
ថា ឆ្គុះរបស់អញ ឆ្គុះជាអញ ឆ្គុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។ មិនគួរ
នឹងយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រះអង្គ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្តបរិច្ឆេ បញ្ចមោ

(១០០) តស្មាតិហ សោណា យំ តិញ្ចំ រូបំ អត្ថ-
តាណាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហំទ្វា វា ឌីឡោវិកំ វា
សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា
សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ យា កាចិ
វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សម្ពាទ ។
យំ តិញ្ចំ វិញ្ញាណំ អត្ថតាណាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា
ពហំទ្វា វា ឌីឡោវិកំ វា សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ្ឌិតំ
វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម
នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ
សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវំ បស្សំ សោណា សុតវា
អរិយស្សាវកោ រូបស្មីចំ និព្វិន្ទតិ វេទនាយចំ និព្វិន្ទតិ
សញ្ញាយចំ និព្វិន្ទតិ សម្ពាទេសុចំ និព្វិន្ទតិ វិញ្ញាណ-
ស្មីចំ និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទ វិវដ្តតិ វិវាតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថបទីបី ទី ៥

[១០០] ម្នាលសោណៈ ព្រោះហេតុនោះ រូបណានីមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី រូប
 ទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជារូប (ប៉ុណ្ណោះឯង) បុគ្គលគួរយល់ឃើញនូវ
 រូបនោះ ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ
⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនាណាមួយ ។
 សញ្ញាណាមួយ ។ សង្ខារទាំងឡាយណាមួយ ។ វិញ្ញាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោត
 គ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី
 វិញ្ញាណទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាវិញ្ញាណ (ប៉ុណ្ណោះឯង) គួរយល់ឃើញ
 នូវវិញ្ញាណនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែន
 របស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ ម្នាល
 សោណៈ អរិយសារីកជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែង
 នឿយណាយក្នុងរូបផង នឿយណាយក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុង
 សញ្ញាផង នឿយណាយក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង នឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណ
 ផង កាលបើនឿយណាហ (យ៉ាងនេះហើយ) រមែងប្រាសចាកតម្រេក
 ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) កាលបើចិត្តផុត

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

វិមុត្តមិត្តំ ព្រាណំ ហោតិ ។ ជីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្ម-
ចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បជា-
នាតិតិ ។

[១០០] ឯវុច្ឆេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
រាជគហោ វិហារតិ វេទ្យវនេ កលន្នកុណិវាបេ ។ អថខោ
សោណោ គហបតិបុត្តោ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កម្មំ
ឧបសង្កម្មិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។
ឯកមន្តំ និសីទិ ខោ សោណំ គហបតិបុត្តំ ភ-
ក្កវា ឯតទកោច យេ ហិ កេចិ សោណា សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា រូបំ នប្បជានន្តិ រូបសមុទយំ នប្បជានន្តិ
រូបនិរោធំ នប្បជានន្តិ រូបនិរោធតាមិនីបដិបទំ នប្បជា-
នន្តិ ។ វេទនំ នប្បជានន្តិ វេទនាសមុទយំ នប្បជានន្តិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

ស្រឡះហើយ ការដឹងក៏កើតឡើងថា អាត្មាអញរួចស្រឡះហើយ ។

អរិយសាវ័កនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌

អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើ

ស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ

ទៀត មិនមានឡើយ ។

(១០១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តឡើយ ជាគលន្ទកនិករបស្ថាន ជិតក្រុង

រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង សោណគហបតិបុត្តចូលទៅតាមព្រះមាន

ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ

អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសោណគហបតិបុត្តអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ

ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់សោណៈ ពួកសមណៈ

ឬ ព្រាហ្មណ៍ណានីមួយ មិនស្គាល់រូប មិនស្គាល់ហេតុ ជាទីកើត

ឡើងនៃរូប មិនស្គាល់ទីរលត់រូប មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរ

ទៅកាន់ទីរលត់រូប ។ មិនស្គាល់វេទនា មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើត

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្តបរិក្ខេ បញ្ចមោ

វេទនានិរោធំ នប្បជានន្តំ វេទនានិរោធកាមិនីបដិបទំ

នប្បជានន្តំ ។ សញ្ញា នប្បជានន្តំ ។ បេ ។ សង្ខារ

នប្បជានន្តំ សង្ខារសមុទយំ នប្បជានន្តំ សង្ខារនិរោធំ

នប្បជានន្តំ សង្ខារនិរោធកាមិនីបដិបទំ នប្បជានន្តំ ។

វិញ្ញាណំ នប្បជានន្តំ វិញ្ញាណសមុទយំ នប្បជានន្តំ

វិញ្ញាណនិរោធំ នប្បជានន្តំ វិញ្ញាណនិរោធកាមិនីបដិប-

ទំ នប្បជានន្តំ ។ នមេតេ សោណា សមណា វា ព្រាហ្ម-

ណា វា សមណេស្ស វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេ-

ស្ស វា ព្រាហ្មណសម្មតា ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ

សាមញ្ញតំ វា ព្រាហ្មញ្ញតំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ

អភិញ្ញា សន្និកត្វា ឧបសម្ពជ្ឈ វិហរន្តំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបរិច្ឆ ទី៥

ឡើងនៃវេទនា មិនស្គាល់ទីរលត់នៃវេទនា មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ

ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃវេទនា ។ មិនស្គាល់សញ្ញា ។ បេ ។ មិន

ស្គាល់សង្ខារ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃសង្ខារ មិនស្គាល់ទី

រលត់នៃសង្ខារ មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃ

សង្ខារ ។ មិនស្គាល់វិញ្ញាណ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ

មិនស្គាល់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់

ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលសោណៈ សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ⁺

មិនរាប់ថាជាសមណៈក្នុងពួកសមណៈផង មិនរាប់ថាជាព្រាហ្មណ៍ក្នុងពួក

ព្រាហ្មណ៍ផង មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍មានអាយុទាំងនោះ

ឯង វេមន៍មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច នូវសាមញ្ញផលឬព្រាហ្ម-

ញាផល ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខមររបស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

(១០២) យេ ច ខោ តេចិ សោណា សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា រូបំ បដានន្តិ រូបសមុទយំ បដានន្តិ
 រូបនិរោធំ បដានន្តិ រូបនិរោធតាមិនិបដិបទំ បដានន្តិ ។
 វេទនំ បដានន្តិ ។ បេ ។ សញ្ញំ បដានន្តិ ។ សង្ខារ
 បដានន្តិ ។ វិញ្ញាណំ បដានន្តិ វិញ្ញាណសមុទយំ
 បដានន្តិ វិញ្ញាណនិរោធំ បដានន្តិ វិញ្ញាណនិរោធតាមិ-
 និបដិបទំ បដានន្តិ ។ តេ ខោមេ សោណា សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា សមណេស្ស ចេវ សមណាសម្មតា
 ព្រាហ្មណេស្ស ច ព្រាហ្មណសម្មតា តេ ច បនាយ-
 ស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថោ ព្រាហ្មញ្ញត្ថោ ទីដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សន្តិកត្ថា ឧបសម្ពជ្ជ វិហារន្តិតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១០២] ម្នាលសោណៈ លុះតែពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា

នីមួយៗ ស្គាល់រូប ស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃរូប ស្គាល់ទីរលត់នៃរូប

ស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃរូប ។ ស្គាល់វេទនា

។ រូប ។ ស្គាល់សញ្ញា ។ ស្គាល់សង្ខារទាំងឡាយ ។ ស្គាល់វិញ្ញាណ ស្គាល់

ហេតុជាទីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ស្គាល់សេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ ស្គាល់

សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលសោណៈ

សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឯង ទើបរាប់ថាជាសមណៈក្នុងពួកសមណៈ

ផង រាប់ថាជាព្រាហ្មណ៍ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍ផង មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណៈ

ឬព្រាហ្មណ៍មានអាយុទាំងនោះ រមែងបានធ្វើឲ្យជាកុច្ចាស៍ សម្រេច

នូវសាមញ្ញផលផង នូវព្រហ្មញ្ញផលផង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុតមរបស់ខ្លួន

ឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្តទីបរិក្ខា បញ្ចមោ

[១០៣] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឯតទរោច

អនិច្ចពោវ កិត្តវេ កិត្តុ រូបំ អនិច្ចនិ បស្សតិ សាស្ស(១)

ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា

រាគក្ខយោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ

វិមត្តំ សុវិមត្តនិ វុច្ចតិ ។ អនិច្ចពោវ កិត្តវេ កិត្តុ វេទនំ

អនិច្ចាតិ បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា

បស្សំ និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា

នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ វិមត្តំ សុវិមត្តនិ វុច្ចតិ ។

អនិច្ចពោវ កិត្តវេ កិត្តុ សញ្ញំ អនិច្ចាតិ បស្សតិ

។ បេ ។ អនិច្ចេយវ កិត្តវេ កិត្តុ សង្ខារ អនិច្ចាតិ

បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបរិច្ឆ ទី ៥

[១០៣] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញរូបដែល
 មិនទៀងពិតថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ
 កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ រមែងនឿយណាយ ។ ការអស់ទៅ
 នៃតម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរក-
 រាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះ
 អស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយនិងតម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញវេទនាដែលមិនទៀងពិតថាមិនទៀង ភិក្ខុ
 នោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវ
 ហើយ រមែងនឿយណាយ ។ ការអស់ទៅនៃតម្រេក ព្រោះអស់
 ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 តម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរក-
 រាយនិងតម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ភិក្ខុឃើញសញ្ញាដែលមិនទៀងពិតថាមិនទៀង ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញសង្ខារដែលមិនទៀងពិតថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះ
 ឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខ-

យោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ វិមត្តំ សុវិមត្តនិ វុច្ចតិ ។

អនិច្ចព្វាវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្ត បស្សតិ

សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ ។

នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ នន្ទិ-

រាគក្ខយា ចិត្តំ វិមត្តំ សុវិមត្តនិ វុច្ចតិ ។

[១០២] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឯតទរោច

រូបំ ភិក្ខុវេ យោនិសោ មនសិករោច រូបានិច្ចតញ្ច

យថាភូតំ សមនុបស្សេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោ-

និសោ មនសិករោច រូបានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុ-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

រមែងនឿយណាយ ។ ការអស់ទៅនៃតម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តី
រីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្ត
ដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងតម្រេក
ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រព័ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញ
វិញ្ញាណដែលមិនទៀងពិតថាមិនទៀង ភិក្ខុទោះឈ្មោះថាមានសេចក្តី
យល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ រមែងនឿយ
ណាយ ។ ការអស់ទៅនៃតម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ
ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្តដែលរួច
ស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងតម្រេក ហៅថា
រួចស្រឡះដោយប្រព័ត ។

[១០៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តចំពោះរូបដោយឧបាយផង ចូរពិចារណា តាមពិតនូវរូបថាមាន
សេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ចំពោះរូបដោយឧបាយផង ពិចារណាឃើញតាមពិតនូវរូបថាមានសេចក្តី

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្តទីបរិក្ខេ បញ្ចមោ

បស្សន្តោ រូបស្មី និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខ-
យោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ វិមុត្តិ
សុវិមុត្តនិ វុច្ឆតិ ។ វេទនំ ភិក្ខុវេ យោនិសោ មនសិ-
កកោ វេទនានិព្វតញ្ច យថាភ្លតំ សមនុបស្សេយ្យ ។
វេទនំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិកកោន្តោ វេ-
ទនានិព្វតញ្ច យថាភ្លតំ សមនុបស្សន្តោ វេទនាយ
និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខ-
យោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ វិមុត្តិ សុវិមុត្តនិ វុច្ឆតិ ។
សញ្ញំ ភិក្ខុវេ ។ សង្ខារេ ភិក្ខុវេ យោនិសោ មន-
សិកកោ វេទនាសង្ខារនិព្វតញ្ច យថាភ្លតំ សមនុបស្ស-
យ ។ សង្ខារេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិក-
កោន្តោ សង្ខារនិព្វតញ្ច យថាភ្លតំ សមនុបស្សន្តោ

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបី ទី ៥

មិនទៀងផងហើយ រមែងនឿយណាយក្នុងរូប ។ ការអស់ទៅនៃ
 តម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ
 ព្រោះអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរីករាយនិងតម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយឧបាយ
 ផង ចូរពិចារណាតាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយឧបាយ
 ពិចារណាតាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ រមែងនឿយ-
 ណាយក្នុងវេទនា ។ ការអស់ទៅនៃតម្រេក ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តី
 រីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្ត
 ដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ និងតម្រេក
 ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត) ចំពោះសញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
 ឡាយចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយឧបាយផង ចូរពិចារណា
 តាមពិត នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយឧបាយ ពិចារណាតាមពិត
 នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ រមែងនឿយណាយក្នុងសង្ខារ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាដេ

សង្ខារេសុ និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា

នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ វិមត្តំ សុវិមត្តនំ វុច្ចតិ ។

វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ យោនិសោ មនសិករោចេ វិញ្ញាណា-

និច្ចតញ្ច យថាភ្នំតំ សមនុបស្ស័យេ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោច្ឆោ វិញ្ញាណានិច្ចតញ្ច

យថាភ្នំតំ សមនុបស្ស័យោ វិញ្ញាណាស្មី និព្វិន្ទតិ ។

នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ នន្ទិ-

រាគក្ខយា ចិត្តំ វិមត្តំ សុវិមត្តនំ វុច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ការអស់ទៅនៃតម្រេក ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរករាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយនិងតម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយ
 ប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយឧបាយផង ចូរពិចារណាតាមពិតនូវវិញ្ញាណថាមានសេចក្តី
 មិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយឧបាយ ពិចារណាតាមពិតនូវវិញ្ញាណថា មានសេចក្តីមិន
 ទៀងហើយ រមែងនឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ។ ការអស់ទៅនៃតម្រេក
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរករាយ ព្រោះ
 ការអស់ទៅនៃតម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរករាយនិងតម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណាសកេ អត្ថទីបរិដោ បញ្ចមោ

តិស្សទ្វាជំ

អត្ថទីមា បដិបទា

ទ្វេ ច ហោន្តិ អនិច្ចតា

សមនុបស្សនា ខន្ធា

ទ្វេ សោណកា ទ្វេ នន្ទិក្ខយេន ចាតិ ។

មូលបណ្ណាសកំ សមត្ថំ ។

តិស្ស មូលបណ្ណាសកវិគ្គិស្សទ្វាជំ

នត្ថុលបិតា អនិច្ចោ ច

ភារេន នត្ថម្មាកេន ច

អត្ថទីមេន បណ្ណាសោ

បវមោ តេន វិច្ឆិទីតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណាសកៈ អត្ថទីបី ទី៥

ឧទាននៃអត្ថទីបីគ្រោះគឺ

និយាយអំពីការយកខ្លួនជាទីពឹង អំពីបដិបទា អំពីសេចក្តីមិន

ទៀងមានពីរលើក អំពីការពិចារណាឃើញ អំពីខន្ធ អំពី

សោណគហបតិបត្តមានពីរលើក អំពីការអស់ទៅនៃសេចក្តី

រីករាយមានពីរលើក ។

ចប់ មូលបណ្ណាសកៈ ។

ឧទាននៃមូលបណ្ណាសក្រិគ្រោះគឺ

នក្ខលបិកវគ្គ ១ អនិច្ចវគ្គ ១ ការវគ្គ ១ នត្តមាកវគ្គ ១ អត្ថ-

ទីបវគ្គ ១ ដែលលោកចាត់ថាជាបឋមបណ្ណាសកៈ ។

ឧបាយវិគោ

[១០៥] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឯតទរោច

ឧបាយោ ភិក្ខុវេ អវិមុត្តោ អនុបាយោ វិមុត្តោ ។

រូបមាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋយ្យ រូបា-

រម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវនំ វុឡី វិរុឡី វេបុល្លំ អា-

បដ្ឋយ្យ ។ បេ ។ សម្ពាទមាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋ-

មាទំ តិដ្ឋយ្យ សម្ពាទរម្មណំ សម្ពាទប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវនំ

វុឡី វិរុឡី វេបុល្លំ អាបដ្ឋយ្យ ។ យោ ភិក្ខុវេ ឯវិវទេយ្យ

អហំ អញ្ញាត្រ រូបា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

អញ្ញាត្រ សម្ពាទេហំ វិញ្ញាណស្ស អាភតី វា ភតី វា ចុតី

ឧបាយវិគ្គ

(១០៥) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគបានត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈដែល
ប្រកាន់មាំ (នូវខន្ធ ៥ ដោយអំណាច តណ្ហា មានៈ ទិដ្ឋិ) រមែង
មិនរួចផុតស្រឡះឡើយ សភាវៈដែលមិនបានប្រកាន់មាំ (នូវខន្ធ ៥
ដោយអំណាច តណ្ហា មានៈ ទិដ្ឋិ) ទើបរួចផុតស្រឡះបាន ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាហេតុ កាលនឹងបិតនៅ ក៏បិត
នៅបាន រូបារម្មណ៍មានរូបជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេស
សេចក្តីរករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។ បេ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កាលបិតនៅ ក៏បិត
នៅបាន សង្ខាររម្មណ៍មានសង្ខារជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេស
នូវសេចក្តីរករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា និយាយយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបើ
ទុកជារៀរចាករូប រៀរចាកវេទនា រៀរចាកសញ្ញា រៀរចាកសង្ខារ
ទាំងឡាយហើយ ក៏គង់តែដឹងនូវដំណើរមក ឬ ដំណើរទៅ ការឃ្លាត

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវិគោ បរមោ

វា ឧបបត្ថិតំ វា វុទ្ធី វា វិវុទ្ធី វា វេបុល្លំ វា បញ្ញា-
 បេស្សាមិតំ នេតំ ហំនំ វិជ្ជិតំ ។ រូបធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ ។ វេទនាធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។
 សញ្ញាធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ សង្ខារធាតុយា
 ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ វិញ្ញាណធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ វាគោ បហីនោ ហោតិ វាគស្ស បហានា
 វេច្ឆិដ្ឋតារម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ ត-
 ទប្បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិវុទ្ធី អនភិសង្ខត្តំ វិមុតំ វិមុតតា
 វិតំ វិតតា សន្តសិតំ សន្តសិតតា ន បរិតស្សិតំ
 អបរិតស្សំ បច្ចតពោវ បរិនិព្វាយតិ ។ វិណា ជាតិ
 វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរិ ឥត្តតា-
 យាតិ បដានាតិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវគ្គ ទី ១

ឬការកើត ការចម្រើន ឬការដុះដាល ធំទូលាយ របស់វិញ្ញាណបាន ពាក្យ
នេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ
ក្នុងរូបធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរកសញ្ញាធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារធាតុ
ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
វិញ្ញាណធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះបានលះបង់នូវសេចក្តី
ត្រេកអរ អារម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទីពឹងរបស់វិញ្ញាណ ក៏មិនមាន
វិញ្ញាណនោះបើមិនមានទីពឹងហើយ ក៏មិនដុះដាលឡើងបានឡើយ សឹង
ផុតស្រឡះ ព្រោះមិនបានគាត់តែងនូវបដិសន្ធិទៀត ព្រោះផុតស្រឡះ
ហើយ ក៏រមែងតម្កល់នៅ ព្រោះតម្កល់នៅហើយ ក៏រមែងត្រេកអរ
ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏រមែងមិនគក់ស្លុត កាលបើមិនគក់ស្លុតហើយ
រមែងបរិនិព្វានដោយខ្លួនឯង ។ ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ
មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញក៏បាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញ
បានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច
នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវរិញ្ចោ

[១០៦] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បញ្ចមាណិ ភិក្ខុវេ
 តីដជាតាណិ ។ កតមាណិ បញ្ច ។ មូលតីដំ ខន្ធតីដំ
 ដលុតីដំ អក្កតីដំ តីដតីដញ្ញោ បញ្ចមំ ។ ឥមាណិ ចស្ស
 ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជាតាណិ អក្កល្លាណិ អប្បតិកាណិ អ-
 វាតាតបប្បហតាណិ^(១) សារាទាណិ សុខសយិតាណិ បឋវី
 ច ឆាស្ស អាហោ ច ឆាស្ស ។ អបិ នុមាណិ ភិក្ខុវេ
 បញ្ច តីដជាតាណិ វុឡី វុឡី វេបុលំ អាបដ្ឋេយ្យន្តំ ។
 ឆោ ហេតុំ កន្លេ ។ ឥមាណិ ចស្ស ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជា-
 តាណិ អក្កល្លាណិ ។ បេ ។ សុខសយិតាណិ បឋវី ច
 អស្ស អាហោ ច អស្ស ។ អបិ នុមាណិ ភិក្ខុវេ បញ្ច
 តីដជាតាណិ វុឡី វុឡី វេបុលំ អាបដ្ឋេយ្យន្តំ ។ ឯវិ
 កន្លេ ។

១ ឱ. ម. អវាតាតបហតាណិ ។

សុត្តន្តបិដក សិយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(១០៦) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពូជទាំងឡាយនេះ មាន៥ប្រការ ។ ពូជ៥ប្រការ តើអ្វីខ្លះ ។

គឺពូជកើតពីមើម១ ពូជកើតពីដើម១ ពូជកើតពីថ្នាំ១ ពូជកើតពីត្រួយ ១ និងពូជកើតពីគ្រាប់ ១ ជាគម្រប់៥ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើពូជទាំង៥ប្រការនេះ មិនបាក់ មិនស្អុយ មិនវិនាស ដោយឡែក និងកំដៅថ្ងៃ គួរកាន់យកនូវខ្លឹម នៅជាសុខ តែដឹកគ្នាន ទឹកក៏គ្នាន ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (កាលបើដូច្នេះ) ពូជទាំង៥ប្រការនេះ តើគួរនឹងដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ មិនបានទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើពូជទាំង៥ប្រការនេះ មិនបាក់ ។ បេ។ នៅជាសុខ ទាំងដឹកមាន ទឹកក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (កាលបើដូច្នេះ) ពូជទាំង៥នេះ តើគួរនឹងដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមណ្ឌសកេ ឧបាយវុទ្ធា បបរោ

(១០៧) សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ បបរិជាតុ ឯវំ មតស្សោ

វិញ្ញាណដ៏តិរិយា ទដ្ឋព្វា ។ សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ អាហោ-

ជាតុ ឯវំ នន្តរកោ ទដ្ឋព្វា ។ សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ បញ្ច

តីជជាតានិ ឯវំ វិញ្ញាណំ សាហារំ ទដ្ឋតំ ។ រូប្វចាយំ វា

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋយ្យ រូបារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ

នន្ទបសេវំ វុឡី វិរុទ្ធិ វេបុលំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ វេទន្ទចាយំ

វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋយ្យ ។ បេ ។ នន្ទប-

សេវំ វុឡី វិរុទ្ធិ វេបុលំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ សញ្ញាចាយំ

វា ។ បេ ។ សង្ខារ្វចាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ

តិដ្ឋយ្យ សង្ខារារម្មណំ សង្ខារប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវំ វុឡី

វិរុទ្ធិ វេបុលំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ យោ ភិក្ខុវេ ឯវំ វេទេយ្យ

ធម៌ំ អញ្ញាត្រ រូបា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

(១០៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បឋវីធាតុ យ៉ាងណា វិញ្ញាណ-
 ដ្ឋិតិ(ទឹកមូលនៅនៃវិញ្ញាណ) ទាំង ៤ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាង
 នោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាហារធាតុយ៉ាងណា សេចក្តីរីក
 រាយនិងសេចក្តីត្រេកអរ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាងនោះដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពូជទាំង ៥ ប្រការ យ៉ាងណា វិញ្ញាណដែល
 ប្រកបដោយអាហារ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាងនោះដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាហេតុ កាលដែលបិតនៅ ក៏បិត
 នៅបាន រូបារម្មណ៍មានរូបជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេតនូវ
 សេចក្តីរីករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានវេទនាជាហេតុ កាលបិតនៅ ក៏បិត
 នៅបាន ។ បេ ។ មានកិរិយាចូលទៅជិតសេតនូវសេចក្តីរីករាយ ដល់
 នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។ មានសញ្ញា ជា
 ហេតុ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ
 កាលបិតនៅ ក៏បិតនៅបាន សង្ខារារម្មណ៍មានសង្ខារជាទីតាំង មាន
 កិរិយាចូលទៅជិតសេតនូវសេចក្តីរីករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល
 ធំទូលាយឡើងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណានិយាយយ៉ាង
 នេះថា អាត្មាអញពោះបីវៀរចាករូប វៀរចាកវេទនា វៀរចាកសញ្ញា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិយោ

អញ្ញាត្រ សង្ខារេហំ វិញ្ញាណាស្ស អាគតី វា គតី វា ចុតី
 វា ឧបបតី វា វុឌ្ឍី វា វិរុទ្ធិ វា វេបុល្លំ វា បញ្ញា
 បេស្សាមីតិ នេតិ ហំនំ វិជ្ជតិ ។ រូបធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ រាគោ បហីនោ ហោតិ រាគស្ស បហាណ
 វោច្ឆិដ្ឋតារម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណាស្ស ន ហោតិ ។
 វេទនាធាតុយា ចេ ។ សញ្ញាធាតុយា ចេ ។ សង្ខារ-
 ធាតុយា ចេ ។ វិញ្ញាណធាតុយា ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
 រាគោ បហីនោ ហោតិ រាគស្ស បហាណ វោច្ឆិដ្ឋតា-
 រម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណាស្ស ន ហោតិ ។ តទប្បតិដ្ឋតំ
 វិញ្ញាណំ អវិរុទ្ធិ អនភិសង្ខត្តំ^(១) វិមុត្តំ វិមុត្តត្តា វិមុត្ត
 វិមុត្តត្តា សន្តសីតំ សន្តសីតត្តា ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ
 បច្ចតញ្ញោ បរិនិព្វាយតិ ។ ឱណា ជាតិ ។ បេ ។ នាបរិ
 ត័ត្តត្តាយាតិ បដាណាតីតិ ។

១ ឱ. ម. អនភិសង្ខារញ្ច ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វៀរចាកសង្ខារទាំងឡាយ ក៏គង់តែដឹងនូវដំណើរមក ឬ ដំណើរទៅ ការ
 ឃ្លាត ឬ ការកើត ការចម្រើន ឬ ការដុះដាល ធំទូលាយ នៃវិញ្ញាណបាន
 ពាក្យនេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងរូបធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរហើយ
 អារម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទីតាំងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ បើសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងវេទនាធាតុ ។ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់
 ហើយ ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរហើយ អារម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ
 ការទីតាំងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណនោះ បើឥតមានទីតាំង
 ហើយ ក៏មិនដុះដាលឡើងបានឡើយ សឹងផុតស្រឡះ ព្រោះមិន
 ភាក់តែងនូវបដិសន្ធិទៀត ព្រោះផុតស្រឡះហើយ ក៏រំមងតម្កល់នៅ
 ព្រោះតម្កល់នៅហើយ ក៏រំមងត្រេកអរ ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏រំមង
 មិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ ទើបបរិនិព្វានដោយខ្លួនឯង ។
 ភិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ។ បេ ។ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិគ្គោ បឋមោ

[១០៨] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ ភក្កវា ឧទានំ

ឧទានេសំ នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា ន ភវិស្សតិ

ន មេ ភវិស្សតីតិ ឃំរិ វិមុច្ចមាណោ^(១) ភិក្ខុ ធិន្ទេយ្យ

ឱរម្ហាតិយានំ សញ្ញោជនានីតិ ។

[១០៩] ឃំរិ វុត្ថេ អពាតរោ ភិក្ខុ ភក្កវន្តំ ឃតទរោ-

ច យថាកុដំ បន ភន្តេ នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា

ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតីតិ ឃំរិ វិមុច្ចមាណោ ភិក្ខុ

ធិន្ទេយ្យ ឱរម្ហាតិយានំ សញ្ញោជនានីតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ

អស្សុតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានំ អនិស្សវី ។ បេ ។

សប្បវិសធម្មេ អវិនិគោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

[១០៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់បន្លឺនូវទំនាស់ថា ភិក្ខុកាលចុះចិត្តស៊ីប័យ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញ
 នឹងមិនមានទេ (បរិក្ខារ) របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាង
 នូវកម្មទុកទៅក្នុងអនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) របស់អាត្មាអញ
 (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ
 ដែលជាចំណែកខាងក្រោមបាន ។

[១០៩] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 មានភិក្ខុមួយរូប ក្រាបទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ចុះភិក្ខុកាលចុះចិត្តស៊ីប័យ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិនមានទេ
 (បរិក្ខារ) របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាងនូវកម្មទុកទៅក្នុង
 អនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) របស់អាត្មាអញ (ក្នុងអនាគត)
 ក៏នឹងមិនមានដែរ ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ ជាចំណែក
 ខាងក្រោមបាន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនបានចេះ
 ដឹង នៅជាបុព្វជន មិនបានឃើញព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនបាន
 ទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ហើយ ក៏រមែងពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវរុក្ខោ

រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
 វា អត្តានំ ។ សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាក្ខតិ
 ធម្មជាតាតិ អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចា វេទនាតិ យថាក្ខតិ
 ធម្មជាតាតិ អនិច្ចំ សញ្ញា អនិច្ចា សញ្ញាតិ យថាក្ខតិ
 ធម្មជាតាតិ អនិច្ចេ សង្ខារេ អនិច្ចា សង្ខារាតិ យ-
 ថាក្ខតិ ធម្មជាតាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តំ
 យថាក្ខតិ ធម្មជាតាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ រូបន្តំ យថា-
 ក្ខតិ ធម្មជាតាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ សញ្ញា ។ ទុក្ខេ
 សង្ខារេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតិ
 ធម្មជាតាតិ ។ អនតំ រូបំ អនតំ រូបន្តំ យថាក្ខតិ
 ធម្មជាតាតិ ។ អនតំ វេទនំ ។ អនតំ សញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
 រូបខ្លះ ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ ឃើញនូវ
 វិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណថា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ ក៏ក្នុងនោះ មិនដឹង
 ច្បាស់តាមពិត នូវរូបមិនទៀង ថារូបមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវ
 វេទនាមិនទៀង ថាវេទនាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវសញ្ញា
 មិនទៀង ថាសញ្ញាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវសង្ខារទាំង-
 ឡាយមិនទៀងថា សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវ
 វិញ្ញាណមិនទៀង ថាវិញ្ញាណមិនទៀង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវ
 រូបជាទុក្ខ ថារូបជាទុក្ខ ។ នូវវេទនាជាទុក្ខ ។ នូវសញ្ញាជាទុក្ខ ។
 នូវសង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវវិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ថាវិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវរូបជាអនត្តា ថារូបជា
 អនត្តា ។ នូវវេទនា ជាអនត្តា ។ នូវសញ្ញា ជាអនត្តា ។

វន្តសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវេទ្គោ បរមោ

អនត្ថេ សង្ខារេ ។ អនត្ថំ វិញ្ញាណំ អនត្ថំ វិញ្ញាណាន្តិ
 យថាភ្នតំ នប្បជាធាតុំ ។ សង្ខតំ រូបំ សង្ខតំ រូបន្តំ យ-
 ថាភ្នតំ នប្បជាធាតុំ ។ សង្ខតំ វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។
 សង្ខតេ សង្ខារេ ។ សង្ខតំ វិញ្ញាណំ សង្ខតំ វិញ្ញាណាន្តិ
 យថាភ្នតំ នប្បជាធាតុំ ។ រូបំបិ ភវិស្សតីតិ យថាភ្នតំ
 នប្បជាធាតុំ ។ វេទនាបិ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញាបិ ភ-
 វិស្សតិ ។ សង្ខារាបិ ភវិស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណាម្បិ ភវិស្សតីតិ
 យថាភ្នតំ នប្បជាធាតុំ ។

[១១០] សុត្តន្ត ចខោ ភិក្ខុ^(១) អរិយស្សន្តកោ អរិ-
 យានំ ទស្សនី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម សុវិ-
 ជិតោ សម្មវិសាទំ ទស្សនី សម្មវិសធម្មស្ស កោ-
 វិទោ សម្មវិសធម្ម សុវិជិតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុ-
 បស្សតិ ។ បេ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។

១ ភិក្ខុវេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

នូវសង្ខារទាំងឡាយជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវវិញ្ញាណជា
អនត្តា ថាវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវរូបដែលមាន
បច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ថារូបមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ នូវវេទនាដែល
មានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ នូវសញ្ញាដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។
នូវសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ មិនដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវវិញ្ញាណដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ថាវិញ្ញាណមាន
បច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ថារូបនឹងមាន ។ ថា
វេទនានឹងមាន ។ ថាសញ្ញានឹងមាន ។ ថាសង្ខារទាំងឡាយនឹងមាន ។
មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ថាវិញ្ញាណនឹងមាន ដូច្នេះឡើយ ។

[១១០] ម្នាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញនូវព្រះ
អរិយៈទាំងឡាយ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ បានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌
ឃើញនូវសប្បុរសទាំងឡាយ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ បានទូន្មាន
ខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ ក៏រមែងមិនពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ ។ បេ ។
មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ន វិញ្ញាណំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ ។ សោ អនិច្ច-
 រូបំ អនិច្ច រូបន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ អនិច្ច វេទ-
 នំ ។ អនិច្ច សញ្ញា ។ អនិច្ច សង្ខារេ ។ អនិច្ច វិញ្ញា-
 ណំ អនិច្ច វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ ទុក្ខំ
 រូបំ ។ បេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ។ អនតំ រូបំ ។ បេ ។
 អនតំ វិញ្ញាណំ ។ សង្ខតំ រូបំ ។ បេ ។ សង្ខតំ វិញ្ញា-
 ណំ សង្ខតំ វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ រូបំបិ
 ភវិស្សតិ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារា ។ វិញ្ញាណាម្បិ ភវិស្សតិ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។
 សោ រូបស្ស វិភវា វេទនាយ វិភវា សញ្ញាយ វិភវា
 សង្ខារានំ វិភវា វិញ្ញាណស្ស វិភវា ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ
 នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា ន ភវិស្សតិ ន មេ
 ភវិស្សតិ ឯវំ វិមុត្តមា នោ ភិក្ខុ ធិន្ទេយ្យ ឡិវម្ហាភិយានំ
 សញ្ញាជនានំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

មិនឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លួន ។ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវរូប
មិនទៀង ថារូបមិនទៀង ។ នូវវេទនាមិនទៀង ។ នូវសញ្ញាមិន
ទៀង ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវ
វិញ្ញាណមិនទៀង ថាវិញ្ញាណមិនទៀង ។ នូវរូបជាទុក្ខ ។ បេ ។ នូវ
វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ នូវរូបជាអនត្តា ។ បេ ។ នូវវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ នូវ
រូបដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវវិញ្ញាណ
ដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ថាវិញ្ញាណមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។
ដឹងច្បាស់តាមពិត ថារូបនឹងមាន ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ថាវិញ្ញាណនឹងមាន ។ ភិក្ខុនោះ
ទើបឈ្មោះថាប្រាសចាករូប ប្រាសចាកវេទនា ប្រាសចាកសញ្ញា ប្រាស
ចាកសង្ខារទាំងឡាយ ប្រាសចាកវិញ្ញាណ ។ ភិក្ខុ កាលចុះចិត្តស៊ប់
យ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិនមាន (គ្រឿងបរិក្ខារ) របស់អាត្មាអញ
ក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាងនូវកម្មទុក ក្នុងអនាគត) នឹងមិនមាន
(បដិសន្ធិ) របស់អាត្មាអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមានដែរ ដូច្នេះហើយ
ទើបគួរកាត់រូសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងក្រោមបាន យ៉ាងនេះឯង ។

ទន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋានសកេ ឧបាយវិគ្គោ បរមោ

[១១១] ឯវំ វិមុត្តមាណោ កន្លេ កិត្តុ ជិន្នេយ្យ
ឡិម្ពាតិយានិ សញ្ញាជនានិ ។ កកមំ បន កន្លេ ជានតោ
កកមំ បស្សតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតីតិ ។
ឥធិ កិត្តុ អស្សុតវា បុត្តជនោ ។ បេ ។ អតសីតាយេ
ហនេ តាសំ អាបជ្ជតិ ។ តាសោ ហោសោ កិត្តុ អស្សុ-
តវតោ បុត្តជនស្ស នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា ន ក-
វិស្សតិ ន មេ កវិស្សតីតិ ។ សុតវា ច ខោ កិត្តុ អរិយ-
ស្សវកោ ។ បេ ។ អតសីតាយេ ហនេ ន តាសំ អាប-
ជ្ជតិ ។ ន ហោសោ កិត្តុ តាសោ សុតវតោ អរិយស្ស-
វកស្ស នោ ចស្សំ នោ ច មេ សិយា ន កវិស្សតិ
ន មេ កវិស្សតីតិ ។ រូបប្បាយំ វា កិត្តុ វិញ្ញាណំ
តិដ្ឋមាណំ តិដ្ឋេយ្យ រូបារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវនំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

[១១១] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលចុះចិត្តស៊ប់ យ៉ាង
នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ ជាចំណែកខាងក្រោមបាន ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះភិក្ខុកាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច
ទើបអស់អាសវៈក្នុងលំដាប់បាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជា
អ្នកមិនចេះដឹង ជាបូជដ្ឋន ។ បេ ។ តែងដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុតក្នុងហេតុ
ដែលមិនគួរតក់ស្លុត ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថា ភិក្ខុជាបូជដ្ឋន ជាអ្នកមិនចេះដឹង
តែងមានសេចក្តីតក់ស្លុតនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិនមាន (បរិការ) របស់
អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន ។ (បើការកសាងនូវកម្មទុកក្នុងអនាគត) នឹងមិន
មាន (បដិសន្ធិ) របស់អាត្មាអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
ឯអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង ។ បេ ។ តែងមិនដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុតក្នុង
ហេតុដែលមិនគួរតក់ស្លុតឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថា អរិយសាវ័កជា
អ្នកចេះដឹង តែងមិនមានសេចក្តីតក់ស្លុតនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិនមាន
(បរិការ) របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន (ការកសាងនូវកម្មទុកក្នុងអនាគត)
ក៏នឹងមិនមាន (បដិសន្ធិ) របស់អាត្មាអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមានដូច្នេះ
ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ វិញ្ញាណមានរូបជាហេតុ កាលដែលបិតនៅ ក៏បិតនៅ
បាន រូបារម្មណ៍មានរូបជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេចក្តីនូវសេចក្តី

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយស្ស ខន្ធហាវត្តោ

វុឌ្ឍិវុឌ្ឍិ វេចុល្លំ អាចជ្ឈេយ្យ ។ វេទន្ធាយំ វា ភិក្ខុ ។
 សញ្ញាថាយំ វា ភិក្ខុ ។ សង្ខារាថាយំ វា ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ សង្ខារាម្មណំ សង្ខារប្បតិដ្ឋំ នន្ទប-
 សេវនំ វុឌ្ឍិវុឌ្ឍិ វេចុល្លំ អាចជ្ឈេយ្យ ។ សោ ភិក្ខុ
 ឯវំ វេទេយ្យ អហមញ្ញត្រ រូបា អញ្ញត្រ វេទនាយ
 អញ្ញត្រ សញ្ញាយ អញ្ញត្រ សង្ខារេហំ វិញ្ញាណាស្ស
 អាគតី វា គតី វា ចុតី វា ឧបបត្តី វា វុឌ្ឍិ វា
 វុឌ្ឍិ វា វេចុល្លំ វា បញ្ចបេស្សមីតិ នេតិ ហំនំ
 វិជ្ជតិ ។ រូបធាតុយា ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ រកោ
 បហំនោ ហោតិ រាគស្ស បហាណ វេច្ឆិជ្ជនារម្មណំ
 បតិដ្ឋា វិញ្ញាណាស្ស ន ហោតិ ។ វេទនាធាតុយា
 ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ។ សញ្ញាធាតុយា ចេ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុនោ ។ សង្ខារធាតុយា ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវរុត្ត

រីករាយ គួរដល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ វិញ្ញាណ មានវេទនាជាហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ វិញ្ញាណមានសញ្ញាជា
 ហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កាលដែលបិតនៅ
 ក៏បិតនៅបាន សង្ខារាម្បណ៍មានសង្ខារជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅ
 ជិតសេពនូវសេចក្តីរីករាយ គួរដល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយ
 ឡើងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
 ទោះបីវៀរចាករូប វៀរចាកវេទនា វៀរចាកសញ្ញា វៀរចាកសង្ខារ
 ទាំងឡាយហើយ ក៏គង់ដឹងដំណើរមកឬដំណើរទៅ ការឃ្លាតឬការកើត
 ឡើង ឬសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង របស់វិញ្ញាណ
 បាន ពាក្យដូច្នេះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងរូបធាតុភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះតែលះបង់នូវសេចក្តី
 ត្រេកអរ អារម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទីតាំងវិញ្ញាណក៏មិនមាន ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវគ្គោ បឋមោ

វិញ្ញាណាតតុយា ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ភកោ បឋមោ

ហោតិ ភកស្ស បហាណា វេច្ឆិដ្ឋតារម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញា-

ណស្ស ន ហោតិ ។ តទប្បតិដ្ឋតំ វិញ្ញាណំ អវិរុទ្ធិ

អនភិសង្កត្តំ វិមត្តំ វិមត្តតា បិតំ បិតតា សន្តសិតំ

សន្តសិតតា ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ បច្ចតញ្ច

បរិនិព្វាយតិ ។ ឌីណា ជាតិ ។ ចេ ។ ឆាបរំ ឥត្តតាយាតិ

បជាថាតិ ។ ឃំ ចោ ភិក្ខុ ជានតោ ឃំ បស្សតោ

អនន្តរា អាសវាទំ ខយោ ហោតិ ។

[១១២] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ចោ ។ បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ

ឧបាទានត្ថន្ទា ។ តតមេ បញ្ច ។ សេយ្យដីទំ ។

វុប្បាទានត្ថន្ទោ វេទន្ទាទានត្ថន្ទោ សញ្ញាទា-

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ម្ចាស់ភិក្ខុ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវិញ្ញាណធាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
 ព្រោះតែបានលះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរ អារម្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទីតាំង
 នៃវិញ្ញាណ ក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណដែលមិនមានទីតាំងហើយនោះ ក៏
 មិនដុះផ្កាល សឹងផុតស្រឡះ ព្រោះមិនគាត់តែងនូវបដិសន្ធិតទៅទៀត
 ព្រោះតែផុតស្រឡះ ក៏តំកល់នៅនឹង ព្រោះតំកល់នៅនឹងហើយ ក៏ត្រេក
 អរ ព្រោះតែត្រេកអរ ក៏មិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ទើបបរិនិព្វាន
 ចំពោះខ្លួនឯង ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ។ បេ ។ មគ្គការវិនា-
 កិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ អរិយសាវ័ក កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះ ទើបអស់
 អាសវៈក្នុងលំដាប់បាន ។

(១១២) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ។ បាទានក្ខន្ធនេះ មាន ៥ ប្រការ ។ ។ បាទានក្ខន្ធ ៥
 តើដូចម្តេច ។ គឺរូបបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនបាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញាបាទា-
 នក្ខន្ធ ១ អវិជ្ជាបាទានក្ខន្ធ ១

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវគ្គោ

នក្ខត្តោ សង្ខារាទាននក្ខត្តោ វិញ្ញាណាទាននក្ខត្តោ ។
 យាវក្កវញ្ញាហំ ភិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ចាទាននក្ខត្តោ ច-
 តុប្បវ្រ្តំ យថាភ្នំ ន អត្តញ្ញាសី នេវ តាវហំ ភិក្ខុវេ
 សនេវកេ លោកេ សមារកេ សព្វហ្មកេ សស្សមលា-
 ព្រាហ្មណីយា បដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មា-
 សម្ពោធិ អភិសម្ពុទ្ធា(១) បច្ចញ្ញាសី ។ យតោ ច ខ្លាហំ
 ភិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ចាទាននក្ខត្តោ ចតុប្បវ្រ្តំ យថាភ្នំ
 អត្តញ្ញាសី អថាហំ ភិក្ខុវេ សនេវកេ ។ បេ ។ សនេវម-
 នុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ អភិសម្ពុទ្ធា បច្ចញ្ញា-
 សី ។ កតំ ចតុប្បវ្រ្តំ ។ រូបំ អត្តញ្ញាសី រូបសមុទយំ
 អត្តញ្ញាសី រូបនិរោធិ អត្តញ្ញាសី រូបនិរោធតាមិធិប-
 ដិបទំ អត្តញ្ញាសី ។ វេទនំ អត្តញ្ញាសី ។ សញ្ញំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិគ្គ

នក្ខន្ធ ១ សង្ខារបាធានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណបាធានក្ខន្ធ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនទាន់ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវឧបាធានក្ខន្ធ^(១)ទាំង ៥ នេះ ដែលមានបរិវដ្តៈបួន ។ ត្រឹមណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនទាន់ប្តេជ្ញាខ្លួន ថាជាអ្នកគ្រាន់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស ត្រឹមនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណា តថាគតបានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវឧបាធានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ដែលមានបរិវដ្តៈបួន ។ ហើយម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលនោះ ទើបតថាគតប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាអ្នកគ្រាន់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក ។ បេ ។ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេសបាន ។ ឧបាធានក្ខន្ធដែលមានបរិវដ្តៈបួន ។ ដូចម្តេច ។ គឺតថាគតដឹងច្បាស់នូវរូប ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប ដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃរូប ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃរូប ។ ដឹងច្បាស់នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។

១ ក្នុងខុទ្ទកនេះ ខុទ្ទមួយ ។ មានបរិវដ្តៈបួន ។ (អដ្ឋកថា) ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវិញ្ញោ បឋមោ

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណសមុទយំ
អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណនិរោធិ អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណនិរោធិ-
តាមិនីបដិបទំ អត្តញ្ញាសី ។

[១១៣] កតមញ្ញ ភិក្ខុវេ ភ្ជាប់ ។ ចត្តារោ ច
មហាភូតា ចតុន្ណា មហាភូតានំ ឧបាយាយភ្ជាប់ ។ ឥទ្ធិ
វុច្ឆតិ ភិក្ខុវេ ភ្ជាប់ ។ អាហារសមុទយា ភ្ជាប់សមុទយោ
អាហារនិរោធា ភ្ជាប់និរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
មគ្គោ ភ្ជាប់និរោធតាមិនីបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មា-
ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខុវេ
សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ ភ្ជាប់ អភិញ្ញាយ ឯវំ
ភ្ជាប់សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ ភ្ជាប់និរោធិ អភិញ្ញា-
យ ឯវំ ភ្ជាប់និរោធតាមិនីបដិបទំ អភិញ្ញាយ ភ្ជាប់សង្ក-
រិនិព្វិនាយ វិរាតាយ និរោធាយ បដិបទ្ធា តេ សុប្បដិ-

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ តថាគតដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវការ
កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវ
សេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។

[១១៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរូប តើដូចម្តេច ។ មហា-
កូតរូប ៤ និងឧបាទាយរូប (២៤ដែលអាស្រ័យ) នឹងមហាកូតរូប ៤ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា រូប ។ ការកើតឡើងនៃរូប ព្រោះ
កើតឡើងនៃអាហារ ការរលត់ទៅនៃរូប ព្រោះរលត់ទៅនៃអាហារ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាផ្លូវប្រតិបត្តិទៅកាន់សេចក្តីរលត់
នៃរូប ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនោះ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មា-
ទិដ្ឋិ ១ ។ វេទនា ១ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា
ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ ដឹង
ច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់នៃរូប
យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់សេចក្តីរលត់នៃរូប យ៉ាង
នេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក
ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃរូប សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបាន

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវគ្គោ

បដ្ឋា យេ សុប្បដិបដ្ឋា តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ កាធន្តិ ។

យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា

វា ឯវំ រូបំ អភិក្ខាយ ឯវំ រូបសមុទយំ អភិក្ខាយ

ឯវំ រូបនិរោធំ អភិក្ខាយ ឯវំ រូបនិរោធកាមិនីបដិបទំ

អភិក្ខាយ រូបស្ស និព្វិនា វិរាតា និរោធា អនុបាធា

វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កេតលីនោ

យេ កេតលីនោ វដ្តំ តេសំ នត្ថិ បញ្ចាបនាយ ។

[១១៤] កត្វា ច ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ វេទនាកាយា ចក្កសម្មស្សដា វេទនា សោត-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ប្រតិបត្តិដោយល្អ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាតាំងនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ ចំណែកពួកសមណៈ បូព្រាហ្មណ៍ ណានីមួយ បានដឹង ច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹង ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់នៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ កាន់សេចក្តីរលត់នៃរូបយ៉ាងនេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិនបានប្រកាន់យកនូវរូប សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាផុតស្រឡះដោយល្អ សមណៈ បូព្រាហ្មណ៍ណា ផុតស្រឡះដោយល្អហើយ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំង នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើហើយ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

(១១៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន ៦ យ៉ាង គឺ ចក្ខុសម្បជ្ឈវាវេទនា ១ សោត-

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបក្កោសកេ ទាយវិញ្ញា បបទោ

សច្ចស្សជា វេទនា យានសច្ចស្សជា វេទនា ដឹង-
សច្ចស្សជា វេទនា កាយសច្ចស្សជា វេទនា មនោ-
សច្ចស្សជា វេទនា ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ វេទនា ។
ធម្មសមុទយា វេទនាសមុទយោ ធម្មនិរោធ�ា វេ-
ទនានិរោធខ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ
វេទនានិរោធតាមិនិបដិបទា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋ
។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខុវេ ស-
មណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនំ អភិញ្ញាយ ឯវំ
វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញា-
យ ឯវំ វេទនានិរោធតាមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ វេទនា-
យ និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នា តេ
សុប្បដិបន្នា យេ សុប្បដិបន្នា តេ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ
តាធន្តិ ។ យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនា-
សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញាយ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

សម្មស្សជាវេទនា ១ យានសម្មស្សជាវេទនា ១ ដ៏ក្រសម្មស្សជាវេទនា ១
 កាយសម្មស្សជាវេទនា ១ មនោសម្មស្សជាវេទនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ នេះហៅថា វេទនា ។ ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះកើត
 ឡើងនៃផស្សៈ ការរលត់នៃវេទនា ព្រោះរលត់នៃផស្សៈ មគ្គប្រកប
 ដោយអង្គ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវការរលត់
 នៃវេទនា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ១
 ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា
 ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការ
 រលត់នៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ៧កាន់ទំរលត់
 នៃវេទនាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ ដើម្បី
 ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃវេទនា ពួកសមណៈ បូព្រាហ្មណ៍
 នោះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិ
 ល្អ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បិតនៅក្នុង
 ធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈ បូព្រាហ្មណ៍ណា
 នីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើត
 ឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលត់ នៃវេទនាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវគ្គោ

ឯវំ វេទនានិរោធតាមិជ្ជិបដិបទំ អភិក្ខាយ ។ បេ ។ វដ្តំ

តេសំ នត្ថំ បញ្ចាបនាយ ។

[១១៥] កតមា ច ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ សញ្ញាតាយា រូបសញ្ញា សន្មសញ្ញា កន្ទ-

សញ្ញា រសសញ្ញា ដោជ្ជសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ

វដ្តតិ ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធស្សសមុទយា សញ្ញាស-

មុទយោ ធស្សនិរោធនា សញ្ញានិរោធនោ អយមេវ អរ-

យោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សញ្ញានិរោធតាមិជ្ជិបទំ ។

សេយ្យដំ ។ សម្មាទិដ្ឋំ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យេ

ហិ កេច ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ សញ្ញា

អភិក្ខាយ ។ បេ ។ វដ្តំ តេសំ នត្ថំ បញ្ចាបនាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

បានដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវេទនា យ៉ាងនេះ
ហើយ ។ បេ ។ វដ្តៈរបស់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏មិនមាន
ជាប្រាកដ ។

[១១៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសញ្ញា តើដូចម្តេចខ្លះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសញ្ញានេះ មាន ៦ យ៉ាងគឺ រូបសញ្ញា ១ សទ្ទ-
សញ្ញា ១ គន្ធសញ្ញា ១ រសសញ្ញា ១ ផោដ្ឋសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា
ព្រោះកើតឡើងនៃផស្សៈ ការរលត់នៃសញ្ញា ព្រោះរលត់នៃផស្សៈ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់
នូវការរលត់នៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ
សម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
ពិតថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវសញ្ញា
យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វដ្តៈរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

ទន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋានសកេ ឧបាយវិញ្ញា បរមេ

[១១៦] កតមេ ច ភិក្ខុវេ សុត្តារា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ ចេតនា កាយា រូបសញ្ញេតនា សន្តសញ្ញេតនា

កន្តសញ្ញេតនា រសសញ្ញេតនា ដោដ្ឋព្វសញ្ញេតនា ធម្ម-

សញ្ញេតនា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ភិក្ខុវេ សុត្តារា ។ ជស្ស-

សម្មទយា សុត្តារសម្មទយោ ជស្សនិរោធិ សុត្តារនិ-

រោធិ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សុត្តារនិរោ-

ធិតាមិនិបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

សម្មាសមាធិ ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា

ព្រាហ្មណា វា ឯវំ សុត្តារេ អភិក្ខាយ ឯវំ សុត្តារ-

សម្មទយំ អភិក្ខាយ ឯវំ សុត្តារនិរោធិ អភិក្ខាយ ឯវំ

សុត្តារនិរោធិតាមិនិបដិបទំ អភិក្ខាយ សុត្តារានំ និព្វិ-

ទាយ វិរាគាយ និរោធិយ បដិបទ្ហា តេ សុប្បដិបទ្ហា

យេ សុប្បដិបទ្ហា តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ កាធាន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

(១១៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកចេតនានេះ មាន៦ប្រការ គឺ រូប-
 សញ្ញាតនា ១ សទ្ធិសញ្ញាតនា ១ គន្ធសញ្ញាតនា ១ រសសញ្ញាតនា ១
 ផោដ្ឋសញ្ញាតនា ១ ធម្មសញ្ញាតនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះកើតឡើងនៃផស្សៈ
 ការរលត់ទៅនៃសង្ខារ ព្រោះរលត់ទៅនៃផស្សៈ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨
 ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវការរលត់នៃសង្ខារ ។
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋ ១ ។ បេ ។ សម្មា-
 សមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវសង្ខារទាំងឡាយយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការ
 រលត់នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់
 នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ ដើម្បី
 ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃសង្ខារ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
 នោះឈ្មោះថា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ
 ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវំ សង្ខារេ អភិក្ខាយ ឯវំ សង្ខារសមុទយំ អ-
 ភិក្ខាយ ឯវំ សង្ខារនិរោធំ អភិក្ខាយ ឯវំ សង្ខារនិរោធ-
 តាមិធិបដិបទំ អភិក្ខាយ សង្ខារាទំ និព្វិទា វិវាតា
 និរោធា អនុបាទា វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា
 តេ កេតលំនោ យេ កេតលំនោ វុដ្ឋំ តេសំ នត្ថំ
 បញ្ចាបនាយ ។

(១១៧) កតមញ្ច ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធម្មមេ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណកាយា ចក្កវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ
 យានវិញ្ញាណំ ជីវិតវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណំ ។ ឥទំ វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធាមរូបសមុទយា
 វិញ្ញាណសមុទយោ ធាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់
 នូវសង្ខារទាំងឡាយ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង នៃ
 សង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវទីរលត់នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារ យ៉ាងនេះ ហើយផុត
 ស្រឡះ ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកគម្រេក ព្រោះរលត់
 ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវសង្ខារទាំងឡាយ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះ ឈ្មោះថា ផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា
 ផុតស្រឡះល្អ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើ
 ហើយ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់
 សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវិញ្ញាណ តើដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវិញ្ញាណនេះ មាន ៦ យ៉ាង គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១
 សោតវិញ្ញាណ ១ ឃានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១
 មនោវិញ្ញាណ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។
 ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះកើតឡើងនៃនាមនិងរូប ការរលត់ទៅនៃ

ខន្ធសំយុត្តស្ស ចង្ហើមបណ្ណាសកេ ឧបាយវិគ្គោ បបរោ

អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ វិញ្ញាណនិរោធគាមិ-
 និបដិបទា ។ សេយ្យដំនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ។ យេ ហិកេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវំ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណាសមុទយំ អភិ-
 ញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណនិរោ-
 ធគាមិនិបទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិរា-
 តាយ និរោធាយ បដិបទ្ធា តេ សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្ប-
 ដិបទ្ធា តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ តាធន្តិ ។ យេ ច ខោ
 កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វិញ្ញាណំ
 អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ
 វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធគាមិនិប-
 ទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនា វិរតា និរោធា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវុត្ត ទី ១

វិញ្ញាណ ព្រោះរលត់ទៅនៃនាមនិងរូប មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់ នៃវិញ្ញាណ ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរលត់នៃវិញ្ញាណ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈ បូព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង នៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលត់ នៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ ហើយផុតស្រឡះ ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវរុត្តោ

អនុចាទា វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កេ-
 តាលំនោ យេ កេតាលំនោ វុដ្ឋំ តេសំ នត្ថំ បញ្ចាបនា-
 យាតិ ។

[១១៨] ឯវុច្ឆេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា សា-
 វត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកេស្ស អារាមេ ។
 តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសំ ភិក្ខុវោតិ ។ ភ-
 ទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោសំ ។ ភក្កវា ឯ-
 តនវោច សត្តជ្ជានកុសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិជ្ជប-
 បរិក្ខំ ឥមស្មំ ធម្មវិនយេ កេតាលំ វុសិតវា ឧត្តមបុរិ-
 សោតិ វុច្ឆតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សត្តជ្ជានកុស-
 លោ ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ បដាធាតិ រូប-
 សមុទយំ បដាធាតិ រូបនិរោធំ បដាធាតិ រូបនិរោធ-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះ
 ថាបានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះ
 ល្អ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ
 ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់សមណៈ
 នឹងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

(១១៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំង
 ឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធ-
 ដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកឈ្លាសវៃ
 ក្នុងហេតុ ៧ ប្រការ ជាអ្នកពិចារណានូវលក្ខណៈ ៣ ប្រការ តថាគត
 ពោលថា ជាបុរសទុត្តម មានកិច្ចបានធ្វើអស់ហើយ មានព្រហ្មច-
 រិយធម៌នៅរួចហើយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងហេតុ ៧ ប្រការ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវរូប ដឹងច្បាស់នូវការកើត
 ឡើងនៃរូប ដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃរូប ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិគ្គោ បរមោ

តាមិនបដិបទិ បដានាតិ ។ រូបស្ស អស្សនំ បដា-
 នាតិ រូបស្ស អាទិនិរំ បដានាតិ រូបស្ស និស្សរណំ
 បដានាតិ ។ វេទនំ បដានាតិ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ បដានាតិ វិញ្ញាណសមុទយំ បដានាតិ វិញ្ញា-
 ណនិរោធិ បដានាតិ វិញ្ញាណនិរោធតាមិនបដិបទិ ប-
 ដានាតិ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សនំ បដានាតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស អាទិនំ បដានាតិ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ
 បដានាតិ ។

[១១៧] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ រូបំ ។ ចត្តារោ ច-
 មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ ឥទំ
 វដ្តតិ ភិក្ខុវេ រូបំ ។ អាហារសមុទយា រូបសមុទយោ
 អាហារនិរោធា រូបនិរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មត្តោ រូបនិរោធតាមិនបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មា-
 និដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យំ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ
 អនិច្ចំ ធុត្តំ វិចារណមធ្មំ អយំ រូបស្ស អាទិនិរោ

វន្តសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ឌិតៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ទៅកាន់ទីរលត់នៃរូប ។ ដឹងច្បាស់នូវអានិសង្សរូបសំរូប ដឹងច្បាស់នូវ
 ទោសរូបសំរូប ដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញនូវរូប ។ ដឹងច្បាស់នូវ
 វេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ
 ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃវិញ្ញាណ
 ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។ ដឹងច្បាស់នូវ
 អានិសង្សរូបសំរូបវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់នូវទោសរូបសំរូបវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់
 នូវការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។

[១១៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរូប តើដូចម្តេច ។ មហា-
 ភូតរូប ៤ និង ១បាធាយរូប (២២) ដែលអាស្រ័យនឹងមហាភូតរូប ៤ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា រូប ។ ការកើតឡើងនៃរូប ព្រោះការ
 កើតឡើងនៃអាហារ ការរលត់ទៅនៃរូប ព្រោះការរលត់ទៅនៃអាហារ
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទី
 រលត់នៃរូប ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ១
 ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ១ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើត
 ឡើងព្រោះអាស្រ័យនូវរូប នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរូបសំរូប រូបណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាទោសរូបសំរូប

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

យោ រូបស្មី ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ ឥទំ រូបស្ម
 និរស្សណំ ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឃំរិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបនិរោធតា-
 និធិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ
 ឃំរិ រូបស្ស អាទីនំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ អភិញ្ញាយ រូបស្ស និព្វិទាយ វិរាតាយ និរោធាយ
 បដិបន្នា តេ សុប្បដិបន្នា យេ សុប្បដិបន្នា តេ ឥមស្មី
 ឆម្បវិនយេ តាធន្តិ ។ យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឃំរិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបនិរោធតា-
 និធិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ឃំរិ រូបស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ណា នេះឈ្មោះថា ការ
 រលាស់ចេញនូវរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ
 បុត្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលត់នៃរូបយ៉ាង
 នេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃរូបយ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់នូវអានិសង្ស របស់រូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវទោសរបស់
 រូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញនូវរូបយ៉ាងនេះ ហើយ
 ប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ ដើម្បីការប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បី
 សេចក្តីរលត់នៃរូប ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈបុ
 ត្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់
 នូវរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការកើតឡើងនៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់នូវការរលត់នៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់ទីរលត់នៃរូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវអានិសង្សរបស់រូបយ៉ាងនេះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវិគ្គោ បបមោ

ឯវំ រូបស្ស អាទីនំ អភិក្ខាយ ឯវំ រូបស្ស និស្សរណំ

អភិក្ខាយ រូបស្ស និព្វិនា វិរាតា និរោធា អនុចានា

វិមុត្តា តេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កេតាលីនោ យេ

កេតាលីនោ វុដ្ឋំ តេសំ នត្ថិ បញ្ចាបនាយ ។

[១២០] កតមា ច ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ឆយមេ

ភិក្ខុវេ វេទនា កាយា ចក្ខុសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។

មនោសម្មស្សជា វេទនា ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ វេទ-

នា ។ ឧស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ ផស និរោធា

វេទនានិរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

បានដឹងច្បាស់នូវវេទានរបស់រូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលាស់
ចេញនូវរូបយ៉ាងនេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះនឿយណាយ ប្រាស
ធាតុគម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវរូប ពួកសមណៈឬ
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ
ឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍នោះ
ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណា
មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈ របស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏
មិនមានជាប្រាកដ ។

(១២០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនាតើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ចក្ខុសម្ផស្សជាវេទនា ១
។ រូប ។ មនោសម្ផស្សជាវេទនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា
វេទនា ។ ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការ
រលត់នៃវេទនា ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិវត្តោ

វេទនានិរោធតាមិជ្ជបដិបទា ។ សេយ្យដំនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេទនាយ អស្សាទោ យា
 វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិចារណមទម្មា អយំ វេទនាយ
 អាទីនវេ យោ វេទនាយ ធន្តរកវិនយោ ធន្តរកច្ប-
 ហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរណំ ។ យេ ហំ កេចិ
 ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនំ
 អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេ-
 ទនានិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនានិរោធតាមិជ្ជបដិបទំ
 អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនាយ អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ
 វេទនាយ អាទីនវំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វេទនាយ និស្សរណំ
 អភិញ្ញាយ វេទនាយ និព្វិនាយ វិវត្តាយ និរោធិយ
 បដិបទ្នា តេ សុប្បដិបទ្នា យេ សុប្បដិបទ្នា តេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

នេះឯង ជាផ្លូវទៅកាន់ទីរលត់នៃវេទនា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨
 តើអ្វីខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ១ ។ បេ។ សម្មាសមាធិ១ ។ សេចក្តីសុខ
 និងសោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវវេទនា នេះឈ្មោះថា
 អានិសង្សរបស់វេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាព
 ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាទោសរបស់វេទនា ការបន្ទោបង់នូវ
 ឆន្ទភក្តិ ការលះបង់នូវឆន្ទភក្តិរបស់វេទនា ណា នេះឈ្មោះថាការរលាស់
 ចេញនូវវេទនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ នូវការកើតឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការរលត់
 នៃវេទនា យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃ
 វេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវអានិសង្សរបស់វេទនាយ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់នូវទោសរបស់វេទនា យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលាស់
 ចេញនូវវេទនាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ
 ដើម្បីការប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃវេទនា ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិគោ បបរមោ

ឥមស្មី ធម្មវិនិយោគោ ។ យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខុវេ

សមណាវា ព្រាហ្មណាវា ឯវំ វេទនំ អភិក្ខាយ ។ បេ ។

វុដ្ឋំ តេសំ នត្ថំ បញ្ចាបនាយ ។

[១២០] កតមា ច ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ សញ្ញាកាយា រូបសញ្ញា សន្មសញ្ញា តន្តសញ្ញា

រសសញ្ញា ដោជ្ជត្ថសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ វុច្ចតិ

ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម្មស្សសមុទយា សញ្ញាសមុទយោ

ធម្មស្សនិរោធិនា សញ្ញានិរោធិនា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-

កោ មត្តោ សញ្ញានិរោធិតាមិជ្ជបដិបទា ។ សេយ្យ-

វេទិ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ បេ ។ វុដ្ឋំ

តេសំ នត្ថំ បញ្ចាបនាយ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវគ្គ ទី ១

ឈ្មោះថាបិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ឯពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណា នីមួយៗ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
វដ្តៈរបស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១៤១] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសញ្ញា តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសញ្ញានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ រូបសញ្ញា ១ សទ្ធិសញ្ញា ១
គន្ធសញ្ញា ១ រសសញ្ញា ១ ផោដពសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះ
ការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការរលត់នៃសញ្ញា ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់
នៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។
សម្មាសមាធិ ១ ។ បេ ។ វដ្តៈ របស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្តវរិញ្ញោ

[១២២] កតមេ ច ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។ ធិ-

យមេ ភិក្ខុវេ ចេតនាគាយា រូបសញ្ញាតនា ។ បេ ។

ធម្មសញ្ញាតនា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។

ធម្មសមុទយា សង្ខារសមុទយោ ធម្មនិរោធិ សង្ខា-

រនិរោធិ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សង្ខា-

រនិរោធិតាមិជ្ជបដិបទា ។ សេយ្យដំនំ ។ សម្មាទិដ្ឋ-

។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យំ សង្ខារេ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈ-

តិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សង្ខារនំ អស្សាទោ

យេ សង្ខារ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា អយំ

សង្ខារនំ អាទីនវោ យោ សង្ខារេសុ ធន្តរាគវិន-

យោ ធន្តរាគប្បហានំ ឥទំ សង្ខារនំ និស្សរណំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១២២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកចេតនានេះមាន ៦ ប្រការ គឺ រូបសញ្ញាត-
 នា ១ ។ រូប ។ ធម្មសញ្ញាតនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា
 សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការ
 រលត់នៃសង្ខារ ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
 នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារ ។ មគ្គប្រកបដោយ
 អង្គ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ រូប ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ សេច-
 ក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារទាំងឡាយ
 នេះឈ្មោះថា ភានិសង្ស្របសំសង្ខារទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយណាមិន
 ឡើង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថា ទាសរបស់
 សង្ខារទាំងឡាយ ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទពត ការលះបង់នូវឆន្ទពត ក្នុងសង្ខារ
 ទាំងឡាយណា នេះឈ្មោះថា ការរលាស់ចេញនូវសង្ខារទាំងឡាយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ ឧបាយវត្តោ បបរមោ

យេ ហំ គេតិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ

សង្ខារេ អភិក្ខាយ ឯវិ សង្ខារសមុទយំ អភិក្ខាយ

ឯវិ សង្ខារនិរោធំ អភិក្ខាយ ឯវិ សង្ខារនិរោធគា-

មិធិបដិបទំ អភិក្ខាយ ។ បេ ។ សង្ខារនំ និព្វិនាយ

វិរាគាយ និរោធាយ បដិបទ្ធា តេ សុប្បដិបទ្ធា យេ

សុប្បដិបទ្ធា តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ តាធន្តិ ។ បេ ។

វុទ្ធិំ តេសំ នត្ថិ បញ្ចបដាយ ។

(១២៣) កតមញ្ច ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធរិមេ

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណកាយា ធម្មវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ

យានវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោ-

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ណា
 ន័មួយ បានដឹងច្បាស់ នូវសង្ខារទាំងឡាយយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការរលត់នៃសង្ខារ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារទាំង-
 ឡាយយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីសេចក្តីនឿយ ណាយ ដើម្បី
 ការប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃសង្ខារទាំងឡាយ ពួក
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈ
 ឬ ព្រាហ្មណ៍ណាបានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះ
 ថាបិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ បេ ។ វដ្តៈ របស់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

(១២៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវិញ្ញាណនេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១ សោត-
 វិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១ មនោ-

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវត្តោ

វិញ្ញាណំ ។ ឥទំ វុត្ថុតិ វិញ្ញាណំ ។ នាមរូបសមុទយា
វិញ្ញាណសមុទយោ នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធា
អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិនោ មត្តោ វិញ្ញាណនិរោធតា-
មិនិបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មា-
សមាធិ ។ យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ សុខំ សោម-
នស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ច-
ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទិនវេ យោ
វិញ្ញាណស្មី ធន្តរាគរិនយោ ធន្តរាគម្បហានំ ឥទំ វិញ្ញា-
ណស្ស និស្សរណំ ។ យេ ហិ គេតិ ភិក្ខុវេ សមណា
វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញា-
ណសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញា-
យ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធតាមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
វិញ្ញាណស្ស អស្សនំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណស្ស
អាទិនវំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ អ-
ភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិវាតាយ និរោធាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

វិញ្ញាណ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។ ការ
កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះការកើតឡើងនៃនាមនិងរូប ការរលត់នៃ
វិញ្ញាណ ព្រោះការរលត់នៃនាមនិងរូប មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។ មគ្គប្រកប
ដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ១ ។
សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណនេះ
ឈ្មោះថាអានិសង្សរូបសវិញ្ញាណ វិញ្ញាណណា មិនទៀង ជាទុក្ខមាន
សភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាទោសរូបសវិញ្ញាណ ការបន្ទោ
បង់នូវឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះឈ្មោះថា
ការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា
ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណា និមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
បានដឹងច្បាស់ នូវការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវ
ការរលត់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់
ទីរលត់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវអានិសង្សរូបសវិញ្ញាណ
យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវទោសរូបសវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
នូវការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តី
នឿយណាយ ដើម្បីការប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិជ្ជោ បបមោ

បដិបទ្ទា តេ សុប្បដិបទ្ទា យេ សុប្បដិបទ្ទា តេ ឥមស្មី

ធម្មវិនយេ តាធន្តិ ។ យេ ច ខោ តេចិ ភិក្ខុវេ សមណា

វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណ-

សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណានិរោធិំ អភិញ្ញាយ

ឯវំ វិញ្ញាណានិរោធតាមិធិបដិបទ្ធិំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញា-

ណស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស អាទិ-

នំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញាយ

វិញ្ញាណស្ស និព្វិទា វិវតា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តា តេ

សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ តេតលីនោ យេ តេត-

លីនោ វុទ្ធិំ តេសំ នត្តិ បញ្ញាបនាយ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ សត្តជានក្កសលោ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ
 បូព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ បូព្រាហ្មណ៍នោះ
 ឈ្មោះថាបិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ពួកសមណៈ
 បូព្រាហ្មណ៍ ណានីមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ នូវការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការរលត់
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវភានិសង្សរបស់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់ នូវទោសរបស់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការ
 រលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះសេចក្តី
 នឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់
 យកនូវវិញ្ញាណ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាផុតស្រឡះ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះល្អ ពួក
 សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួក
 សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់សមណៈ
 នឹងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងហេតុ ៧ ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

[១២៤] កថព្ភា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិជ្ជបបរិក្ខតំ ហោតិ ។

ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ជាតុសោ ឧបបរិក្ខតិ អាយតន-

សោ ឧបបរិក្ខតិ បដិច្ចសមុប្បាទសោ ឧបបរិក្ខតិ ។

ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិជ្ជបបរិក្ខតំ ហោតិ ។ សត្តជ្ជា-

នក្យសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិជ្ជបបរិក្ខតំ ឥមស្មី ធម្ម-

វិនយេ កេតាលី វុសិតវា ឧត្តមបរិសោតិ វុច្ចតិ ។

[១២៥] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ តថាគតោ

ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ រូបស្ស ជិវ្ហិនា វិរាតា

និរោធា អនុចារិនា វិមុត្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ វុច្ច-

តិ ។ ភិក្ខុបិ ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ រូបស្ស ជិវ្ហិនា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវរុត្ត

(១២៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា នូវលក្ខណៈ

៣ ប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក៏សាសនា
នេះ ពិចារណាតាមធាតុ ពិចារណាតាមអាយតនៈ ពិចារណាតាម
បដិច្ចសមុប្បាទ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា នូវ
លក្ខណៈ ៣ ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នក
ឈ្លាសក្នុងហេតុ ៧ ប្រការ ជាអ្នកពិចារណានូវលក្ខណៈ ៣ ប្រការ
តថាគតហៅថាជាឧត្តមបុរស មានកិច្ចបានធ្វើហើយ មានព្រហ្មចរិយ-
ធម៌នៅរួចហើយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះ ។

(១២៥) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ផុតស្រឡះហើយ
ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិន
ប្រកាន់យកនូវរូប បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះនឿយណាយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិជ្ជោ បបមោ

វិវតា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោតិ បញ្ញាវិមុត្តោតិ
 វុច្ចតិ ។ តថាគតោ ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វេទ-
 នាយ និព្វិនា វិវតា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ សម្មា-
 សម្ពុទ្ធាតិ វុច្ចតិ ។ ភិក្ខុបិ ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ វេទ-
 នាយ និព្វិនា ។ បេ ។ បញ្ញាវិមុត្តោតិ វុច្ចតិ ។ តថា-
 គតោ ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ សញ្ញាយ ។
 សម្ពាទំ ។ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនា វិវតា និរោធា
 អនុបាទា វិមុត្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ វុច្ចតិ ។ ភិក្ខុបិ
 ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ វិញ្ញាណស្ស និព្វិនា វិវតា និរោ-
 ធា អនុបាទា វិមុត្តោ បញ្ញាវិមុត្តោតិ វុច្ចតិ ។

[១២២] តត្រ^(១) ភិក្ខុវេ កោ វិសេសោ កោ
 អធិប្បាយសោ កី ធានាគរណំ តថាគតស្ស អ-
 រហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន ភិក្ខុនាតិ ។

១១. ម. តត្រ ពោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវរូប ហៅ
 ថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះ
 រលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវវេទនា បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ព្រោះនឿយណាយ
 ចាកវេទនា ។ បេ ។ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះ
 តថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះនឿយណាយ
 ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់យកនូវសញ្ញា ។
 នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ នូវវិញ្ញាណ បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ផុតស្រឡះហើយ
 ព្រោះនឿយណាយ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិន
 ប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។

(១២៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ព្រះតថាគត
 ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសដូចម្តេច មានព្យាយាមលើស-
 លុបដូចម្តេច មានហេតុផ្សេងគ្នាដូចម្តេច អំពីភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហំវិញ្ញោ

ភក្កំម្ហូលកា លោ ភន្តេ ធម្មា ភក្កំនេត្តិកា ភក្កំ-
 បដិសរណា សាធុ វត ភន្តេ ភក្កំនេត្តោ បដិភាតុ
 ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្តោ ភក្កំតោ សុត្វា ភិក្ខុ
 ធាវេស្សន្តិភិ ។ តេនហិ ភិក្ខុវេ សុណាថ សាធុកំ
 មនសិករោថ ភាសិតស្សមីតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ តេ
 ភិក្ខុ ភក្កំតោ បច្ចុស្សោសំ ។ ភក្កំវា ឯតទរោថ
 តថាគតោ ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា អនុប្បន្នស្ស
 មគ្គស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ញាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ញា-
 នេតា អនក្ខាតស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា មគ្គញ្ច មគ្កិទ្ធ
 មគ្គកោវិទោ ។ មគ្គានុតា ច ភិក្ខុវេ ឯតវហិ សាវកា
 វិហារន្តិ បច្ឆា សមន្មាគតា ។ អយំ ខោ ភិក្ខុវេ
 វិសេសោ អយំ អធិប្បាយសោ ឥទំ ធានាករណំ ត-
 ថាគតស្ស អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន
 ភិក្ខុនាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ទាំងឡាយរបស់យើងខ្ញុំ មានព្រះមានព្រះ
 ភាគជាប្រធាន មានព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកណែនាំ មានព្រះមាន
 ព្រះភាគជាទីពឹង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ព្រះមេត្តាប្រោស បំភ្លឺសេចក្តីនៃភាសិតនេះឲ្យបាន ភិក្ខុទាំងឡាយបាន
 ស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចាំទុក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 ដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ តថាគតនឹង
 សំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា នៃព្រះមានព្រះភាគ
 ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះ
 ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នក
 ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ពន្យល់មគ្គដែលមិនទាន់ដឹង
 ច្បាស់ឲ្យដឹងច្បាស់ បង្ហាញមគ្គដែលមិនទាន់បង្ហាញ ទ្រង់ដឹងមគ្គ ទ្រង់
 ជ្រាបមគ្គ ល្ងាសវៃក្នុងមគ្គ (និងមិនមែនមគ្គ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានពួកសាវ័កអ្នកដើរតាមមគ្គ បានប្រកបតាមជា
 ខាងក្រោយហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតជាអរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសនេះឯង មានព្យាយាមរើសលុបនេះឯង មាន
 ហេតុផ្សេងគ្នានេះឯង អំពីភិក្ខុជាបញ្ចាវិមុត្ត ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ ឧបាយវិញ្ញោ បឋមោ

[១២៧] ឯតំ សមយំ ភគវា ពារាណសីយំ វិហារតិ

ឥសិបតនេ មិគទាយេ ។ តត្រ ទោ ភគវា បញ្ចវត្តិយេ
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ។ បេ ។ ឯតទពោច រូបំ ភិក្ខុវេ អ-
 នត្តា ។ រូបញ្ច ហិទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ន យិទំ រូបំ
 អាពាធាយ សំវត្ថេយ្យ លព្ពេជ ច រូបេ ឯវំ មេ រូបំ
 ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសីតិ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុវេ រូបំ អនត្តា តស្មា រូបំ អាពាធាយ សំវត្ត-
 តិ ន ច លព្ពតិ រូបេ ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ ឯវំ មេ រូបំ
 មា អហោសីតិ ។ វេទនា ភិក្ខុវេ^(១) អនត្តា ។ វេទនា
 ច ហិទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ន យិទំ វេទនា
 អាពាធាយ សំវត្ថេយ្យ លព្ពេជ ច វេទនាយ ឯវំ មេ
 វេទនា ហោតុ ឯវំ មេ វេទនា មា អហោសីតិ ។

១ ឧ. ម. វិក្កវេតិ ពាហេ ន ទិស្សតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

(១២៧) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
 ឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ទៀបក្រុងពារាណសី ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ត្រាស់ហៅពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ ។ បេ ។ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើរូបនេះ ជារបស់ខ្លួន រូបនេះនឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
 អាពាធឡើយ បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច) ក្នុងរូបថា រូបរបស់
 អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ រូបរបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះ
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុ
 ណា ព្រោះហេតុនោះ បានជារូបចេះតែប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធ បុគ្គល
 មិនបាន (នូវអំណាច) ក្នុងរូបថា រូបរបស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ រូបរបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ វេទនាមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 វេទនានេះជារបស់ខ្លួន វេទនានេះ នឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធឡើយ
 បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច) ក្នុងវេទនាថា វេទនារបស់អាត្មាអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វេទនារបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ វេទនា អនត្តា តស្មា វេទនា អា-

ពាធាយ សំវត្ថតិ ន ច លត្ថតិ វេទនាយ ឯវំ មេ វេទនា

ហោតុ ឯវំ មេ វេទនា មា អហោសីតិ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ

អនត្តា ។ សង្ខារ ភិក្ខុវេ អនត្តា ។ សង្ខារ ច ហិទិ

ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្សំសុ ន យិទិ សង្ខារ អាពាធាយ

សំវត្ថេយ្យំ លត្ថេថ ច សង្ខារេសុ ឯវំ មេ សង្ខារ ហោន្តុ

ឯវំ មេ សង្ខារ មា អហោស្មន្តិ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ

សង្ខារ អនត្តា តស្មា សង្ខារ អាពាធាយ សំវត្ថនិ

ន ច លត្ថតិ សង្ខារេសុ ឯវំ មេ សង្ខារ ហោន្តុ ឯវំ

មេ សង្ខារ មា អហោស្មន្តិ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ អនត្តា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនា មិនមែនជាវេទនា ព្រោះហេតុណា
 ព្រោះហេតុនោះ បានជាវេទនាចេះតែប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធិ បុគ្គល
 មិនបាន (នូវអំណាច) ក្នុងវេទនាថា វេទនារបស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ វេទនារបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ សញ្ញាមិនមែនជាវេទនាទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារ
 ទាំងឡាយមិនមែនជាវេទនាទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសង្ខារ
 នេះជាវេទនា សង្ខារនេះ នឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធិឡើយ
 បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច) ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយថា សង្ខារទាំង-
 ឡាយ របស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារទាំងឡាយរបស់
 អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ មិនមែនជាវេទនា ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ
 បានជាសង្ខារទាំងឡាយ ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធិ បុគ្គលមិនបាន
 (នូវអំណាច) ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយថា សង្ខារទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាង
 នេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមិនមែនជាវេទនាទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិម្ហិបណ្ណសកេ ឧបាយវគ្គោ បរមោ

វិញ្ញាណញ្ច ហំនំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ន យំនំ
 វិញ្ញាណំ អាពាធាយ សំវត្ថេយ្យ លព្រេជ ច វិញ្ញាណោ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 ស្ថិតិ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ អនត្តា តស្មា
 វិញ្ញាណំ អាពាធាយ សំវត្ថតិ ន ច លត្ថតិ វិញ្ញាណោ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 ស្ថិតិ ។

[១២៨] តំ កី មញ្ញជ ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមនម្ហំ
 កល្នំ នុ តំ សមនុបស្ស័ន្តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ ភន្តេ ។ វេទនា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើវិញ្ញាណនេះ ជា^១របស់ខ្លួន វិញ្ញាណនេះនឹង
 មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធឡើយ បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច)
 ក្នុងវិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណ
 របស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ
 មិនមែនជា^២របស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាវិញ្ញាណ
 ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធ បុគ្គលមិនបាន (នូវអំណាច) ក្នុង
 វិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណរបស់
 អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

(១២៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់ហេតុនោះ
 ដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរូបណា
 មិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរូបណា
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយ គួរ
 យល់ឃើញនូវរូបនោះថា ⁺នេះរបស់អាត្មាអញ ⁺នេះជាអញ ⁺នេះជាខ្លួនរបស់
 អាត្មាអញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សញ្ញា ។ សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
អនិច្ចំ កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ កន្លេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យា-
ណំ តំ សមុបសង្កតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ-
មេ អត្តា ។ នោ ហេតុ កន្លេ ។

(១២៧) វស្មាតិហា ភិក្ខុវេ យំ កក្កា រូបំ អ-
តីតានាគតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា វា ឌីឡាវ-
តំ វា សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វេវេ សន្តិ-
កេ វា សត្វំ រូបំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេ-
សោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយេ ទដ្ឋតំ ។
យា កាចំ វេទនា អតីតានាគតប្បុប្បន្នា ។ មេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា មិនទៀង វិញ្ញាណនោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា ដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយគួរយល់ឃើញ
 នូវវិញ្ញាណនោះថា ⁺នេះរបស់អាត្មាអញ ⁺នេះជាអញ ⁺នេះជាខ្លួនរបស់
 អាត្មាអញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រះអង្គ ។

(១២៧) ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ រូបណា
 នីមួយៗ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោត-
 គ្រោតក្តី លូតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬរូបណា ដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយ
 ក្តី មានក្នុងទីជិតក្តី រូបទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជារូបប៉ុណ្ណោះ បុគ្គល
 គួរឃើញនូវរូបនេះ ដោយបញ្ជាក់ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ⁺នេះមិនមែន
 របស់អាត្មាអញ ⁺នេះមិនមែនជាអញ ⁺នេះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ
 ឡើយ ។ វេទនាណានីមួយៗ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កានុសកេ ឧបាយវិញ្ញោ បរមោ

យា ទ្វិវេ សន្តិកេ វា សញ្ញា វេទនា នេតំ មម នេសោ-

ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្ប-

ញាយ ទដ្ឋតំ ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ

សង្ខារ អតីតានាគតប្បុត្តប្បន្នា ។ បេ ។ យេ ទ្វិវេ

សន្តិកេ វា សញ្ញា សង្ខារ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ

ទដ្ឋតំ ។ យំ កិញ្ចំ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតប្បុត្តប្បន្នំ

អជ្ឈតំ វា តហិវ្វា វា ឡិណ្ឌវតំ វា សុខុមំ វា ហិណំ វា

បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វិវេ សន្តិកេ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ

នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ ឯវមេតំ

យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ឬវេទនាណាមួយ ដែលមានកងទីធ្លាយក្តី មានកងទីជិតក្តី វេទនាទាំងអស់
 នោះ គ្រាន់តែជាវេទនាប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញនូវវេទនានេះដោយបញ្ញា
 ដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រមិនមែនរបស់អាត្មាអញ ន្ទ្រមិនមែនជា
 អញ ន្ទ្រមិនមែនជាខន្ធរបស់អាត្មាអញឡើយ ។ សញ្ញាណនីមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។
 ដែលមានកងទីធ្លាយក្តី មានកងទីជិតក្តី សង្ខារទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែ
 ជាសង្ខារប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញនូវសង្ខារនេះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាម
 ពិតយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រមិនមែនរបស់អាត្មាអញ ន្ទ្រមិនមែនជាអញ ន្ទ្រមិន
 មែនជាខន្ធរបស់អាត្មាអញឡើយ ។ វិញ្ញាណណានីមួយ ជាអតីត អនា-
 គត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោក
 ទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ដែលមានកងទីធ្លាយក្តី មានកងទីជិតក្តី វិញ្ញាណ
 ទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលគួរឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ន្ទ្រ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រមិនមែនរបស់អាត្មាអញ
 ន្ទ្រមិនមែនជាអញ ន្ទ្រមិនមែនជាខន្ធរបស់អាត្មាអញឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[១៣០] ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តរា អរិយស្សវគោ
 រូបស្មីបំ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបំ និព្វិន្ទតិ សញ្ញាយបំ
 និព្វិន្ទតិ សង្ខារេសុបំ និព្វិន្ទតិ វិញ្ញាណស្មីបំ និព្វិន្ទតិ
 និព្វិន្ទំ វិវជ្ជតិ វិវាតា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមតិ ញ្ញាណំ
 ហោតិ ។ ឱណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករ-
 ណីយំ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជាជាតីតិ ។ ឥទ្ធបរោច
 ភក្ខវា ។ អត្ថមនា បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខុ ភក្ខវតោ ភាសិតំ
 អភិនិទ្ទំ ។ ឥមស្មីញ្ច បន វេយ្យាករណស្មី ភព្វមាធន
 បញ្ចវគ្គិយានំ ភិក្ខុនំ អនុមាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ
 វិមុច្ចស្វតិ ។

[១៣១] ឯតំ សមយំ ភក្ខវា វេសាលីយំ វិហា-
 រតិ មហាវនេ ត្រ្យដាការសាលាយំ ។ អដខោ មហាលី-
 លីច្ឆវី យេន ភក្ខវា តេនុបសង្កមំ ។ បេ ។ ឯត-
 មន្តំ និសំន្មោ ខោ មហាលី លីច្ឆវី ភក្ខវន្តំ ឯតទរោច

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១៣០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង កាល
 បើបានឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយក្នុងរូបផង នឿយណាយ
 ក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុងសញ្ញាផង នឿយណាយក្នុងសង្ខារទាំង-
 ឡាយផង នឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើនឿយណាយ រមែង
 ប្រាសចាកតម្រេក តែងផុតស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ។ កាល
 បើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។
 ព្រះអរិយសាវ័កនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មា
 អញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គ-
 ការនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់កាសិតនេះហើយ ។ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ
 ក៏ពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះកាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់វេយ្យាករណ៍នេះហើយ ចិត្តរបស់បញ្ច-
 វគ្គិយភិក្ខុ ក៏ផុតស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ ។

[១៣១] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
 ភូមិភារសាលា នាមហារ័ន ទៀបក្រុងវេសាលី ។ គ្រានោះឯង
 ស្តេចលិច្ឆវិល្លោះមហាលិ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះ
 មហាលិលិច្ឆវិ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ

វន្តសំយត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវត្តោ បរមោ

ប្បវេណា កន្លែ កស្សមោ ឯត្ថំ ហេតុ ឯត្ថំ

បច្ចយោ សត្តានំ សង្ខារេសាយ អហេតុ អប្បច្ចយា

សត្តា សង្ខារេសាយ ឯត្ថំ ហេតុ ឯត្ថំ បច្ចយោ សត្តានំ

វិសុទ្ធិយា អហេតុ អប្បច្ចយា សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ឥធន

កកវា កមាហាតិ ។ អត្ថំ មហាលំ ហេតុ អត្ថំ បច្ចយោ

សត្តានំ សង្ខារេសាយ សហេតុ សប្បច្ចយា សត្តា

សង្ខារេសាយ អត្ថំ មហាលំ ហេតុ អត្ថំ បច្ចយោ សត្តានំ

វិសុទ្ធិយា សហេតុ សប្បច្ចយា សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ។

កតមោ បន កន្លែ ហេតុ កតមោ បច្ចយោ សត្តានំ

សង្ខារេសាយ កតំ សហេតុ សប្បច្ចយា សត្តា

សង្ខារេសាយ ។ រូបញ្ច ហំនំ មហាលំ ឯកន្តន្តិ

អភិស្ស ទុក្ខានុបតិទំ ទុក្ខាវក្កនំ អនវក្កនំ សុខេន

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រូឈ្មោះបូរណភស្តុបទានពោល
 ពាក្យយ៉ាងនេះថា ហេតុឬបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង
 មិនមានឡើយ សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នាំឲ្យសៅ
 ហ្មងទេ តាំងហេតុឬបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយបរិសុទ្ធ ក៏មិន
 មាន សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នាំឲ្យបរិសុទ្ធឡើយ
 ចុះក្នុងរឿងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូចម្តេច ។ ម្នាលមហាវិ
 ហេតុ ឬបច្ច័យដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មងតែងមាន សត្វតាំង
 ឡាយ សុទ្ធតែមានហេតុមានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង ម្នាលមហាវិ ហេតុឬ
 បច្ច័យ ដែលនាំសត្វតាំងឡាយឲ្យបរិសុទ្ធមាន សត្វតាំងឡាយមានហេតុ
 មានបច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធស្អាតបាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុ
 ដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង ចុះសត្វ
 តាំងឡាយ មានហេតុ មានបច្ច័យ នាំឲ្យសៅហ្មង ដោយប្រការដូច
 ម្តេច ។ ម្នាលមហាវិ រូបនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់តាម
 មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខ មកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិរិក្កោ

ន យំទំ សត្តា រូបស្មី សារជ្ជេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
 មហាលំ រូបំ សុខំ សុខានុបត្ថិតំ សុខាវក្កនំ អនវក្កនំ
 ទុក្ខេន តស្មា សត្តា រូបស្មី សារជ្ជនំ សារាតា សញ្ញជ្ជនំ
 សញ្ញាតា សង្ខិលស្សនំ ។ អយំបិ ខោ មហាលំ ហេតុ
 អយំ បច្ចយោ សត្តានំ សង្ខិលសាយ ។ ឯវិបិ សហេតុ
 សប្បច្ចយា សត្តា សង្ខិលស្សនំ ។ វេទនា ច ហំទំ ម-
 ហាលំ ឯកន្តទុក្ខា អភវិស្សំ ទុក្ខានុបត្ថិតា ទុក្ខាវក្កនា
 អនវក្កនា សុខេន ន យំទំ សត្តា វេទនាយ សា-
 រជ្ជេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ មហាលំ វេទនា សុខា សុខា-
 នុបត្ថិតា សុខាវក្កនា អនវក្កនា ទុក្ខេន តស្មា សត្តា
 វេទនាយ សារជ្ជនំ សារាតា សញ្ញជ្ជនំ សញ្ញាតា សង្ខិ-
 លស្សនំ ។ អយំបិ ខោ មហាលំ ហេតុ អយំ បច្ចយោ
 សត្តានំ សង្ខិលសាយ ។ ឯវិបិ សហេតុ សប្បច្ចយា
 សត្តា សង្ខិលស្សនំ ។ សញ្ញា ច ហំទំ មហាលំ ។
 សង្ខារា ច ហំទំ មហាលំ ឯកន្តទុក្ខា អភវិស្សំសុ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ជារូបដែលពួកសត្វមិនគួរត្រេកអរទេ ។ ម្នាលមហាលី តែរូបនេះជាសុខ
មានសុខជាប់តាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខគ្របសង្កត់នៅ
ឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ ពួកសត្វវេមន៍ត្រេកអរ ក្នុង
រូប ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្នាលមហាលី នេះឯងជាហេតុ នេះឯង
ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមាន
ហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលមហាលី វេទនា
នេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់តាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិន
ទាន់មានសុខគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ជាវេទនាដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរ
ត្រេកអរទេ ។ ម្នាលមហាលី តែវេទនានេះជាសុខ មានសុខជាប់
តាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ
ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយវេមន៍ត្រេកអរក្នុង
វេទនា ព្រោះមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
ចំពាក់បានជាសៅហ្មង ។ ម្នាលមហាលី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជា
បច្ច័យដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមានហេតុ
មានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលមហាលី សញ្ញា
នេះ ។ ម្នាលមហាលី សង្ខារទាំងឡាយនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កកសកេ ខណយវិគ្គោ បរមោ

ទុក្ខានុបតិកា ទុក្ខាវក្កនា អនវក្កនា សុខេន ន
យំទំ សត្តា សម្ពាវេសុ សារជ្ជេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
មហាលំ សម្ពាវ សុខា សុខានុបតិកា សុខាវក្កនា
អនវក្កនា ទុក្ខេន តស្មា សត្តា សម្ពាវេសុ សារជ្ជេន
សារាតា សញ្ញជ្ជេន សញ្ញាតា សន្តិលំសង្កតំ ។ អ-
យំចំ ខោ មហាលំ ហេតុ អយំ បច្ចយោ សត្តានំ
សន្តិលេសាយ ។ ឯវិចំ សហេតុ សច្ច្ចយោ សត្តា
សន្តិលំសង្កតំ ។ វិញ្ញាណញ្ច ហំទំ មហាលំ ឯកន្ត-
ទុក្ខំ អភវិស្សំ ទុក្ខានុបតិកំ ទុក្ខាវក្កនំ អនវក្កនំ
សុខេន ន យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារជ្ជេយ្យំ ។
យស្មា ច ខោ មហាលំ វិញ្ញាណំ សុខំ សុខា-
នុបតិកំ សុខាវក្កនំ អនវក្កនំ ទុក្ខេន តស្មា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

មានទុក្ខជាប់តាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្រប
 ដណ្តប់នៅឡើយ ជាសង្ខារដែលសត្វទាំងឡាយ មិនគួរត្រេកអរទេ ។
 ម្នាលមហលី តែសង្ខារទាំងឡាយនេះ ជាសុខ មានសុខជាប់តាម
 មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះ
 ហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយ តែងត្រេកអរក្នុងសង្ខារ
 ទាំងឡាយ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះ
 មានការជាប់ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្នាលមហលី នេះឯងជា
 ហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វ
 ទាំងឡាយ មានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្នាលមហលី វិញ្ញាណនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់តាម មាន
 ទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ជា
 វិញ្ញាណដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរត្រេកអរទេ ។ ម្នាលមហលី តែ
 វិញ្ញាណនេះជាសុខ មានសុខជាប់តាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិន
 ទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធវិវរុត្តោ

សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារជ្ជន្តិ សារាតា សញ្ញជ្ជន្តិ សញ្ញា-
 តា សន្តិលីស្សន្តិ ។ អយំបិ ខោ មហាលំ ហេតុ អយំ
 បច្ចយោ សត្តានំ សន្តិលេសាយ ។ ឯវិបិ សហេតុ
 សប្បដ្ឋយា សត្តា សន្តិលីស្សន្តិតិ ។

(១៣២) កតមោ បន កន្លេ ហេតុ កតមោ

បច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា កមំ សហេតុ សប្បដ្ឋយា
 សត្តា វិសុទ្ធិជ្ជន្តិតិ ។ រូបញ្ច ហំទំ មហាលំ ឯកន្តសុខំ
 អភវិស្ស សុខានុបត្ថិតំ សុខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ ទុក្ខន
 ន យំទំ សត្តា រូបស្មី និព្វិន្ទយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
 មហាលំ រូបំ ទុក្ខំ ទុក្ខានុបត្ថិតំ ទុក្ខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
 សុខេន តស្មា សត្តា រូបស្មី និព្វិន្ទន្តិ និព្វិន្ទន្តិ វិវជ្ជន្តិ
 វិវត្តា វិសុទ្ធិជ្ជន្តិតិ ។ អយំបិ ខោ មហាលំ ហេតុ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

សត្វទាំងឡាយ វេមន៍ត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។

ម្នាលមហាលី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយ មានហេតុមានបច្ច័យ នាំឲ្យសៅហ្មងយ៉ាងនេះឯង ។

[១៣២] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធ ចុះសត្វទាំងឡាយមានហេតុមានបច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

ម្នាលមហាលី រូបនេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង មានសុខជាប់តាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ជារូបដែលសត្វទាំងឡាយ មិនគួរនឿយណាយទេ ។

ម្នាលមហាលី តែរូបនេះជាទុក្ខ មានទុក្ខជាប់តាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយវេមន៍នឿយណាយ ក្នុងរូប កាលបើនឿយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ទើបបរិសុទ្ធ ។

ម្នាលមហាលី នេះជាហេតុ

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្ទានុកថា ឧបាយវិគោ បឋមោ

អយំ បច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិចី សហេតុ
 សច្ច្ចយោ សត្តា វិសុទ្ធិនំ ។ វេទនា ច ហិទំ មហាលិ
 ឯកន្តសុខា អភវិស្ស ។ បេ ។ សញ្ញា ច ហិទំ មហា-
 លិ ។ សង្ខារ ច ហិទំ មហាលិ ឯកន្តសុខា អភវិស្ស-
 សុ ។ វិញ្ញាណញ្ច ហិទំ មហាលិ ឯកន្តសុខំ អភវិស្ស-
 សុខានុបតិទំ សុខាវក្កនំ អនវក្កនំ ទុក្ខន ធន យិទំ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី និព្វិន្ទយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ មហា-
 លិ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ ទុក្ខានុបតិទំ ទុក្ខាវក្កនំ អនវក្កនំ
 សុខេន តស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី និព្វិន្ទនំ និព្វិន្ទ
 វិជ្ជនំ វិរាតា វិសុទ្ធិនំ ។ អយំចី ខោ មហាលិ ហេតុ
 អយំ បច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិចី សហេតុ
 សច្ច្ចយោ សត្តា វិសុទ្ធិនំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

នេះជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធ ។ សត្វទាំងឡាយ
មានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលមហា
វេទនានេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង ។ បេ ។ បពិត្រមហាសី សញ្ញា
នេះ ។ ម្នាលមហាសី សត្វទាំងឡាយនេះ មានសេចក្តីសុខ
តែម្យ៉ាង ។ ម្នាលមហាសី វិញ្ញាណនេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង
មានសុខជាប់តាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់
នៅឡើយ ជាវិញ្ញាណដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរនឿយណាយ ។ ម្នាល
មហាសី តែវិញ្ញាណនេះ ជាទុក្ខ មានទុក្ខជាប់តាម មានទុក្ខគ្រប
សង្កត់ មិនទាន់មានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា
ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយទើបនឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណ កាល
បើនឿយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក
ទើបបរិសុទ្ធ ។ ម្នាលមហាសី នេះជាហេតុ នេះជាបច្ច័យ ដែលនាំ
ឲ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធ ។ ពួកសត្វមានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យ
បរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាដេ

[១៣៣] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

អាទិត្តំ វេទនា អាទិត្តា សញ្ញា អាទិត្តា សង្ខារា

អាទិត្តា វិញ្ញាណំ អាទិត្តំ ។ ឯវំ បស្ស ភិក្ខុវេ

សុតារា អរិយសង្ការកោ រូបស្មីបិ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបិ ។

សញ្ញាយបិ ។ សង្ខារេសុបិ ។ វិញ្ញាណស្មីបិ និព្វិន្ទតិ

និព្វិន្ទំ វិវដ្តតិ ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាធាតីតិ ។

[១៣៤] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ តយោមេ

ភិក្ខុវេ និរុត្តិបថា អនិវចនបថា បញ្ញតិបថា អសង្ខណ្ហា

អសង្ខណ្ហាបុព្វា ន សង្ខយន្តិ ន សង្ខយស្សន្តិ អប្បដិ-

ក្កដា សមណោហិ ព្រាហ្មណោហិ វិញ្ញាហិ ។ កត-

មេ តយោ ។ យំ^(១) ភិក្ខុវេ រូបំ អតីតំ និរុទ្ធិ វិបរណាតំ

១ ឱ. យំហិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវត្ត

[១៣៣] កងក្រុងសាវត្ថី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបកោ វេទនាកោ សញ្ញាកោ សង្ខារកោ វិញ្ញាណ
 កោ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង
 ឃើញយ៉ាងនេះ វេមន់នឿយណាយ កងរូបផង កងវេទនាផង ។ កង
 សញ្ញាផង ។ កងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ នឿយណាយ កងវិញ្ញាណ
 ផង កាលបើនឿយណាយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ។ បេ ។ វេមន់ដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត
 មិនមានឡើយ ។

[១៣៤] កងក្រុងសាវត្ថី ។ កងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ សភាវៈទាំង ៣ យ៉ាងនេះ គឺ គន្ធន៍ពាក្យ ១ គន្ធន៍ឈ្មោះ ១
 គន្ធន៍បញ្ញត្តិ ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនដែលលះបង់
 មិនធ្លាប់លះបង់ មិនទំលាក់ចោល មិនដែលទំលាក់ចោល ទាំងមិនបាន
 ទាំងឃាត់ឡើយ ។ សភាវៈទាំង ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបណា ដែលគន្ធន៍ទៅ រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មជ្ជិមបណ្ណសកេ ឧបាយវិជ្ជោ បបរមោ

អហោស័តិ តស្ស សង្ខា អហោស័តិ តស្ស ស-

មញ្ញា អហោស័តិ តស្ស បញ្ចតិ ន តស្ស សង្ខា អត្ថតិ

ន តស្ស សង្ខា ភវីស្សត្ថតិ ។ យា វេទនា អតតា

និរុទ្ធា វិបរិណតា អហោស័តិ តស្ស សង្ខា អហោ-

ស័តិ តស្ស សមញ្ញា អហោស័តិ តស្ស បញ្ចតិ ន

តស្ស សង្ខា អត្ថតិ ន តស្ស សង្ខា ភវីស្សត្ថតិ ។

យា សញ្ញា ។ បេ ។ យេ សង្ខារា អតតា និរុទ្ធា

វិបរិណតា អហោស្មន្តិ តេសំ សង្ខា អហោស្មន្តិ តេសំ

សមញ្ញា អហោស្មន្តិ តេសំ បញ្ចតិ ន តេសំ សង្ខា

អត្ថតិ ន តេសំ សង្ខា ភវីស្សត្ថតិ ។ យំ វិញ្ញាណំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ការពិចារណានូវរូបនោះ ថា កើតមានរួចហើយ ឈ្លោះរបស់រូបនោះ ថា
កើតមានរួចហើយ បញ្ចត្តិរបស់រូបនោះ ថា កើតមានរួចហើយ តែការ
ពិចារណានូវរូបនោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវរូបនោះ
ថា គ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេទនាណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា កើតមានរួចហើយ
ឈ្លោះរបស់វេទនានោះ ថា កើតមានរួចហើយ បញ្ចត្តិរបស់វេទនានោះ
ថា កើតមានរួចហើយ តែការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
នេះទេ ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា គ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
ណា ។ ចេ ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើត
មានរួចហើយ ឈ្លោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានរួចហើយ
បញ្ចត្តិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានរួចហើយ តែការពិចារ-
ណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណា
នូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណណា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីគ្គោ

អតីតំ និវុទ្ធិំ វិបរិណាតំ អហោសីតំ តស្ស សង្ខា

អហោសីតំ តស្ស សមញ្ញា អហោសីតំ តស្ស បញ្ចតិ

ន តស្ស សង្ខា អតីតំ ន តស្ស សង្ខា ករិស្សតីតំ ។

[១៣៥] យំ ភិក្ខុវេទ្យំបំ អជាតំ អប្បត្តក្ខតំ ករិស្សតីតំ

តស្ស សង្ខា ករិស្សតីតំ តស្ស សមញ្ញា ករិស្សតីតំ

តស្ស បញ្ចតិ ន តស្ស សង្ខា អតីតំ ន តស្ស សង្ខា

អហោសីតំ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បត្តតា ករិស្ស-

តីតំ តស្ស សង្ខា ករិស្សតីតំ តស្ស សមញ្ញា ករិស្ស-

តីតំ តស្ស បញ្ចតិ ន តស្ស សង្ខា អតីតំ ន តស្ស

សង្ខា អហោសីតំ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ខារា អជាតា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណ
 នោះ ថា កើតមានរួចហើយ ឈ្នោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថា កើតមាន
 រួចហើយ បញ្ចតិរបស់វិញ្ញាណនោះ ថា កើតមានរួចហើយ តែការ
 ពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថា គ្មានកងបច្ចុប្បន្នទេ ការពិចារណានូវ
 វិញ្ញាណនោះ ថា គ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។

(១៣៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណា មិនទាន់កើតហើយ
 មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវរូបនោះ ថា នឹងកើតមានទៅ
 ក្នុងអនាគត ឈ្នោះរបស់រូបនោះ ថា នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចតិ
 របស់រូបនោះ ថា នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវរូបនោះ
 ថា គ្មានកងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវរូបនោះ ថា គ្មានពីអតីតកាល
 មកទេ ។ វេទនាណា មិនទាន់កើតហើយ មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ
 ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត ឈ្នោះ
 របស់វេទនានោះ ថា នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចតិរបស់វេទនានោះ
 ថា នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា គ្មាន
 កងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថា គ្មានពីអតីតកាល
 មកទេ ។ សញ្ញាណ ។ សង្ខារទាំងឡាយណា មិនទាន់កើតហើយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ ឧបាយវិជ្ជោ បបំមោ

អប្បវត្តក្ខតា ភវិស្សន្តិតំ តេសំ សង្ខា ភវិស្សន្តិតំ តេ-

សំ សមញ្ញា ភវិស្សន្តិតំ តេសំ បញ្ចតិ ន តេសំ

សង្ខារា អត្ថិតំ ន តេសំ សង្ខា អហេស្សន្តិ ។ យំ

វិញ្ញាណំ អនាតំ អប្បវត្តក្ខតំ ភវិស្សន្តិតំ តស្ស សង្ខា

ភវិស្សន្តិតំ តស្ស សមញ្ញា ភវិស្សន្តិតំ តស្ស បញ្ចតិ

ន តស្ស សង្ខា អត្ថិតំ ន តស្ស សង្ខា អហេស្សន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា

នឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចតិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថានឹង

កើតមានទៅក្នុងអនាគត ឈ្មោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថានឹងកើត

មានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មាន

ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មានពី

អតីតកាលមកទេ ។ វិញ្ញាណណា មិនទាន់កើតហើយ មិនទាន់កើត

ប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថានឹងកើតមានទៅក្នុង

អនាគត ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថានឹងកើតមានទៅ ក្នុងអនាគត

បញ្ចតិរបស់វិញ្ញាណនោះ ថានឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណា

នូវវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណ

នោះ ថាគ្មានពីអតីតកាលមកទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាដេ

[១៣៦] យំ ភិក្ខុវេ រូបំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថតំ

តស្ស សង្ខារំ អត្ថតំ តស្ស សមញ្ញំ អត្ថតំ តស្ស

បញ្ចត្តំ ន តស្ស សង្ខារំ អហោសតិ ន តស្ស សង្ខារំ

ភវិស្សត្ថតំ ។ យា វេទនា ជាតា ចាតុក្កតា ។ បេ ។

អត្ថតំ តស្ស បញ្ចត្តំ ន តស្ស សង្ខារំ អហោសតិ

ន តស្ស សង្ខារំ ភវិស្សត្ថតំ ។ យា សញ្ញំ ។

យេ សង្ខារា ជាតា ចាតុក្កតា អត្ថតំ តេសំ សង្ខារំ

អត្ថតំ តេសំ សមញ្ញំ អត្ថតំ តេសំ បញ្ចត្តំ ន

តេសំ សង្ខារំ អហោសតិ ន តេសំ សង្ខារំ ភវិស្សត្ថតំ ។

យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថតំ តស្ស សង្ខារំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(១៣៦) មាលកិកុទាំងឡាយ រូបណា ដែលកើតហើយ កើត
ប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវរូបនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះរបស់
រូបនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ចត្តិរបស់រូបនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
តែការពិចារណានូវរូបនោះ ថាគ្មានពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណា
នូវរូបនោះ ថាឥតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេទនាណា ដែលកើត
ហើយ កើតប្រាកដហើយ ។ វេ ។ បញ្ចត្តិរបស់វេទនានោះ ថាគ្មាន
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែការពិចារណានូវវេទនានោះ ថាគ្មានពីអតីតកាលមកទេ
ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថាឥតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
ណា ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកើតហើយ កើតប្រាកដហើយ
ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះ
របស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ចត្តិរបស់សង្ខារទាំង-
ឡាយនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយ
នោះ ថាគ្មានពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយ
នោះ ថាឥតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកើតហើយ
កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ឧបាយវិគោ បរមោ

អត្ថិតិ តស្ស សមញ្ញា អត្ថិតិ តស្ស បញ្ញតិ ន តស្ស
 សង្ខា អហោសិតិ ន តស្ស សង្ខា កវស្សិតិ ។ ឥមេ
 ខោ ភិក្ខុវេ តយោ និរុត្តិបថា អជិវេនបថា បញ្ញតិបថា
 អសង្ខណ្ណា អសង្ខណ្ណាបញ្ញា ន សង្ខយន្តិ ន សង្ខ-
 យស្សន្តិ អប្បដិក្កដ្ឋា សមណោហិ ព្រាហ្មណោហិ
 វិញ្ញាហិ ។

[១៣៧] យេថ តេ ភិក្ខុវេ អហោសិ, ឧត្តរា
 វស្សកញ្ញា អហោតុកវាទា អតិវិយវាទា នត្ថិកវាទា
 តេថមេ តយោ និរុត្តិបថេ អជិវេនបថេ បញ្ញតិបថេ
 ន កវហិតព្វំ ន បដិក្កោសិតព្វំ អមញ្ញស្ស ។ តិ
 កស្ស ហេតុ ។ និទ្ទាព្យាបោសឧបាទ្យកយាតិ ។

ឧបាយវិគោ បរមោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវិគ្គ ទី ១

ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាមានក្នុងបច្ចប្បន្ន បញ្ចតិរបស់វិញ្ញាណ
 នោះ ថាមានក្នុងបច្ចប្បន្ន តែការពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មាន
 ពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថាឥតមានទៅក្នុង
 អនាគតទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈ ៣ យ៉ាងនេះឯង គឺ គន្លង
 ពាក្យ ១ គន្លងឈ្មោះ ១ គន្លងបញ្ចតិ ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នក
 ប្រាជ្ញ មិនដែលលះបង់ មិនធ្លាប់លះបង់ មិនទម្លាក់ចោល មិនដែល
 ទម្លាក់ចោល មិនធ្លាប់ទាំងឃាត់ឡើយ ។

[១៣៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនណា អ្នកនៅក្នុងទក្ខល-
 ជនបទ ជាអ្នកពោលនូវភ្លើង ជាអហេតុករ ជាអភិរិយករ ជានត្ថិ-
 ករ ជនទាំងនោះ បានសំគាល់នូវសភាវៈទាំង ៣ នេះគឺ គន្លងពាក្យ ១
 គន្លងឈ្មោះ ១ គន្លងបញ្ចតិ ១ ថាជារបស់មិនគួរតិះដៀល មិនគួរហាម
 ឃាត់ឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះខូចសេចក្តី
 និន្ទា ការលើកទោស និងសេចក្តីប្រណាំងប្រជែង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធកវវគ្គោ

តិស្សទ្ធានំ

ឧបាយោ(១) ពីដំ ឧបាយានំ

បរិវដ្តំ សត្តជ្ឈានក្កា

តុទ្ធោ បញ្ចវត្ថុ មហាលី

អាទិត្តោ និរុត្តិបបេន ចាតិ ។

១ ឱ. ប. ឧបាយោ ពីដំ ឧបាយានំ ឧបាយានំ បរិវដ្តំ សត្តជ្ឈានំ ឬ សម្ពុទ្ធោ បញ្ចមហាលី
អាទិត្តោ វគ្គោ និរុត្តិបបេន ចាបីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ឧទាននៃ ឧបាយវិគ្គណៈគី

និយាយអំពីឧបាយ ១ ពូជ ១ ឧបាទាន ១ បរិវេណៈ ១

ហេតុ ៧ ប្រការ ១ ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ១ បញ្ចវគ្គិយ-

ភិក្ខុ ១ មហាលីលិច្ឆវិរាជ ១ រូបវដលក្វីន៍នេះរុន្ទៀងជាដើម ១

សភាវៈ ៣ យ៉ាង មានគន្លងពាក្យជាដើម ១ ។

អរហន្តវគ្គ

[១៣៨] ឯវច្ឆេ សុត្តំ ។ ឯតំ សមយំ កកវា

សាវត្ថយំ វិហារតំ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។

អថខោ អញ្ញាតវេ ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុបស្ម័ត្តិមំ

ឧបស្ម័ត្តិមំត្វា កកវន្តំ អភិវនេត្វា ឯកបន្តំ និសីទិ ។

ឯកមន្តំ និសីទោ ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទលោច

សាជុ មេ កន្តេ កកវា សង្ខតេន ធម្មំ ទេសេតុ

យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វ្របកដ្ឋោ អប្ប-

មត្តោ អាតាបំ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តំ ។ ឧបាទិយមា-

នោ ខោ ភិក្ខុ ពន្ធមារស្ស អនុបាទិយមានោ មុត្តោ

ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតំ សុត្តានតិ ។

អរហន្តវិគ្គ

(១៣៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយរូបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុង
ទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបទូល
ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសសំដែងធម៌ ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ នឹងចៀសចេញទៅតែម្នាក់
ឯង មិនប្រមាទ មានតែសេចក្តីព្យាយាម មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
និព្វាន ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលដែលប្រកាន់
យក ដោយអំណាចគណ្ណា មាននិងទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាជាប់ (ក្នុងអន្ទាក់)
របស់មារ (បើ) មិនបានប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថារួចផុតស្រឡះអំពី
(អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

យថាភក្ខំ បន ភំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ អាជាណាសីតិ ។ រូបំ ខោ កន្តេ ឧបាទិ-
 យមាណោ តន្តោ មារស្ស អនុបាទិយមាណោ មុត្តោ
 ចាបិមតោ ។ វេទនំ ឧបាទិយមាណោ តន្តោ មារស្ស
 អនុបាទិយមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាទិយមាណោ តន្តោ មារស្ស
 អនុបាទិយមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោ ។ ឥមស្ស ខ្លាហំ
 កន្តេ កកវតា សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាណាសីតិ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភំ ភិក្ខុ
 មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាណា-
 សិ ។ រូបំ ខោ ភិក្ខុ ឧបាទិយមាណោ តន្តោ មារស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

ម្នាលភិក្ខុ អ្នកយល់នូវអត្ថនៃកាសិក ដែលតថាគតសំដែងសង្ខេបដោយ
 ពិស្តារបាន តើយ៉ាងណា ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលប្រកាន់យក
 នូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ
 ឈ្មោះថារូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ មានចិត្តបាប ។ បុគ្គល
 ប្រកាន់យកនូវវេទនា ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់
 យកទេ ឈ្មោះថារូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាប ។
 នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គលប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថា
 រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់នូវអត្ថ នៃកាសិកសង្ខេប ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ត្រូវពិតណាស់ហើយ ត្រង់ដែលអ្នកបានយល់ច្បាស់នូវអត្ថ នៃ
 កាសិក ដែលតថាគតសំដែងសង្ខេប ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 បុគ្គលប្រកាន់យកនូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ)

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវិជ្ជោ ទុតិយោ

អនុចាទិយមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាទិយមាណោ ពន្លោ មារស្ស

អនុចាទិយមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោ ។ ឥមស្ស ខោ

ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន កាសិកស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្តោ

នដ្ឋពោតិ ។

[១៣៧] អថខោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិកំ

អភិនន្តិតា អនុមោទិតា ឧប្បាយាសនា ភកវន្តំ អភិវ-

នេត្វា បដិក្ខំណំ កត្វា បក្កាមិ ។ អថខោ សោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី២

មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ

មានចិត្តបាច ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។

បុគ្គល ប្រកាន់យកនូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា ជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ

(បើ) មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់

មារមានចិត្តបាច ។ ម្នាលភិក្ខុ អត្ថនៃភាសិតនេះ ដែលតថាគត

សំដែងដោយសង្ខេប អ្នកគប្បីយល់ឃើញដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៣៩) គ្រានោះឯង ភិក្ខុនោះ ត្រេកអររីករាយ ចំពោះភា-

សិត របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ

មានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេក្សិណចៀសចេញទៅ ។ វេលាដែលភិក្ខុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

ភិក្ខុ ឯកោ វ្យាបកដោ អប្បមត្តោ អាតាប័ បហិតត្តោ
 វិហារន្តោ នចិរស្សេវ យស្សត្ថាយ កុលបត្តា សម្មទេវា-
 ការស្មា អនការិយំ បព្វជន្នំ តទទុក្ខំ ព្រហ្មចរិយបរិ-
 យោសានំ និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧប-
 សម្បជ្ឈ វិហារតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ករណីយំ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ អពញាសិ ។
 អពាតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហនំ អហោសីតិ ។

[១៤០] សាវត្ថយំ ។ អាវមេ ។ ឯកមន្តំ និសីដ្ឋោ
 ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទលោច សាធុ មេ កន្តេ ក-
 កវា សង្ខត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ អាតាប័ បហិតត-
 ត្តោ វិហារេយ្យន្តំ ។ មញ្ញាមាណោ ខោ ភិក្ខុ ពន្លោ មារស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវរុត្ត

ចៀសចេញទៅ តែម្នាក់ឯង មិនមានសេចក្តីប្រមាទ មានតែសេចក្តី
 ព្យាយាមផុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ពួកកុល-
 បុត្តចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 អនុត្តរធម៌ណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេច
 ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវអនុត្តរធម៌នោះ ដែល
 ជាទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយៈ សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ
 បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅរួច
 ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បណ្ណាព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤០] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគសំដែងធម៌ដោយសន្តិប ដល់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងមានសេចក្តីព្យាយាមផុតកំដៅកិលេស
 មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលកាលសំគាល់ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ អរហន្តវិគ្គោ ទុតិយោ

អមពាមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ កកវា

មយា អញ្ញាតំ សុគតាតិ ។ យថាភយំ បន ភំ ភិក្ខុ

សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាណាសីតិ ។

រូបំ ខោ កន្លេ មពាមាណោ ពន្លោ មាស្ស អមពាមាណោ

មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។

វិញ្ញាណំ មពាមាណោ ពន្លោ មាស្ស អមពាមាណោ

មុត្តោ ចាបិមតោ ។ ឥមស្ស ទ្វាបំ កន្លេ កកវតា

សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជា-

នាមីតិ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភំ ភិក្ខុ មយា

សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាណាសី ។ រូបំ

ខោ ភិក្ខុ មពាមាណោ ពន្លោ មាស្ស អមពាមាណោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

(បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថារូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកយល់នូវអត្ថនៃភាសិត
 ដែលតថាគតសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន តើយ៉ាងណា ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលសំគាល់នូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់
 មារ (បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថារូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់
 មារមានចិត្តបាប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។
 បុគ្គលកាលសំគាល់នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ)
 មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថារូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្ត
 បាប ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គយល់នូវអត្ថនៃភាសិតនេះ ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ពីពោះហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវមែនហើយ ត្រង់ដែលអ្នកយល់នូវអត្ថនៃ
 ភាសិត ដែលតថាគតសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គល
 កាលសំគាល់នូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនសំគាល់

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាដេ

មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។

វិញ្ញាណំ មញ្ញមាណោ ពន្លោ មារស្ស អមញ្ញមាណោ

មុត្តោ ចាបិមតោ ។ ឥមស្ស ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន

ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។

អញ្ញាតោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហតំ អហោសិតិ ។

[១៤១] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ ឯកមន្តំ និសំដ្ឋោ

ខោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទិវេច សាធុ មេ ភន្តេ

ភកវា សង្ខតេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ បហិតត្តោ

វិហារេយ្យន្តំ ។ អភិន្តមាណោ ខោ ភិក្ខុ ពន្លោ មារស្ស

អនភិន្តមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ ភកវា

អញ្ញាតំ សុកតាតិ ។ យថាគប្បំ បន ត្ថំ ភិក្ខុ មយា

សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាសិតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ទេ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មានចិត្តបាប ។
 នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គល កាល
 សំគាល់នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា ជាប់ (អន្ទាក់) របស់មាន (បើ) មិន
 សំគាល់ទេ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មានចិត្ត
 បាប ។ ម្នាលភិក្ខុ អត្ថនៃកាសិកនេះឯង ដែលតថាគតសំដែងដោយ
 សង្ខេប អ្នកគប្បីយល់ឃើញដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តា
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤១) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដោយ
 សង្ខេបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
 និព្វាន សម្រាន្តទៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។ ភិក្ខុកាលត្រេកអរ ឈ្មោះថា
 ជាប់ (អន្ទាក់) មាន កាលភិក្ខុមិនត្រេកអរ ឈ្មោះថា រូបចាក (អន្ទាក់) មាន
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលតថាគត
 សំដែងដោយសង្ខេប តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេចទៅ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

រូបំ ខោ កន្លៃ អភិទន្ធមាណោ ពន្លោ មារស្ស អនភិ-
 ទន្ធមាណោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទន្ធមាណោ ពន្លោ មារស្ស
 អនភិទន្ធមាណោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស ខ្លាហំ
 កន្លៃ កកវតា សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃីវ វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាតាមិតំ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ត្ថំ
 ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អាជាតាសិ ។ រូបំ ខោ ភិក្ខុ អភិទន្ធមាណោ ពន្លោ
 មារស្ស អនភិទន្ធមាណោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទន្ធមាណោ ពន្លោ
 មារស្ស អនភិទន្ធមាណោ មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស
 ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃីវ វិត្តារេន
 អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។ អញ្ញាតរោ ច បន សោ
 ភិក្ខុ អរហតំ អហោសិតំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលត្រេកអរនូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់)
 មាន កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មានមានចិត្ត
 បាប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ កាល
 បើភិក្ខុត្រេកអរនូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) មាន កាលបើមិន
 ត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មានមានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ
 ដោយសន្ធឹប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលតថា-
 គតសំដែងដោយសន្ធឹប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលបើភិក្ខុត្រេកអរនូវរូប ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) មាន កាលបើមិនត្រេក
 អរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មានមានចិត្តបាប ។ នូវវេទនា ។ នូវ
 សញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ កាលបើភិក្ខុត្រេកអរ នូវវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) មាន កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក
 (អន្ទាក់) មានមានចិត្តបាប ។ ម្នាលភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលតថាគតសំដែង
 ហើយដោយសន្ធឹប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង
 ។ បេ ។ បណ្ណាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[១៤២] សាវត្ថិយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តំ និ-
សំនោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភក្ខវន្តំ ឯតទិវេច សាធុ
មេ ភន្តេ ភក្ខវា សង្ខត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។
វិហរេយ្យន្តំ ។ យំ ខោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ តត្រ តេ ធនោ
បហាតញ្ចេតិ ។ អញ្ញាតំ ភក្ខវា អញ្ញាតំ សុគតាតិ ។
យថាកមំ បន ភំ ភិក្ខុ មយា សង្ខត្តេន ភាសិ-
តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាសីតិ ។ វូបំ ខោ ភន្តេ
អនិច្ចំ តត្រ មេ ធនោ បហាតញ្ចេ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ មេ
ធនោ បហាតញ្ចេ ។ ឥមស្ស ខ្វាហំ ភន្តេ ភក្ខវតា
សង្ខត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាមី-
តិ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភំ ភិក្ខុ មយា
សង្ខត្តេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាសិ ។

ព្រះអង្គពិធីករ សំយត្តនិកាយ ទម្លាប់វិទូ

១៤២ ទៀបគ្រងសារភី ។ ក្នុងវត្ត ។ ព្រះភិក្ខុនារោងអង្គុយក្នុងវត្ត
 ដ៏សមគួរហើយ ក៏គ្រាបបង្គំសូមព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាឱ្យស សូមព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
 សំដែងធម៌ដោយសេចក្តីសន្ធឹបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ គប្បីសម្រាន្តនោះ។
 ម្នាលភិក្ខុ របស់ណាមិនទៀង អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះ
 ចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះធម៌ដែលតថាគតសំដែងហើយដោយ
 សេចក្តីសន្ធឹប តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបមិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូប
 នោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហើយ ដោយ
 សន្ធឹបនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ប្រវត្តហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រវត្តណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែល
 តថាគតសំដែងហើយដោយសន្ធឹប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។

វន្តសំយត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

រូបំ ខោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ
 តេ ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ខោ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញាតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហន្តំ អ-
 ហោសិតំ ។

[១២៣] សាវត្ថយំ ។ ឯកមន្តំ និសង្ខោ ខោ
 សោ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទលោច សាធុ មេ ភន្តេ ភកវា
 សង្ខតេន ឯម្ពំ ទេសេតុ ។ បេ ។ វិហរេយ្យន្តំ ។ យំ ខោ
 ភិក្ខុ ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្វោតិ ។ អញ្ញាតំ
 ភកវា អញ្ញាតំ សុភតាតិ ។ យថាគាថំ បន ភំ ភិក្ខុ
 មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្តំ អាជាតាសិ-
 តិ ។ រូបំ ខោ ភន្តេ ទុក្ខំ តត្រ មេ ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

ម្នាលភិក្ខុ រូបមិនទៀង អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះ
ចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
ទៀង អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាល
ភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលតថាគត សំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នក
ត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្ណាព្រះ
អរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៣] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សម-
គួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងធម៌
ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ គប្បីសម្រាន្តនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
របស់ណាជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់នូវសេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។
បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះ
អង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះភាសិតដែលតថាគតសំដែងដោយសង្ខេប
តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូប
ហ្នឹងឯងជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិញ្ញា

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សម្ពាទ ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ តត្រ
 មេ ឆន្ទោ បហាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ខាហំ កន្លេ កកវតា
 សង្ខតេន កាសិកស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាមីតិ ។
 សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខ-
 តេន កាសិកស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាសិ ។ រូបំ
 ខោ ភិក្ខុ ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតញ្ចោ ។ វេទ-
 នា ។ សញ្ញា ។ សម្ពាទ ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ តត្រ
 តេ ឆន្ទោ បហាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ខោ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខតេន កាសិកស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញាតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហន្តំ អហោ-
 សីតិ ។

[១២២] សាវត្ថយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តំ វិសិដ្ឋោ
 ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទរោច សាធុ មេ កន្លេ
 កកវា សង្ខតេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ វិហរេយ្យន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុទ្ធនិកាយ ខុទ្ទកវិគ្គ

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គ
ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយដោយសង្ខេប
ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃ
ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលតថាគត
សម្តែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាល
ភិក្ខុ រូបហ្នឹងឯងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ អ្នកត្រូវ
លះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ ភាសិត
នេះ តថាគតសំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តី
ដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុ
នោះ ក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៤] ខៀបក្រងសាវត្ថី ។ កងវត្ថុ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
ទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងធម៌ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ គប្បីសម្រាន្តនៅ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

យោ ខោ ភិក្ខុ អនត្តា តត្រ មេ ឆន្ទោ បហាតព្វោតិ ។

អញ្ញាតំ ភកវា អញ្ញាតំ សុគតាតិ ។ យថាកមី បន

តំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ

អាជាធាសីតិ ។ រូបំ ខោ កន្លេ អនត្តា តត្រ មេ

ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។

វិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ មេ ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។

ឥមស្ស ខាហំ កន្លេ ភកវតា សង្ខតេន ភាសិ-

តស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាសីតិ ។ សាធុ សាធុ

ភិក្ខុ សាធុ ខោ តំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភា-

សិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាសី ។ រូបំ ខោ ភិក្ខុ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

ម្នាលភិក្ខុ សភាវៈណា ជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងសភាវៈ
នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះភាសិត ដែល
តថាគត សំដែងហើយដោយសន្លេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូច
ម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបហ្នឹងឯងជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គ
ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តី
ប៉ិនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ
ដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយ ដោយសន្លេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់
សេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃនែមនហើយ ។
ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលតថាគត សំដែងហើយ
ដោយសន្លេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ រូបហ្នឹងឯង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទទួរវវគ្គោ

អនត្តា តត្រ តេ ធន្នោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ តេ ធន្នោ
បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន
ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។
អញ្ញាតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហនំ អហោសិតិ ។

(១៤៥) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ ឯកមន្តំ ជិ-

សំន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភក្កន្តំ ឯតទរោច សាធុ មេ
កន្តេ ភក្កវា សង្ខតេន ជម្ពំ ទេសេតុ ។ បេ ។ វិហា-
រេយ្យន្តិ ។ យំ ខោ ភិក្ខុ អនត្តនិយំ តត្រ តេ ធន្នោ
បហាតព្វោតិ ។ អញ្ញាតំ ភក្កវា អញ្ញាតំ សុកតាតិ ។
យថាកមំ បន ភំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិ-
តស្ស វិត្តារេន អត្តំ អាជានាសិតិ ។ រូបំ ខោ កន្តេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែល
 គេថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
 ពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏គ្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដោយសង្ខេបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ គប្បីសម្រាន្ត
 នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ របស់ណា មិនគួរជាប់របស់ខ្លួន អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គុយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ចុះភាសិតដែលគេថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់
 សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបហ្នឹងឯង

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

អនត្ថន្ទិយំ តត្រ មេ ធន្នោ បហាតត្នោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្ថន្ទិយំ តត្រ មេ
 ធន្នោ បហាតត្នោ ។ ឥមស្ស ខ្លាហំ កន្ត កកវតា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាមិតិ ។
 សាធុ សាធុ កិត្តុ សាធុ ខោ ភំ កិត្តុ មយា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធាសិ ។ រូបំ
 ខោ កិត្តុ អនត្ថន្ទិយំ តត្រ តេ ធន្នោ បហាតត្នោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្ថន្ទិយំ
 តត្រ តេ ធន្នោ បហាតត្នោ ។ ឥមស្ស ខោ កិត្តុ មយា
 សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ
 ។ មេ ។ អញ្ញាតរោ ច បន សោ កិត្តុ អរហន្តិ
 អរហស្ថិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទស្កត្តៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

មិនគួរជាប់សំខ្លួនទេ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះ
 រចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 គួរជាប់សំខ្លួនទេ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះ
 រចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 សំដែងហើយដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃមែនហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ
 ត្រង់ភាសិតដែលតថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ រូបហ្នឹងឯង មិនគួរជាប់សំខ្លួនទេ អ្នក
 ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះរចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនគួរជាប់សំខ្លួនទេ អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះរចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែល
 តថាគត សំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
 ពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទោ

[១៤៦] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ ឯកមន្តំ

និសំប្លោ ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទិវេន សាធុ មេ

កន្លេ កកវា សង្ខតេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ កកវតោ

ធម្មំ សុត្វា ។ មេ ។ វិហរេយ្យន្តំ ។ យំ ខោ ភិក្ខុ

រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្វោតិ ។

អញ្ចាតំ កកវា អញ្ចាតំ សុកតាតិ ។ យថាកបំ

បន តំ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ

អាជាតាសីតិ ។ រូបំ ខោ កន្លេ រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ

មេ ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។

សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ មេ

ឆន្ទោ បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ខ្វាហំ កន្លេ កកវតា

សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្តារេន អាជាតាមីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(១៤៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់សំដែងធម៌ ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌
របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ។ បេ ។ គប្បីសម្រាន្តនៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
របស់ណាតាំងនៅដោយ អាការដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់
សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរបស់នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុ ចុះភាសិតដែលតថាគតសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប តើអ្នកយល់
សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបឃ្លាំង
ឯង តាំងនៅដោយ អាការដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់
សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំង-
ឡាយ ។ វិញ្ញាណតាំងនៅដោយ អាការដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ដោយ
សង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធស័យុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ខោ ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន
ភាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជានាសិ ។ រូបំ ខោ
ភិក្ខុ រជនីយសណ្ឋិតំ តត្រ តេ ធន្នោ បហាតញ្ចោ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ រជនីយ-
សណ្ឋិតំ តត្រ តេ ធន្នោ បហាតញ្ចោ ។ ឥមស្ស ខោ
ភិក្ខុ មយា សង្ខតេន ភាសិតស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្តោ
ទដ្ឋញ្ចតិ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហតិ
អហោសិតិ ។

[១៤៧] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ អាយស្មា រាជោ
យេន ភគវា តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា ភគវន្តំ^(១)
ឯតទរោច កកមំ នុ ខោ កន្លេ ជាធរតោ កកមំ
បស្សតោ ឥមស្មញ្ញា សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហំទ្វា
ច សព្វនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមាណុសយា ន
ហោន្តិតិ ។ យំ កកមំ រាជ រូបំ អតីតានាក-
តប្បដ្ឋប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា ពហំទ្វា វា ឌីឡាវកំ វា
សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទូរេ សង្ខតេ វា

១ ឧ. ឯតទន្តរេ អភិវាទេនា ឯកមន្តំ និសីទិ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ខោ អាយស្មា រាជោ
ភគវន្តំ ឯកទរោចតិ ទិស្សន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ អរហន្តវិគ្គ ទី ២

ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រពៃមែនហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិត
 ដែលតថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្លេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
 បាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ រូបហ្នឹងឯង តាំងនៅដោយអាការ ដែលបុគ្គលគប្បី
 ត្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណតាំងនៅដោយអាការដែលបុគ្គល
 គប្បីត្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលតថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្លេប អ្នកត្រូវ
 យល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ។ បណ្ណាព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៧] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះរាជៈមាន
 អាយុ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើប
 ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 បុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច អហង្គារមានុស្សយ នឹងមមង្គារ
 មានុស្សយ ចំពោះកាយ ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះ
 និមិត្តទាំងពួងជាខាងក្រៅផងមិនមាន ។ ម្ចាស់រាជៈ រូបណានីមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី រូបណា បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិព្វោ

សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ

ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចិ

វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ យំ

កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតានុភពប្បច្ចប្បន្នំ ។ បេ ។ យំ ទូរេ

សន្តិកេ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ

បស្សតិ ។ ឯវំ ខោ រាជ ជាទតោ ឯវំ បស្សតោ ឥម-

ស្មំព្វា សវិញ្ញាណកោ កាយេ ពហិន្ទា ច សព្វនិមិត្ត-

សុ អហង្ការមមង្ការមាណុសយា ន ហោន្តិតំ ។ បេ ។

អនាគតោ ច បនាយស្មា រាជោ អរហតំ អហោសិតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវក្ក

បុគ្គលតែងពិចារណាយើញ្ញនូវរូបទាំងអស់⁺នេះ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញា

ដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនអញ ⁺នុ៎ះមិន

មែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ វេទនាណនីមួយ ។ សញ្ញាណនីមួយ ។

សង្ខារទាំងឡាយណាណីមួយ ។ វិញ្ញាណណាណីមួយ ជាអតីត

អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ វិញ្ញាណណា បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី

បុគ្គលតែងពិចារណាយើញ្ញវិញ្ញាណទាំងអស់⁺នេះ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញា

ដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនអញ ⁺នុ៎ះមិនមែន

ជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ម្នាលរាជៈ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ

យ៉ាងនេះ អហង្គរមានានុស័យ និងមមង្គរមានានុស័យ ចំពោះកាយ

ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងឡាយជាខាងក្រៅផង

មិនមាន ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ព្រះរាជៈមានអាយុ

ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

(១៤៤) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ អាយស្មា សុរាជោ
 ភក្កន្តំ ឯតទិវោច កាចំ នុ ខោ កន្តោ ជានតោ កាចំ
 បស្សតោ ឥមស្មិត្តា សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា
 ច សព្វនិមិត្តសុ អហត្ថារមមដ្ឋារមាធិបកតំ មាទសំ
 ហោតិ វិជា សមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ យំ តតិញ្ច
 សុរាជ រូបំ អតីតាធាកតប្បច្ចប្បន្តំ ។ បេ ។ យំ ទូរេ
 សន្តិកេ វា សព្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន
 មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទិស្វា អនុបាធា វិមុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។
 យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារា ។ យំ
 តតិញ្ច វិញ្ញាណំ អតីតាធាកតប្បច្ចប្បន្តំ ។ បេ ។ យំ
 ទូរេ សន្តិកេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេ-
 សោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាធា វិមុត្តោ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ អរហន្តវគ្គ ទី ២

(១២៨) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះសុភក្កៈ

មានអាយុ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ចុះកាលបុគ្គលដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ចិត្ត ដែល
 ប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហង្គារ មមង្គារ ចំពោះកាយ ប្រកបដោយ
 វិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ទើបជាចិត្ត
 កន្លងបង់ ស្ងប់រម្ងាប់ រួចស្រឡះចាកវិធី (នេះបាន) ។ ម្ចាស់សុភក្កៈ
 រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ។ រូបណា បិត
 នៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី បុគ្គលឃើញរូបទាំងអស់នេះ⁺ តាមពិត
 ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នេះមិនមែនរបស់អញ នេះមិនមែនអញ
⁺នេះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ដូច្នេះហើយ រមែងរួចស្រឡះ ព្រោះ
 ការមិនប្រកាន់ ។ វេទនាណានីមួយ ។ សញ្ញាណានីមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណានីមួយ ។ វិញ្ញាណណានីមួយ ជាអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ។ វិញ្ញាណណា បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី
 បុគ្គលឃើញវិញ្ញាណទាំងអស់នេះ⁺ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញា ដ៏ប្រពៃ
 យ៉ាងនេះថា នេះមិនមែនរបស់អញ នេះមិនមែនអញ នេះមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញទេ ដូច្នេះហើយ រមែងរួចស្រឡះ ព្រោះការមិនប្រកាន់ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

ឯវំ ខោ សុរាជ ជាជនោ ឯវំ បស្សនោ ឥមស្មីញ្ច
 សវីញ្ច ណគេ កាយេ ពហំផ្កា ច សព្វនិមិត្តេសុ
 អហត្ថារមមត្ថារមាណបកតំ មាណសំ ហោតិ វិជា សម-
 តិក្កនំ សនំ សុវិមុត្តនំ ។ បេ ។ អពាតរោ ច បណ-
 យស្មា សុរាជោ អរហតំ អហោសីតិ ។

អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ ។

តត្រឡានំ

ឧបាទិយមពាមាណា

អថាភិនន្តមាណោ ច

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ច

អនត្តនិយំ រជនិយសណ្ឌិតំ

រាជសុរាជេន តេ ទសាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិរិក្ខ

ម្នាលសុរាជៈ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះឯង ក្នុងចិត្ត
 ដែលប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហង្គារ មមង្គារ ចំពោះកាយ ប្រកប
 ដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងពួងជាខាងក្រៅផង ទើបជាចិត្ត
 កន្លងបង់ ស្ងប់ម្យ៉ាង រួចស្រឡះចាកវិធី (នេះបាទ) ។ បេ ។ បណ្តាព្រះ
 អរហន្តទាំងឡាយ ព្រះសុរាជៈមានអាយុ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

ចប់ អរហន្តវិគ្គ ទី ២ ។

ឧទានក្នុងអរហន្តវិគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីភិក្ខុប្រកាន់ ១ ភិក្ខុសំគាល់ ១ ភិក្ខុត្រេកអរ ១
 ខន្ធមិនទៀង ១ ជាទុក្ខ ១ ជាអនត្តា ១ មិនគួរជាបេស ១
 តាំងនៅដោយអាការ ដែលបុគ្គលត្រេកអរ ១ ព្រះរាជៈ ១
 ព្រះសុរាជៈ ១ (ទាំងអស់) នោះ ត្រូវជា ១០ ។

ខន្តីយវិគោ

[១២៧] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ អស្សុតវា
 ភិក្ខុវេ បុត្តជ្ឈនោ រូបស្ស អស្សនញ្ច អាទិនវញ្ច
 និស្សរណញ្ច យថាភ្នតំ នប្បជាធាតិ ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សនញ្ច
 អាទិនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភ្នតំ នប្បជាធាតិ ។
 សុតវា ច ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សវគោ រូបស្ស អស្សន-
 ញ្ច អាទិនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភ្នតំ បជាធាតិ ។
 វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនញ្ច អាទិនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភ្នតំ ប-
 ជាធាតីតិ' ។

[១២៨] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ អស្សុតវា
 ភិក្ខុវេ បុត្តជ្ឈនោ រូបស្ស សមុទយញ្ច អត្ថដ្ឋមញ្ច
 អស្សនញ្ច អាទិនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភ្នតំ នប្ប-
 ជាធាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនំ ។

ឧទ្ទិសវិគ្គ

[១៤៩] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ កងទ័ពនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុព្វជនអ្នកមិនចេះដឹង វេមន៍មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវ
អានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃរូប ។ នៃវេទនា ។
នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ វេមន៍មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
នូវអានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ឯអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង វេមន៍ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
នូវអានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃរូប ។ នៃវេទនា ។
នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវ
អានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃវិញ្ញាណ ។

[១៥០] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ កងទ័ពនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុព្វជនអ្នកមិនចេះដឹង វេមន៍មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវការ
កើត នូវសេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល
នៃរូប ។ នៃវេទនា ។ នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្តា អត្តផ្គមេត្តា អស្សាទេត្តា
 អាទីនេត្តា និស្សរណេត្តា យថាភ្នតំ នប្បជានាតិ ។
 សុតពំ ច ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សវគ្គោ រូបស្ស សមុទ-
 យេត្តា អត្តផ្គមេត្តា អស្សាទេត្តា អាទីនេត្តា និស្សរណេត្តា
 យថាភ្នតំ បជានាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្តា អត្តផ្គមេត្តា
 អស្សាទេត្តា អាទីនេត្តា និស្សរណេត្តា យថាភ្នតំ បជា-
 នាតិ ។

[១៥១] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ សុតពំ ភិក្ខុវេ
 អរិយស្សវគ្គោ រូបស្ស សមុទយេត្តា អត្តផ្គមេត្តា អស្សា-
 ទេត្តា អាទីនេត្តា និស្សរណេត្តា យថាភ្នតំ បជានាតិ ។
 វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស-
 សមុទយេត្តា អត្តផ្គមេត្តា អស្សាទេត្តា អាទីនេត្តា និស្ស-
 រណេត្តា យថាភ្នតំ បជានាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវការកើត នូវសេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស
 នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង រមែងដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវការកើត នូវ
 សេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃរូប ។
 នៃវេទនា ។ នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាម
 សេចក្តីពិត នូវការកើត នូវសេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស នូវទោស និង
 ការរលាស់ចោល នៃវិញ្ញាណ ។

(១៥១) ខៀបក្រងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង រមែងដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវ
 ការកើត នូវសេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស នូវទោស និងការរលាស់
 ចោល នៃរូប ។ នៃវេទនា ។ នៃសញ្ញា ។ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវការកើត នូវសេចក្តីវិនាស នូវអានិសង្ស
 នូវទោស និងការរលាស់ចោល នៃវិញ្ញាណ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយរត្តោ គតិយោ

[១៥២] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា

តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ ឯវមេតំ

យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។

សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ

ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ

ទដ្ឋតំ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវតោ

រូបស្មីបំ និព្វិន្ទតំ វេទនាយបំ ។ សញ្ញាយបំ ។

សង្ខារេសុបំ ។ វិញ្ញាណស្មីបំ និព្វិន្ទតំ និព្វិន្ទំ វិវដ្តតំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

(១៥២) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញតាមសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អញទេ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញទេ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះ ជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញតាមសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អញទេ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញទេ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹងកាលបើឃើញយ៉ាងនេះ វេមន់នឿយ ណាយក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ វេមន់នឿយ ណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើនឿយ ណាយហើយ វេមន់ប្រាសចាកតម្រេក ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិជ្ជោ

វិរាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមតិ ញ្ញាណំ ហោតិ ។
 ធីណា ជាតិ វុស័តំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរិ
 ឥត្តតាយាតិ បដាបាតិ ។ យាវតា ភិក្ខុវេ សត្តាវាសា
 យាវតា កវក្កំ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្មី
 យទិទំ អរហន្តោតិ ។ ឥនមរោច កកវា ឥទំ វត្ថាន
 សុគតោ អថាបរិ ឯតទរោច សត្តា

[១៥៣] សុខិនោ វត អរហន្តោ

តណ្ហា តេសំ ន វិជ្ជតិ
 អស្មិមាណោ សមុច្ឆិនោ
 មោហជាលំ បទាលិតំ ។

អនេជន្តេ អនុប្បត្តា
 ចិត្តំ តេសំ អនាវរំ
 លោកេ អនុបលត្តា តេ

ព្រហ្មក្ខតា អនាសវា ។

បញ្ចក្ខន្ធវេ បរិញ្ញាយ

សត្តសន្ធិមគោចរា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ព្រោះតែប្រាសចាកគម្រោក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួច
 ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា អាត្មាអញរួចស្រឡះហើយ ។
 ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅរួចហើយ
 សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 លំនៅរបស់សត្វទាំងប៉ុន្មាន ក៏ពង្សប្រសើរទាំងប៉ុន្មាន មានតែពួកអរហន្ត
 ទេ ដែលជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរបំផុត ក្នុងលោក ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់សូត្រនេះចប់ហើយ លុះព្រះសុគតជាសាស្តា ត្រាស់សូត្រនេះ
 ចប់ហើយ ទើបត្រាស់តាថានេះ តទៅទៀតថា

[១៥៣] ពួកអរហន្តមានសេចក្តីសុខណាស់ ពួកអរហន្ត
 ទាំងនោះមិនមានតណ្ហាទេ អស្មិមានៈ លោកផ្តាច់បង់ហើយ
 បណ្តាញគឺមោហៈ លោកទម្លាយចោលហើយ ។ លោក
 មិនដល់នូវការញាប់ញ័រ ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិទេ ចិត្តរបស់
 អរហន្តទាំងនោះ មិនល្អក៏ទេ អរហន្តទាំងនោះជាអ្នកប្រសើរ
 មិនមានអាសវៈ មិនជាប់នៅក្នុងលោក ។ លោកមានព្រះ
 សទ្ធម្មទាំង ៧^(១) ជាអារម្មណ៍ ព្រោះកំណត់ដឹងនូវខន្ធទាំង ៥

១ ព្រះសទ្ធម្មទាំង ៧ នោះ បានដល់ សទ្ធា ហិរិ ឧត្តប្បៈ ពាហុសច្ចៈ វិរិយៈ ឧបជ្ឈិតស្សៈ-
 តិ និងបញ្ញា ។ អដ្ឋកថា ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយរិក្ខោ តតិយោ

បសំសិយា សប្បវិសា

បុត្តា ពុទ្ធស្ស ឌីរសា ។

សត្តរតនសម្មន្ទា

តិស្ស សិក្ខាស្ស សិក្ខិតា

អនុវិចរន្តិ មហាវិរា

បហំនកយកេរវា ។

ទសហន្តេហិ សម្មន្ទា

មហាធាតា សមាហិតា

ឯតេ ខោ សេដ្ឋា លោកស្មី

តណ្ហា តេសំ នវិជ្ជតិ ។

អសេក្ខតាណំ ឧប្បន្នំ

អន្តិមោយំ^(១) សមុស្សយោ

យោ សារោ ព្រហ្មចរិយស្ស

តស្មី អបរាបច្ចយា ។

១ ម. អន្តិមស្ស សមុស្សយោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

ពួកសប្បុរសតែងសរសើរចំពោះពួកអរហន្តជាបុត្រជាឧរសៈ

របស់ព្រះពុទ្ធ ។ ពួកអរហន្តបរិបូណ៌ដោយកែវគឺពោជ្ឈង្គ

ទាំង ៧ ប្រការ បានសិក្សាចំពោះសិក្ខាទាំង ៣ មានព្យា-

យាមច្រើន បានលះបង់នូវភ័យនិងសេចក្តីខ្លាចដ៏ពន្លឹកហើយ

ប្រព្រឹត្តនៅ ។ ពួកអរហន្តជាមហានាគ ប្រកបដោយអង្គជា

អសេក្ខៈទាំង ១០ មានចិត្តនឹងជំងឺ (ដោយឧបចារនិងអប្បនា

ទាំងឡាយ) អរហន្តទាំងនេះប្រសើរចំផុតក្នុងលោក អរហន្ត

ទាំងនោះមិនមានតណ្ហាទេ ។ ញាណរបស់អសេក្ខបុគ្គល

កើតឡើងហើយ នេះជាទីបំផុតនៃអត្តភាព ផលណារបស់

មគ្គព្រហ្មចារ្យ លោកបានចាកផ្ទះ ក្នុងផលនោះហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិរិយោ

វិជាសុ ន វិកាម្បន្តិ

វិប្បមុត្តា បុណ្យា

ទន្ធក្ខមី អនុប្បត្តា

តេ លោកេ វិជិតាវិនោ ។

ឧទ្ធចំ តិវិយំ អបាចិចំ

នន្តិ តេសំ ន វិជ្ជតិ

នន្តិ^(១) វត សីហនាទំ

ពុទ្ធា លោកេ អនុត្តរាតិ ។

(១៥២) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ធុត្ថំ យំ ធុត្ថំ តននត្តា យន-

នត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្ថាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សុប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ

។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតរា អរិយស្សាវកោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ពួកអរហន្តមិនញាប់ញ័រ ចំពោះមានផ្សេងៗ អរហន្តទាំង-
នោះ មានបិត្តផុតស្រឡះចាកភពច្នៃទៀត បានសម្រេចអរហត្ត
បានឈ្នះ (នូវកិលេសមានរាគៈជាដើម) ក្នុងលោកហើយ
រមែងមិនញាប់ញ័រចំពោះមានផ្សេងៗ ។ អរហន្តទាំងនោះ
មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ ចំពោះទេវលោក មនុស្សលោក
និងអប្បាយលោកឡើយ អរហន្តទាំងនោះ បានចាកផ្ទះនូវ
អរិយសច្ច៍ទាំង ៤ ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុតក្នុងលោក ហើយ
ចន្លឹកនូវសីហនាទ ។

(១៥៤) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ រូបមិនទៀងទេ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវ
ឃើញតាមសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់
អញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះហើយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវិជ្ជោ ភតិយោ

រូបស្មីបំ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបំ ។ សញ្ញាយបំ ។ សង្ខា-

រេស្មីបំ ។ វិញ្ញាណស្មីបំ និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិវដ្តតិ វិរាគា

វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តបិតិ ញាណំ ហោតិ ។ វិណា

ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរិ

វត្តត្តាឧរាតិ បជាជាតិ ។ ឈាវតា ភិក្ខុវេ សត្តាវាសា

ឈាវតា កវក្កំ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្មី

យទិទំ អរហន្តោតិ ។

[១៥៥] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ សីហោ

ភិក្ខុវេ មគ្គរាជា សាយណ្ណសមយំ អាសយា និក្ខមតិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

វេមន់នឿយណាយក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ វេមន់នឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាល
 បើនឿយណាយ វេមន់ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក
 ទើបចិត្តរួចស្រឡះបាន ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណក៏កើត
 ឡើងថា អាត្មាអញរួចស្រឡះហើយ ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ
 មគ្គព្រហ្មចារ្យ អាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើ
 ស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត
 មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំនៅរបស់ពួកសត្វទាំងប៉ុន្មាន
 ភពដ៏ប្រសើរទាំងប៉ុន្មាន មានតែអរហន្ត ជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរបំផុត
 ក្នុងលោកនេះ ។

(១៥៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ សត្វសីហៈជាស្តេចម្រឹត ចេញអំពីលំនៅក្នុងសម័យថ្ងៃសៀល

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

អាសយា និក្ខមិត្តា វិជម្ពតិ វិជម្ពិតា សមន្តា ចតុទ្ទិសា
 អនុវិលោកេតិ សមន្តា ចតុទ្ទិសា អនុវិលោកេត្វា
 ភិក្ខុតំ សីហនាទំ ននតិ ភិក្ខុតំ សីហនាទំ ននិត្វា
 គោចរាយ បក្កមតិ ។ យេ ហិ គេចិ ភិក្ខុវេ វិវដ្ឋាន-
 គតា ចាណា សីហស្ស មិករញ្ញោ ននតោ សុទ្ធំ
 សុណន្តំ យេកុយ្យន សំវេកំ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តំ ពិលំ
 ពិលាសយា បរិសន្តំ នកំ នកាសយា បរិសន្តំ វនំ
 វនាសយា បរិសន្តំ អាកាសំ បក្ខុនោ ភជន្តំ ។
 យេហិ តេ ភិក្ខុវេ រញ្ញោ នាតា តាមនិកមរាជនាទិសុ
 នឡេហិ^(១) វេត្តេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធា តេហិ តានិ
 ពន្ធនានិ សព្វាន្តិត្វា សម្បទាលេត្វា ភីតា មុត្តករិសំ
 ចជមាណា^(២) យេន វា តេន វា ចលាយន្តំ ។ ឯវិម-
 ហិទ្ធិកោ ខោ ភិក្ខុវេ សីហោ មិករាជា វិវដ្ឋានគតានិ
 ចាណានំ ឯវិមហោសត្តោ ឯវិមហានុភារោ ។

១ ឱ. ម. ទឡេហិ យោត្តេហិ ។ ២ មោចត្តា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវាទ

លុះចេញអំពីលំនៅហើយ វេមនមីតពត៌ (កាយ) លុះមីតពត៌ហើយ ទើប
 ក្រឡេកមើលទិសទាំង ៤ ជុំវិញ លុះក្រឡេកមើលទិសទាំង ៤ ជុំវិញ
 ហើយ ក៏បន្ទូន្យូសីហនាទអស់វារៈ ៣ ដង លុះបន្ទូន្យូសីហនាទ ៣ ដង
 ហើយ ទើបគ្រាច់ចរទៅរកចំណី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វ
 តិរច្ឆានណានីមួយ ពួសឡើងសត្វសីហៈជាមិត្តរាជ កំពុងបន្ទូន្យូសីហ-
 នាទ) ហើយ ច្រើនតែដល់នូវសេចក្តីភិតភ័យ តក់ស្លុត ញ័រចំប្រប់
 ពួកសត្វនៅក្នុងវេមនចូលទៅក្នុងវិញ ពួកសត្វទឹកចូលទៅក្នុងទឹកវិញ ពួក
 សត្វព្រៃចូលទៅក្នុងព្រៃវិញ ពួកបក្សីក៏ហើរទៅរកអាគារវិញ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកដំរីណាជាបស់ព្រះរាជា ដែលគេចង់ដោយចំណង
 គឺព្រំត្រដីមាំ ក្នុងស្រុកនិគមនិងរាជធានី ដំរីទាំងនោះក៏វេមនផ្តាច់ទម្ងាយ
 ចំណងទាំងនោះ ភិតភ័យលេចម្សត្រនិងក័រសហើយ បោលទៅផ្ដេស
 ផ្ដាស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វសីហៈជាមិត្តរាជ មានប្អូនច្រើន
 យ៉ាងនេះ មានស័ក្តិធំយ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាង
 សត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនិយវត្តោ ភតិយោ

[១៥៦] ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេនា តថាគតោ
 លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អវហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាធរណ-
 សម្បជ្ជោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្ម-
 សារថិ សត្តា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធា កកវា សោ ធម្ម-
 ទេសេតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ
 រូបស្ស អត្ថជ្ឈមោ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
 ឥតិ សង្ខារា ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណ-
 ស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថជ្ឈមោតិ ។
 យេថ តេ ភិក្ខុវេ ទេវា ទិយាយុកា វណ្ណវន្តោ
 សុខពហុលា ឧច្ឆេសុ វិមាទេសុ ចរជ្ជិតកា តេថ
 តថាគតស្ស ធម្មទេសនំ សុត្តា យេកុយ្យេន កយំ
 សំវេតំ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ អនិច្ចា វ កិរ ភោ
 មយំ សមាទា និច្ចមាតិ អមញ្ញម អន្យា វ កិរ ភោ
 មយំ សមាទា ធុវមាតិ អមញ្ញម អសស្សតា វ កិរ
 ភោ មយំ សមាទា សស្សតមាតិ អមញ្ញម មយំថិ
 កិរ ភោ អនិច្ចា អន្យា អសស្សតា សក្កាយបរិ-
 យាបន្តាតិ ។ ឯវិមហិទ្ធិកោ ខោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខុដ្ឋនិយវត្ថុ ទី ៣

[១៩៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណា ព្រះតថាគត ជា
 ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិច្ចណិដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ជាព្រះសុគត
 ជ្រាបច្បាស់នូវវត្ថុលោក ទ្រង់ប្រសើរបំផុត ជាសារថ្មីនានានូវបុរស
 ជាសាស្តាចារ្យនៃពួកទេវតានិងមនុស្ស គ្រាសំដឹងនូវចតុករិយសច្ច លែង
 ត្រឡប់មកកាន់ភពថ្មីទៀត ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ព្រះអង្គតែងសម្តែង
 ថា រូបដូច្នេះ ការកើតនៃរូបដូច្នេះ សេចក្តីវិនាសនៃរូបដូច្នេះ វេទនា
 ដូច្នេះ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារទាំងឡាយដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ
 ការកើតនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពួកទេវតាណា ដែលមានអាយុវែង មានព័ណ៌សម្បុរ
 ច្រើនដោយសេចក្តីសុខ បិតនៅលើវិមានដ៏ខ្ពស់ អស់កាលយូរ ពួក
 ទេវតានោះ បានស្តាប់ធម៌ទេសនារបស់ព្រះតថាគតហើយ ច្រើនតែដល់
 នូវសេចក្តីភិតភ័យ តក់ស្លុត ញ័រចំប្រប់ ដោយគិតថា អើហ្ន៎ យើង
 ទាំងឡាយមិនទៀងទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាទៀង អើហ្ន៎ យើង
 ទាំងឡាយមិនបិតថេរទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាបិតថេរ អើហ្ន៎ យើង
 ទាំងឡាយមិនកំណត់ទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាកំណត់ អើហ្ន៎ យើង
 ទាំងឡាយមិនទៀង មិនបិតថេរ មិនកំណត់ទេ ប៉ុន្តែយើងរាប់អានព្រោះ
 សក្កាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគត មានបូជ្ជៈច្រើនយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីវុទ្ធោ

សនេវកស្ស លោកស្ស ឯវិមហោសក្ខោ ឯវិមហា-
នុកាលោតិ ។ ឥន្ទមលោច កកវា ឥទ្ធិ វត្ថាន សុកតោ
អថាបរិ ឯតនលោច សត្វា

[១៥៧] យនា ពុទ្ធា អភិញ្ញាយ

ធម្មតក្កំ បវត្ថយិ

សនេវកស្ស លោកស្ស

សត្វា អប្បជីបុត្តលោ ។

សក្កាយស្ស និរោធិញ្ច

សក្កាយស្ស ច សម្ពុទ្ធំ

អរិយដ្ឋង្គិកំ(១) មក្ខំ

នុក្ខបសមតាមិនំ ។

យេបិ ទីយាយុកា ទេវា

វណ្ណវុទ្ធា យសស្សំវោ

ភតា សន្តាសមាថាទុំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

មានស័ក្តិធម៌នេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាងមនុស្សលោក
ព្រមទាំងទេវលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់
ភាសិតនេះចប់ហើយ លុះព្រះសុគតជាសាស្តា ត្រាស់ភាសិតនេះចប់
ហើយ ទើបត្រាស់គាថានេះតទៅទៀតថា

(១៥៧) កាលណា ព្រះពុទ្ធបានត្រាស់ដឹងឡើង សំដែង

ធម្មចក្រហើយ ព្រះអង្គជាគ្រូរបស់មនុស្សលោក ព្រមទាំង

ទេវលោក ឥតមានបុគ្គលប្រៀបធៀបបាន ។ (ទ្រង់សំដែង)

នូវការរំលត់នៃសក្កាយផង នូវហេតុកើតនៃសក្កាយផង នូវ

មគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ជាផ្លូវសម្រាប់ទៅកាន់ទី

រំលត់ទុក្ខផង ។ ពួកទេវតាណា មានអាយុវែង មានព័ណ៌

សម្បុរ មានយស ជាអ្នកខ្លាច ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនីយវត្តោ ភតិយោ

សីហស្សេតិកវេ មិតា ។

អវីតវត្តា សក្កាយំ

អនិច្ចា តិវ កោ មយំ

សុត្វា អរហតោ វាក្យំ

វិប្បមុត្តស្ស តាទិនោតិ ។

[១៥៨] សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ យេ ហិ កេចិ
ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនេកវិហិតំ បុព្វេ-
និវាសំ អនុស្សរមាណា អនុស្សរន្តិ សព្វេ តេ បញ្ច-
ចាទានត្ថន្ធវេ អនុស្សរន្តិ ឯតេសំ វា អញ្ញាតំ ។ កតមេ
បញ្ច ។ ឯវិរូទោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ ឥតិ វា ហិ
ភិក្ខុវេ អនុស្សរមាណោ រូបញ្ញោ អនុស្សរតិ ។ ឯវិវេទនោ
អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ ឥតិ វា ហិ ភិក្ខុវេ អនុស្ស-
រមាណោ វេទនញ្ញោ អនុស្សរតិ ។ ឯវិសញ្ញា^(១) អហោសី
អតីតមន្ទានន្តិ ។ ឯវិសង្ខារោ អហោសី អតីតមន្ទា-
នន្តិ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ ឥតិ វា
ហិ ភិក្ខុវេ អនុស្សរមាណោ វិញ្ញាណញ្ញោ អនុស្សរតិ ។

១ ឧ. ឯវិសញ្ញា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាយៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

ដូចជាហ្វូងម្រឹគខ្លាចសីហា ៗ សត្វទាំងឡាយ មិនទាន់លះ
បង់នូវសក្កាយ បានស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
មានចិត្តផុតស្រឡះ ប្រកបដោយតាទិគុណថា អើហ្ម្ន យើង
ទាំងឡាយមិនទៀងទេ ដូច្នេះ ។

[១៥៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ កាលបើពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ រឭកឃើញ រមែង
រឭកឃើញនូវបុព្វេនិវាស មានប្រការផ្សេងៗ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
អស់នោះ រមែងរឭកឃើញនូវឧបាទានក្នុងទាំង ៤ ឬបណ្តាឧបាទានក្នុង
ទាំង ៥ នេះ រឭកឃើញនូវឧបាទានក្នុងណាមួយ ។ ឧបាទានក្នុងទាំង ៥
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ រឭក
ឃើញ រមែងរឭកឃើញនូវរូប ដូច្នេះថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ
ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍
រឭកឃើញ រមែងឃើញនូវវេទនា ដូច្នេះថា អាត្មាអញមានវេទនា
យ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។ អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះក្នុងកាលជា
អតីត ។ អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍រឭកឃើញ រមែងរឭកឃើញនូវ
វិញ្ញាណដូច្នេះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវវគ្គោ

(១៥៧) ភិក្ខុ ភិក្ខុវេ វ្រប់ំ វេទេ ។ វុប្បតិភិ
 ខោ ភិក្ខុវេ ភស្មា វ្របន្តំ វុច្ឆតិ ។ កេន វុប្បតិ ។
 សំតេនបិ វុប្បតិ ឧស្មោនបិ វុប្បតិ ជិយន្តាយបិ
 វុប្បតិ បិមាសាយបិ វុប្បតិ ឱសមកសវាតាតប-
 សិវីសបសម្មស្សេនបិ វុប្បតិ ។ វុប្បតិភិ ខោ ភិក្ខុវេ
 ភស្មា វ្របន្តំ វុច្ឆតិ ។ ភិក្ខុ ភិក្ខុវេ វេទនំ វេទេ ។
 វេទយតិភិ ខោ ភិក្ខុវេ ភស្មា វេទនាតិ វុច្ឆតិ ។ ភិក្ខុ
 វេទយតិ ។ សុខិមិ វេទយតិ ទុក្ខិមិ វេទយតិ អទុក្ខម-
 សុខិមិ វេទយតិ ។ វេទយតិភិ ខោ ភិក្ខុវេ ភស្មា វេទ-
 នាតិ វុច្ឆតិ ។ ភិក្ខុ ភិក្ខុវេ សញ្ញា វេទេ ។ សញ្ញា-
 នាតិភិ ខោ ភិក្ខុវេ ភស្មា សញ្ញាតិ វុច្ឆតិ ។ ភិក្ខុ
 សញ្ញានាតិ ។ ដលំបិ សញ្ញានាតិ បីតកំបិ សញ្ញានាតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវគ្គ

(១៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយហៅថារូប តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាវិនាស របស់នោះហៅថារូប ។ ចុះវិនាសដោយអ្វី ។ វិនាសដោយគ្រជាក់ក៏មាន វិនាសដោយក្តៅក៏មាន វិនាសដោយតំលានក៏មាន វិនាសដោយសម្រកក៏មាន វិនាសដោយសម្ព័ស្សនៃរបោមមូស ខ្យល់កំដៅថ្ងៃពោះតូចពោះធំក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាវិនាស របស់នោះហៅថារូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ ហៅថាវេទនា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណាវេន្យវារម្មណ៍ ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវេទនា ។ ចុះធម្មជាតិនោះ វេន្យវារ ។ វេន្យវារសុខក៏មាន វេន្យវារទុក្ខក៏មាន វេន្យវារអទុក្ខមសុខក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណា វេន្យវារម្មណ៍ ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវេទនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ ហៅថាសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណាចំណាំ (នូវវារម្មណ៍) ធម្មជាតិនោះ ហៅថាសញ្ញា ។ ចុះចំណាំនូវអ្វី ។ ចំណាំព័ណ៌ខៀវក៏មាន ចំណាំព័ណ៌លឿងក៏មាន

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនីយវិញ្ញោ ភតិយោ

លោហិតកំបំ សញ្ញាធាតុំ ឌីនាតំបំ សញ្ញាធាតុំ ។
 សញ្ញាធាតុំតិ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មា សញ្ញាតិ វុច្ចតិ ។
 កិញ្ច ភិក្ខុវេ សង្ខារេ វេទេយ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោន្តិតិ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារាតិ វុច្ចន្តិ ។ កិញ្ច
 សង្ខតំ អភិសង្ខរោន្តិ ។ រូបំ រូបត្ថាយ សង្ខតំ អភិ-
 សង្ខរោន្តិ វេទនំ វេទនត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោន្តិ
 សញ្ញា សញ្ញត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោន្តិ សង្ខារ
 សង្ខារត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោន្តិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញា-
 ណត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោន្តិ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោន្តិតិ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារាតិ វុច្ចន្តិ ។ កិញ្ច
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ វេទេយ ។ វិជាធាតុំតិ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មា
 វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតិ ។ កិញ្ច វិជានន្តិ(១) ។ អម្ពលំបំ
 វិជាធាតុំ តត្ថកំបំ វិជាធាតុំ កដ្ឋកំបំ វិជាធាតុំ

១ ឧ. ម. កិញ្ច វិជាធាតុំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធជីយវត្ថុ ទី ៣

ចំណាំព័ណ៌ក្រហមក៏មាន ចំណាំព័ណ៌សក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណាចំណាំ (នូវអារម្មណ៍) ធម្មជាតិនោះហៅថាសញ្ញា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយហៅថាសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈទាំងឡាយណា តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ សភាវៈទាំងឡាយនោះ ហៅថាសង្ខារ ។ សភាវៈទាំងឡាយតាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ តើដូចម្តេច ។ តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌គឺរូបតាមសភាពវិចារស តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌គឺវេទនា តាមសភាពវន្តនូវអារម្មណ៍ តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌គឺសញ្ញា តាមសភាពចំណាំនូវអារម្មណ៍ តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌គឺសង្ខារទាំងឡាយ តាមសភាពតាក់តែង តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌គឺវិញ្ញាណ តាមសភាពដឹងច្បាស់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈទាំងឡាយណា តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ សភាវៈទាំងឡាយនោះ ហៅថាសង្ខារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយហៅថាវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណាដឹងច្បាស់ (នូវរស) ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវិញ្ញាណ ។ ចុះដឹងច្បាស់នូវអ្វី ។ ដឹងច្បាស់នូវរសដូចក៏មាន ដឹងច្បាស់នូវរសល្អិតក៏មាន ដឹងច្បាស់នូវរសហឺក៏មាន

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវវគ្គោ

មធុរិបិ វិជានាតិ ទារិកំបិ វិជានាតិ អទារិកំបិ វិជានាតិ លោណិកំបិ វិជានាតិ អលោណិកំបិ វិជានាតិ ។
វិជានាតីតិ ខោ ភិក្ខុវេ តស្មា វិញ្ញាណាន្តំ វុច្ចតិ ។

(១២០) តត្រ ភិក្ខុវេ សុត្តរា អរិយស្សវគ្គោ ឥតិ
បដិសញ្ញាត្តតិ អហំ ខោ ឯតរហំ រូបេន ឧដ្ឋាមិ
អតីតំចាហំ អន្ធានំ ឯវមេវ រូបេន ឧដ្ឋិ សេយ្យ-
ថាបិ ឯតរហំ បច្ចុប្បន្នេន រូបេន ឧដ្ឋាមិ អហព្យោវ
ខោ បន អនាគតំ រូបំ អភិនន្តេយ្យំ អនាគតំចាហំ
អន្ធានំ ឯវមេវ រូបេន ឧដ្ឋេយ្យំ សេយ្យថាបិ
ឯតរហំ បច្ចុប្បន្នេន រូបេន ឧដ្ឋាមីតិ ។ សោ ឥតិ
បដិសង្កាយ អតីតស្មី រូបស្មី អនបេត្តោ ហោតិ
អនាគតំ រូបំ នាភិនន្តតិ បច្ចុប្បន្នស្មី រូបស្មី
និព្វិនាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។
អហំ ខោ ឯតរហំ វេទនាយ ឧដ្ឋាមិ អតីតំចាហំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

ដឹងច្បាស់នូវរសវដ្តមកមាន ដឹងច្បាស់នូវរសខារក៏មាន ដឹងច្បាស់នូវ
របស់មិនខារក៏មាន ដឹងច្បាស់នូវរសច្រក៏មាន ដឹងច្បាស់នូវរសសាប
ក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណា ដឹងច្បាស់ (នូវរស)
ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវិញ្ញាណ ។

[១៦០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសេចក្តីនោះ អរិយសាវ័កអ្នក
ចេះដឹង រមែងពិចារណាឃើញដូច្នេះថា អាត្មាអញទំពាស្តីដោយសាររូប
ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញបានទំពាស្តីដោយសាររូប
ក្នុងអតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្តីដោយសាររូបជា
បច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើអាត្មាអញត្រេកអរនឹងរូបជាអនាគត
ហើយ អាត្មាអញគង់នឹងទំពាស្តីដោយសាររូប ក្នុងអនាគតកាលយ៉ាងនេះ
ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្តីដោយសាររូបជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។
អរិយសាវ័កនោះកាលបើពិចារណាឃើញដូច្នេះហើយ មិនអាឡោះកាល័យ
ក្នុងរូបជាអតីត មិនត្រេកអរនឹងរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ
ណាយ ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ អាត្មាអញទំពា
ស្តីដោយសារវេទនាក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញបាន

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនីយវគ្គោ ភតិយោ

អន្ទានំ ឯវមេវ វេទនាយ ខន្ធនី សេយ្យថាមិ ឯតរហិ
 បច្ចុប្បន្នាយ វេទនាយ ខន្ធមិ អហព្យោវ ខោ បន អនា-
 កតំ វេទនំ អភិនន្តេយ្យំ អនាកតំថាហំ អន្ទានំ ឯវមេវ
 វេទនាយ ខន្ធនី សេយ្យថាមិ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នាយ
 វេទនាយ ខន្ធមិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតាយ
 វេទនាយ អនបេត្តោ ហោតិ អនាកតំ វេទនំ ឆានិកន្ធពុតិ
 បច្ចុប្បន្នាយ វេទនាយ និព្វិនាយ វិរាគាយ និរោធាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ អហំ ខោ ឯតរហិ សញ្ញាយ
 ខន្ធមិ ។ អហំ ខោ ឯតរហិ សង្ការេហិ ខន្ធមិ អតី-
 តំថាហំ អន្ទានំ ឯវមេវ សង្ការេហិ ខន្ធនី សេយ្យថាមិ
 ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នេហិ សង្ការេហិ ខន្ធមិ អហព្យោវ
 ខោ បន អនាកតេ សង្ការេ អភិនន្តេយ្យំ អ-
 នាកតំថាហំ អន្ទានំ ឯវមេវ សង្ការេហិ ខន្ធនី
 សេយ្យថាមិ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នេហិ សង្ការេហិ ខន្ធមិ
 មិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតេសុ សង្ការេសុ
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាកតេ សង្ការេ ឆានិកន្ធពុតិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនិយវត្ថុ ទី ៣

ទំពាស្ថីដោយសារវេទនាជាអតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាអាត្មាអញ
 ទំពាស្ថីដោយសារវេទនាជាបច្ចុប្បន្នក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើអាត្មាអញ
 ត្រេកអរ នឹងវេទនាជាអនាគតហើយ អាត្មាអញគង់នឹងទំពាស្ថីដោយសារ
 វេទនាជាអនាគតកាលយ៉ាងនេះទៀត ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្ថីដោយសារ
 វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។ អរិយសាវ័កនោះ កាល
 បើពិចារណាឃើញដូច្នេះហើយ មិនអាឡោះកាលយក្នុងវេទនាជាអតីត
 មិនត្រេកអរនឹងវេទនាជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ
 ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរលត់វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន អាត្មាអញទំពាស្ថី
 ដោយសារសញ្ញា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ អាត្មាអញទំពាស្ថីដោយសារ
 សង្ខារ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញបានទំពាស្ថីដោយ
 សារសង្ខារ ក្នុងកាលជាអតីតយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្ថី
 ដោយសារសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើអាត្មាអញត្រេក-
 អរនឹងសង្ខារ ជាអនាគតកាល អាត្មាអញគង់នឹងទំពាស្ថីដោយសារសង្ខារ
 ក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះទៀត ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្ថី ដោយ
 សារសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។ កាលបើអរិយសាវ័ក
 នោះ ពិចារណាឃើញដូច្នេះហើយ រមែងមិនអាឡោះកាលយក្នុង
 សង្ខារទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ជាអនាគត

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

បច្ចុប្បន្នានំ ។ សុត្វារាជំ និព្វិនាយ វិរាគាយ និរោធាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ អហំ ខោ ឯតវហំ វិញ្ញាណោន
 ខដ្ឋាមិ អតីតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោន ខដ្ឋិ
 សេយ្យថាមិ ឯតវហំ បច្ចុប្បន្នោន វិញ្ញាណោន ខដ្ឋាមិ
 អហព្វេវ ខោ បន អនាគតំ វិញ្ញាណំ អភិនន្តេយ្យំ
 អនាគតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោន ខដ្ឋេយ្យំ
 សេយ្យថាមិ ឯតវហំ បច្ចុប្បន្នោន វិញ្ញាណោន ខដ្ឋា-
 មិតិ ។ សោ ឥតិ បដិសុត្វាយ អតីតស្មីមិ វិញ្ញាណស្មី
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ នាភិនន្តតិ
 បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ វិរាគាយ និរោ-
 ធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។

(១៦១) តំ កី មញ្ញេ ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា
 អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ធុត្តិ
 វា តំ សុខំ វាតិ ។ ធុត្តិ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ
 ធុត្តិ វិបរិណាមនម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សីតំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ប្រាសចាកគម្រេក ដើម្បីរំលត់សង្ខារ
 ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ អាត្មាអញទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញបានទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុង
 អតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណជា
 បច្ចុប្បន្នក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើអាត្មាអញត្រេកអរនឹងវិញ្ញាណជាអនា-
 គត អាត្មាអញគង់នឹងទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាលជាអនាគតយ៉ាង
 នេះទៀត ដូចជាអាត្មាអញទំពាស្មីដោយសារវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្នក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះដែរ ។ កាលបើអរិយសាវ័កនោះ ពិចារណាឃើញដូច្នេះហើយ
 តែងមិនអាឡោះកាលយ ក្នុងវិញ្ញាណជាអតីតឡើយ មិនត្រេកអរនឹង
 វិញ្ញាណជាអនាគត ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ ប្រាសចាក
 គម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។

(១៦១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ថាដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធដ៏យវិញ្ញោ ធីតិយោ

ឯតំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ
 ហេតំ កន្លេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។
 យំ បធានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ទុក្ខំ កន្លេ ។
 យំ បធានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម៌ំ កល្យំ ទុ តំ
 សមុបសង្កតំ ឯតំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតំ កន្លេ ។

(១៦២) តស្មាតិហា ភិក្ខុវេ យំ កតញ្ចំ រូបំ អតីតា-

នាកតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា ពហំទ្វា វា ឌីឡាវតិ វា
 សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សត្វំ
 រូបំ នេតិ មម នេសោហាមស្មំ នមេសោ អត្តាតិ ឯវេហេតំ
 យថាភូតំ សមុប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ យា កាចិ វេទនា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

នុ៎ះជា⁺របស់អញ នុ៎ះជា⁺អញ នុ៎ះជា⁺ខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង
ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា
នុ៎ះជា⁺របស់អញ នុ៎ះជា⁺អញ នុ៎ះជា⁺ខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[១៦២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងលោកនេះ
រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី
គ្រោតគ្រោតក្តី លឺតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬ រូបណា បិតនៅក្នុង
ទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី រូបទាំងនុ៎ះ អ្នកត្រូវយល់ឃើញ តាមសេចក្តី
ពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះ
មិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាណានីមួយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទោ

យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ យំ កត្តា
វិញ្ញាណំ អតីតានាគតប្បុរ្បុរ្បន្នំ ។ បេ ។ យំ ទូរេ សន្តិ-
កេ វា សតំ វិញ្ញាណំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន
មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតិ សម្មប្បញ្ញាយ
ទដ្ឋតំ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ អរិយស្សាវកោ អបចិនាតិ
នោ អាចិនាតិ បជហតិ ន ឧចាទិយតិ វិសិទេតិ^(១) ន
ឧស្ស័ទេតិ វិជ្ជុបេតិ ន សន្ធូបេតិ ។

[១៦៣] កត្តា អបចិនាតិ នោ អាចិនាតិ ។ រូបំ
អបចិនាតិ នោ អាចិនាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខា-
រេ ។ វិញ្ញាណំ អបចិនាតិ នោ អាចិនាតិ ។ កត្តា បជ-
ហតិ ន ឧចាទិយតិ ។ រូបំ បជហតិ ន ឧចាទិយតិ ។
វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បជហតិ ន
ឧចាទិយតិ ។ កត្តា វិសិទេតិ ន ឧស្ស័ទេតិ ។ រូបំ
វិសិទេតិ ន ឧស្ស័ទេតិ ។ កត្តា វិជ្ជុបេតិ ន សន្ធូបេតិ ។
រូបំ វិជ្ជុបេតិ ន សន្ធូបេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។

១ ឧ. វិសេនេតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវិក្ខុ

សញ្ញាណនីមួយៗ សង្ខារទាំងឡាយ ណានីមួយៗ វិញ្ញាណណា
នីមួយៗ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ បូរិញ្ញាណណា បិតនៅក្នុង
ទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី វិញ្ញាណទាំងអស់នេះ ត្រូវអ្នកយល់ឃើញតាមសេចក្តី
ពិត ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញទេ ខ្លះមិន
មែនជាអញទេ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
ហៅថាអរិយសាវ័ក ញ៉ាំងវដ្តៈឲ្យវិនាស មិនសន្សំ (វដ្តៈ) លះបង់ មិន
ប្រកាន់ បាចសាច់ចោល មិនប្រមូល រំលត់ មិនបង្កាត់ឲ្យឆេះ ។

(១៦៣) ចុះអរិយសាវ័ក ធ្វើឲ្យវិនាស មិនសន្សំនូវអ្វី ។ អរិយ-
សាវ័ក ធ្វើឲ្យវិនាស មិនសន្សំនូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។
នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនសន្សំនូវវិញ្ញាណ ។ ចុះអរិយ-
សាវ័ក លះបង់មិនប្រកាន់នូវអ្វី ។ អរិយសាវ័ក លះបង់ មិនប្រ-
កាន់នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។
អរិយសាវ័ក លះបង់ មិនប្រកាន់នូវវិញ្ញាណ ។ ចុះអរិយសាវ័ក
បាចសាច់ចោល មិនប្រមូលនូវអ្វី ។ អរិយសាវ័ក បាចសាច់ចោល
មិនប្រមូលនូវរូប ។ ចុះអរិយសាវ័ក រំលត់ចោល មិនបង្កាត់នូវអ្វី ។
អរិយសាវ័ក រំលត់ចោល មិនបង្កាត់ឲ្យឆេះនូវរូប ។ នូវវេទនា ។
នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវត្តោ ភតិយោ

វិញ្ញាណំ វិជ្ជបេតិ ន សន្ធិបេតិ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ

សុតកា អរិយស្សាវកោ រូបស្មីមំ និព្វិន្ទតិ ។ វេទនា-

យមំ ។ សុញ្ញាយមំ ។ សង្ខារេសុមំ ។ វិញ្ញាណស្មីមំ

និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិវដ្តតិ វិវាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ

ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ

កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជាតិ ។

អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ

អបចិនិត្វា វិរោតា នេវ បដហតិ ន ឧបាទិយតិ បដ-

ហិត្វា វិរោតា នេវ វិសិទេតិ ន ឧស្សទេតិ វិសិទេត្វា

វិរោតា នេវ វិជ្ជបេតិ ន សន្ធិបេតិ វិជ្ជបេត្វា វិរោតា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវត្ថុ ទី ៣

អរិយសាវ័ក រំលត់ចោល មិនបង្កាត់ឲ្យឆេះនូវវិញ្ញាណ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង បានឃើញយ៉ាងនេះ
 រមែងនឿយណាយ ក្នុងរូបផង ។ ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ នឿយណាយ ក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើ
 នឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក
 ចិត្តរមែងរួចស្រឡះបាន ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើត
 ឡើងថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញរួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័ក រមែង
 ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ
 សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 គឺជាគតិពោលថា ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិនាសទេ តែឈ្មោះថាអ្នកធ្វើឲ្យ
 វិនាស ភិក្ខុមិនលះបង់ មិនប្រកាន់ទេ តែឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ភិក្ខុមិន
 បាចសាចចោល មិនប្រមូលទេ តែឈ្មោះថា អ្នកបាចសាចចោល
 ភិក្ខុមិនរំលត់ចោល មិនបង្កាត់ទេ តែឈ្មោះថា អ្នករំលត់ចោល ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិរិយោ

[១២២] តិញ្ច នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ
អបចិនត្វា មីតោ ។ រូបំ នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ
អបចិនត្វា មីតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
វិញ្ញាណំ នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ អបចិនត្វា
មីតោ ។ តិញ្ច នេវ បដហតិ ន ឧបាទិយតិ បដហត្វា
មីតោ ។ រូបំ នេវ បដហតិ ន ឧបាទិយតិ បដហត្វា
មីតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ នេវ
បដហតិ ន ឧបាទិយតិ បដហត្វា មីតោ ។ តិញ្ច នេវ
វិសិទេតិ ន ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មីតោ ។ រូបំ នេវ
វិសិទេតិ ន ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មីតោ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ នេវ វិសិទេតិ ន
ឧស្ស័ទេតិ វិសិទេត្វា មីតោ ។ តិញ្ច នេវ វិជ្ជបេតិ ន
សន្ធិបេតិ វិជ្ជបេត្វា មីតោ ។ រូបំ នេវ វិជ្ជបេតិ ន
សន្ធិបេតិ វិជ្ជបេត្វា មីតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

[១៦៤] ចុះភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិនាសនូវអ្វី ដែលឈ្មោះថា
 អ្នកធ្វើឲ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិនាសនូវរូប ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើ
 ឲ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិនាស នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។
 នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើឲ្យវិនាស ។
 ភិក្ខុមិនលះបង់ មិនប្រកាន់នូវអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ភិក្ខុមិន
 លះបង់ មិនប្រកាន់នូវរូប ឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ភិក្ខុមិនលះបង់
 មិនប្រកាន់នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។
 នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកលះបង់ ។ ចុះភិក្ខុមិនបាចសាច់ចោល មិនប្រ-
 មូលនូវអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច់ ។ ភិក្ខុមិនបាចសាច់ចោល មិន
 ប្រមូលនូវរូប ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច់ ។ ភិក្ខុមិនបាចសាច់ចោល មិន
 ប្រមូលនូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ នូវវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច់ចោល ។ ចុះភិក្ខុមិនរំលត់ មិនបង្កាត់នូវអ្វី ដែល
 ឈ្មោះថាអ្នករំលត់ចោល ។ ភិក្ខុមិនរំលត់ មិនបង្កាត់នូវរូប ឈ្មោះថា
 អ្នករំលត់ចោល ។ ភិក្ខុមិនរំលត់មិនបង្កាត់នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធដ៏យវក្កោ ធម៌យោ

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ នេវវិជ្ជបេតិ ន សង្ខបេតិ វិជ្ជបេតា
វិគោ ។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ សង្ខារា
នេវា សព្វាស្រាសា សបដាបតិកា អារកា ។ នមស្មន្តិ

នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ

នមោ តេ បុរិសុត្តម

យស្ស តេ នាភិជាធាម

យម្បំ និស្សាយ ឈាយសីតិ ។

[១៦៥] ឯតំ សមយំ ភកវា សក្កេស្ស វិហារតិ
កបិលវត្ថុស្មី និគ្រោធារាមេ ។ អថខោ ភកវា តិស្មិត្តា-
នេវ បករណោ ភិក្ខុសង្ឃំ បណាមេត្តា បុព្វល្លាសមយំ
និវាសេត្តា បត្តចីវរមាទាយ កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ នាវិសិ
កបិលវត្ថុស្មី បិណ្ឌាយ ចរិត្តា បន្ទាភតិ បិណ្ឌាហតច្ប-
ជិត្តន្តោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមំ និវាវិហារាយ ម-
ហាវនំ អន្លោកហេត្វា វេលុវលដ្ឋិតាយ មូលេ និវាវិហារំ
និសីទិ ។ អថខោ ភកវតោ រហោកតស្ស បដិសល្ល័-

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវគ្គ ទី ៣

នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នករំលត់ចោល ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតាទាំងឡាយ ព្រមទាំងឥន្ទ្រ ព្រមទាំងព្រហ្ម
ព្រមទាំងបដាបតិទេវរាជ តែងនមស្ការភិក្ខុ ដែលមានចិត្តរួចស្រឡះ
យ៉ាងនេះ អំពីចម្ងាយថា

បពិត្របុរសអាជានេយ្យ យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក
បពិត្របុរសដ៏ទុត្តម យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក
លោកដុតបង្គំ (ភិលេស) ព្រោះអាស្រ័យធម៌ណា ពួកយើង
មិនដឹង (ធម៌នោះ) របស់លោកទេ ។

(១៦៥) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
និគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្តុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។ គ្រានោះឯង
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បណ្តេញភិក្ខុសង្ឃ ព្រោះតែហេតុណាមួយ ហើយ
ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរក្នុងបុព្វណ្ណសម័យ ទ្រង់ចូលទៅកាន់ក្រុងកបិលព័ស្តុ
ដើម្បីបិណ្ឌបាត លុះត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ត្រ-
ឡប់អំពីបិណ្ឌបាត (បានធ្វើកត្តកិច្ចស្រេចហើយ) ជាខាងក្រោយនៃកត្ត
ស្តេចចូលសំដៅទៅរកមហាវ័ន ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ លុះចូល
ទៅកាន់មហាវ័នហើយ ក៏គង់សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀបគល់ភ្លៅ ។
លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងទីស្ងាត់ ពួនសម្បុរនៅក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធហិរញ្ញោ

នស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតតោ ឧទហានំ មយា ខោ
 ភិក្ខុសង្ឃោ បពាឡោ^(១) សន្តេត្ត ភិក្ខុ នវា អចិ-
 រវ្យាជិតា អនុនាគតា ឥមំ ធម្មវិនយំ តេសំ មមំ អ-
 បស្សន្តានំ សិយា អញ្ញាថត្តំ សិយា វិបរិណាមោ សេយ្យ-
 ថាបិ នាម វច្ឆស្ស តុណ្ហស្ស មាតវំ អបស្សន្តស្ស
 សិយា អញ្ញាថត្តំ សិយា វិបរិណាមោ ឯវមេវ សន្តេត្ត
 ភិក្ខុ នវា អចិរវ្យាជិតា អនុនាគតា ឥមំ ធម្មវិនយំ
 តេសំ មមំ អបស្សន្តានំ សិយា អញ្ញាថត្តំ សិយា វិបរិ-
 ណាមោ សេយ្យថាបិ នាម តីដានំ តុណ្ហានំ ឧទតិ
 អលកន្តានំ សិយា អញ្ញាថត្តំ សិយា វិបរិណាមោ
 ឯវមេវ សន្តេត្ត ភិក្ខុ នវា អចិរវ្យាជិតា អនុនាគតា
 ឥមំ ធម្មវិនយំ តេសំ មមំ អលកន្តានំ នស្សនាយ
 សិយា អញ្ញាថត្តំ សិយា វិបរិណាមោ យន្តនាហំ យថេវ
 មយា បុព្វេ ភិក្ខុសង្ឃោ អនក្កហិតោ ឯវមេវ ឯតវហិ
 អនក្កលោយ្យំ ភិក្ខុសង្ឃនិ ។

១ បពាឡោតិ ច បាហេ បពាហិតោតិ អតោតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយ

ផលសមាបត្តិ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ កើតឡើងក្នុងព្រះទ័យ យ៉ាងនេះថា
 ភិក្ខុសង្ឃដែលគេថាគតបានបណ្តាញចោលហើយ ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុ
 ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួក
 ភិក្ខុនោះ មិនឃើញតថាគត មុខជានឹងមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តប្រែ-
 ប្រួលផ្សេងៗ ដូចជាកូនគោតូច កាលបើមិនឃើញមេរោ មុខជានឹងមាន
 ចិត្តរាយមាយ មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ យ៉ាងណាមិញ ក្នុងទីនេះ
 មានពួកភិក្ខុ ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យ
 នេះ កាលបើភិក្ខុទាំងនោះ មិនឃើញតថាគត មុខជានឹងមានចិត្តរាយ
 មាយ មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មួយទៀត ដូច
 ពូជ្ជប្តី កាលបើមិនមានទឹក រមែងរត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅផ្សេងៗ យ៉ាង
 ណាមិញ ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុ ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើប
 នឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួកភិក្ខុទាំងនោះមិនបានឃើញតថាគត
 រមែងមានចិត្តរាយមាយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បើ
 ដូច្នោះ កូរតថាគត អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលដ៏ឆ្ងល់នេះ កាលដែល
 ដែលគេថាគត អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលមុនមកហើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមណ្ឌសកេ ខន្ធនិយវត្តោ ភតិយោ

[១៦៦] អថោ ព្រហ្មា សហម្បតិ កកវតោ ថេត-
 សា ថេតាបរិវិតត្តមញ្ញាយ សេយ្យថាបិ នាម ត-
 លវា បុរិសោ សម្មិត្តានំ វា ពាហំ បសារេយ្យ បសារិតំ
 វា ពាហំ សម្មិត្តេយ្យ វា វេសេ ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ
 កកវតោ បុរតោ មាតុរហោសិ ។ អថោ ព្រហ្មា ស-
 ហម្បតិ វតិសំ ខន្ធភសនំ កកវតោ យេន កកវា តេ-
 នញ្ញាលិម្បណាមេត្វា កកវនំ វតទិវេន វា វេសិតំ កកវា
 វា វេសិតំ សុគត កកវតោ កន្លេ ភិក្ខុសង្ឃោ បពាទ្នោ
 សន្តេត ភិក្ខុ នវា អចិរវ្យាជិតា អនុនាគតា ឥមំ
 ធម្មវិទយំ តេសំ កកវនំ អបស្សនានំ សិយា អញ្ញាថតំ
 សិយា វិបរិណាមោ សេយ្យថាបិ នាម វន្តស្ស វុទ្ធស្ស
 មាតុរ អបស្សនស្ស សិយា អញ្ញាថតំ សិយា វិបរិណា-
 មោ វា វេសេ សន្តេត ភិក្ខុ នវា អចិរវ្យាជិតា អនុនា-
 គតា ឥមំ ធម្មវិទយំ តេសំ កកវនំ អបស្សនានំ សិយា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

(១៦៦) គ្រានោះឯង សហម្បត្តិព្រហ្មដ៏នូវសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុង
 ព្រះជ័យតាមព្រះជ័យ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក៏បាត់អំពីព្រហ្ម-
 លោក មកប្រាកដក្នុងទីចំពោះព្រះកត្ត នៃព្រះមានព្រះភាគ ដូច
 ជាបុរសមានកម្លាំងលាដៃដែលខ្លួនបត់ ឬបត់ដៃដែលខ្លួនលាដូច្នោះឯង ។
 លំដាប់នោះឯង សហម្បត្តិព្រហ្ម ធ្វើសំពត់ទុក្ខកាសង្គៈផ្សេងៗស្នាម
 ប្រណម្យអញ្ជា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ដំណើរនេះយ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុគត ដំណើរនេះយ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុ-
 សង្ឃដែលព្រះមានព្រះភាគ បណ្តេញចោលហើយ (ព្រោះ) ក្នុងទីនេះ
 មានពួកភិក្ខុ ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ
 កាលបើពួកភិក្ខុនោះ មិនឃើញព្រះមានព្រះភាគ រមែងមានចិត្តរាយមាយ
 មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ ដូចជាកូនគោតូច កាលបើមិនឃើញមេរា
 រមែងមានចិត្តរាយមាយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ យ៉ាងណាមិញ ក្នុង
 ទីនេះ មានពួកភិក្ខុ ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់
 ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទោ

អញ្ញាថតំ សិយា វិបរិណាមោ សេយ្យជាមិ នាម
 តិជានំ តុណ្ហានំ ឧទកំ អលកន្តានំ សិយា អញ្ញាថតំ
 សិយា វិបរិណាមោ ឯវមេវ សន្តេត្ត ភិក្ខុ នវា អចិ-
 រហ្មត្វជិតា អនុនាគតា ឥមំ ធម្មវិនយំ តេសំ ភកវន្តំ
 អលកន្តានំ ទស្សនាយ សិយា អញ្ញាថតំ សិយា វិប-
 រិណាមោ អភិនន្តតុ កន្តេ ភកវា ភិក្ខុសង្ឃំ អភិវទតុ
 កន្តេ ភកវា ភិក្ខុសង្ឃំ យថេវ ភកវតោ បុព្វេ ភិក្ខុ-
 សង្ឃោ អនុក្កហិតោ ឯវមេវ ឯវហិ អនុក្កណាតុ
 ភិក្ខុសង្ឃនិ ។ អធិវាសេសិ ភកវា តុណ្ហិកាវេន ។
 អថខោ ព្រហ្មា សហម្បតិ ភកវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា
 ភកវន្តំ អភិវទេត្វា បទិត្វិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរាយិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

មុខជានឹងមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ យ៉ាងនោះ
 ដែរ មួយទៀត ដូចពូជថ្មី កាលមិនបានទឹក មុខជារត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅផ្សេងៗ យ៉ាងណា ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរ
 ប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនបាន
 ឃើញព្រះមានព្រះភាគ មុខជាមានចិត្តរាយមាយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគរីករាយ
 នឹងភិក្ខុសង្ឃ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ រួសរាយនឹង
 ភិក្ខុសង្ឃ ព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃក្នុងកាលមុន យ៉ាងណា
 សូមព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងនោះ
 ឲ្យបាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព ។
 គ្រានោះ សហម្បត្តិព្រហ្ម ដឹងច្បាស់នូវការទទួលនិមន្តរបស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយ ក៏បាត់
 ក្នុងទីនោះទៅ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនីយវិញ្ញោ ភតិយោ

[១៦៧] អថខោ ភកកា សាយស្គាសមយំ បដិ-
សល្លាតា វុដ្ឋិតោ យេន និក្រេតាជារាមោ តេនុបសង្កម្ពី
ឧបសង្កម្ពីតា បញ្ចត្ត អាសនេ និសីទិ ។ និសង្ក ខោ
ភកកា តថារូបំ ឥន្ទ្រាភិសង្ការំ អភិសង្ការេសិ(១) យថា
តេ ភិក្ខុ ឯកទ្ធិហិកាយ សារជ្ជមានុរូបា(២) យេន(៣)
ភកកា តេនុបសង្កម្ពីសុ ឧបសង្កម្ពីតា ភកកន្តំ អភិភា-
នេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធធ្វេ ខោ
តេ ភិក្ខុ ភកកា ឯតទិវេន អន្តមិទំ ភិក្ខុវេ ជីវិកានំ
យទិទំ បិណ្ណាល្បំ ។ អភិសាហោយំ(៤) ភិក្ខុវេ លោ-
កស្មី បិណ្ណាលោ វិចរេសិ បត្តោលិ ។ តញ្ច ខោ
ឯតិ(៥) ភិក្ខុវេ កុលបុត្តា ឧបេន្តិ អត្តវេសិកា អត្ត-
វេសំ បដិច្ច នេវ រាជាកិន្តតា ន ចោរាកិន្តតា ន
ឥណ្ឌា ន ភយដ្ឋា ន អាជីវិកាបកតា អបិច ខោ
ឱតិណ្ណាម ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោតេហិ

១ ឱ. អភិសង្ការំ ។ ម. អភិសង្ការេសិ ។ ២ ឱ. សារជ្ជាយ មានុរូបា ។ ៣ ឱ.
យេនាហំ តេនុបសង្កមេយ្យំ ។ តេ ភិក្ខុ ឯកវិហកាយ សារជ្ជាយ មានុរូបាតិ បាហំ ទិស្សន្តិ ។
៤ កត្តចិ អភិសាហាយន្តិ វិ អភិសាហេយ្យន្តិ វិ បាហេ ។ ៥ ឱ. ម. ឯវំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយរិក្ខ ទី ៣

(១៦៧) គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញអំពីទីសម្ងំ
 ក្នុងសាយណ្តសម័យ ចូលទៅឯនិគ្រោធារាម លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏គង់លើអាសនៈ ដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ គង់
 ហើយ ក៏តាក់តែងនូវឥទ្ធាភិសង្ខារមានសភាពដូច្នោះ ទើបពួកភិក្ខុទាំង
 នោះភិតភ័យ ចូលមករកព្រះមានព្រះភាគ មួយរូបម្តង ពីររូបម្តង លុះ
 ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការត្រាច់
 ទៅរកដុំបាយ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតនេះ ជាការថោកទាបបំផុត ជាងការ
 ចិញ្ចឹមជីវិតទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការត្រាច់ទៅរកដុំ
 បាយ (ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត) នេះ គេតែងផ្តាសា ក្នុងលោកថា លោកជា
 អ្នកមានបាត្រក្នុងដៃត្រាច់ទៅ (បិណ្ឌបាត) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកកុលបុត្ត ដែលប្រកបដោយកម្លាំងប្រយោជន៍ អាស្រ័យនូវកម្លាំង
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកដែលស្តេចមិនរឹបជាន់ ចោរមិនរឹបជាន់ មិនចំពាក់
 បំណុល មិនប្រកបដោយភ័យ មិនលុះក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត រមែងចូល
 ចិត្តនឹងការត្រាច់ទៅ ដើម្បីដុំបាយនោះឯង ដោយគិតថា ពួកយើងជា
 អ្នកធ្លាក់ចុះ (ក្នុងអំណាច) នៃជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

បរិទេវេហំ ទុក្ខេហំ ទោមនស្សេហំ ឧបាយាសេហំ
 ទុក្ខោតិណ្ណា ទុក្ខបរេតា អប្បេវនាម ឥមស្ស កេវ-
 លស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេជាតិ ។
 ឯវំ បព្វជិតោ នាយំ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ សោ ច
 ហោតិ អភិជ្ឈាលូ កាមេសុ តិព្វសារាតោ ព្យាបន្ន-
 ចិត្តោ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ មុដ្ឋស្សីតិ អសម្បជានោ
 អសមាហិតោ វិត្តន្តចិត្តោ ចាកតិទ្រិយោ ។ សេយ្យ-
 ជាបិ ភិក្ខុវេ ធរាលាតំ ឧភតោ បទិត្តំ មជ្ឈេ ភូជកតំ
 ឈេ កាមេ កដ្ឋតំ ជរតិ ធារញ្ចេ កដ្ឋតំ ជរតិ ។
 តថូបមាហំ ភិក្ខុវេ ឥមំ បុគ្គលំ វនាមិ តិហិតោតា
 ច បរិហិតោ សាមញ្ញតំ ច ន បរិបូរេតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក ទោមនស្ស ទបាយាស ធ្លាក់ចុះក្នុងសេចក្តីទុក
ត្រូវទុកបៀតបៀន ដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យដល់ទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់
នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្តនេះ ដែលបួស
យ៉ាងនេះហើយ ក៏កុលបុត្តនោះ ជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មានតម្រេក
ដ៏ភ្លឺវៃក្លា ក្នុងកាមទាំងឡាយ មានចិត្តព្យាបាទ មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុង
ចិត្តដ៏អាក្រក់ ភ្លេចស្មារតី មិនមានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តមិននឹងធឹង មាន
ចិត្តរវើករាយ មានឥន្ទ្រិយនៅជាប្រក្រតី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច
អង្គត'ទុសដែលគេដុតខ្លោចស្រស់ ភ្លើងនេះទាំងសងខាង ត្រង់កណ្តាល
ប្រឡាក់ដោយគូថ (អាចម៍) មិនផ្សាយទៅដើម្បីជាទុសក្នុងស្រុក មិន
ផ្សាយទៅដើម្បីជាទុសក្នុងព្រៃឡើយ មានទប់មាយ៉ាងណាមិញ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតហៅបុគ្គលនេះ ថាជាអ្នកសាបសូន្យចាកភោគៈ
របស់គ្រហស្ថផង មិនបំពេញប្រយោជន៍របស់សមណៈផង មានទប់-
មេយ្យដូចយ៉ាងអង្គត'ទុស ដូច្នោះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធនិយរត្តោ គតិយោ

[១៦៨] តយោមេ ភិក្ខុវេ អកុសលវិតត្តោ កា-
មវិតត្តោ ព្យាបាទវិតត្តោ វិហឹសាវិតត្តោ ។ ឥមេ ច
ខោ ភិក្ខុវេ តយោ អកុសលវិតត្តោ នំ^(១) អបរិសេសោ
និរុជ្ឈន្តិ ចតុស្ក វា សតិប្បដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋតចិត្តស្ស
វិហារតោ អនិមិត្តំ វា សមាធិ ភាវយតោ ។ យាវព្វំទំ
ភិក្ខុវេ អលមេវ អនិមិត្តោ សមាធិ ភាវេន្តំ ។ អនិមិត្តោ
ភិក្ខុវេ សមាធិ ភាវិតោ ពហុលីកតោ មហាប្បលោ
ហោតិ មហានិសំសោ ។

[១៦៩] ទ្វេមា ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិយោ ភវទិដ្ឋិ ច វិភវ-
ទិដ្ឋិ ច ។ តត្រ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ
ឥតិ បដិសញ្ញត្តតិ អត្ថំ នុ ខោ នំ កត្វា លោកស្មី
យមហំ ឧបាទិយមាណោ ន វជ្ជវា អស្សន្តិ ។ សោ
ឯវំ បដាណតិ នត្ថំ នុ ខោ នំ កត្វា លោកស្មី
យមហំ ឧបាទិយមាណោ ន វជ្ជវា អស្សន្តិ ។ សោ ឯវំ
បដាណតិ អហព្វ រូបញ្ចេវ ឧបាទិយមាណោ ឧបា-
ទិយេយ្យំ វេទនញ្ចេវ ឧបាទិយមាណោ ឧបាទិយេយ្យំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវត្ថ ទី ៣

(១៦៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិតក្កៈនេះ មាន ៣ យ៉ាង គឺ កាមវិតក្កៈ ១ ព្យាបាទវិតក្កៈ ១ វិហឹសាវិតក្កៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមានចិត្តតាំងស៊ីបក្កន៍សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្តូរចម្រើននូវអនិមិត្តសមាធិ អកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ យ៉ាងនេះ រមែងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិមិត្តសមាធិនេះ បុគ្គលគួរចម្រើនឲ្យច្រើនក្រៃលែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះថា) អនិមិត្តសមាធិ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ រមែងមានផលច្រើន មានអានិសង្សច្រើន ។

(១៦៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទិដ្ឋិនេះមានពីរប្រការ គឺភវទិដ្ឋិ ១ វិភវទិដ្ឋិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងពីរនោះ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង រមែងពិចារណាដូច្នេះថា កាលបើអាត្មាអញប្រកាន់របស់ណាដែលមិនមានទោស របស់នោះគង់មានតិចតួចខ្លះក្នុងលោក ដែរឬ ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងយ៉ាងនេះថា កាលបើអាត្មាអញប្រកាន់របស់ណា ដែលមិនមានទោស របស់នោះ រមែងមិនមានតិចតួច ក្នុងលោកទេ ។ អរិយសាវ័កនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាលបើអាត្មាអញប្រកាន់ នឹងប្រកាន់រួច កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់វេទនា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិយោ

សញ្ញាញា ឧបាទិយមាណោ ឧបាទិយេយ្យំ សង្ខារេយេវ
 ឧបាទិយមាណោ ឧបាទិយេយ្យំ វិញ្ញាណាញា ឧបាទិ-
 យមាណោ ឧបាទិយេយ្យំ តស្ស មេ អស្ស ឧបាទា-
 នប្បច្ចយា ភវេ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរ-
 មរណំ សោកមរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា សង្ក-
 វេយ្យំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទិយោ
 អស្ស ។ តំ ភិ មញ្ញេ ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បរិនិច្ចំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បរិនិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបរិណាមធម្មំ កល្យាណំ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ
 ភន្តេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ
 និច្ចំ ។ បេ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ
 ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បរិនិច្ចំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សញ្ញា កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សង្ខារ
 ទាំងឡាយ កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់វិញ្ញាណ ភពរបស់អាត្មាអញនោះ
 នឹងកើតមាន ព្រោះទុប្បាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ
 ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក ឡឹកឡល់ ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ចិត្ត កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុដែលឲ្យកើតកងទុក្ខទាំង
 អស់នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់នូវ
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញរបស់នោះថា នេះរបស់អញ
 នេះជាអញ នេះជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។
 វិញ្ញាណទៀងឬ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានេះ ។ បេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ការនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវត្តោ គតិយោ

[១៧០] ឯកំ សមយំ ភក្កវា កោសម្ព័យំ វិហារតិ
 យោសិតារាមេ ។ អថោ ភក្កវា បុព្វណ្ណាសមយំ និវា-
 សេត្វា បត្តចីវរមាធាយ កោសម្ព័យំ បិណ្ណាយ ចារិសិ
 កោសម្ព័យំ បិណ្ណាយ ចរិត្វា បន្ទាកន្តំ បិណ្ណាចាតប្ប-
 ដិក្កន្តោ សាមំ សេនាសនំ សំសារេត្វា បត្តចីវរ-
 មាធាយ អនាមន្តេត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កាមិ ។

[១៧១] អថោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អចិរយ្យក្កន្តស្ស
 ភក្កវតោ យេនាយស្នា អានន្តោ តេនុបសង្កមំ ឧប-
 សង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្តំ ឯតទរោច ឯហារុសោ
 អានន្តំ ភក្កវា សាមំ សេនាសនំ សំសារេត្វា បត្ត-
 ចីវរមាធាយ អនាមន្តេត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កន្តោ-
 តិ ។ យស្មី អារុសោ សមយេ ភក្កវា សាមំ
 សេនាសនំ សំសារេត្វា បត្តចីវរមាធាយ អនាមន្តេ-
 ត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវត្ថុ ទី ៣

(១៧០) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
យោសិតាភម ទៀបក្រុងកោសម្ពី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ស្បង់ ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វល្អាសម័យ ទ្រង់ចូលទៅកាន់
ក្រុងកោសម្ពី ដើម្បីបិណ្ឌបាត លុះគ្រាប់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងកោសម្ពី
ហើយ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាត (ធ្វើភក្តិកិច្ចស្រេចហើយ) ក្នុងពេលជាខាង
ក្រោយភក្តិ ទ្រង់រៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់
បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកទបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយ
ព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ចៀសចេញទៅកាន់ចារិក ។

(១៧១) គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយរូប កាលព្រះមានព្រះភាគចៀស
ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូល
ទៅដល់ហើយ និយាយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
អាវុសោអានន្ទ ចូរអ្នកមកអាយ ព្រះមានព្រះភាគ រៀបចំទុកដាក់
សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួក
ទបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គល
ជាគម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារិកហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះមាន
ព្រះភាគរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ ដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិង
ចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកទបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

អនុតិយោ ចារិកំ បក្កមតិ ឯកោ ។ ភក្កវា តស្មី
សមយេ វិហារិតុក្កាមោ ហោតិ ន ភក្កវា តស្មី សម-
យេ កេនចិ អនុពន្ធិតញ្ចោ ហោតិ ។

[១៧២] អថខោ ភក្កវា អនុបុព្វេន ចារិកំ ច-
រមាធា យេន ចាលិលេយ្យកំ^(១) តនេសវិ ។ តត្រ
សុទ្ធំ ភក្កវា ចាលិលេយ្យកេ វិហារតិ កុដ្ឋសាលម្ធរេ ។
អថខោ សុត្តហុលា ភិក្ខុ យេនាយស្មា អាណន្តោ
តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា អាយស្មតា អាណន្តេន
សទ្ធិ សម្មោទីសុ សម្មោទនីយំ កថំ សាវណីយំ
វិត្ថសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ឌា
ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ អាណន្តំ ឯតនេវេទំ ចិរស្សតា^(២)
ខោ នោ អារុសោ អាណន្ត ភក្កវតោ សម្មា ធម្ម-
កថា ឥន្ទាម មយំ អារុសោ អាណន្ត ភក្កវតោ សម្មា
ធម្មំ កថំ សោតុន្តំ ។ អថខោ អាយស្មា អាណន្តោ
តេហិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ យេន ចាលិលេយ្យកំ កុដ្ឋសា-
លម្ធរេ យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមីត្វា

១ ចាលិលេយ្យកន្តិប្បត្តិ ។ ២ ឧ. ម. ចិរស្សំ សុតា ខោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ឥតមានបុគ្គលជាតម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារិក ក្នុងសម័យណា ព្រះ
មានព្រះភាគ ចង់នៅតែមួយព្រះអង្គឯង ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ មិនឲ្យបុគ្គលណាមួយទៅតាមព្រះអង្គ ក្នុងសម័យនោះ ។

(១៧២) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់
ចារិកតាមលំដាប់ បានដល់ទៅក្រុងបាលិលេយ្យកៈ ។ ក្នុងទីនោះឯង
បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរគល់សាលព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ
ដ៏តក្រង់បាលិលេយ្យកៈ ។ គ្រានោះឯង ពួកភិក្ខុមានប្រមាណច្រើនរូប
បានចូលទៅរកព្រះអានន្ទ មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រក
ទាក់ទៅរកព្រះអានន្ទ មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររកទាក់ទាក់ និងពាក្យ
គួររឭកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយ
ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះអានន្ទ មានអាយុ យ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់អាវុសោអានន្ទ ពួកយើងខានស្តាប់ធម្មិកថា ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្ក
ព្រះមានព្រះភាគយូរហើយ ម្ចាស់អាវុសោអានន្ទ ឥឡូវនេះ យើងចង់
ស្តាប់ធម្មិកថា ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្កព្រះមានព្រះភាគ ។ ទើបព្រះអានន្ទ
មានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ទៀបគល់សាលព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ
ដ៏តក្រង់បាលិលេយ្យកៈ ជាមួយនឹងភិក្ខុទាំងនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវត្តោ តតិយោ

ភក្កវន្តំ អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និ-

សិទ្ធធោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវា ធម្មិយា កថាយ សន្តស្ស-

សិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ ។

[១៧៣] តេន ខោ បន សមយេន អរោត្តរស្ស

ភិក្ខុនោ ឯវព្ពោតសោ បរិវិតក្កោ ឧទហទិ កថំ នុ

ខោ ជានតោ កថំ បស្សតោ អនន្តរា អាសវានំ

ខយោ ហោតីតិ ។ អថខោ ភក្កវា តស្ស ភិក្ខុនោ

ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ ភិក្ខុ អាមន្តេ

សិ វិចយសោ ទេសិតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ

វិចយសោ ទេសិតា ចត្តារោ សតិច្ចដ្ឋានា វិចយ-

សោ ទេសិតា សម្មច្ចដ្ឋានា វិចយសោ ទេសិតា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវគ្គ ទី ៣

ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយកងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួក
 ភិក្ខុនោះ អង្គុយកងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់
 ណែនាំ (ភិក្ខុទាំងនោះ) ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មកថា ។

[១៧៣] សម័យនោះឯង ភិក្ខុមួយរូប មានសេចក្តីត្រិះរិះកើត
 ឡើងក្នុងចិត្ត យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេចហ្ន៎ ឃើញដូចម្តេច
 ហ្ន៎ ទើបអស់ទៅនៃសាសនៈទាំងឡាយ ជាលំដាប់ ។ ត្រាស់នោះឯង
 ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រាបច្បាស់រូបរាងភិក្ខុក្នុងចិត្ត តាមចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ
 ហើយ ទើបត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌
 តថាគតសម្តែងហើយដោយការពិចារណា សតិប្បដ្ឋាន ៤ តថាគតសម្តែង
 ហើយដោយការពិចារណា សម្មប្បដ្ឋាន ៤ តថាគតសម្តែងហើយដោយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គេ

ធន្តារោ ឥទ្ធិមាទា វិចយសោ ទេសិតានិ បញ្ចុដ្ឋិ-
 យានិ វិចយសោ ទេសិតានិ បញ្ចុ ពលានិ វិចយសោ
 ទេសិតា សត្ត ពោជ្ឈង្គា វិចយសោ ទេសិតោ អ-
 រិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ។ ឯវំ វិចយសោ ទេសិ-
 តោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឯវំ វិចយសោ ទេសិតោ
 ខោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ។ អថ ច បនិធមកច្ចុស្ស
 ភិក្ខុនោ ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទចានិ កម៌
 នុ ខោ ជាទតោ កម៌ បស្សតោ អនន្តរា អាសវានំ
 ខយោ ហោតីតិ ។

(១៧២) កថង្គុ ភិក្ខុវេ ជាទតោ កម៌ បស្សតោ
 អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ ឥធម ភិក្ខុវេ
 អស្សតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានំ អទស្សវី អរិយធម្មស្ស
 អកោរិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ សប្បវិសានំ អទស្សា-
 វី ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ ស-
 មនុបស្សតិ ។ យា ខោ បន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា
 សង្ខារោ សោ ។ សោ បន សង្ខារោ កីនិទានោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ការពិចារណា ឥទ្ធិបាទ ៤ តថាគតសម្តែងហើយ ដោយការពិចារណា
 ឥន្ទ្រិយ ៥ តថាគតសម្តែងហើយ ដោយការពិចារណា ពលៈ ៥ តថាគត
 សម្តែងហើយ ដោយការពិចារណា ពោជ្ឈន្ត ៧ តថាគតសម្តែងហើយ
 ដោយការពិចារណា មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ តថាគតសម្តែង
 ហើយដោយការពិចារណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលតថាគត
 សម្តែងហើយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌
 ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីគ្រិះរិះកើតឡើង ដោយចិត្ត
 យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអស់ទៅនៃ
 អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

[១៧៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូច
 ម្តេច ទើបអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ក្នុងលោកនេះ បុព្វជនអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះ
 អរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់ក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ
 មិនបានឃើញពួកសប្បុរស ។ បេ ។ មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស
 រមែងពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការពិ-
 ចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាហេតុ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ខន្ធដីយវិញ្ញា គតិយោ

កីសមុទយោ កីជាតិកោ កីបករោ ។ អវិជ្ជាសមុប្បស្ស-
 ជេន ភិក្ខុវេ វេទនិកេន ដុដ្ឋស្ស អស្សុតវតោ បុ-
 ថុដ្ឋនស្ស ឧប្បដ្ឋា តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។
 ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ
 បដិច្ចសមុប្បដ្ឋោ សាមិ តណ្ហា អនិច្ចា សង្ខតា ប-
 ដិច្ចសមុប្បដ្ឋោ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ជស្សោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បដ្ឋោ ។
 ឃិរិមិ ខោ ភិក្ខុវេ ជានតោ ឃិរិ បស្សតោ អនន្តរា
 អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។

[១៧៥] ន ហោវខោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 អថេន ខោ រូបវត្ថំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ យា
 ខោ បន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា សង្ខារោ
 សោ ។ សោ បន សង្ខារោ កីនិទានោ កីសមុទយោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវគ្គ ទី ៣

មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដៃនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុគ្គលអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនា
 កើតអំពីសម្ពុស្សនៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះកើតអំពីតណ្ហានោះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែងកើត
 ឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ តណ្ហានោះសោតក៏មិនទៀង មាន
 បច្ច័យតាក់តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ វេទនានោះ
 ក៏ (មិនទៀង) ដូចពោលមកយ៉ាងនេះ ។ ផស្សៈនោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
 អវិជ្ជានោះក៏មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
 ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងអស់ទៅនៃភាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

(១៧៥) បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួនទេ តែពិចារ-
 ណាឃើញខ្លួនថាមានរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ
 ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ តើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

កើតជាតិកោ កើបករោ ។ អវិជ្ជាសមុបស្សនេន ភិក្ខុវេ
 វេទយិតេន ដុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុប្ផជនស្ស ឧប្បន្នា
 តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ
 សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធម្មោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ។
 ឃឹមិ ខោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឃឹមិ បស្សតោ អនន្តរា
 អាសវំនំ ខយោ ហោតិ ។

[១៧៦] ន ហោវ ខោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អបិច ខោ អត្តនិ
 រូបំ សមនុបស្សតិ ។ យា ខោ បន សា ភិក្ខុវេ
 សមនុបស្សនា សង្ខារោ សោ ។ សោ បន សង្ខារោ
 កើតិទានោ កើសមុទយោ កើជាតិកោ កើបករោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដៃនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គណ្ណា
កើតឡើង ដល់បុព្វជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ផស្ស
នៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះកើតមកអំពីគណ្ណនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើងហើយ
ព្រោះអាស្រ័យហេតុ គណ្ណនោះក៏មិនទៀង ដោយប្រការដូច្នេះ ។
វេទនាក៏ដូច្នោះដែរ ។ ផស្សៈក៏ដូច្នោះដែរ ។ អវិជ្ជានោះក៏មិនទៀង
មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងអស់
អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

(១៧៦) បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន មិនពិចារណា
ឃើញខ្លួនថាមានរូបទេ ប៉ុន្តែពិចារណាឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ
មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដៃនកើត ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវត្តោ ភតិយោ

អវិជ្ជាសម្មស្សុជេន ភិក្ខុវេ វេទយិតេន ធម្មស្ស អស្សុ-
តវតោ បុគ្គលស្ស ឧប្បន្នា តណ្ហា តតោជា សោ
សង្ខារេ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ខារេ អ-
និច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ តណ្ហា ។
សាមិ វេទនា ។ សោមិ ជស្សោ ។ សាមិ អវិជ្ជា
អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ។ ឃីវិ ខោ ភិក្ខុវេ
ជាតតោ ឃីវិ បស្សតោ អនន្តរា អាសវំនំ ខយោ
ហោតិ ។

(១៧៧) ន ហោវ ខោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន
រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ន អត្តនំ រូបំ សម-
នុបស្សតិ អបិច ខោ រូបស្មី អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
យា ខោ បន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា សង្ខារេ
សោ ។ សោ បន សង្ខារេ កីនិទានោ កីសមុទយោ
កីជាតិកោ កីបកវោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សុជេន ភិក្ខុវេ
វេទយិតេន ធម្មស្ស អស្សុតវតោ បុគ្គលស្ស ឧប្បន្នា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវត្ថុ ទី ៣

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុប្ផជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែល
ត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ផស្សនៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះ កើតអំពីតណ្ហា
នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យតាក់
តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ តណ្ហានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
វេទនានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ ធម្មនោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀង
មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងអស់
អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

[១៧៧] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញ នូវរូបថាជាខ្លួន មិន
ពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប មិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាមានក្នុង
ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
នោះ តើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឱ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជា
ដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើង ដល់បុប្ផជន
ជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ផស្ស នៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

តណ្ហា តតោដោ សោ សុដ្ឋារោ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ
 សោមិ សុដ្ឋារោ អនិច្ចោ សុដ្ឋតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ជស្សោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សុដ្ឋតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ។
 ឯវិមិ ខោ ភិក្ខុវេ ជានតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
 អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។

[១៧៨] ន ហោវ ខោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ អត្តានំ ន អត្ថនំ រូបំ ន រូបស្មី អត្តានំ
 សមនុបស្សតិ អមិច ខោ វេទនំ អត្ថតោ សមនុ-
 បស្សតិ ។ អមិច ខោ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុ-
 បស្សតិ ។ អមិច ខោ អត្ថនំ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។
 អមិច ខោ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ អមិច
 ខោ សញ្ញំ អត្ថតោ ។ អមិច ខោ សុដ្ឋារោ អត្ថតោ
 សមនុបស្សតិ ។ អមិច ខោ សុដ្ឋារវន្តំ អត្តានំ សម-
 នុបស្សតិ ។ អមិច ខោ អត្ថនំ សុដ្ឋារោ សមនុបស្សតិ
 អមិច ខោ សុដ្ឋារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
 អមិច ខោ វិញ្ញាណំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវគ្គ

សង្ខារនោះកើតអំពីតណ្ហានោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះ
មិនទៀង មានបច្ច័យភាគកែតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ
តណ្ហានោះ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ វេទនាក៏ដូច្នោះដែរ ។ ផស្សៈក៏ដូច្នោះ
ដែរ ។ អវិជ្ជានោះ មិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាគកែតឡើងហើយ
ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបុគ្គល ដឹងយ៉ាង
នេះ ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងអស់អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

(១៧៨) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថា
ជាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប មិនពិចារណាឃើញរូប ថា
មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូបទេ ប៉ុន្តែពិចារណា
ឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា ។ ពិចារ-
ណាឃើញវេទនា ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុង
វេទនា ។ ពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញ
សង្ខារទាំងឡាយ ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ។
ពិចារណាឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញ
ខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយរត្តោ ភតិយោ

អបិច ខោ វិញ្ញាណាវន្តំ អត្តានំ ។ អបិច ខោ អត្តនិ
វិញ្ញាណំ ។ អបិច ខោ វិញ្ញាណាស្មី អត្តានំ សមនុ-
បស្សតិ ។ យា ខោ បន សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា
សង្ខារោ សោ ។ សោ បន សង្ខារោ កីធិនាមោ
។ បេ ។ កីធិបករោ ។ អវិជ្ជាសម្មសង្ខារោ ភិក្ខុវេ
វេទយិតេន ធម្មស្ស អស្សតវតោ បុព្វជនស្ស ឧប្បន្នា
តណ្ហា តតោវោ សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ
សោបិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។
សាបិ តណ្ហា ។ សាបិ វេទនា ។ សោបិ ធម្មស្ស ។
សាបិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។
ឯវិចិ ខោ ភិក្ខុវេ ជាធរតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរា
អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។

(១៧៧) ន ហោវ ខោ រូបំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខា-
រោ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ អបិច
ខោ ឯវិចិដ្ឋំ ហោតិ សោ អត្តា សោ លោកោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនិយវត្ថ ទី ៣

ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ ។ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថា
 មានកងខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
 នោះ មានអ្វីជាហេតុ ។ បេ។ មានអ្វីជាដែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តណ្ហាកើតឡើងដល់បុថុជ្ជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពី
 សម្ផស្សនៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះកើតអំពីតណ្ហានោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាគតែងកើតឡើងហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ដូចពោលមកនេះ ។ តណ្ហានោះក៏ដែរ ។ វេទនា
 នោះក៏ដែរ ។ ធន្សៈនោះក៏ដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យ
 ភាគតែងកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងអស់អាសវៈទាំងឡាយ
 ជាលំដាប់ ។

(១៧៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថា
 ជាខ្លួន ។ មិនពិចារណាឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។
 មិនពិចារណាឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួន តែមានសេចក្តីយល់យ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សោ បេច្ច កវិស្សាមិ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណា-
 មធម្មោតិ ។ យា ខោ បន សា ភិក្ខុវេ សស្សតទិដ្ឋិ
 សង្ខារោ សោ ។ សោ បន សង្ខារោ កីនិទានោ
 ។ បេ ។ ឃិវិចិ ខោ ភិក្ខុវេ ជានតោ ឃិ បស្សតោ
 អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។

[១៨០] ន ហោ ខោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។
 ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្ត-
 តោ សមនុបស្សតិ នាថិ ឃិវិចិដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្តា សោ
 លោកោ សោ បេច្ច កវិស្សាមិ និទ្ទោ ធុរោ សស្ស-
 តោ អវិបរិណាមធម្មោតិ អបិច ខោ ឃិវិចិដ្ឋិ ហោតិ នោ
 ចស្សំនោ ច មេ សិយា ន កវិស្សាមិ ន មេ កវិស្សតតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវរុត្ត

អាត្មាអញនោះ នឹងទៅខាងមុខ ក៏ទៀង បិតថេរ ពិតប្រាកដ មិនប្រែ
ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សស្សតទិដ្ឋិនោះ ឈ្មោះថា
សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាហេតុ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វែមន៍អស់អាសវៈទាំងឡាយ
ជាលំដាប់ ។

[១៨០] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ។ មិនពិចារណា
ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
សង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ទាំងមិន
មានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក អាត្មា
អញនោះ លុះទៅខាងមុខ ក៏ទៀង បិតថេរ ពិតប្រាកដ មិនបាន
ប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ តែមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បើ
អាត្មាអញនឹងមិនកើត បរិការរបស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនកើត បើអាត្មាអញ
នឹងមិនកើតទៀតទេ បរិការរបស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនកើតទៀតដែរ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយវត្តោ ភតិយោ

យោ ខោ បន សា ភិក្ខុវេ ឧច្ឆេទិទិដ្ឋិ សម្មាសោ
សោ ។ សោ បន សម្មាសោ ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា
ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា ។ អភិក្ខុវេនា សម្មាសោ ភិក្ខុវេ
វេនា ភិក្ខុវេនា សម្មាសោ ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា
ភិក្ខុវេនា ភិក្ខុវេនា សោ សម្មាសោ ។ ភតិ ខោ ភិក្ខុវេ
សោ ភិ សម្មាសោ អនិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឃីវិ ខោ ភិក្ខុវេ
ជាតតោ ឃីវិ បស្សតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ
ហោតិ ។

[១៨០] ន ហោវ ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ ។
ន វេនា ។ ន សត្វា ។ ន សម្មាសោ ។ ន វិញ្ញាណំ
អត្ថតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណស្មី អត្ថានំ
សមនុបស្សតិ ជាតិ ឃីវិទិដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្ថា សោ
លោកោ សោ បេច្ច ភិក្ខុវេនា និក្ខុវេ ភិក្ខុវេ សម្មាសោ
អភិក្ខុវេនា មនុស្សតិ ជាតិ ឃីវិទិដ្ឋិ ហោតិ ជា ចស្សំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧច្ឆេទិដ្ឋនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ
 តើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីទាំឱ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែន
 កើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុប្ផជនជាអ្នកមិនចេះ
 ដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ពុស្សនៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះកើត
 អំពីតណ្ហានោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
 ឃើញយ៉ាងនេះ វេមន៍អស់អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

(១៨១) បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ។ មិនពិចារណា
 ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ។ បេ ។ មិន
 ពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញ
 យ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក អាត្មាអញនោះលុះទៅខាងមុខ
 ក៏ទៀងទាត់ បិតថេរ ពិតប្រាកដ មិនមានការប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ឡើយ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញនឹងមិន
 កើត បរិការរបស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនកើតដែរ បើអាត្មាអញនឹងមិន

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

នោ ច មេ សំយោ ន ភវិស្សាមិ ន មេ ភវិស្សតីតិ
អបិច ខោ កង្ខំ ហោតិ វិចិត្តិច្ឆំ អនិដ្ឋតោ សទ្ធម្មេ ។
យោ ខោ បន សា ភិក្ខុវេ កង្ខិតា វិចិត្តិច្ឆិតា អ-
និដ្ឋតតា សទ្ធម្មេ សម្ពុរោ សោ ។ សោ បន សម្ពុរោ
កីនិទានោ កីសមុទយោ កីជាតិកោ កីបករោ ។
អវិជ្ជាសម្មស្សដេន ភិក្ខុវេ វេទយិតេន ធុដ្ឋស្ស អស្ស-
តវតោ បុថុជ្ជនស្ស ឧប្បន្នា តណ្ហា តតោជា សោ
សម្ពុរោ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ សោមិ សម្ពុរោ អនិច្ចា
សម្ពុតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ តណ្ហា អនិច្ចា
សម្ពុតា បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ វេទនា អនិច្ចា សម្ពុតា
បដិច្ចសមុប្បន្នោ សោមិ ជស្សោ អនិច្ចា សម្ពុតោ
បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សម្ពុតា
បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។ ឃរិមិ ខោ ភិក្ខុវេ ជានតោ ឃរិ
បស្សតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

កើតទៀតទេ បរិការរបស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនកើតដែរ តែជាអ្នកមាន
 សេចក្តីសង្ស័យឆ្លើងឆ្លល់ មិនដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសង្ស័យឆ្លើងឆ្លល់ មិនដល់នូវសេចក្តីចូល
 ចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាហេតុ
 មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដៃនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តណ្ហាកើតឡើងដល់បុថុជ្ជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនា
 កើតអំពីសម្បស្សនៃអវិជ្ជាប៉ះពាល់ សង្ខារនោះកើតមកអំពីតណ្ហានោះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យតាក់តែងកើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុផង តណ្ហានោះមិនទៀង មានបច្ច័យតាក់
 តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុផង វេទនានោះមិនទៀង មាន
 បច្ច័យតាក់តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុផង វិញ្ញាណនោះក៏មិនទៀង
 មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុផង អវិជ្ជានោះក៏មិន
 ទៀង មានបច្ច័យតាក់តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុផង ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ រមែងអស់អាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវិញ្ញា តតិយោ

[១៨២] ឯកំ សមយំ ភក្កវា សាវត្ថយំ វិហារតិ

បុព្វារមេ មិតារមាតុប្បាសានេ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន

សទ្ធិ ។ នេន ខោ បន សមយេន ភក្កវា តទហុកោ-

សដេ បណ្ណាសេ បុណ្ណាយ បុណ្ណមាយ វត្ថិយា ភិក្ខុ-

សង្ឃបវរុតោ អដ្ឋោកាសេ និសិដ្ឋោ ហោតិ ។

[១៨៣] អថខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា

ឯកំសំ ឧត្តរាសន្តំ កវិត្វា យេន ភក្កវា នេនញ្ច-

លំម្បណាមេត្វា ភក្កវន្តំ ឯតទរោច បុន្នេយ្យហំ កន្តេ

ភក្កវន្តំ កត្វានេវ ទេសំ សចេ មេ ភក្កវា ឱកាសំ

តរោតិ បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណាយាតិ ។ នេនហិ ភិក្ខុ

ភិក្ខុ សកេ អាសានេ និសិទ្ធិត្វា បុន្នេ យនាតត្ថសីតិ ។

ឯវំ កន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បដិស្សត្វា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

[១៨២] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងប្រាសាទ
 របស់នាងវិសាខាជាមិត្តារមាតា នាបុព្វារាម ជិតក្រុងសាវត្ថី មួយអន្លើ
 ដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ។ សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ មាន
 ភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ទ្រង់គង់ក្នុងទីវាល នាព្រំមានព្រះចន្ទពេញវង់ ក្នុង
 ថ្ងៃពេញបូណ៌មី ជាបុរោសថ ទី ១៥ ។

[១៨៣] គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូប ក្រោកចាកអាសនៈ ធ្វើចីតវ
 ឆៀងស្មាមាង ប្រណម្យអញ្ជាលីចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ធ្វើឱកាសបម្រុងនឹងដោះស្រាយប្រស្នា របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ
 សូមទូលសួរហេតុនីមួយ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកប្រាថ្នានឹងសួរប្រស្នាណា ចូរ
 អ្នកអង្គុយលើអាសនៈដារបស់ខ្លួន ហើយសួរប្រស្នានោះចុះ ។ ភិក្ខុនោះ
 ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីន្តោ

សកេ អាសនេ និសីទិគ្គា ភក្កវន្តំ ឯតទេវោច ឥមេ នុ
 ចោ ភន្តេ បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា ។ សេយ្យដីទំ ។ រូប្បថា-
 ទានក្ខន្ធា វេទន្តថាទានក្ខន្ធា សញ្ញាថាទានក្ខន្ធា
 សង្ខារ្យថាទានក្ខន្ធា វិញ្ញាណ្យថាទានក្ខន្ធាតិ ។ ឥមេ
 ចោ ភិក្ខុ បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា ។ សេយ្យដីទំ ។ រូប្បថា-
 ទានក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ្យថាទានក្ខន្ធាតិ ។

[១៨២] សាធុ ភន្តេតិ ចោ សោ ភិក្ខុ ភក្កវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្ធិគ្គា អនុមោទិគ្គា ភក្កវន្តំ ឧត្តរំ បញ្ចំ
 អប្បច្ឆំ ឥមេ ចោ បន ភន្តេ បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា កីម្វល-
 កាតិ ។ ឥមេ ចោ ភិក្ខុ បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា ធន្ត-
 ម្វលកាតិ ។ បេ ។ តញ្ញោ ធុ ចោ ភន្តេ ឧបាទានំ
 តេ ច បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា ឧបាហុ អញ្ញាត្រ បញ្ចាហិ
 ឧបាទានក្ខន្ធាហិ ឧបាទានន្តំ ។ ន ចោ ភិក្ខុ តញ្ញោ
 ឧបាទានំ តេ ច បញ្ចាថាទានក្ខន្ធា នបិ អញ្ញាត្រ
 បញ្ចាហិ ឧបាទានក្ខន្ធាហិ ឧបាទានំ អបិច យោ តត្ថ
 ធន្តរាគោ តិ តត្ថ ឧបាទានន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ហើយអង្គុយលើអាសនៈ ដាវបស់ខ្លួន ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឧបាទានក្នុងនេះ មាន៥ ឬហ្ន៎ ។
 ឧបាទានក្នុង៥ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺឧបាទានក្នុងគឺរូប ១ ឧបាទានក្នុងគឺ
 វេទនា ១ ឧបាទានក្នុងគឺសញ្ញា ១ ឧបាទានក្នុងគឺសង្ខារ ១ ឧបាទានក្នុង
 គឺវិញ្ញាណ ១ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះឯងជា
 ឧបាទានក្នុង៥ ។ ឧបាទានក្នុង៥ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ ឧបាទានក្នុងគឺរូប ១
 ។ វេ ។ ឧបាទានក្នុងគឺវិញ្ញាណ ១ ។

[១៨២] ភិក្ខុនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះកាសិវរបស់ព្រះ
 មានព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបបង្គំទូលសួរប្រស្នាឡើងព្រះ
 មានព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះឧបាទានក្នុង៥
 នេះ មានអ្វីជាឫស ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ឧបា-
 ទានក្នុង៥ នេះឯង មានឆន្ទៈជាឫស ។ វេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ឧបាទាននោះឬហ្ន៎ ជាឧបាទានក្នុងទាំង ៥ នោះ ឬថាឧបាទានផ្សេងអំពី
 ឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ឧបាទាននោះ ជាឧបាទានក្នុងទាំង
 ៥ នោះឯង ក៏ទេ ឧបាទានផ្សេងអំពីឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ក៏ទេដែរ ឯ
 សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ នោះទេតើ ជាឧបាទាន ។

ខន្ធសំយត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ ខន្ធនិយវិជ្ជោ តតិយោ

[១៨៥] សាធុ កន្លែងតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ឧត្តរី
បញ្ចំ អប្បច្ឆំ សិយា បន កន្លែ បញ្ចាថាទានក្ខន្ធន្តេស្ស
ធន្តរាគវេមត្តតាតិ ។ សិយា ភិក្ខុតិ ភគវា អរោច ឥធ
ភិក្ខុ ឯកច្ចស្ស ឯវំ ហោតិ ឯវិរូហោ សិយំ អនា-
គតមន្ទានំ ឯវិវេទនោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសញ្ញា
សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ខារោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ
ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ
សិយា បញ្ចាថាទានក្ខន្ធន្តេស្ស ធន្តរាគវេមត្តតាតិ ។

[១៨៦] សាធុ កន្លែងតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
ឧត្តរី បញ្ចំ អប្បច្ឆំ តត្ថាវតា នុ ខោ កន្លែ ខន្ធានំ
ខន្ធានិវចននិ ។ យំ តត្ថំ ភិក្ខុ រូបំ អតីតានាគ-
តប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ អជ្ឈតិ វា តហិទ្ធា វា ឌីឡាវិកំ វា
សុខុមំ វា ហិទំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វេវ សន្តិកេ
វា ។ អយំ វុច្ឆតិ រូបក្ខន្ធា ។ យា កាចិ វេទនា ។
យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយវត្ថុ ទី ៣

[១៨៥] ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
 រួចក្រាបទូលសួរប្រស្នាតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាលក្នុងឧបាទានកូនចំនង់ ៥ ផ្សេងទៀត មានដែរឬ ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ មាន រួចត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ក្នុងអនាគត-
 កាល សូមឲ្យអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឲ្យអញ
 មានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឲ្យអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ
 ក្នុងអនាគតកាល សូមឲ្យអញមានសង្ខារ យ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល
 សូមឲ្យអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សេចក្តីត្រេកត្រអាល
 ក្នុងឧបាទានកូនចំនង់ ៥ ផ្សេងទៀត មាន យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨៦] ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
 រួចក្រាបទូលសួរប្រស្នាតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដោយហេតុ
 ដូចម្តេច បានជាខន្ធចំនង់ឡាយ មានឈ្មោះថា ខន្ធ ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទតមក
 ដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយឬក្នុងទីជិត ។ នេះ ហៅថារូបកូន ។ វេទនាណា
 នីមួយ ។ សញ្ញាណានីមួយ ។ សង្ខារចំនង់ឡាយ ណានីមួយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

យំ កំភ្នំ វិញ្ញាណំ អតីតាធាតុតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា

តហិទ្ធា វា ឌីឡាវិកំ វា សុខុមំ វា ហំនំ វា បណ៌តិ វា

យំ នូរេ សន្តិកេ វា ។ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

ឯតាវតា ខោ ភិក្ខុ ខន្ធនំ ខន្ធជីវេនន្តិ ។

[១៨៧] សាធុ ភន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។

អប្បន្នំ កោ នុ ខោ ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ រូប-

ក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ កោ បច្ចយោ

វេទនាខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ កោ

បច្ចយោ សញ្ញាខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ

កោ បច្ចយោ សង្ខារក្ខន្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

វិញ្ញាណ ណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាង

ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ដែលមាន

ក្នុងទីនាយបូកក្នុងទីជិត ។ នេះ ហៅថាវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ ដោយ

ហេតុប៉ុណ្ណេះឯង បានជាខន្ធទាំងឡាយ មានឈ្មោះថាខន្ធ ។

(១៨៧) ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។

រួចក្រាបទូលសូរ្យប្រស្នាតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជា

ហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិរូបក្ខន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ

នៃការបញ្ចតិវេទនាខន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិ

សញ្ញាខន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិសង្ខារក្ខន្ធ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវិជ្ជោ នតិយោ

កោ ហេតុ កោ បច្ចយោ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្បស្ស បញ្ញាបនា-
 យាតិ ។ ចត្តារោ ខោ ភិក្ខុ មហាក្ខតា ហេតុ ចត្តារោ
 មហាក្ខតា បច្ចយោ រូបក្ខន្ធទ្បស្ស បញ្ញាបនាយ ។
 ជស្សោ ហេតុ ជស្សោ បច្ចយោ វេទនាខន្ធទ្បស្ស បញ្ញា-
 បនាយ ។ ជស្សោ ហេតុ ជស្សោ បច្ចយោ សញ្ញា-
 ខន្ធទ្បស្ស បញ្ញាបនាយ ។ ជស្សោ ហេតុ ជស្សោ បច្ច-
 យោ សង្ខារក្ខន្ធទ្បស្ស បញ្ញាបនាយ ។ ជាម្បប់ ហេតុ
 ជាម្បប់ បច្ចយោ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្បស្ស បញ្ញាបនាយាតិ ។

(១៨៨) សាធុ កន្លេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 អប្បច្ឆិ កេចំ នុ ខោ កន្លេ សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតីតិ ។
 ឥធ ភិក្ខុ អស្សុតវា បុថុជ្ឈនោ អរិយានំ អនស្សវី
 អរិយធម្មស្ស អកោវិនោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ
 សប្បវិសានំ អនស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិនោ
 សប្បវិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនីយវត្ថុ ទី ៣

អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ មហាក្សត្រ
ទាំង៤ ជាហេតុ មហាក្សត្រទាំង៤ ជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិវបក្ខន្ធ ។
ផស្សៈជាហេតុ ផស្សៈជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិវេទនាខន្ធ ។ ផស្សៈ
ជាហេតុ ផស្សៈជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិសញ្ញាខន្ធ ។ ផស្សៈជាហេតុ
ផស្សៈជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិសង្ខារក្ខន្ធ ។ នាមរូប ជាហេតុ នាមរូប
ជាបច្ច័យ នៃការបញ្ចតិវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

[១៨៨] ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រួចក្រាបទូលសួរប្រស្នាតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជា
សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ បច្ចជ្ជនក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនធ្លាប់ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស
វៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិន
ធ្លាប់ឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបាន
ហ្វឹកហ្វឺន ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស វែមងពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
 វា អត្តានំ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតីតិ ។

(១៨៩) សាធុ កន្លេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ អប្បន្ន
 កមំ បន កន្លេ សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ
 សុតវា អរិយស្សាវកោ អរិយានំ ទស្សវី អរិយធម្មស្ស
 កោវិនោ អរិយធម្មេ សុវិនិតោ សប្បវិសានំ ទស្សវី
 សប្បវិសធម្មស្ស កោវិនោ សប្បវិសធម្មេ សុវិនិតោ
 ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន
 អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ ។ ន វេទនំ ។ ន
 សញ្ញា ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុ-
 បស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ សក្កា-
 យទិដ្ឋិ ន ហោតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
រូបខ្លះ ។ ឃើញវេទនា ។ ឃើញសញ្ញា ។ ឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។
វេទនាពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ
ឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។
ម្នាលភិក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ។

(១៨៩) ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រួចក្រាបទូលសួរប្រសាទទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះដូចម្តេច
ដែលមិនមែនជាសក្កាយទិដ្ឋិ ។ ម្នាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ
ជាអ្នកចេះដឹង ធ្លាប់បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់
ព្រះអរិយៈ បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញពួក
សប្បុរស ឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់
សប្បុរស មិនពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនថាមានរូប
ខ្លះ មិនឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ មិន
ឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។
មិនពិចារណា ឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ
មិនឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ
ខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុ យ៉ាងនេះ មិនមែនឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនីយវត្ថោ ធាតិយោ

[១៩០] សាធុ ភន្តេតិ ខោ សោ ភិត្តុ ។ បេ ។

តោ នុ ខោ ភន្តេ រូបស្ស អស្សនោ តោ អា-
 ទីនេវេ ភី និស្សរណំ ។ តោ វេទនាយ ។ តោ
 សញ្ញាយ ។ តោ សង្ខារនំ ។ តោ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ តោ អាទីនេវេ ភី និស្សរណាន្តំ ។ យំ
 ខោ ភិត្តុ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ
 អយំ រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិប-
 រិណាមធម្មំ អយំ រូបស្ស អាទីនេវេ យោ រូបស្មី
 ធន្តរកវិនយោ ធន្តរកច្បហានំ ឥទំ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ។ យំ សញ្ញំ បដិច្ច ។
 យំ សង្ខារេ បដិច្ច ។ យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស
 អាទីនេវេ យោ វិញ្ញាណស្មី ធន្តរកវិនយោ ធន្តរ-
 កច្បហានំ ឥទំ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណាន្តំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ឌិតៈ ខន្ធនិយត្ត ទី ៣

[១៩០] ភិក្ខុនោះ ក្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ
 ។ ថេ ។ រួចក្រាបទូលសួរថា បតិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជាអានិសង្ស
 អ្វី ជាទោស អ្វី ជាការរលាស់ចេញ នៃរូប ។ អ្វី ជាអានិសង្សរបស់
 វេទនា ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់សញ្ញា ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់សង្ខារ
 ទាំងឡាយ ។ អ្វី ជាអានិសង្ស អ្វី ជាទោស អ្វី ជាការរលាស់ចេញ
 នៃវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យរូប នេះ ជាអានិសង្សរបស់រូប រូបណា ដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាទោសរបស់រូប ការបន្ទោបង្ខំនូវ
 សេចក្តីត្រេកត្រអាល ការលះបង្ខំនូវសេចក្តីត្រេកត្រអាល ក្នុងរូបណា
 នេះជាការរលាស់ចេញនូវរូប ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើត
 ឡើងព្រោះអាស្រ័យវេទនា ។ ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។ ព្រោះអា-
 ស្រ័យសង្ខារទាំងឡាយ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ នេះ ជាអានិសង្សរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាទោសរបស់
 វិញ្ញាណ ការបន្ទោបង្ខំនូវសេចក្តីត្រេកត្រអាល ការលះបង្ខំនូវសេចក្តីត្រេក
 ត្រអាល ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះ ជាការរលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[១៧១] ភាគុ ភន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភក្កតោ
 ភាសិតំ អភិនិច្ឆ័ត្តា អនុមោទិត្តា ភក្កន្តំ ឧត្តរំ បញ្ចំ
 អប្បន្នំ កតំ នុ ខោ ភន្តេ ជានតោ កតំ បស្សតោ
 ឥមស្មិញ សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្វនិ-
 មិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមាណុសយា ន ហោន្តិតំ ។
 យំ កត្វា ភិក្ខុ រូបំ អតីតាណកតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា
 ពហិទ្ធា វា ឌីឡ្យវិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ
 វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា សព្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោ-
 ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្ប-
 ញ្ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចំ វេទនា ។ យា កាចំ
 សញ្ញា ។ យេ កេចំ សង្ខារា ។ យំ កត្វា វិញ្ញាណំ
 អតីតាណកតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា វា ឌីឡ្យវិកំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា
 សព្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
 អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[១៩១] ភិក្ខុនោះ ក្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះភាសិតព្រះមាន
 ព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបទូលសួរប្រស្នា នឹងព្រះ
 មានព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះបុគ្គលកាលដឹង
 ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអនុស័យគឺសេចក្តីប្រកាន់អហង្គារមមង្គារ
 មិនមាន ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះ និងក្នុងនិមិត្តទាំងពួងជា
 ខាងក្រៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ រូបណានីមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ត្រោតត្រាតក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទតមកក្តី ដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយឬក្នុងទីជិត បុគ្គល
 ឃើញរូបទាំងអស់នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា
 នេះមិនមែនរបស់អញ នេះមិនមែនជាអញ នេះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ
 ឡើយ ។ វេទនាណានីមួយ ។ សញ្ញា ណានីមួយ ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ ណានីមួយ ។ វិញ្ញាណ ណានីមួយ ជាអតីត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ត្រោតត្រាតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាប
 ក្តី ទតមកក្តី ដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយឬក្នុងទីជិត បុគ្គលឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ទាំងអស់នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា នេះមិន
 មែនរបស់អញ នេះមិនមែនជាអញ នេះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយរត្តោ តតិយោ

ឯវិំ ខោ ភិក្ខុ ជានតោ ឯវិំ បស្សតោ ឥមស្មញ្ញ ស-
វិញ្ញាណកេ កាយេ តហិទ្ធា ច សត្វនិមិត្តស្ម អ-
ហង្ការមមង្ការមាណុសយា ន ហោន្តិតំ ។

[១៧២] តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញាតស្ស
ភិក្ខុនោ ឯវិំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ ឥតិ តិរ-
កោ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតានិ កម្មានិ កម្មតានិ
ផុស្មិស្សន្តិតំ ។ អថខោ ភកវា តស្ស ភិក្ខុនោ
ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញយ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ
ហំនិ ខោ បនេតិ ភិក្ខុវេ វិន្តិតំ យំ ឥនេកច្ឆោ
មោយបុរសោ អវិជ្ជាកតោ តណ្ហានិកតេន ចេតសា
សត្វសាសនំ អតិជានិតំ មញ្ញោយ្យ ឥតិ តិរ-
កោ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខា-
រ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតានិ កម្មានិ
កម្មតានិ ផុស្មិស្សន្តិតំ ។ បដិប្បន្តា វិនិតា ខោ មេ-
តុម្រេ ភិក្ខុវេ តត្រ តត្រ តេស្ម តេស្ម ធម្មេស្ម តំ
កី មញ្ញាថ ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ខន្ធនីយវគ្គ ទី ៣

ម្នាលភិក្ខុ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបអនុស្សយន្តិ សេចក្តីប្រកាន់អហង្គារ មមង្គារ មិនមានក្នុងកាយ ដែលប្រកបដោយ វិញ្ញាណនេះ នឹងក្នុងនិមិត្តទាំងពួងជាខាងក្រៅ ។

(១៩២) សម័យនោះឯង ភិក្ខុមួយរូបមានគំនិតគ្រិះរិះកើតឡើង យ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍⁺ រូបជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយដែលអនត្តាធ្វើហើយ គង់នឹងបាននូវអត្តា ព្រោះកម្ម ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបគំនិតគ្រិះរិះក្នុងចិត្ត របស់ភិក្ខុនោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុ ទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះ⁺ វេទនាមានជាប្រាកដ ត្រង់ ដែល មោឃបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រកប ដោយ អវិជ្ជា មានចិត្តល្អះ ក្នុងអំណាចតណ្ហា មុខជាសំគាល់ នូវសាសនា នៃព្រះសាស្តាដែលខ្លួនត្រូវកាន់ថា ឧហ្ម៍⁺ រូបជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយ ដែលអនត្តាធ្វើហើយ គង់នឹងបាននូវអត្តា ព្រោះកម្ម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង ឡាយ ការបុព្វាតបពាក្យសួរ គឺថាគតបានពន្យល់ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំង ឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ យល់សេចក្តីនោះ ក្នុងធម៌ទាំងនោះ ក្នុងទី នោះ ។ ថាដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទៀង ឬមិនទៀង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវវគ្គោ

អនិច្ចំ កន្លេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យំ បដានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យំ បដានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យាណំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ
 មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ យោ ហេតិ
 កន្លេ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ
 ឥត្តត្តាយាតិ បដានាតីតិ ។

ទ្វេ ខន្ធា តញ្ជោវ សិយំ
 អនិច្ចំ ច ហេតុនា
 សក្កាយេន ទុវេ វុត្តា
 អស្សាទវិញ្ញាណកេន ច
 ឯតេ ទសវិជា វុត្តា
 ហោតិ ភិក្ខុ បុត្តាយាតិ ។

ទន្ធាវវគ្គោ ភតិយោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវាទ

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សន្តិរទាំងឡាយ ។
 វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា
 មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់
 នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញ នូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះជារបស់អញ ⁺នុ៎ះ
 ជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនា
 នេះ ។ បេ ។ កាលយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ការនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

និយាយអំពីខន្ធ ២ លើក អំពីទុក្ខទាននោះឯង ដែលជា
 របស់គួរត្រេកអរ ១ អំពីឈ្មោះរបស់ខន្ធ ១ អំពីហេតុ ១ អំពី
 សក្កាយទិដ្ឋិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង ២ លើក
 អំពីអានិសង្ស ១ អំពីវិញ្ញាណ ១ អំពីភិក្ខុសូប្រសា ១ ទាំង
 ១០ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ពោលហើយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ខន្ធនិយរត្តោ តតិយោ

តត្រ័ត្នាណំ

អស្សាទោ ទេ សមុទយា

អរហន្តេហំ អបរេ ទេ

សីហោ ខន្ធនិប័ណ្ណាល្បំ

នាលិលេយ្យេន បុណ្ណាមាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ខន្ធនិយម្ព ទី ៣

ឧទានកងខន្ធនិយម្ពនោះគឺ

និយាយអំពីអាទិសង្ឃ ១ អំពីការកើតនៃរូប មាន ២ លើក
 អំពីការយល់ឃើញរបស់ព្រះអរហន្ត និងសមណព្រាហ្មណ៍
 ៨ទៀតមាន ២ លើក អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រៀបដូចស្តេច
 សីហៈ ១ អំពីការទំពាស៊ីដោយសាររូបជាដើម ១ អំពីព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ស្តេចទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងកបិលព័ស្ត ១
 អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់គង់ ក្នុងនគរបាលិលេយ្យ ១ អំពីព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់គង់ក្នុងទីវាល នាព្រៃពេញបូណ៌មី ១ ។

ប្រែវិគ្គ

[១៧៣] សាវត្ថុយំ វិហរតិ ។ អារាមេ ។ តត្រ

ខោ អាយស្មា អាណន្តោ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អារុសោ

ភិក្ខុវេតិ ។ អារុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ

អាណន្តស្ស បច្ចុស្សោសំ ។ អាយស្មា អាណន្តោ ឯតទ-

រោច បុណ្ណោ នាម អារុសោ អាយស្មា មន្តាជ្ជបុត្តោ

អម្ពាតំ ជវកានំ សតំ ពហុបការោ ហោតិ សោ

អម្ពេ ឥវេនា ឌីវទេន ឌីវទតិ ឧបាទាយ អារុសោ អា-

ណន្ត អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាទាយ ។ កិញ្ច ឧបា-

ទាយ អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាទាយ ។ រូបំ ឧបា-

ទាយ អស្មីតិ ហោតិ នោ អនុបាទាយ ។ វេទនំ ។

សត្វំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាទាយ អស្មីតិ ហោតិ

នោ អនុបាទាយ ។ សេយ្យថាបិ អារុសោ អាណន្ត

ឥតិ វា បុរុសោ វា ទហារោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ

ប្រែវិគ្គ

[១៩៣] ទ្រង់គង់នៅ ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ កងវត្ត ។ កងទី
នោះ ព្រះអានន្ទ មានអាយុ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា អាវុសោភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ទទួលថេរវាចារបស់ព្រះអានន្ទមាន
អាយុថា អាវុសោ ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុនិយាយដូច្នេះថា អាវុសោ
ទាំងឡាយ ព្រះបុណ្ណមន្តានីបុត្ត មានអាយុ លោកមានទបការច្រើន
ដល់យើងទាំងឡាយ ដែលជាភិក្ខុច្រើនរូប លោកតែងទូន្មានយើង
ទាំងឡាយ ដោយឧទាហរណ៍ថា ម្ចាស់អាវុសោអានន្ទ សេចក្តីប្រកាន់ថា
អញ វេមន៍មាន ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មិនមាន ព្រោះមិនអាស្រ័យ
ហេតុ ។ ចុះសេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេមន៍មាន ព្រោះអាស្រ័យ
ហេតុអ្វី មិនមាន ព្រោះមិនអាស្រ័យហេតុអ្វី ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា
អញ វេមន៍មាន ព្រោះអាស្រ័យរូប មិនមាន ព្រោះមិនអាស្រ័យ
រូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ សេចក្តី
ប្រកាន់ថាអញ វេមន៍មាន ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ មិនមាន ព្រោះ
មិនអាស្រ័យវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់អាវុសោអានន្ទ ស្រីប្តីបុរស កំពុង
ពេញកំឡោះ ពេញក្រមុំ មានជាតិជាអ្នកចូលចិត្ត នឹងការស្តីតស្តង់

ខន្ធសំយក្កស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីតោ ចតុត្ថោ

អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទានេ អម្ពេ វា ឧ-
 ទកបត្តេ សត្តំ មុខនិមិត្តំ បន្ទុវេត្តមាណោ ឧបាទាយ
 បស្សៈយ្យ ធា អនុបាទាយ ។ ឯវមេវ ខោ អារុសោ
 អាទន្ទ រូបំ ឧបាទាយ អស្មិតំ ហោតិ ធា អនុបា-
 ទាយ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 ឧបាទាយ អស្មិតំ ហោតិ ធា អនុបាទាយ ។ តំ
 កី មញ្ញាសំ អារុសោ អាទន្ទ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ អារុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
 អារុសោ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។
 នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជានតិ ។ បុណ្ណោ នាម អារុសោ
 អាយស្មា មន្តានិបុត្តោ អម្ពាតំ នវកានំ សត្តំ ពហុ-
 បកាហេ ហោតិ សោ អម្ពេ ឥមំនា ឱវាទេន ឱវទតិ
 ឥមំ បន មេ អាយស្មតោ បុណ្ណាស្ស មន្តានិបុត្តស្ស
 ធម្មទេសនំ សុត្វា ធម្មោ អភិសមិតោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បេរិវត្ត ទី ៤

កាលពិនិត្យមើលនិមិត្តមុខរបស់ខ្លួន ក្នុងកញ្ចក់ដំបូរសុទ្ធស្អាតបូកក្នុងកាជនៈ
 ទឹកដ៏ថ្លា ក៏ឃើញព្រោះអាស្រ័យកញ្ចក់ ឬកាជនៈទឹក មិនឃើញព្រោះ
 មិនអាស្រ័យកញ្ចក់ឬកាជនៈទឹក ដូចម្តេចមិញ ។ ម្នាលអារុសោ មានន្ទ
 សេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេម៌នមាន ព្រោះអាស្រ័យរូប មិនមាន
 ព្រោះមិនអាស្រ័យរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។
 សេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេម៌នមាន ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ មិនមាន
 ព្រោះមិនអាស្រ័យវិញ្ញាណ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ ម្នាលអារុសោ មានន្ទ
 អ្នកយល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ ម្នាលអារុសោ
 មិនទៀងទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ
 ទៀង ឬមិនទៀង ។ ម្នាលអារុសោ មិនទៀងទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ ការយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
 ទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលអារុសោ ព្រះបុណ្ណមន្តានីបុត្ត មាន
 អាយុ លោកមានទុបការៈច្រើន ដល់យើងទាំងឡាយ ដែលជាភិក្ខុថ្មី
 ច្រើនរូប លោកតែងទូន្មានយើងដោយឡែកនេះ មួយទៀត ធម៌ដែល
 យើងបានសម្រេចហើយ ក៏ព្រោះតែស្តាប់ធម៌ទេសនា របស់ព្រះបុណ្ណ-
 មន្តានីបុត្តមានអាយុនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារវត្តោ

[១៩៤] សាវត្ថុយំ វិហរតិ ។ អារាមេ ។ តេន ខោ
 បន សមយេន អាយស្មា តិស្សោ ភក្កវតោ បិតុប្បាបុត្តោ
 សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ ឯវមារោចេតិ អបិ មេ អារុសោ
 មជ្ជរកជាតោ វិយ កាយោ ទិសាបិ មេ ន បត្តាយន្តិ
 ធម្មាបិ មំ នប្បដិកន្តិ បីនមិទ្ធពា មេ ចិត្តំ បរិយា-
 នាយ តិដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មចរិយំ ចរាមិ ហោតិ
 ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តិប្បាតិ ។

[១៩៥] អថខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន ភក្កវា
 តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីតា ភក្កវន្តំ អភិវាទេតា ឯក-
 មន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធ ខោ តេ ភិក្ខុ
 ភក្កវន្តំ ឯតទវេចំ អាយស្មា កន្តេ តិស្សោ ភក្កវតោ
 បិតុប្បាបុត្តោ សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ ឯវមារោចេតិ អបិ
 មេ អារុសោ មជ្ជរកជាតោ វិយ កាយោ ទិសាបិ
 មេ ន បត្តាយន្តិ ធម្មាបិ មំ នប្បដិកន្តិ បីនមិទ្ធពា
 មេ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មចរិ-
 យំ ចរាមិ ហោតិ ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តិប្បាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវគ្គ

[១៧៤] ទ្រង់គង់នៅជិតក្រុងសាវត្ថី ។ កងវត្ត ។ ក៏សម័យ
 នោះឯង ព្រះតិស្សៈមានអាយុជាបុត្តនៃព្រះបិតុច្ឆា របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគ បាននិយាយប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយជាច្រើនរូប យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អាវុសោ កាយរបស់ខ្ញុំដូចជាសត្វដែលធ្វើនូវសេដ្ឋីម (មានឃ្មុំជាដើម)
 ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំងឡាយ មិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ ដ្បិត
 ចិនមិទ្ធៈ គ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនត្រេកអរនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈផង
 ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

[១៧៥] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប ចូលទៅគាល់ព្រះ
 មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ
 ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះ
 តិស្សៈមានអាយុ ជាបុត្តនៃព្រះបិតុច្ឆា របស់ព្រះមានព្រះភាគ និយាយ
 ប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូបយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ កាយរបស់ខ្ញុំ
 ដូចសត្វដែលធ្វើនូវសេដ្ឋីម ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំង-
 ឡាយមិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ ដ្បិតចិនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនត្រេកអរនឹង
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈផង ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បេរីញោ បតុញោ

អថខោ ភក្កវា អញ្ញាតំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសំ ឯហំ តំ
 ភិក្ខុំ មម វចនេន តិស្សំ ភិក្ខុំ អាមន្តេហំ សត្វា តំ
 អាវុសោ តិស្ស អាមន្តេតិ ។ ឯវំ កន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ
 ភក្កវតោ បដិស្សត្វា យេនាយស្មា តិស្សោ តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មនំ តិស្សំ ឯតទរោច សត្វា
 តំ អាវុសោ តិស្ស អាមន្តេតិ ។ ឯវំ អាវុសោតិ
 ខោ អាយស្មា តិស្សោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា
 យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភក្កវន្តំ
 អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទិ
 ខោ អាយស្មនំ តិស្សំ ភក្កវា ឯតទរោច សច្ចំ កិ
 តំ តិស្ស សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ ឯវមារោចេសិ អថ
 មេ អាវុសោ មនុស្សតោ វិយ កាយោ ។ មេ ។
 ហោតិ ច មេ ធម្មេស្ម វិចិត្តិត្តាតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បើវគ្គទី ៤

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុមួយរូបមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
អ្នកចូរចូលមកអោយ អ្នកចូរហៅភិក្ខុភិក្ខុ តាមពាក្យគឺថាគតថា ម្ចាស់
អាវុសោភិស្សៈ ព្រះសាស្តាត្រាស់ហៅលោក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយចូល
ទៅរកព្រះភិស្សៈ មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក៏ប្រាប់ព្រះភិស្សៈ
មានអាយុ ដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោភិស្សៈ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់
ហៅលោក ។ ព្រះភិស្សៈមានអាយុ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះថា
ករុណា អាវុសោ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូល
ទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។
លុះព្រះភិស្សៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិស្សៈ ឮថាអ្នកនិយាយនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
ច្រើនរូបយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ កាយរបស់ខ្ញុំ ដូចជាសត្វដែលធ្វើ
នូវរសវដ្តម ។ បេ ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ដូច្នេះ
ពិតឬ ។ ព្រះភិស្សៈមានអាយុក្រាបបង្គំទូលថា យ៉ាងនេះដែរ ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

តំ កំ មញ្ញាសំ តិស្ស រូបេ អវីតរាគស្ស អវីតច្ឆន្ទស្ស

អវីតប្បេមស្ស អវីតបិថាសស្ស អវីតបរិឡាហស្ស អ-

វីតតណ្ហាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាតាវា ឧប្ប-

ជ្ជន្តំ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សទាយាសាតិ ។ ឃី

កន្តេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស ឃី ហេតំ តិស្ស ហោតិ

យថា តំ រូបេ អវីតរាគស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា ។

សង្ខារេស្ស អវីតរាគស្ស ។ បេ ។ តេសំ សង្ខារាធិ

វិបរិណាមញ្ញជាតាវា ឧប្បជ្ជន្តំ សោកាបរិទេវទុក្ខនោ-

មនស្សទាយាសាតិ ។ ឃី កន្តេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស ឃី

ហេតំ តិស្ស ហោតិ យថា តំ សង្ខារេស្ស អវីតរាគស្ស ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហំវេត្ត

ម្នាលភិក្ខុ៖ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាលបើបុគ្គលមានតម្រេក
 មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្តមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តី
 ស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីស្រេកយូរមិនទាន់ទៅប្រាស
 មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់ទៅប្រាស មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅ
 ប្រាសចាករូបទេ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស ការតានតឹង
 ក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ
 នៃរូបនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ប្រពៃហើយ
 ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ៖ កាលបើបុគ្គលមានតម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាស
 ចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរនុ៎ះរមែងមាន យ៉ាងនុ៎ះឯង ។ កាលបើ
 បុគ្គលមានតម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវេទនា ។ ចាកសញ្ញា ។ ចាក
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស
 ការតានតឹងក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជា
 យ៉ាងដទៃនៃសង្ខារទាំងនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ប្រ-
 ពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ៖ កាលបើបុគ្គលមានតម្រេកមិនទាន់ទៅ
 ប្រាសចាកសង្ខារទាំងឡាយ យ៉ាងណា ដំណើរនុ៎ះរមែងមាន យ៉ាងនុ៎ះឯង។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្គោសកេ ថេរីវត្តោ បពុត្តោ

វិញ្ញាណោ អរីតរាគស្ស អរីតច្ឆន្ទស្ស អរីតប្បេមស្ស

អរីតបិថាសស្ស អរីតបរិឡាហស្ស អរីតតណ្ហាស្ស

តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ

សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សថាយាសាតិ ឯវិ កន្លេ ។

សាធុ សាធុ តិស្ស ឯវិ ហេតំ តិស្ស ហេតិ យថា តំ

វិញ្ញាណោ អរីតរាគស្ស ។

[១៩៦] តំ កី មញ្ញាសិ តិស្ស រូបេ វីតរាគស្ស

វីតច្ឆន្ទស្ស វីតប្បេមស្ស វីតបិថាសស្ស វីតបរិឡាហស្ស

វីតតណ្ហាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវា ឧប្ប-

ជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សថាយាសាតិ ។ ទោ

ហេតំ កន្លេ ។ សាធុ សាធុ តិស្ស ឯវិ ហេតំ តិស្ស

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសៈ ថេរវត្ត ទី ៤

កាលបើបុគ្គល មានតម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្ត
មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេច-
ក្តីស្រេកយូនមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់
ទៅប្រាស មានតណ្ហាមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក
ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីតានតឹងក្នុងចិត្តទាំងឡាយ តែងកើត
ឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ នៃវិញ្ញាណនោះឬ ។
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលតិស្សៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ
ម្នាលតិស្សៈ កាលបើបុគ្គល មានតម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ
យ៉ាងណា ដំណើរនេះ រមែងមានយ៉ាងនេះឯង ។

[១៩៦] ម្នាលតិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាល
បើបុគ្គល មានតម្រេកទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីពេញចិត្តទៅប្រាស
ហើយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីស្រេកយូន
ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទៅប្រាសហើយ មាន
តណ្ហាទៅប្រាសហើយ ចាករូប តើសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ
ទោមនស្ស សេចក្តីតានតឹងក្នុងចិត្តទាំងឡាយកើតឡើង ព្រោះសេចក្តី
ប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ នៃរូបនោះដែរឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះ
អង្គ ។ ម្នាលតិស្សៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលតិស្សៈ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ហោតិ យថា នំ រូបេ វីតវាគស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-

យ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណោ វីតវាគស្ស វីតច្ចន្ធស្ស

វីតច្យេមស្ស វីតចិចាសស្ស វីតបរិឡាហស្ស វីតតណ្ហា-

ស្ស តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ

សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សហយាសាតិ ។ នោ ហោតិ

កន្លេ ។ សាធុសាធុ តិស្ស ឃំ ហោតិ តិស្ស ហោតិ

យថា នំ វិញ្ញាណោ វីតវាគស្ស ។ នំ កី មញ្ញសិ

តិស្ស រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ

វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឃំ

បស្សំ ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បជាណាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

កាលបើបុគ្គលមានគម្រោងទៅប្រាសហើយចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរនុ៎ះ
 វេទនាមានយ៉ាងនុ៎ះឯង ។ កាលបើបុគ្គល មានគម្រោងទៅប្រាសហើយ
 មានសេចក្តីពេញចិត្តទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅប្រាស
 ហើយ មានសេចក្តីស្រឡាត់ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីក្រហល់ក្រ-
 ហាយទៅប្រាសហើយ មានតណ្ហាទៅប្រាសហើយ ចាកវេទនា ។ ចាក
 សញ្ញា ។ ចាកសង្ខារទាំងឡាយ ។ ចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក ខ្សឹក
 ខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីតានតឹងកងចិត្ត តែងកើតឡើង ព្រោះ
 សេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ នៃវិញ្ញាណនោះដែរឬ ។ មិនដូច្នោះ
 ទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលតិស្សៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលតិស្សៈ
 កាលបើបុគ្គល មានគម្រោងទៅប្រាសហើយចាកវិញ្ញាណយ៉ាងណា ដំ-
 ណើរនុ៎ះវេទនាមានយ៉ាងនុ៎ះឯង ។ ម្នាលតិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កកងសាសនា
 នេះ ។ បេ ។ យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការខា-
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ខន្ធស័យភ្នំស្នួ មជ្ឈិមបណ្ណាសក ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ

(១៧៧) សេយ្យជាបិ តិស្ស ទ្វេ បុរិសា ឯកោ
 បុរិសោ អមគ្គកុសលោ ឯកោ បុរិសោ មគ្គកុសលោ
 តមេនំ សោ អមគ្គកុសលោ បុរិសោ អម្ពំ មគ្គកុសលំ
 បុរិសំ មគ្គំ បុច្ឆេយ្យ សោ ឯវំ វេទេយ្យ ឯវំ ភោ
 បុរិស អយំ មគ្គោ តេន មុហុត្ថំ កច្ច តេន មុហុត្ថំ
 កណ្ហា ទត្ថិស្សសិ ទ្វេជាបដិ តត្ថ វាមំ មុញ្ញត្ថា ទត្ថិណំ
 កណ្ហា តេន មុហុត្ថំ កច្ច តេន មុហុត្ថំ កណ្ហា ទត្ថិស្សសិ
 តិព្វំ វេទសណ្ណំ តេន មុហុត្ថំ កច្ច តេន មុហុត្ថំ កណ្ហា
 ទត្ថិស្សសិ មហន្តំ ឯន្នំ បល្លលំ តេន មុហុត្ថំ កច្ច
 តេន មុហុត្ថំ កណ្ហា ទត្ថិស្សសិ សោត្ថំ បហតិ តេន
 មុហុត្ថំ កច្ច តេន មុហុត្ថំ កណ្ហា ទត្ថិស្សសិ សមំ
 ភូមិភាកំ វមណីយំ ។ ឧបមា ខោ ម្យាយំ តិស្ស
 កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ អយំ ថេរវគ្គ អត្ថោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវត្ថុ ទី ៤

(១៧៧) ព្រះមានមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់តិស្សៈ ដូចជាបុរស
 ពីរនាក់ បុរសម្នាក់ជាអ្នកមិនស្អាតក្នុងផ្លូវ បុរសម្នាក់ជាអ្នកស្អាតក្នុងផ្លូវ
 បុរសដែលមិនស្អាតក្នុងផ្លូវនោះ សួរផ្លូវឯណោះ នឹងបុរសដែលស្អាតក្នុង
 ផ្លូវនោះ បុរសដែលស្អាតក្នុងផ្លូវប្រាប់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុរសដ៏ចម្រើន
 នេះផ្លូវ ចូរអ្នកទៅតាមផ្លូវនោះបន្តិចចុះ លុះអ្នកទៅតាមផ្លូវនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងឃើញផ្លូវបែកជាពីរ បណ្តាផ្លូវទាំងពីរនោះ ចូរអ្នកលះបង់ផ្លូវ
 ខាងឆ្វេង កាន់យកផ្លូវខាងស្តាំ ចូរអ្នកទៅតាមផ្លូវខាងស្តាំនោះបន្តិចទៀត
 លុះអ្នកទៅតាមផ្លូវខាងស្តាំនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញផងដែរព្រៃស្រោង
 ចូរអ្នកទៅតាមផងដែរព្រៃស្រោងនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅតាមផងដែរព្រៃ
 ស្រោងនោះ បន្តិចទៅ នឹងបានឃើញល្បាប់ទំនាបធំ ចូរអ្នកទៅតាម
 ល្បាប់ទំនាបធំនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅតាមល្បាប់ទំនាបធំនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងបានឃើញអូរនិងជ្រោះ ចូរអ្នកទៅតាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិច
 ទៀត លុះអ្នកទៅតាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញភូមិភាគ
 ដ៏រាបស្មើគួរជាទីត្រេកអរ ។ ម្ចាស់តិស្សៈ គឺថាគតធ្វើសេចក្តីទុបមារនេះ
 ដើម្បីឲ្យអ្នកយល់សេចក្តី នេះឯងជាសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងដំណើរនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិក្កោ

បុរិសោ អមក្កកុសលោតិ ខោ តិស្ស បុត្តជ្ឈនស្សេតំ អ-
 ធិវចនំ ។ បុរិសោ មក្កកុសលោតិ ខោ តិស្ស តថាគ-
 តស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។ ទ្វេនាប-
 ថោតិ ខោ តិស្ស វិចិត្តិច្ឆាយេតំ អធិវចនំ ។ វាមោ
 មក្កោតិ ខោ តិស្ស អដ្ឋង្គិកស្សេតំ មិច្ឆាមក្កស្ស អធិ-
 វចនំ ។ សេយ្យថីទំ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ។ បេ ។ មិច្ឆាសមា-
 ធិស្ស ។ ទត្ថុណោ មក្កោតិ ខោ តិស្ស អរិយស្សេតំ
 អដ្ឋង្គិកស្ស មក្កស្ស អធិវចនំ ។ សេយ្យថីទំ ។
 សម្មាទិដ្ឋិយា ។ បេ ។ សម្មាសមាធិស្ស ។ តិព្វោ វន-
 សណ្តោតិ ខោ តិស្ស អវិជ្ជាយេតំ អធិវចនំ ។ មហានិ-
 ទ្ធិន្ទំ បល្លលន្តិ ខោ តិស្ស កាមាធមេតំ អធិវចនំ ។
 សោព្វោ បថាតោតិ ខោ តិស្ស កោដ្ឋហាយាសស្សេ-
 តំ អធិវចនំ ។ សមោ ភូមិភាតោ រមណីយោតិ
 ខោ តិស្ស និព្វានស្សេតំ អធិវចនំ ។ អភិរម តិស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា បុរសមិនស្គាត់កងផ្លូវ⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់បុព្វជន ។

ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា បុរសស្គាត់កងផ្លូវ⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះតថាគត

អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ផ្លូវបែកជាពីរ⁺នេះ ជា

ឈ្មោះរបស់វិចិត្រចារី ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ផ្លូវខាងឆ្វេង⁺នេះ ជា

ឈ្មោះរបស់ផ្លូវខុសប្រកបដោយអង្គ៨ ។ អង្គ៨ តើដូចម្តេច ។ គឺ

មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ មិច្ឆាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ផ្លូវខាងស្តាំ⁺នេះ

ជាឈ្មោះរបស់ផ្លូវ ប្រកបដោយអង្គ៨ ។ អង្គ៨ តើដូចម្តេច ។ គឺ

សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ផ្លូវព្រៃ

ស្រាង⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់អវិជ្ជា ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ល្បាប់

ទំនាបធំ⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់កាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យ

ថា អូរទន្លេជ្រោះ⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តីក្រោធនិងសេចក្តីតានតឹង

កងចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ពាក្យថា ភូមិភាគដ៏រាបស្មើគួរជាទីត្រេកអរ

⁺នេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុ៖ ចូរអ្នកត្រេកអរចុះ

ខុស្សុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរុត្តោ បពុត្តោ

អភិរម តិស្ស អមាមោវាទេន អមាមនុត្តហេន អមាម-
នុសាសនិយាតិ^(១) ។ ឥទមវេន ភកវា ។ អត្ថមនោ
អាយស្មា តិស្សោ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនិជ្ជិតំ ។

[១៩៨] ឯតំ សមយំ អាយស្មា សាវ័ច្ចតោ សា-
វត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវេន អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមេ ។ តេន
ខោ បន សមយេន យមកស្ស នាម ភិក្ខុនោ ឯវ្យុប័
ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ តថាហំ ភកវតា ធម្មំ
ទេសិតំ អាជាជានិ យថា វិណាសវេ ភិក្ខុ កា-
យស្ស ភេទា ឧទ្ទិដ្ឋតិវិនិស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។
អស្សោសំ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យមកស្ស កិរ
នាម ភិក្ខុនោ ឯវ្យុប័ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ
ហោតិ តថាហំ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាជានិ
យថា វិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេទា ឧទ្ទិដ្ឋ-
តិ វិនិស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។ អថខោ
តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា យមកោ តេនុបសង្កម្ពីសុ

១ ម. អហមមិសធម្មានុត្តហេន មមោវាទេន មមាសុសាសនិយាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បើវគ្គ ទី ៤

មាលតិស្សៈ ចូរអ្នកត្រេកអរចុះថា អាត្មាអញត្រេកអរដោយឧវាទ អាត្មា
អញត្រេកអរ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ អាត្មាអញត្រេកអរ ដោយ
ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះ
ចប់ហើយ ។ ព្រះតិស្សៈមានអាយុ មានចិត្តត្រេកអររីករាយនឹងភាសិត
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

[១៩៨] សម័យមួយ ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ គង់នៅក្នុងវត្តជេត-
ពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង
ភិក្ខុឈ្មោះយមកៈ កើតទិដ្ឋិអាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់
ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាវិណាស្រព
តែឲ្យមួយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងជាច័ស្សន្យ
ទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប បានឮថា យមក-
ភិក្ខុ កើតទិដ្ឋិអាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាវិណាស្រព តែឲ្យមួយ
កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងជាច័ស្សន្យទៅ មិន
កើតទៀតទេ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ចូលទៅរកយកមកភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ឧបសង្កម្ភតា អាយស្មតា យមកេន សង្ខី សម្មោ-
 ទីសុ សម្មោទនីយំ កថំ សាវណីយំ វិតិសារត្វា
 ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្គា ខោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ យមកំ ឯតទេវេច្ចំ សង្ខំ កិរ
 តេ អារុសោ យមក ឯវ្យាបំ បាបកំ ទិដ្ឋិតតំ
 ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ
 យថា វិណាសរោ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេនា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិ-
 នស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ ។ ឯវិ ខាហំ អារុសោ
 ភក្កតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា វិណាសរោ
 ភិក្ខុ កាយស្ស ភេនា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ
 បរម្មណាតិ ។ មា អារុសោ យមក ឯវិ អវច មា
 ភក្កន្តំ អញ្ញាចិត្តំ ន ហំ សាធុ ភក្កតោ អញ្ញាទ្ធានំ
 ន ហំ ភក្កា ឯវិ វទេយ្យ វិណាសរោ ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារិក្ខ

មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រកគាត់ជាមួយនឹងយមកភិក្ខុមាន
អាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររីករាយនិងពាក្យដែលគួរព្យាករហើយ ក៏អង្គុយ
ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុអម្បាលនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
ពោលនឹងយមកភិក្ខុមានអាយុដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោយមក៖ ឮថាលោក
កើតទិដ្ឋិអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែល
ព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាឧទាហរណ៍ តែឲ្យយាយកាយ
ហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ដាច់សូន្យទៅ មិនកើត
ទៀត ដូច្នេះពិតប្រាកដ ។ យមកភិក្ខុមានអាយុ ឆ្លើយថា ម្ចាស់អាវុសោ
យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
ហើយថា ភិក្ខុជាឧទាហរណ៍ តែឲ្យយាយកាយហើយ ខាងមុខអំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ដាច់សូន្យទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ម្ចាស់
អាវុសោយមក៖ លោកកុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ លោកកុំពោលបង្កាច់
ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ
ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនមែនត្រាស់យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុជាឧទាហរណ៍

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ថេរីតោ ចតុត្ថោ

កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្ម-
 រណាតិ ។ ឯវិចី ខោ អាយស្មា យមកោ តេហិ
 ភិក្ខុហិ វុច្ចមានោ តថេវ តំ ហាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ជាមសា
 បរាមសា អភិធិវិស្សំ ពេហាវតិ តថាហំ កកវតា ធម្មំ
 ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា វិណាសពេ ភិក្ខុ កា-
 យស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា-
 តិ ។ យតោ ខោ តេ ភិក្ខុ ធាសក្កីសុ អាយស្មន្តំ
 យមកំ ឯតស្មា ហាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេចេនុំ ។ អ-
 ថខោ តេ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា យេនាយស្មា សាវ័-
 បុត្តោ តេនុបសង្កម័សុ ឧបសង្កម័ត្វា អាយស្មន្តំ សា-
 វ័ប្បតំ ឯតទេវេនុំ យមកស្ស ធាម អារុសោ សាវ័-
 បុត្ត ភិក្ខុនោ ឯវិចី ហាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ
 តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យ-
 ថា វិណាសពេ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ
 វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ សាធាយស្មា
 សាវ័បុត្តោ យេន យមកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កម័តុ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវត្ថុ ទី៤

តែឡាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់សូន្យមិន
កើតទៀត យ៉ាងនេះទេ ។ កាលភិក្ខុអម្បាលនោះ ពោល (ហាមឃាត់)
យ៉ាងនេះហើយ យមកភិក្ខុមានអាយុកំនៅតែក្នុងកាន់ ស្មាចអង្គែល
ទិដ្ឋិអាក្រក់នោះ ដូច្នេះដដែល ហើយពោលថា ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាវិណាស្រព តែឡាយ
កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់សូន្យបាត់ទៅ មិន
កើតទៀតទេ ។ កាលបើភិក្ខុអម្បាលនោះ មិនអាចរំដោះយមកភិក្ខុមាន
អាយុ ចាកទិដ្ឋិអាក្រក់នេះបានទេ ។ ទើបភិក្ខុអម្បាលនោះ ក្រោក
ចាកអាសនៈ ចូលទៅកេព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ក៏ពោលនឹងព្រះសារីបុត្តមានអាយុដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសាសារីបុត្ត
យមកភិក្ខុកើតទិដ្ឋិអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់
នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាវិណាស្រព តែ
ឡាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់សូន្យទៅ
មិនកើតទៀតទេ សូមព្រះសារីបុត្តមានអាយុ និមន្តចូលទៅរកយមកភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា
សារីបុត្តោ តុល្លិកាវេន ។

[១៧៧] អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយល្លា-
សមយំ បដិសល្លាជា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា យ-
មកោ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា យ-
មកេន សន្និ សម្មោទិ ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ
ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ យមកំ ឯតទ-
វោច សន្និ កិរ តេ អាវុសោ យមកំ ឯវុបំ ចាបកំ
និដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ អា-
ជាជាមិ យថា វិណាសវោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។
ឯវំ ខ្លាហំ អាវុសោ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ អា-
ជាជាមិ យថា វិណាសវោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ដើម្បីធ្វើនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ក៏ទទួលដោយ
តុណ្ហភាព ។

[១៩៩] លំដាប់នោះ ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ចេញអំពីទីសម្ងំ
ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅរកយមកក្កិមានអាយុ លុះចូល
ទៅដល់ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ជាមួយនឹងយមកក្កិមានអាយុ ។ បេ ។
លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ពោលនឹងយមក-
ក្កិមានអាយុ ដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោយមកៈ ឮថាលោកកើតទិដ្ឋិ
អាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះ
ភាគសំដែងហើយថា កិក្ខុជាវិណាស្រព តែទម្ងាយកាយហើយ ខាង
មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងជាចម្លងទៅ មិនកើតទៀត ដូច្នេះ
មែនឬ ។ យមកក្កិមានអាយុឆ្លើយថា យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ម្ចាស់
អាវុសោ ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ថា
កិក្ខុជាវិណាស្រព តែទម្ងាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
រមែងជាចម្លងទៅ មិនកើតទៀតទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិក្កាសកេ បេរិគ្គោ បតុត្តោ

តំ ភី មញ្ញាសិ អារុសោ យមក រូបំ និច្ចំ វា
 អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ អារុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
 អារុសោ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឃីវំ បស្សំ ។ បេ ។
 ធាបរំ ឥត្តតាយាតិ បដាធាតិ ។

(២០០) តំ ភី មញ្ញាសិ អារុសោ យមក រូបំ
 តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អារុសោ ។
 វេទនំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ
 អារុសោ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ
 សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អារុសោ ។

(២០១) តំ ភី មញ្ញាសិ អារុសោ យមក រូបស្មី
 តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតំ អារុ-
 សោ ។ អញ្ញត្រ រូបា តថាគតោតិ សមនុបស្ស-
 សីតិ ។ ឆោ ហេតំ អារុសោ ។ វេទនាយ ។ បេ ។
 អញ្ញត្រ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ អញ្ញត្រ
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារេស្ម ។ អញ្ញត្រ សង្ខារេហិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្កោសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិន
ទៀង ។ មិនទៀងទេ អាវុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ អាវុសោ ។
ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ ឃើញយ៉ាងនេះ
។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡុស-
កិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២០០) ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកពិចារណាឃើញរូប ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
ព្រះសាវ័កុត្តស្នូរថា លោកពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាសត្វឬ ។ មិន
ដូច្នោះទេ អាវុសោ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកពិចារណា
ឃើញវិញ្ញាណ ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។

(២០១) ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកពិចារណាឃើញ ថាសត្វមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
លោកពិចារណាឃើញថាសត្វផ្សេងពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។
ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ផ្សេងពីវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេង
ពីសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ផ្សេងពីសង្ខារទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធិវគ្គោ

វិញ្ញាណស្មី តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ
អារុសោ ។ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា តថាគតោតិ សមនុ-
បស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។

[២០២] តំ ភី មញ្ញាសិ អារុសោ យមក រូបំ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ
សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។

[២០៣] តំ ភី មញ្ញាសិ អារុសោ យមក អយំ
សោ អរូបំ អវេទនោ អសញ្ញា អសង្ខារោ អវិញ្ញាណោ
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អារុសោ ។
ឯត្ថ ច តេ អារុសោ យមក ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សច្ចតោ
តថតោ តថាគតោ អនុបលត្តិយមាណោ កល្យំ នុ
តេ តំ វេយ្យាករណំ តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ
អាជាធាមិ យថា វិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេ-
ទា ឧច្ឆិដ្ឋតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

លោកតិចារណឃើញ ថាសត្វមានកងវិញ្ញាណប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ
 អារុសោ ។ លោកតិចារណឃើញថាសត្វផ្សេងពីវិញ្ញាណប្ត ។ មិន
 ដូច្នោះទេ អារុសោ ។

(២០២) ម្នាលអារុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូច
 ម្តេច លោកតិចារណឃើញរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថាជាសត្វប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ អារុសោ ។

(២០៣) ម្នាលអារុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូច
 ម្តេច លោកតិចារណឃើញសត្វនេះថា មិនមានរូប មិនមានវេទនា
 មិនមានសញ្ញា មិនមានសង្ខារ មិនមានវិញ្ញាណប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ
 អារុសោ ។ ម្នាលអារុសោយមកៈ កងស្ថាននេះ កាលបើលោកកំណត់
 សត្វ ថាទៀង ថាពិត ក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយ ការព្យាករណ៍របស់លោកនោះ
 គួរហើយឬ ថាអញ្ចយល់ច្បាស់ខ្លះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែង
 ហើយថា ភិក្ខុជាវិណាស្រព តែទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ដាច់ស្ម័ន្យបាត់ទៅ មិនកើតទៀត ។ ម្នាល

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ លើវគ្គោ បតុតោ

អហំ ខោ មេ តំ អារុសោ សារីបុត្ត បុត្រោ អរិទ្ធសុ-
 នោ មាបតិ ទិដ្ឋិតតំ ឥទ្ធា បន មេ អាយស្ស-
 តោ សារីបុត្តស្ស ធម្មទេសនំ សុត្វា តញ្ចោ មាបតិ
 ទិដ្ឋិតតំ បហំនំ ធម្មោ ច មេ អភិសម័តោតិ ។

[២០២] សុចេ តំ អារុសោ យមក ឯវំ បុត្រេយ្យំ
 យោ សោ អារុសោ យមក ភិក្ខុ អរហំ វិណា-
 សវេ សោ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា តី ហោតីតិ
 ឯវំ បុត្រោ តំ អារុសោ យមក តន្តំ ព្យាករេយ្យ-
 សីតិ ។ សុចេ មំ អារុសោ ឯវំ បុត្រេយ្យំ យោ
 សោ អារុសោ យមក ភិក្ខុ អរហំ វិណាសវេ
 សោ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា តី ហោតីតិ ឯវំ
 បុត្រោ អហមារុសោ ឯវំ ព្យាករេយ្យំ រូបំ ខោ
 អារុសោ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ
 និរុទ្ធិ តទត្ថំ កតំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ និរុទ្ធិ

ខន្ធសំយុត្ត មន្ត្រីមបណ្ណសកៈ បើវេត្ត ទី ៤

អាវុសោសារីបុត្ត កាលពីដើម ខ្ញុំមិនដឹងថា ទិដ្ឋិរបស់ខ្ញុំនោះ ជាទិដ្ឋិ
អាក្រក់ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំលះបង់ទិដ្ឋិអាក្រក់នោះហើយ ព្រោះបានស្តាប់
ធម្មទេសនារបស់ព្រះសារីបុត្តមានអាយុនេះ មួយទៀត ខ្ញុំក៏បានសម្រេច
ធម៌វិសេសហើយ ។

[២០៤] ម្ចាស់អាវុសោយមកៈ បើជនទាំងឡាយសួរលោកយ៉ាង
នេះថា ម្ចាស់អាវុសោយមកៈ ភិក្ខុណាជាអរហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ
ទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅនឹងកើតទៀតឬ ម្ចាស់
អាវុសោយមកៈ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ លោកឆ្លើយព្យាករ (ឆ្លើយ)
ដូចម្តេចទៅ ។ ម្ចាស់អាវុសោ បើគេសួរខ្ញុំយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
យមកៈ ភិក្ខុណាជាអរហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ លុះទម្លាយកាយ
ហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ នឹងកើតទៀតឬ ម្ចាស់អាវុសោ
កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំឆ្លើយព្យាករយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
រូបមិនទៀងទេ រូបណា មិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ រូបណា ជាទុក្ខ
រូបនោះរលត់ទៅ ដល់នូវវិសេចក្តីវិនាសទៅ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ វិញ្ញាណណា មិនទៀង
វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ វិញ្ញាណណា ជាទុក្ខ វិញ្ញាណនោះរលត់ទៅ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

តទន្តំ កតន្តំ ឃំរំ បុដ្ឋោ អហំ អារុសោ ឃំរំ ព្យាក-
រេយ្យន្តំ ។

(២០៥) សាធុ សាធុ អារុសោ យមក តេនហារុ-
សោ យមក ឧបមន្តេ ករិស្សាមិ ឯតស្មេវ អត្ថស្ស
ភិយ្យោសោ មត្តាយ ញាណាយ ។ សេយ្យថាមិ អារុ-
សោ យមក កហបតិ វា កហបតិបុត្តោ វា អន្តោ
មហន្ទិនោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខសម្មដ្ឋោ តស្ស
កោចិនេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ឈេយ្យ អនត្ថកាមោ អហិត-
កាមោ អយោគក្ខេមកាមោ ជីវិតា វេរោមេតុកាមោ
តស្ស ឯវមស្ស អយំ ខោ កហបតិ វា កហបតិបុត្តោ
វា អន្តោ មហន្ទិនោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខ-
សម្មដ្ឋោ ន ហាយំ សុករោ បសយ្ហ ជីវិតា វេរោ-
មេតុំ យន្ទនាហំ អនុប្បឌជ្ឈ ជីវិតា វេរោមេយ្យន្តំ ។
សោ តំ កហបតិ វា កហបតិបុត្តំ វា ឧបសង្កមិត្វា
ឃំរំ វេយ្យេ ឧបដ្ឋហេយ្យំ តំ កន្លេតិ ។ តមេតំ
សោ កហបតិ វា កហបតិបុត្តោ វា ឧបដ្ឋាមេយ្យ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលអារុសោ កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ ខ្ញុំគប្បី
ព្យាករយ៉ាងនេះឯង ។

(២០៥) ម្នាលអារុសោយមកៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ
ម្នាលអារុសោយមកៈ បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងធ្វើសេចក្តីទុបមាឱ្យលោកស្តាប់
ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តីនោះ ច្បាស់លាស់ឡើងទៀត ។ ម្នាលអារុសោ
យមកៈ ដូចជាគហបតីបួគហបតីបុគ្គ ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន
មានភោគៈច្រើន គហបតីបួគហបតីបុគ្គនោះក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន
ទោះបីបុរសណាមួយ ចង់ឱ្យគហបតីបួគហបតីបុគ្គនោះវិនាស ចង់ឱ្យ
ខូចប្រយោជន៍ មិនចង់ឱ្យក្សេមក្សាន្តពាក្យយោគៈ ចង់សម្លាប់គហបតី
បួគហបតីបុគ្គនោះ បុរសនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា គហបតី
បួគហបតីបុគ្គនេះឯង ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន
គហបតីបួគហបតីបុគ្គនោះ ក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន អញមិនងាយ
នឹងកំហែងសម្លាប់គហបតី បួគហបតីបុគ្គនេះបានទេ បើដូច្នោះមានតែ
អញចូលទៅល្អងលោមហើយ សឹមសម្លាប់ ។ បុរសនោះក៏ចូលទៅរក
គហបតីបួគហបតីបុគ្គនោះ ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា សូមមេត្តាប្រោស
ខ្ញុំបាទសូមបម្រើលោក ។ គហបតីបួគហបតីបុគ្គនោះ ក៏ឱ្យបុរសនោះបម្រើ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកោ ថេរីត្តោ ចតុត្តោ

សោ ឧបជ្ឈហេយ្យ បុព្វដ្ឋាយី បច្ឆានិហិតី កីកា-
 រច្ចដិស្សរី មនាបចារី បិយវង្គី តស្ស សោ ក-
 ហាបតិ វា កហាបតិបុត្តោ វា មិត្តតោបិ នំ នហេយ្យ
 សុហដ្ឋតោបិ នំ នហេយ្យ តស្មីញ្ច វិស្សាសំ អា-
 បដ្ឋេយ្យ ។ យទា ខោ អាវុសោ តស្ស បុរិសស្ស ឯវ-
 មស្ស សំវិស្សដ្ឋោ ខោ ម្យាយំ កហាបតិ វា កហាបតិ-
 បុត្តោ វាតិ អថ នំ រហោកតំ វិទិត្វា តិឡោន សត្តេន
 ជីវិតា វេរោបេយ្យ ។ តំ កី មញ្ញាសិ អាវុសោ យ-
 មក យទាបិ សោ បុរិសោ អម្ពំ កហាបតី វា កហា-
 បតិបុត្តំ វា ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហា ឧបជ្ឈហេយ្យំ តំ
 កន្ថេតិ តទាបិ សោ វជកោ វ វជកញ្ច បន សន្ថំ
 ន អញ្ញាសិ វជកោ មេតិ ។ យទាបិ សោ ឧបជ្ឈាតិ
 បុព្វដ្ឋាយី បច្ឆានិហិតី កីការច្ចដិស្សរី មនាបចារី

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ ថេរវត្ត ទី ៤

លុះបុរសនោះ ចូលទៅបម្រើ ក៏ក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើ
ការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីគាប់ចិត្ត ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់នៃគហបតីឬ
គហបតីបុត្រនោះ លុះគហបតីឬគហបតីបុត្រនោះ ដើរឬរសនោះថាជាមិត្ត
ផង ដើរឬរសនោះថាជាបុគ្គលមានចិត្តល្អផង ហើយក៏ដល់នូវសេចក្តីស្និទ្ធ
ស្នាលនឹងបុរសនោះ ។ ម្នាលអារុសោ កាលណាបើបុរសនោះគិតយ៉ាង
នេះថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនេះអញបានស្និទ្ធស្នាលល្អហើយ លុះវេលា
ខាងក្រោយដឹងថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនោះនៅក្នុងទីស្ងាត់ ក៏សម្លាប់
ដោយសង្រួងដ៏មុត ។ ម្នាលអារុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះ
ដូចម្តេច កាលដែលបុរសនោះ ចូលទៅរកគហបតីឬគហបតីបុត្រឯណោះ
ហើយនិយាយ យ៉ាងនេះថា សូមមេត្តាប្រោស ខ្ញុំបាទសូមបម្រើលោក
គហបតីឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេសម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នក
សម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនឡើយ ។ កាលដែលបុរសនោះចូលទៅបម្រើ
ក៏ក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីពេញចិត្ត

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

បិយវាទី តទាបិ សោ វជគោ វ វជគោ បន សន្តិ
ន អញ្ញាសិ វជគោ មេតិ ។ យទាបិ នំ រហោគតិ
វិទិត្តា តិឡោន សន្តន ជីវិតា រោហមេតិ តទាបិ សោ
វជគោ វ វជគោ បន សន្តិ ន អញ្ញាសិ វជគោ
មេតិ ។ ឯវមាវសោតិ ។

(២០៦) ឯវមេវ ខោ អាវសោ អស្សុតវា បុត្តជ្ជោ
អរិយានំ អនស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយ-
ធម្ម អវិជិតោ សប្បវិសានំ អនស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស
អកោវិទោ សប្បវិសធម្ម អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សម-
នុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី
វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។
សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាក្ខតំ នប្បជានាតិ
អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចំ វេទនាតិ យថាក្ខតំ នប្បជានាតិ
អនិច្ចំ សញ្ញំ អនិច្ចំ សញ្ញាតិ យថាក្ខតំ នប្បជានា-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ

ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ គហបតីបុគ្គលបតីបុគ្គល ដែលត្រូវគេសម្លាប់
 នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នកសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។ កាល
 ដែលបុរសនោះដឹងថា គហបតីបុគ្គលបតីបុគ្គលនោះ នៅក្នុងទីស្ងាត់ហើយ
 ក៏សម្លាប់ដោយសង្រួាដ៏មុត តើគហបតីបុគ្គលបតីបុគ្គល ដែលត្រូវគេ
 សម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នកសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេឬ ។
 យ៉ាងហ្នឹងឯង អារុសោ ។

(២០៦) ព្រះសាវ័បុត្តពោលថា ម្នាលអារុសោ បុគ្គជនអ្នក
 មិនចេះដឹង មិនធ្លាប់ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងអរិយធម៌
 មិនហ្វឹកហ្វឺនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃ ក្នុង
 សប្បុរសធម៌ មិនហ្វឹកហ្វឺនក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
 រូបខ្លះ ។ ឃើញវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថា
 ជាខ្លួន ។ បេ ។ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុគ្គជននោះ រមែងមិន
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមិនទៀង ថារូបមិនទៀង រមែងមិនដឹង
 ច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវេទនាមិនទៀង ថាវេទនាមិនទៀង រមែង
 មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវសញ្ញាមិនទៀង ថាសញ្ញាមិនទៀង

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិក្កាសកេ បេរីគោ ចតុត្ថោ

នាតិ អនិច្ចេ សង្ខារេ អនិច្ចា សង្ខារាតិ យថា-

ក្ខតំ នប្បដានាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណានិ

យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ រូបនិ

យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ទុក្ខំ

សញ្ញំ ។ ទុក្ខេ សង្ខារេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ

វិញ្ញាណានិ យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ អនត្ថំ រូបំ អនត្ថំ

រូបនិ យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ អនត្ថំ វេទនំ ។ អ-

នត្ថំ សញ្ញំ ។ អនត្ថេ សង្ខារេ ។ អនត្ថំ វិញ្ញាណំ

អនត្ថំ វិញ្ញាណានិ យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ សង្ខតំ

រូបំ សង្ខតំ រូបនិ យថាក្ខតំ នប្បដានាតិ ។ សង្ខ-

តំ វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។ សង្ខតេ សង្ខារេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរីវគ្គ ទី ៤

វេមនមិនដឹងច្បាស់ តាមសេចក្តីពិត នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង ថា
 សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងឡើយ វេមនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវ
 វិញ្ញាណមិនទៀង ថាវិញ្ញាណមិនទៀងឡើយ ។ វេមនមិនដឹងច្បាស់
 តាមសេចក្តីពិត នូវរូបជាទុក្ខ ថារូបជាទុក្ខឡើយ ។ នូវវេទនាជាទុក្ខ ។
 នូវសញ្ញាជាទុក្ខ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ជាទុក្ខ ។ វេមនមិនដឹង
 ច្បាស់ តាមសេចក្តីពិត នូវវិញ្ញាណជាទុក្ខ ថាវិញ្ញាណជាទុក្ខឡើយ ។
 វេមនមិនដឹងច្បាស់ តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមិនមែនខ្លួន ថារូបមិន
 មែនខ្លួនឡើយ ។ នូវវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ នូវសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។
 នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនមែនខ្លួន ។ វេមនមិនដឹងច្បាស់ តាមសេចក្តី
 ពិត នូវវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួន ថាវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនឡើយ ។ វេមន
 មិនដឹងច្បាស់ តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមានបច្ច័យភាគកែតែង ថារូបមាន
 បច្ច័យភាគកែតែងឡើយ ។ នូវវេទនាមានបច្ច័យភាគកែតែង ។ នូវសញ្ញា
 មានបច្ច័យភាគកែតែង ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ មានបច្ច័យភាគកែតែង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវវដ្តោ

សង្ខតំ វិញ្ញាណំ សង្ខតំ វិញ្ញាណានិ យថាភូតំ
 នប្បជាធាតុ ។ វដកំ រូបំ វដកំ រូបនិ យថាភូតំ
 នប្បជាធាតុ ។ វដកំ វេទនំ ។ វដកំ សញ្ញា ។ វដ-
 កេ សង្ខារេ ។ វដកំ វិញ្ញាណំ វដកំ វិញ្ញាណានិ
 យថាភូតំ នប្បជាធាតុ ។ សោ រូបំ ឧបេតិ ឧបាទិ-
 យតិ អធិដ្ឋាតិ អត្តា មេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបេតិ ឧបាទិយតិ អធិដ្ឋាតិ
 អត្តា មេតិ ។ តស្មីមេ បញ្ចាបាទានក្ខត្វា ឧបេតា
 ឧបាទិដ្ឋា ធិយត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្ថនិ ។

[២០៧] សុត្តន្ត ច ខោ អារុសោ អរិយស្សវគោ
 អរិយានំ នស្សវី អរិយធម្មស្ស គោវិនោ អរិយធម្ម
 សុវិនីតោ ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ សុវិនីតោ ន រូបំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនិ
 វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តានំ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញា ។
 ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វេមនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវិញ្ញាណមានបច្ច័យតាក់តែង ថា
 វិញ្ញាណមានបច្ច័យតាក់តែងឡើយ ។ វេមនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 នូវរូបជាអ្នកសម្លាប់ ថារូបជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ នូវវេទនាជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ នូវសញ្ញាជាអ្នកសម្លាប់ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ វេមនមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់
 ថាវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ បុព្វជននោះ វេមនចូលទៅប្រកាន់
 ខ្ជាប់ តាំងចិត្តស៊ប់ នូវរូបថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ វេមនចូលទៅប្រកាន់
 ខ្ជាប់ តាំងចិត្តស៊ប់ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។
 នូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ ដែលបុព្វជន
 នោះ ចូលទៅប្រកាន់ខ្ជាប់ហើយ វេមនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជាអង្វែង ។

[២០៧] ព្រះសាវ័បុត្តពោលថា ម្ចាស់អារុសា ឯអរិយសាវ័ក
 ជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃ ក្នុងអរិយធម៌ ហ្វឹក-
 ហ្វឺនក្នុងអរិយធម៌ ។ បេ ។ ជាអ្នកហ្វឹកហ្វឺនក្នុងសប្បវិសធម៌ វេមនមិន
 ឃើញរូបថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ មិនឃើញរូបថាមានក្នុង
 ខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ ។ មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញ
 សញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន

ទន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីគ្គោ ចតុត្ថោ

ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន
 វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ អនិច្ចំ វេទនំ ។ អនិច្ចំ
 សញ្ញំ ។ អនិច្ចំ សង្ខារេ ។ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 វិញ្ញាណាន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ទុក្ខំ
 សញ្ញំ ។ ទុក្ខំ សង្ខារេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ
 វិញ្ញាណាន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ អនត្តំ វេទនំ ។
 អនត្តំ សញ្ញំ ។ អនត្តំ សង្ខារេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ
 អនត្តំ វិញ្ញាណាន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ សង្ខតំ
 រូបំ សង្ខតំ រូបន្តំ យថាក្ខតំ បជាធាតុំ ។ សង្ខតំ
 វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។ សង្ខតេ សង្ខារេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមចណ្ឌសកៈ ថេរវត្ត ទី ៤

មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញវិញ្ញាណ ថាមានកងខ្លួនខ្លះ មិន
ឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវ័កនោះ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
ក្តីពិត នូវរូបមិនទៀងថា រូបមិនទៀងមែន ។ នូវវេទនាមិនទៀង ។ នូវ
សញ្ញាមិនទៀង ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង ។ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
ក្តីពិត នូវវិញ្ញាណមិនទៀងថា វិញ្ញាណមិនទៀងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាម
សេចក្តីពិត នូវរូបជាទុក្ខថា រូបជាទុក្ខមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
នូវវេទនាជាទុក្ខ ។ នូវសញ្ញាជាទុក្ខ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ ។
នូវវិញ្ញាណជាទុក្ខថា វិញ្ញាណជាទុក្ខមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
នូវរូបមិនមែនខ្លួនថា រូបមិនមែនខ្លួនមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
នូវវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ នូវសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ
មិនមែនខ្លួន ។ នូវវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនថា វិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនមែន ។
ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមានបច្ច័យភាគតែងថា រូបមានបច្ច័យភាគ
តែងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវេទនាមានបច្ច័យភាគតែង ។ នូវ
សញ្ញា មានបច្ច័យភាគតែង ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយមានបច្ច័យភាគតែង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធហារិទ្ធា

សង្ខតំ វិញ្ញាណំ សង្ខតំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាណា-
 តិ ។ វជកំ រូបំ វជកំ រូបន្តំ យថាភូតំ បដាណាតិ ។
 វជកំ វេទនំ ។ វជកំ សញ្ញំ ។ វជកេ សង្ខារេ
 វជកា សង្ខារាតិ យថាភូតំ បដាណាតិ ។ វជកំ
 វិញ្ញាណំ វជកំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាណាតិ ។
 សោ រូបំ ន ឧបេតិ ន ឧបាទិយតិ ន អធិដ្ឋាតិ អត្តា
 មេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ន
 ឧបេតិ ន ឧបាទិយតិ ន អធិដ្ឋាតិ អត្តា មេតិ ។
 តស្ម័មេ បញ្ចកាទានក្ខន្ធា អនុបេតា^(១) អនុបាទិដ្ឋា
 ធិយវត្ថុំ ហិតាយ សុខាយ សំវត្ថន្តិតំ ។ ឯវញ្ញតំ^(២)
 អារុសោ សារីបុត្ត ហោតិ យេសំ អាយស្មន្តានំ
 តាទិសា សព្វហ្មចារិយោ អនុកម្មកា អត្តកាមា
 ឱវាទកា អនុសាសកា ឥទេវា បន មេ អាយស្មតោ
 សារីបុត្តស្ម័ ធម្មទេសនំ សុត្វា អនុបាទាយ អាសវេហិ
 ចត្តំ វិមុត្តន្តំ ។

១ អនុប្បត្តតិ វា អនុប្បត្តតិ វា បាលី ភវេយ្យ ។ ២ ម. ឯវមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

នូវវិញ្ញាណមានបច្ច័យតាក់តែងថា វិញ្ញាណមានបច្ច័យតាក់តែងមែន ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវរូបជាអ្នកសម្លាប់ថា រូបជាអ្នកសម្លាប់មែន ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវេទនាជាអ្នកសម្លាប់ ។ នូវសញ្ញាជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយជាអ្នកសម្លាប់ថា សង្ខារទាំងឡាយជា
 អ្នកសម្លាប់មែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់
 ថា វិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់មែន ។ អរិយសាវ័កនោះ ក៏មិនចូលទៅជិត
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ មិនតាំងចិត្តស៊ប់ នូវរូបថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ មិនចូល
 ទៅជិត មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ មិនតាំងចិត្តស៊ប់ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។
 នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ នូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ ឧបាទានក្ខន្ធ
 ទាំង ៥ នេះ ដែលអរិយសាវ័កនោះ មិនចូលទៅជិត មិនប្រកាន់ខ្ជាប់
 រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជាអង្វែង ។
 យមកភិក្ខុ តបថា ម្ចាស់អាវុសោសាវ័បុត្ត សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ
 បណ្តាលោកមានអាយុទាំងឡាយណា លោកមានអាយុទាំងឡាយនោះ
 ប្រាកដដូចជាលោកម្ចាស់ ឈ្មោះថាជាសព្វហូចារី ជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ចង់ឲ្យបានប្រយោជន៍ ជាអ្នកឲ្យឧក្ក ជាអ្នកប្រៀនប្រដៅមែន ឯចិត្ត
 របស់ខ្ញុំរួចចាកអាសវៈមិនប្រកាន់មាំហើយ ព្រោះបានស្តាប់ធម្មទេសនា
 នេះ របស់ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ។

ឧស្សញ្ញស្ស មជ្ឈិមបទ្គកសកេ បេរីក្កោ បព្ភក្កោ

(២០៨) ឯកំ សមយំ ភក្កវា វេសាលីយំ វិហារតិ
 មហាវនេ ក្កដាការសាលាយំ ។ តេន ខោ បន សម-
 យេន អាយស្មា អនុរាជោ ភក្កវតោ អវិទ្ធូរេ អវញ្ញកុដ្ចិ-
 កាយំ វិហារតិ ។ អថខោ សម្ពហុលា អញ្ញតិភ័យា
 បរិព្វាជកា យេនាយស្មា អនុរាជោ តេនុបសង្កមីសុ
 ឧបសង្កមីតា អាយស្មតា អនុរាជេន សទ្ធិ សម្មោទីសុ
 សម្មោទីយំ កថំ សារាណីយំ វិភិសារេត្វា ឯកមន្តំ
 ទិសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ ទិសីដ្ឋា ខោ តេ អញ្ញតិភ័យា
 បរិព្វាជកា អាយស្មន្តំ អនុរាជំ ឯតទេវេច្ចំ យោ
 សោ អាវុសោ អនុរាជ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ
 បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ តថាគតោ ឥមេសុ
 ចត្វសុ ហំនេសុ បញ្ញាបយមាដោ បញ្ញាបេតិ ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មរណាតិ វា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មរណាតិ វាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា អនុរាជោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បើវគ្គ ទី ៤

(២០៨) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
 ក្រុងគារសាលា នាមហារីន ជិតក្រុងវេសាលី ។ សម័យនោះឯង
 ព្រះអនុរាជមានអាយុ នៅក្នុងអវតាក្នុង ក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ ។
 គ្រានោះ ពួកបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយច្រើនរូប ចូលទៅរកព្រះអនុរាជ
 មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអនុរាជ
 មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររីករាយ និងពាក្យគួរព្យាបាល ក៏អង្គុយ
 ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទី
 សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានអាយុដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសា
 អនុរាជ ព្រះតថាគតណា ជាបុរសទុត្តម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់នូវ
 តំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះតថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចាតនូវសត្វនោះ តែង
 បញ្ចាតក្នុងស្ថាន ៤ នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើតទៀតខ្លះក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល
 បើពួកបរិព្វាជកជាអនុវត្តិយ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអនុរាជមានអាយុ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហំវគ្គោ

តេ អញ្ញតិភ័យេ បរិព្វាជកេ ឯតទិវេច យោ សោ
 អារុសោ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរម-
 បត្តិបត្តោ ភំ តថាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហិ ចត្វហិ ហ្ម-
 ធនេហិ បញ្ញាបយមាដោ បញ្ញាបេតិ ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ តេ អញ្ញតិភ័យោ បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តំ
 អនុរាជំ ឯតទិវេច្ចំ សោ ចាយំ ភិក្ខុ នវេ ភវិស្សតិ
 អចិរច្ឆព្វជិតោ ថេរោ វា បន ពាលោ អព្យត្តោតិ ។
 អថខោ អញ្ញតិភ័យោ បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តំ អនុរាជំ
 នវំវាទេន ច ពាលវាទេន ច អបសាទេត្វា ឧដ្ឋាយា-
 សនា បត្តិបស្ស ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ក៏និយាយនឹងពួកបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ ដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
 ព្រះតថាគតណា ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់នូវតំណែង
 ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះតថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចក្ខន្ធរូសត្វនោះ តែងបញ្ចក្ខ
 ក្រៅអំពីស្ថាន ៤ នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើតទៀតខ្លះក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល
 ព្រះអនុរាជ និយាយយ៉ាងនេះហើយ បរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ
 និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុនេះជាភិក្ខុថ្មី ឬស
 មិនទាន់បានយូរ ពុំនោះសោត លោកជាថេរវៈដែរ តែល្ងង់មិនឈ្លាស
 វៃ ។ លំដាប់នោះ ពួកបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយ ក៏តិះដៀលព្រះអនុរាជ
 មានអាយុ ដោយពាក្យថានៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្ងង់ផង ហើយ
 ក្រោកអំពីអាសនៈ ចៀសចេញទៅ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីត្តោ បតុត្តោ

(២០៧) អថខោ អាយស្មតោ អនុរាជស្ស អ-
 ចរិយ្យកុន្តេស្ម តេស្ម អញ្ញតិភ្និយេស្ម បរិញ្ញាជកេស្ម
 ឯតទហោសិ សកេ ខោ មិ តេ អញ្ញតិភ្និយា ប-
 រិញ្ញាជកា ឧត្តរី បុច្ឆេយ្យំ កមំ ព្យាករមាដោ ន
 ខ្វាហំ តេសំ អញ្ញតិភ្និយាជំ បរិញ្ញាជកាជំ វុត្តវាដី ចេរ
 ភកវតោ អស្សំ ន ច ភកវន្តំ អក្ខតេន អញ្ញចិត្តេយ្យំ
 ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យំ ន ច កោចិ សហ-
 ធម្មិកោ វាទានុបាតោ^(១) ការយ្ហំ ហំជំ អាគច្ឆេយ្យាតិ។
 អថខោ អាយស្មា អនុរាជោ យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្វា ។ បេ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ ខោ អាយ-
 ស្មា អនុរាជោ ភកវន្តំ ឯតទរោច ឥធាហំ កន្លេ ភក-
 វតោ អវិទូរេ អញ្ញកុដិកាយំ វិហារមិ អថខោ កន្លេ

១ វាទានុវាទតិបិ បាយិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

[២០៩] កាលដែលបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ ចៀសចេញ
ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះអនុរាជមានអាយុ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នេះថា
ប្រសិនបើបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ សួរអាត្មាអញតទៅទៀត អាត្មា
អញ នឹងព្យាករដល់បរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះដូចម្តេច ទើបឈ្មោះ
ថាពោលតាមពាក្យ ដែលព្រះមានព្រះភាគពោលហើយផង មិនពោល
បង្កើតព្រះមានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ឈ្មោះថាព្យាករនូវធម៌
តាមធម៌ផង ពាក្យពោលនីមួយៗដែលប្រកបដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្ថាន
ដែលបណ្ឌិតគប្បីតិះដៀលផង ។ គ្រានោះ ព្រះអនុរាជមានអាយុចូល
ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ លុះព្រះអនុ-
រាជមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
ភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីឯណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្រាកនៅ
ក្នុងអរពាក្យដ៏ពិតព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សុត្តហុលា អញ្ញតិវុទ្ធិយោ បរិព្វាជកា យេនាហំ តេ-
 ធូបសុដ្ឋមីសុ ។ បេ ។ មិ ឯតទដោច្ឆំ យោ សោ
 អាវុសោ អនុរាជ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ
 បរមបតិបត្តោ តំ តថាគតោ ឥមេសុ ចត្វសុ ឃំនេសុ
 បញ្ញាបយមាដោ បញ្ញាបេតិ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរ-
 ណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវំ វុត្តាហំ កន្លេ តេ អញ្ញតិវុទ្ធិយោ បរិព្វាជ-
 កេ ឯតទដោច្ឆំ យោ សោ អាវុសោ តថាគតោ
 ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ តថាគតោ
 អញ្ញាត្រ ឥមេហំ ចត្វហំ ឃំនេហំ បញ្ញាបយមាដោ
 បញ្ញាបេតិ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ។ បេ ។
 នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ កន្លេ តេ អញ្ញតិវុទ្ធិយោ បរិព្វាជកា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហារិក្ខ

ពួកបរិព្វាជក ជាអន្យត្ថិយច្រើនរូប ចូលមករកខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ បាន
និយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នេះថា ម្ចាស់អារុសោអនុរាជ ព្រះតថាគតណា
ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់នូវតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះ
តថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចាតសត្វនោះ តែងបញ្ចាត ក្នុងស្ថានទាំង ៤
នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន
សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើតទៀតខ្លះក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើត
ទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
កាលបើគេនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏និយាយទៅនឹងបរិព្វាជក
ជាអន្យត្ថិយទាំងនោះដូច្នេះថា ម្ចាស់អារុសោ ព្រះតថាគតណា ជាបុរស
ដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់នូវតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះតថាគត
នោះ កាលនឹងបញ្ចាតសត្វនោះ តែងបញ្ចាត ក្រៅអំពីស្ថាន ៤ នេះ
ថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិន
មែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
បើខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើបបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ថេរីក្ខោ ចតុក្កោ

មំ ឯតទេវេត្ថំ សោ ចាយំ ភិក្ខុ នវេ ភរិស្សតិ

អចរិច្ឆតិ ខេវេ វា បន ពាលោ អព្យត្តោតិ ។

អថខោ មំ ភន្តេ តេ អញ្ញតិភ័យោ បរិព្វាជកា នវវា-

ទេន ច ពាលវាទេន ច អបសាទេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា

បក្កមីសុ ។ តស្ស មយ្ហំ ភន្តេ អចរិច្ឆតិភ័យោ តេសុ

អញ្ញតិភ័យេសុ បរិព្វាជកេសុ ឯតទេហោសិ សចេ ខោ

មំ តេ អញ្ញតិភ័យោ បរិព្វាជកា ឧត្តរី បុច្ឆេយ្យំ កថំ

ព្យាករមាវោ ន ខ្វាហំ តេសំ អញ្ញតិភ័យោនំ បរិព្វាជ-

កានំ វុត្តវាទី ថេវ ភកវតោ អស្សំ ន ច ភកវត្ថំ

អក្ខតេន អញ្ញាចិត្តេយ្យំ ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យំ

ន ច កោចិ សហធម្មកោ វាទានុចារោ ការយ្ហំ វាទំ

អាគច្ឆេយ្យតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

និយាយមកនឹងខ្ញុំព្រះអង្គវិញដូច្នេះថា ភិក្ខុនេះប្រហែលជាភិក្ខុថ្មី ឬសមិន
 ទាន់បានយូរ ពុំនោះសោត លោកជាថេរវិជ្ជា តែល្ងង់មិនឈ្លាសវៃ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះ បរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ
 គំរងៀលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយពាក្យថាទៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្ងង់ផង
 ហើយក្រោកចាកអាសនៈ ចៀសចេញទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 កាលដែលបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយទាំងនោះ ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន
 ខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីគំរងៀលដូច្នេះថា បើបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយទាំងនោះ
 សួរអាត្មាអញតទៅទៀត អាត្មាអញនឹងព្យាករដល់បរិព្វាជកជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះដូចម្តេច ទើបឈ្មោះថាពោលតាមពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ពោលហើយផង មិនឈ្មោះថាពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 ពាក្យមិនពិតផង ឈ្មោះថាព្យាករនូវធម៌តាមធម៌ផង ពាក្យពោលនីមួយ
 ដែលប្រកបដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្ថានដែលបណ្ឌិតគប្បីគំរងៀលផង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

[២៦០] តំ ភី មញ្ញាសិ អនុរាជ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យំ បដានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យំ បដានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 កល្នំ ទុក្ខំ តំ សមនុបស្សីតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្សី
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សម្ពាវ ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
 អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ តស្មាតិហា ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ
 ។ បេ ។ ជាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជាតិ ។

[២៦១] តំ ភី មញ្ញាសិ អនុរាជ រូបំ តថាគតោតិ
 សមនុបស្សីសីតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សម្ពាវេ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមនុ-
 បស្សីសីតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(២១០) ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំគាល់សេចក្តី
នោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
ណា មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។
ចុះរបស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុ៎ះជារបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនអញ
ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ ។ បេ។
អរិយសាវ័កកាលឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ។ វេមង្គជឹងច្បាស់ថា មគ្គតាវនា
កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២១១) ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច អ្នក
ពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។
អ្នកពិចារណាឃើញ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។
នូវវិញ្ញាណ ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរិក្ខេ បទុក្ខោ

(២០២) តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបស្មី តថាគ-
តោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។ អញ្ញត្រ
រូបា តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។
វេទនាយ ។ បេ ។ អញ្ញត្រ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
យ ។ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសូ ។ អញ្ញត្រ
សង្ខារេហិ ។ វិញ្ញាណស្មី ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ តថា-
គតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។

(២០៣) តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមនុ-
បស្សសីតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។

(២០៤) តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ អយំ សោ អរូបំ
អវេទនោ អសញ្ញំ អសង្ខារោ អវិញ្ញាណោ តថាគតោតិ
សមនុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។ ឯត្ថ ច តេ
អនុរាជ ទិដ្ឋេ ធម្មេ សច្ចតោ តថតោ តថាគតោ
អនុបលត្តិយមាណោ កក្កំ ទុ តេ តំ វេយ្យាករណំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

[២១២] ម្នាលអនុរាជ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច អ្នក
 ពិចារណាលើញថា សត្វមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ អ្នក
 ពិចារណាលើញថា សត្វផ្សេងអំពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ក្នុង
 វេទនា ។ បេ ។ ផ្សេងអំពីវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេងអំពីសញ្ញា ។
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ផ្សេងអំពីសង្ខារទាំងឡាយ ។ ក្នុងវិញ្ញាណ ។
 អ្នកពិចារណាលើញថា សត្វផ្សេងអំពីវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ
 ព្រះអង្គ ។

[២១៣] ម្នាលអនុរាជ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច អ្នក
 ពិចារណាលើញរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។
 អ្នកពិចារណាលើញវិញ្ញាណថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។

[២១៤] ម្នាលអនុរាជ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច អ្នកពិ-
 ចារណាលើញថាសត្វនេះ មិនមានរូប មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា
 មិនមានសង្ខារ មិនមានវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាល
 អនុរាជ ក៏ក្នុងរឿងនេះ កាលបើអ្នកកំណត់ថា ជាបេស្មៀង ជា
 បេស្មៀត ក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយ ការព្យាករណ៍របស់អ្នកនោះគួរហើយឬ ថា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវារីគ្គោ

យោ សោ អារុសោ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិវត្តោ តំ តថាគតោ អញ្ញាត្រ ឥមេហំ ចត្វហំ ហំនេហំ បញ្ញាបយមាធា បញ្ញាបេតិ ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វាតិ ។ នោ ហេតិ កន្លេ ។ សាធុ សាធុ អនុរាជ បុត្រោ ចាហំ អនុរាជ ឯតរហំ ច ឧត្តតោរុ បញ្ញាបេមិ ឧត្តស្ស ច និរោជន្តំ ។

[២០៥] ឯតំ សមយំ កកវា រាជគហោ វិហារតិ វេជ្ជវេន កលន្តកនិវាបេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា វត្តលំ កុម្មការិនីសេនេ វិហារតិ អាពាធិកោ ឧត្តតោ ពាធិជ្ជិតិលាធា ។ អថខោ អាយស្មា វត្តលំ ឧបជ្ជាកេ អាមន្តេសិ ឯថ តុច្ឆេ អារុសោ យេន កកវា តេនុបសង្កមថ ឧបសង្កមិត្វា មម វេនេន កកវតោ ចាធនេ សិរសា វន្តេ វត្តលំ កន្លេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ម្នាលអាវុសោ ព្រះតថាគតណា ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់
 ដល់នូវតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះតថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចាតនូវសត្វ
 នោះ តែងបញ្ចាតក្រៅពីស្ថាន ៤ នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើត
 ទៀតខ្លះក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន
 ក៏មាន ។ មិនគួរទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលអនុរាជ ប្រពៃហើយ ប្រពៃ
 ហើយ ម្នាលអនុរាជ ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី តថាគត
 បញ្ចាត នូវទុក្ខនិងសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ។

(២១៥) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្ត
 វេជ្ជវ័ន ជាកលន្ទកនិវាសន្តាន ដិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ សម័យនោះ
 ឯង ព្រះវត្តលីមានអាយុ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺ
 ជាទម្ងន់ នៅក្នុងសាលារបស់សុនឆាំង ។ ព្រះវត្តលីមានអាយុ ក៏ហៅ
 ពួកភិក្ខុជា។បង្ហាតមកថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
 មក ចូរអ្នកទាំងឡាយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ចូរថ្វាយបង្គំព្រះបាទារាមស្រីព្រះមានព្រះភាគដោយត្បូង តាម
 ពាក្យរបស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុឈ្មោះវត្តលី មានអាពាធ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ

ទុក្ខតោ ពាឡិកិលាមោ សោ ភកវតោ ចារិទេ សិ-

រសា វន្តតិ ឯវញ្ច វទេថ សាធុ តិវ កន្លេ ភកវ

យេន វត្តលំ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្មំ ឧបា-

នាយាតិ ។ ឯវមាវសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ

វត្តលំស្ស បដិស្សត្វា យេន ភកវ តេនុបសង្កមីសុ

ឧបសង្កមីតា ។ បេ ។ ភកវន្តំ ឯតទរោច្ឆំ វត្តលំ កន្លេ

ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាឡិកិលាមោ សោ

ភកវតោ ចារិទេ សិរសា វន្តតិ ឯវញ្ច បន វទេតិ សាធុ

តិវ កន្លេ ភកវ យេន វត្តលំ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ

អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ អធិវសេសិ ភកវ តុណ្ហិ-

កាវេន ។

ទន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បើវគ្គ ទី ៤

ដល់នូវសេចក្តីទុក មានដើម្បីជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះមាន
 ព្រះភាគដោយគ្បួង ហើយអ្នកទាំងឡាយ ចូរពោលយ៉ាងនេះទៀតថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅរកភិក្ខុឈ្មោះវត្តលី
 ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះទទួលពាក្យរបស់ព្រះវត្តលី
 មានអាយុថា ករុណា អាវុសា ហើយចូលទៅតាមព្រះមានព្រះភាគ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុឈ្មោះវត្តលី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តី
 ទុក មានដើម្បីជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះមានព្រះភាគដោយ
 គ្បួង មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅរកព្រះវត្តលី ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួល ដោយគុណ្ឌីភាព ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[២០៦] អថខោ ភកកា និវាសេន្ទា បត្តិវិវាទា-
 យ យេនាយស្នា វត្តលី តេនុបស្មន្តិមំ ។ អន្តសា
 ខោ អាយស្នា វត្តលី ភកកំនំ ទ្វេតោ វ អាភច្ឆន្តិ
 ទិស្វាន មញ្ញតេ សមល្ហាបិ(១) ។ អថខោ ភកកា
 អាយស្ននំ វត្តលី ឯតទេវេត អលំ វត្តលី មា នំ
 មញ្ញតេ សមល្ហាបិ សន្តិមាជំ អាសនាជំ បញ្ញត្តានំ
 តត្តាហំ និស្សិទ្ធស្នាប័តិ ។ និស្សិទ្ធ ភកកា បញ្ញត្ត
 អាសនេ ។ និស្សជ្ជ ខោ ភកកា អាយស្ននំ វត្តលី
 ឯតទេវេត ភក្ខំ តេ វត្តលី ខមន័យំ ភក្ខំ យាបន័យំ
 ភក្ខំ ទុត្តា វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ
 បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ន
 មេ ភក្ខេ ខមន័យំ ន យាបន័យំ ពាឡា មេ ទុត្តា
 វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ
 បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។ ភក្ខំ តេ វត្តលី ន
 កំភ្នំ កុក្កុទ្ធិ ន កោតិ វិប្បដិសារោតិ ។ តក្ស មេ
 ភក្ខេ អនប្បកេ កុក្កុទ្ធិ អនប្បកោ វិប្បដិសារោតិ ។

១ ប. សមល្ហាបិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(២១៦) លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់បាត្រ
និងចីវរហើយ ទ្រង់ស្តេចទៅរកព្រះវត្តលីមានអាយុ ។ ព្រះវត្តលីមាន
អាយុ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងស្តេចមកអំពីចម្ងាយ លុះ
ឃើញហើយ ក៏សំដែងភិរិយាតនេះតតះលើគ្រែ ។ ទើបព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់នឹងព្រះវត្តលីមានអាយុដូច្នេះថា ម្ចាស់វត្តលី ឈ្លើយចុះ អ្នក
កុំតន្តះតតះលើគ្រែឡើយ តថាគតនឹងអង្គុយលើអាសនៈដែលគេក្រាល
បំរុងហើយនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាល
ហើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគគង់ហើយ ទើបត្រាស់នឹងព្រះវត្តលីមាន
អាយុដូច្នេះថា ម្ចាស់វត្តលី អ្នកល្មមអត់ធន់បានខ្វះឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅ
បានខ្វះឬ ទុក្ខវេទនាជួរថយមិនចម្រើនឡើង សេចក្តីជួរថយវេទនាប្រាកដ
មិនចម្រើនឡើងទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ធន់មិន
បានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាជាទម្ងន់ចម្រើនឡើង
ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនជួរថយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើង មិនជួរថយ
ទេ ។ ម្ចាស់វត្តលី អ្នកឥតមានសេចក្តីរឿសបន្តិចបន្តួចទេឬ អ្នកឥត
មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយអ្វីទេឬ ។ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គ
មានសេចក្តីរឿសជាច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយជាច្រើន ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្គញ្ញាសកេ ថេរីវគ្គោ បគុត្តោ

កក្ខិ បន តំ វគ្គលំ អត្តា សីលតោ ន ឧបវទន្តិតំ ។

ន ខោ មំ ភន្តេ អត្តា សីលតោ ឧបវទន្តិតំ ។

នោ ចេ កក្ខិ តំ វគ្គលំ អត្តា សីលតោ ឧបវទន្តិតំ

អថ កក្ខិ តេ កក្ខិ កក្ខិ កោ ច វិប្បជីសារោតិ ។

វិប្បជីកាហំ ភន្តេ ភកវន្តំ នស្សនាយ ឧបសង្កម្ម-

តុកាមោ នត្ថំ ច មេ កាយស្មី តាវតិកា ពលមត្តា

យាវតាហំ ភកវន្តំ នស្សនាយ ឧបសង្កមេយ្យន្តំ ។

អលំ វគ្គលំ កី តេ ឥមិនា បូតិកាយេន និដ្ឋេន ។

យោ ខោ វគ្គលំ ធម្មំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ យោ

មំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ ។ ធម្មំ ហិ វគ្គលំ

បស្សន្តោ មំ បស្សតិ មំ បស្សន្តោ ធម្មំ បស្សតិ ។

តំ កី មញ្ញាសំ វគ្គលំ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្បាសកៈ បេរិវត្ត ទី ៤

ម្នាលវត្តលី ខ្លួនអ្នកមិនគិតដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេឬ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្លួនខ្ញុំមិនគិតដៀលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយសីលទេ ។ ម្នាល
 វត្តលី បើខ្លួនអ្នកមិនគិតដៀលអ្នកឯងដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងរង្សៀស
 ដូចម្តេច ក្តៅក្រហាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ចង់ចូលទៅចូបព្រះមានព្រះភាគ តាំងពីយូរយារហើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនមានកម្លាំងកាយ ល្មមចូលទៅចូបព្រះមានព្រះភាគបានសោះឡើយ ។
 កុំឡើយ វត្តលី ប្រយោជន៍អ្វីដោយការសម្តុយ ដែលអ្នកឃើញហើយ
 នេះ ។ ម្នាលវត្តលី បុគ្គលណាមួយឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា
 ឃើញតថាគត បុគ្គលណាឃើញតថាគត បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញ
 ធម៌ ។ ម្នាលវត្តលី ព្រោះថា កាលបើបុគ្គលឃើញធម៌ ឈ្មោះថា
 ឃើញតថាគត កាលបើបុគ្គលឃើញតថាគត ឈ្មោះថាឃើញធម៌ ។
 ម្នាលវត្តលី អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវគ្គេ

អនិច្ចំ កន្លែ ។ យំ បដានិច្ចំ មុត្តំ ភតិ សុខំ ភតិ ។

ទុក្ខំ កន្លែ ។ យំ បដានិច្ចំ មុត្តំ វិបវិណាមធម្មំ កល្យ

នុំ ភតិ សមនុបស្សនំ ឯតិ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ

មេ អត្តាភិ ។ នោ ហេតិ កន្លែ ។ វេមនា ។ សញ្ញា ។

សម្ពាទ ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ ភតិ ។ អនិច្ចំ

កន្លែ ។ បេ ។ ឯសោ មេ អត្តាភិ ។ នោ ហេតិ កន្លែ ។

តស្មាភិហា ។ បេ ។ ឯសំ បស្សំ ។ បេ ។ នាបរិ ឥត្តត្តាយាភិ

បដាណាភិភិ ។ អថោ ភកកា អាយស្មនំ វត្តលំ ឥមំនា

ឡិកាទេន ឡិវនិគ្គា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភិជ្ឈក្ខដោ

បត្យោតោ ទេន បក្កបិ(១) ។

សុត្តន្តបិដក សំបុត្រទី៣៧ ខុទ្ទកនិកាយ

បតិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់
 នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បតិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា របស់នោះគួរដើម្បី
 យល់ឃើញថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនអញដែរឬ ។
 បតិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន មិនគួរដើម្បីយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។ រទេនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ បតិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏បម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។ នុ៎ះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បតិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏បម្រើន មិនគួរដើម្បីយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ អរិយសាវ័កក៏សាសនានេះ ។ បេ ។ យល់ឃើញយ៉ាងនេះ
 ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាភិច្ឆដ៍នៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡស-
 ភិច្ឆនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មាន
 ព្រះវត្តលំមានអាយុ ដោយព្រះឧបទេនេះហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈ
 ស្តេចចេញទៅកាន់ភ្នំគិដ្ឋកុដ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ថេរីគោ ចតុគោ

(២០៧) អថខោ អាយស្មា វត្តលី អនិវប្បត្តន្តស្ស
 ភកវតោ ឧបជ្ជាកេ អាមន្តេសិ ឯថ មំ អារុសោ មញ្ញ-
 កំ អារោចេត្វា យេន វសិកិលិបស្សំ កាឡសិលា
 តេនុបសង្កមថ កកំ ហិ នាម មាទិសោ អន្តរយេ
 កាលំ កត្តតំ មញ្ញយ្យាតិ ។ ឯវមារុសោតិ ខោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មតោ វត្តលីស្ស បដិស្សត្វា អាយស្មនំ
 វត្តលី មញ្ញកំ អារោចេត្វា យេន វសិកិលិបស្សំ
 កាឡសិលា តេនុបសង្កមីស្ស ។ អថខោ ភកវ តញ្ញ-
 វត្តំ តញ្ញ ទិវសាវសេសំ កិដ្ឋក្ខដេ បព្វតេ វិហាសិ ។
 អថខោ ទ្វេ ទេវតាយោ អភិក្កន្តាយ វត្តិយា អភិក្ក-
 នវណ្ណា កេវលកប្បំ កិដ្ឋក្ខដំ ឱកាសេត្វា យេន
 ភកវ តេនុបសង្កមីស្ស ។ បេ ។ ឯកមន្តំ អដ្ឋិស្ស ។

ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

[១១៧] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញទៅ មិនយូរ

ប៉ុន្មាន ព្រះវត្តលី ក៏ហៅពួកភិក្ខុជាទុបដ្ឋាកមកថា ម្ចាស់អាវុសោទាំង

ឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយមកអាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ លើកខ្ញុំឡើង

កាន់គ្រែ ហើយនាំទៅឯវត្តកាឡសិលា ក្បែរភ្នំឥសិគិលី ព្រោះបុគ្គល

ដូចជាខ្ញុំមិនសមរម្យនឹងធ្វើកាលកិរិយា ក្នុងចន្លោះផ្ទះឡើយ ។ ភិក្ខុទាំង

នោះ ទទួលពាក្យរបស់ព្រះវត្តលីមានអាយុដូច្នេះថា ករុណា អាវុសោ

ហើយលើកព្រះវត្តលីមានអាយុឡើងកាន់គ្រែ សែននាំទៅឯវត្តកាឡសិលា

ក្បែរភ្នំឥសិគិលី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើភ្នំ

គិដ្ឋក្នុងអស់រាត្រីនោះនឹងថ្ងៃនោះ ។ កាលរាត្រី (បឋមយាម) កន្លង

ហើយ ទេវតា ២ អង្គ មានរស្មីដ៏រឿង ញ៉ាំងភ្នំគិដ្ឋក្នុងទាំងមូលឲ្យភ្លឺ

ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិញ្ចោ

ឯកមន្តំ បិតា ខោ ឯកា ទេវតា ភកវន្តំ ឯតទលោច
 វក្កលំ កន្លេ ភិក្ខុ វិមោឡាយ ទេវតាភិក្ខុ ។ អមរា
 ទេវតា ភកវន្តំ ឯតទលោច សោ ហិ ន្ទន សោ^(១) កន្លេ
 សុវិមុត្តា វិមុច្ចិស្សភិក្ខុ ។ ឥទមលេច្ចំ តា ទេវតាយោ
 ឥទំ វត្ថា ភកវន្តំ អភិវាទេត្ថា បទត្ថិណំ កត្វា តត្ថេ-
 វន្តវាយីសុ ។

(២៧៨) អថខោ ភកវា តស្ស វត្ថិយា អច្ចយេន
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ឯថ តុម្ភេ ភិក្ខុវេ យេន វក្កលំ
 ភិក្ខុ តេនុបសង្កម្មេ ឧបសង្កម្មិត្វា វក្កលំ ភិក្ខុ ឯវំ
 វទេថ សុណាវសោ ភិក្ខុ វក្កលំ ភកវតោ វចនំ ទ្ធិន្ទំ
 ទេវតានំ ឥមំ អាវសោ វត្ថិ ទ្វេ ទេវតាយោ អភិក្កន្តា-
 យ វត្ថិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្ប ចិដ្ឋក្ខន្ធិ
 ឌុកាសេត្វា យេន ភកវា តេនុបសង្កម្មីសុ ឧបសង្ក-
 មិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ ឯកមន្តំ
 បិតា ខោ អាវសោ ឯកា ទេវតា ភកវន្តំ ឯតទលោច

១ ឬ. អយំ សុទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

លុះទេវតាមួយអង្គបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមាន
ព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិកិតកំពុងត្រិះរិះដើម្បី
មគ្គវិមោក្ខ ។ ទេវតាមួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិកិតនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះ
ចាកកិលេស មុខជានឹងរួចដោយពិត ។ ទេវតាទាំងនោះបានពោល
ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏អភិវេទនាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើ
ប្រទក្សិណ ហើយបាត់ទៅក្នុងទីនោះឯង ។

(២១៨) លុះរាត្រីនោះ កន្លងទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
មកអោយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចូលទៅរកវត្តលិកិត លុះចូលទៅដល់ហើយ
ត្រូវប្រាប់វត្តលិកិតយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសាវត្តលិ ចូរអ្នកស្តាប់ព្រះពុទ្ធ-
ដ៏ការបស់ព្រះមានព្រះភាគ និងពាក្យរបស់ទេវតាទាំងពីរអង្គ ម្ចាស់
អាវុសា ដ្បិតយប់មិញនេះ កាលដែលរាត្រី (បឋមយាម) កន្លងហើយ
ទេវតាពីរអង្គ មានរស្មីដ៏រឿង ញ៉ាំងភ្នែកដ៏រូបក្នុងទាំងមូលឲ្យភ័យ ចូលមក
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
ភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ម្ចាស់អាវុសា លុះទេវតាមួយអង្គ
បិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរិវត្តោ ចតុត្ថោ

វត្តលំ កន្លែ ភិក្ខុ វិមោក្ខាយ ចេតេតីតិ ។ អបរា
 ទេវតា ភក្កវន្តំ ឯតទរោច សោ ហិ ន្ទន សោ^(១) កន្លែ
 សុវិមុត្តោ វិមុច្ចិស្សីតិ ។ ភក្កវា ច តំ អារុសោ
 វត្តលំ ឯវមាហា មា ភាយិ វត្តលំ មា ភាយិ វត្តលំ
 អបាចកន្លែ មរណំ ភវិស្សតិ អបាចិកា កាល-
 កិរិយាតិ ។ ឯវំ កន្លែតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ
 បដិស្សត្វា យេនាយស្មា វត្តលំ តេនុបសង្កម្មីសុ ឧ-
 បសង្កម្មត្វា អាយស្មន្តំ វត្តលំ ឯតទរោចំ សុណា-
 រុសោ វត្តលំ ភក្កវតោ វចនំ ទ្ធិន្ទញ្ច ទេវតានន្តំ ។

[២៧៨] អថខោ អាយស្មា វត្តលំ ឧបជ្ជាកេ
 អាមន្តេសិ ឯថ មំ អារុសោ មញ្ញកា ឡិរោបេថ កតំ
 ហិ នាម មាទិសោ ឡិច្ឆេ អាសនេ ជិសីទិត្វា តស្ស
 ភក្កវតោ សាសនំ សោតត្ថំ មញ្ញោយ្យាតិ ។ ឯវ-
 មារុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ វត្តលំស្ស
 បដិស្សត្វា អាយស្មន្តំ វត្តលំ មញ្ញកា ឡិរោបេសុំ

១ ម. អយំ ន ទិស្សតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិកិត្ត កំពុងត្រិះរិះដើម្បីវិមោក្ខ ។ ទេវតា
មួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន វត្តលិកិត្តនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះចាកកិលេស មុខជានឹងរួច
ដោយពិត ។ ម្នាលអាវុសាវត្តលិ ទាំងព្រះមានព្រះភាគ ក៏បានត្រាស់
នឹងអ្នកយ៉ាងនេះថា ម្នាលវត្តលិ អ្នកកុំខ្លាចឡើយ ម្នាលវត្តលិ អ្នកកុំ
ខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុខជាមិនអាក្រក់ទេ កាលភិរិយា ក៏មុខ
ជាមិនអាក្រក់ទេ ដូច្នេះដែរ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដ៏កា
របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយចូលទៅរកព្រះ
វត្តលិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះវត្តលិមានអាយុ
ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសាវត្តលិ អ្នកចូរស្តាប់ព្រះពុទ្ធដ៏កា របស់ព្រះមាន
ព្រះភាគ នឹងពាក្យរបស់ទេវតាទាំងពីរអង្គ ។

(២១៩) លំដាប់នោះ ព្រះវត្តលិមានអាយុ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
ជាបង្គោលថា ម្នាលអាវុសាទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកអាយុ
ចូរអ្នកទាំងឡាយ ដាក់ខ្ញុំចុះអំពីគ្រែ ព្រោះបុគ្គលដូចជាខ្ញុំ មិនសមបើ
នឹងអង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ ស្តាប់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះមានព្រះ
ភាគអង្គនោះទេ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះវត្តលិមាន
អាយុថា ករុណា អាវុសា ហើយដាក់ព្រះវត្តលិមានអាយុចុះអំពីគ្រែ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិញ្ញោ

ឥមំ អារុសោ វត្ថំ ទ្វេ ទេវតាយោ អភិក្កន្តាយ វត្ថិយា
 ។ បេ ។ ឯកមន្តំ អជ្ជិសុ ឯកមន្តំ វិចិតោ ខោ អារុសោ
 ឯកោ ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទេវេច វត្តលំ កន្លេ ភិក្ខុ
 វិមោក្ខាយ ចេតេត្ថិតិ ។ អបរា ទេវតា ភគវន្តំ ឯត-
 ទេវេច សោ ហិ ន្ទន សោ^(១) កន្លេ សុវិមុត្តោ វិមុច្ចិស្ស-
 ត្ថិតិ ។ ភគវា ច តំ អារុសោ វត្តលំ ឯវមាហា មា
 ភាយំ វត្តលំ មា ភាយំ វត្តលំ អបាបកន្លេ មរណំ
 ភវិស្សតិ អបាបិកា កាលតិវិយាតិ ។ តេនហារុ-
 សោ មម វចនេន ភគវតោ ចាទេ សិរសា វន្តថ
 វត្តលំ កន្លេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុត្តតោ ពាទ្យ-
 តិលាទោ សោ ភគវតោ ចាទេ សិរសា វន្តតិ
 ឯវញ្ច វទេតិ រូបំ អនិច្ចតាហំ កន្លេ ន កត្វាមិ

 ១ ប. អយំ ន វិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

រួចពោលថា ម្នាលអាវុសោ យប់មិញនេះ កាលដែលពត្រី (បប់មយាម)
 កន្លងហើយ ទេវតាពីរអង្គ ៗ បេ ៗ បានបិតនៅក្នុងទីសមគួរ ម្នាល
 អាវុសោ លុះទេវតាមួយអង្គ បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលិកកុំ កំពុងត្រិះរិះ
 ដើម្បីមគ្គវិមោក្ខ ។ ទេវតាមួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលិកកុំនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះ
 ចាកកិលេស មុខជានឹងរួចដោយពិត ។ ម្នាលអាវុសោវក្កលិ ទាំង
 ព្រះមានព្រះភាគ ស្រាស់នឹងអ្នកយ៉ាងនេះថា ម្នាលវក្កលិ អ្នកកុំខ្លាច
 ឡើយ ម្នាលវក្កលិ អ្នកកុំខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុខជាមិន
 អាក្រក់ទេ កាលកិរិយារបស់អ្នក ក៏មុខជាមិនអាក្រក់ទេ ដូច្នេះដែរ ។
 ព្រះវក្កលិពោលថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកទាំង
 ឡាយថ្វាយបង្គំព្រះបាទ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយត្បូង តាមពាក្យ
 របស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលិកកុំ មានអាពាធ ដល់នូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មានដើម្បីជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទ របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយត្បូង មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិននឿយឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបមិនទៀង

ខន្ធស័យគ្គស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ

យេននិច្ចំ តំ ទុក្ខនិ ធន វិចិត្តក្ខន្ធមិ យេននិច្ចំ ទុក្ខនិ

វិបវណាមធម្មំ នត្ថំ មេ តត្ថំ ធម្មោ វា វាគោ វា

បេមំ វាតំ ន វិចិត្តក្ខន្ធមិ ។ វេទនា អនិច្ចាតាហំ

ភន្តេ ន កក្ខន្ធមិ យេននិច្ចំ តំ ទុក្ខនិ ធន វិចិត្ត-

ក្ខន្ធមិ យេននិច្ចំ ទុក្ខនិ វិបវណាមធម្មំ នត្ថំ មេ

តត្ថំ ធម្មោ វា វាគោ វា បេមំ វាតំ ន វិចិត្តក្ខន្ធមិ ។

សញ្ញា អនិច្ចាតាហំ ភន្តេ ន កក្ខន្ធមិ យេននិច្ចំ

តំ ទុក្ខនិ ធន វិចិត្តក្ខន្ធមិ យេននិច្ចំ ទុក្ខនិ វិបវណាមធម្មំ

នត្ថំ មេ តត្ថំ ធម្មោ វា វាគោ វា បេមំ វាតំ ន

វិចិត្តក្ខន្ធមិ ។ សង្ខារ អនិច្ចាតាហំ ភន្តេ ន កក្ខន្ធមិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

ខំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបណាមិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ
 ខំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងរូបនោះឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខំព្រះអង្គ មិនឆ្លើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាមិនទៀង ខំ
 ព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិនទៀង វេទនានោះជា
 ទុក្ខ ខំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេច-
 ក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវេទនានោះឡើយ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខំព្រះអង្គមិនឆ្លើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាមិនទៀង
 ខំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណាមិនទៀង សញ្ញានោះ
 ជាទុក្ខ ខំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសញ្ញានោះឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខំព្រះអង្គមិនឆ្លើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ពួកសង្ខារមិនទៀង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិរិញ្ចោ

យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខនំ ន វិចិត្តក្ខាមំ យទនិច្ចំ ទុក្ខំ

វិបវណាមធម្មំ នត្ថំ មេ តត្ថំ ធន្ទោ វា វកោ វា

បេមំ វាតំ ន វិចិត្តក្ខាមំ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចតាហំ

កន្លេ ន កក្ខាមំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខនំ ន វិចិត្តក្ខាមំ

យទនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ នត្ថំ មេ តត្ថំ ធន្ទោ

វា វកោ វា បេមំ វាតំ ន វិចិត្តក្ខាមិតំ ។ ឯវ-

មាវុសោតំ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ វត្តលំស្ស

បដិស្សតា បត្តមីសុ ។ អថខោ អាយស្មា វត្តលំ

អថវប្បត្តនេសុ តេសុ ភិក្ខុសុ សត្ថំ អាហរេសំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង សង្ខារ
 នោះជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត
 ឬសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសង្ខារទាំងនោះឡើយ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឆ្លើងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ
 មិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀង
 វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណា
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេច-
 ក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណ
 នោះឡើយ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះវត្តលីមាន
 អាយុថា ករុណា អាវុសោ ហើយក៏ចៀសចេញទៅ ។ កាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយចៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះវត្តលីមានអាយុ ក៏ទាញយក
 កាំបិតមក ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បេរីវត្តោ បតុត្តោ

(២២០) អថខោ តេ ភិក្ខុ យេន ភកវា តេនុ-

បសង្កម្មីស្ស ឧបសង្កម្មិត្វា ឯកមន្តំ និសីទីស្ស ។ ឯ-

កមន្តំ និសីទ្គា ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទលោចំ

វក្កលំ កន្លេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាធិកលា-

នោ សោ ភកវតោ តាទេ សិរសា វន្តតិ ឯវញ្ច វនេតិ

វ្រប់ អនិច្ចតាហំ កន្លេ ន កត្តាមិ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខនិ

ន វិចិត្តាមិ យទនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ នតិ មេ

តត្ថ ធនោ វា វកោ វា បេមិ វតិ ន វិចិត្តាមិ ។

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ច-

តាហំ កន្លេ ន កត្តាមិ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខនិ

ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បេរវត្ថ ទី ៤

(២២០) លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ បានចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វិក្កលិភិក្ខុ មានអាពាធ ដល់
 នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះ
 មានព្រះភាគដោយត្បូង មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឆ្លៀងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបមិនទៀង
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបណាមិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា រូបណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងរូបនោះឡើយ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនឆ្លៀងឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គមិន
 សង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀង វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

ន វិចិត្តក្ខន្ធមិ យទនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ នត្ថំ មេ
តត្ថំ ធនោ វា វាតោ វា បេមិ វាតំ ន វិចិត្តក្ខន្ធមិ
មតិ ។

(២២០) អថខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាយាម
ភិក្ខុវេ យេន ឥសិគិលីបស្សំ កាឡសិលា តេនុប-
សង្កមិស្សាម យត្ថ វត្តលីនា កុលបុត្រេន សត្តំ អាហរិ-
តន្តំ ។ ឯវំ កន្លេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ចស្សា-
សំ ។ អថខោ ភកវា សម្ពហុលេហិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ
យេន ឥសិគិលីបស្សំ កាឡសិលា តេនុបសង្កមិ ។
អទ្ធិសា ខោ ភកវា អាយស្មន្តំ វត្តលី ទ្វរតោ វ
មញ្ចកេ វិវត្តក្ខន្ធិ សេយ្យមាជំ ។ តេន ខោ បន
សមយេន ធូមាយិតត្តំ តិមិរាយិតត្តំ កច្ចតេវ បុរិមទិសំ
កច្ចតិ បច្ចិមទិសំ កច្ចតិ ឧត្តរទិសំ កច្ចតិ ទិក្ខុណាទិ-
សំ កច្ចតិ ឧទ្ធិទិសំ កច្ចតិ អណោទិសំ កច្ចតិ អនុទិ-
សំ ។ អថខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ បស្ស៍ថ នោ
តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ធូមាយិតត្តំ តិមិរាយិតត្តំ កច្ចតេវ
បុរិមទិសំ ។ បេ ។ កច្ចតិ អនុទិសន្តិ ។ ឯវំ កន្លេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណនោះឡើយ ។

[២២១] គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុ
ទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មក យើងនឹងទៅកាន់វត្តកាឡ-
សិលា ក្បែរភ្នំសិគ្គិលី ត្រង់ទីដែលវត្តលិកុលបុត្តទាញយកកាំបិតមក ។
ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចសំដៅទៅកាន់វត្តកាឡសិ-
លា ក្បែរភ្នំសិគ្គិលី មួយអន្លើដោយពួកភិក្ខុជាច្រើនរូប ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានឃើញព្រះវត្តលិមានអាយុអំពីចម្ងាយ កំពុងដេកដាក់កលើ
គ្រែ ។ សម័យនោះឯង ផ្សែងអ័ព្វ ក៏ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត ទៅ
កាន់ទិសខាងលិច ទៅកាន់ទិសខាងជើង ទៅកាន់ទិសខាងត្បូង ទៅ
កាន់ទិសខាងលើ ទៅកាន់ទិសខាងក្រោម ទៅកាន់ទិសតូច ។ លំដាប់
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញផ្សែងអ័ព្វ ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត
។ បេ ។ ទៅកាន់ទិសតូច យ៉ាងនេះដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេវេត្តោ ចតុត្តោ

ឯសោ ខោ ភិក្ខុវេ មារោ វាចិមា វត្តលីស្ស កុ-
 លបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ សមន្តេសតិ កត្ត វត្តលីស្ស
 កុលបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ បតិដ្ឋិតនិ ។ អប្បតិដ្ឋិតេន ក
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណេន វត្តលី កុលបុត្តោ បរិនិព្វតោតិ ។

[២២២] ឯតំ សមយំ ភក្ខវា វាជគហោ វិហារតិ

វេទ្យវេន កលន្តកនិវាបេ ។ តេន ខោ បន សមយេន
 អាយស្មា អស្សជី កស្សបត្តារាមេ វិហារតិ អាពា-
 ធិកោ ទុត្តិតោ ពាទ្យិតិលាធា ។ អថខោ អាយស្មា
 អស្សជី ឧបដ្ឋាកេ អាមន្តេសិ ឯថ តុម្ហេ អាវុសោ
 យេន ភក្ខវា តេនុបស្សន្តមថ ឧបស្សន្តមិត្តា មប
 វេនេន ភក្ខវតោ មារេ សិវសា វន្តេន អស្សជី
 កន្លេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុត្តិតោ ពាទ្យិតិលាធា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាមានចិត្ត
បាប ស្វែងរកវិញ្ញាណរបស់កុលិកុលបុត្តថា វិញ្ញាណរបស់កុលិកុលបុត្ត
ប្រតិស្នាន ក្នុងទីណាអេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯកុលិកុលបុត្ត
មានវិញ្ញាណ ពុំបានប្រតិស្នាននៅ (ក្នុងទីណា) ទេ បរិនិព្វានហើយ ។

(២២២) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្ត
វេទ្យវន្ត ជាកលន្តកនិកាបស្ថាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង
ព្រះអស្សជ័មានអាយុ នៅក្នុងអារាម របស់សេដ្ឋីឈ្មោះកស្សប មាន
អាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ ។ គ្រានោះ ព្រះអស្សជ័
មានអាយុ បានហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ជាទូទៅកម្រិតថា ម្ចាស់អាវុសោ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកអាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់
ព្រះមានព្រះភាគ ដោយត្បូង តាមពាក្យរបស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន អស្សជ័ភិក្ខុ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សោ ភក្កវតោ ចារោ សិរសា វន្តតិ ឯវញ្ច វនេថ
 សាធុ តិវ កន្លេ ភក្កវ យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុប-
 សង្កមតុ អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ ឯវមាវសោតិ
 ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ អស្សជិស្ស បដិស្សតា
 យេន ភក្កវ តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីតា ភក្កវន្តំ
 អភិវនេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធ
 ខោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវន្តំ ឯតទេវេច្ចំ អស្សជិ កន្លេ ភិក្ខុ
 អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាធិកិលាធា សោ ភក្កវតោ
 ចារោ សិរសា វន្តតិ ឯវញ្ច វនេតិ សាធុ តិវ កន្លេ
 ភក្កវ យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្មំ
 ឧបាទាយាតិ ។ អធិវសេសិ ភក្កវ តុល្លិកាវេន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយត្បូង មួយទៀត
 ចូរអ្នកទាំងឡាយពោលយ៉ាងនេះទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅរកអស្សជីកិក្ខុ កិក្ខុ
 ទាំងនោះទទួលស្តាប់ពាក្យ របស់ព្រះអស្សជីមានអាយុថា ករុណា អា-
 រុសោ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អស្សជីកិក្ខុ មានអាពាធ ដល់នូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មានដើម្បីជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយត្បូង មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅ
 រកអស្សជីកិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឆ្លើយទទួលដោយតុណ្ហភាព ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ បេរវត្តោ ចតុត្តោ

[២២៣] អថខោ ភកវា សាយេន្ទ្រាសមយំ បដិ-
សន្យានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា អស្សជី តេនុបស្សនំ ។
អន្ធិសា ខោ អាយស្មា អស្សជី ភកវន្តំ ទ្វារតោ វ អា-
កច្ចន្តំ ទិស្វាន មញ្ចកេ សមញ្ចាបិ ។ អថខោ ភកវា
អាយស្មន្តំ អស្សជី^(១) ឯតទេវេច អលំ អស្សជី មា វុ
មញ្ចកេ សមញ្ចាបិ សន្តិមាទិ អាសនាទិ បញ្ចត្តាទិ
តត្តាហំ និស្សន្ទិស្សន្តិមិត្តំ ។ និស្សន្ទិ ភកវា បញ្ចត្តោ អា-
សនេ ។ និស្សជ្ឈ ខោ ភកវា អាយស្មន្តំ អស្សជី ឯត-
ទេវេច កត្វំ តេ អស្សជី ខមនីយំ កត្វំ យាបនីយំ
។ បេ ។ បដិក្កមោសាទំ បញ្ចាយតិ នោ អភិក្កមោ-
តិ ។ ន មេ កន្លេ ខមនីយំ ន យាបនីយំ ។ បេ ។
អភិក្កមោសាទំ បញ្ចាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

១ ម. អាយស្មតោ អស្សជីស្ស ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្គណ្ឌសកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

(២២៣) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញអំពី
 ទីសម្ងក់សាយណ្តូសម័យ ហើយស្តេចទៅរកព្រះអស្សជីមានអាយុ ។
 ព្រះអស្សជីមានអាយុ ក៏បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងតែស្តេច
 មកពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏សំដែងកិរិយាតតេតតលើគ្រែ ។
 លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអស្សជីមានអាយុ
 ដូច្នេះថា ឈ្លើយ អស្សជី អ្នកកុំសំដែងកិរិយាតតេតតលើគ្រែឡើយ
 នេះអាសនៈទាំងឡាយ ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក មានស្រាប់ហើយ
 តថាគតនឹងអង្គុយលើអាសនៈនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគគង់លើអាសនៈ
 ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ គង់ស្រេចហើយ
 ទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះអស្សជីមានអាយុ ដូច្នេះថា ម្ចាស់អស្សជី អ្នកល្មម
 អត់ធន់បានខ្លះឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានខ្លះឬ ។ បេ ។ សេចក្តីឆ្លើយ
 ប្រាកដ មិនចម្រើនឡើយទេ ។ ព្រះអស្សជី ក្រាបបង្គំទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ធន់មិនបានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្ត
 នៅមិនបានទេ ។ បេ ។ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ មិនឆ្លើយទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិយោ

កក្កដ្ឋំ តេ អស្សជី ន កក្កដ្ឋំ កក្កដ្ឋំ ន កោចិ វិប្បជិ-
សារោតិ ។ តក្ស មេ កន្តេ អនប្បតិ កក្កដ្ឋំ អនប្ប-
កោ វិប្បជិសារោតិ ។ កក្កដ្ឋំ បន តំ អស្សជី អត្តា សីល-
តោ ន ឧបវេទតីតិ ។ ន ខោ មំ កន្តេ អត្តា សីលតោ
ឧបវេទតីតិ ។ នោ ចេ តិវ តំ អស្សជី អត្តា សីលតោ
ឧបវេទតិ អថ កក្កដ្ឋំ តេ កក្កដ្ឋំ កោ ច វិប្បជិសា-
រោតិ ។ បុព្វេ ខ្វាហំ កន្តេ កេលញ្ចេ បស្សត្តោ កាយ-
សង្ខារេ វិហារមិ សោហំ សមាធិំ នប្បជិលភាមិ តស្ស
មយ្ហំ កន្តេ តំ សមាធិំ អប្បជិលភតោ ឯវំ ហោតិ
នោ ច ខ្វាហំ បរិហាយាមីតិ ។ យេ តេ អស្សជី
សមណាព្រាហ្មណា សមាធិសារកា សមាធិសាមញ្ញា
តេសន្តំ សមាធិំ អប្បជិលភតំ ឯវំ ហោតិ នោ ចស្ស
មយំ បរិហាយាមាតិ ។ តំ កី មញ្ញសំ អស្សជី
រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ម្នាលអស្សជី អ្នកមិនមានសេចក្តីរឿងសបនិចបនចទេ អ្នកមិនមាន
សេចក្តីក្តៅក្រហាយអ្វីទេ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេច-
ក្តីរឿងសជាច្រើន មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយជាច្រើន ។ ម្នាលអស្សជី
ចុះខ្លួនមិនតិះដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ខ្លួន (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនតិះដៀលខ្ញុំព្រះអង្គដោយសីលទេ ។ ម្នាល
អស្សជី បើខ្លួនមិនតិះដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងមាន
សេចក្តីរឿងសដូចម្តេច មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំព្រះអង្គរម្ងាប់រម្ងាប់សេចក្តីលំបាក ក្នុងកាយ-
សង្ខារ (អស្សាសប្បស្សនៈ) ក៏ខ្ញុំព្រះអង្គនៅតែមិនបានសមាធិ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏មាន
សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញមិនសាបសូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។
ម្នាលអស្សជី ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ក៏ដោយ ដែលមានសមាធិ
ជាខ្លីម មានសមាធិ ជាសាមញ្ញផល កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
មិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏រមែងមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា យើង
មិនសាបសូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។ ម្នាលអស្សជី អ្នកយល់សេចក្តី
នោះដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីតោ បតុញោ

វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លៃ ។ តស្មាតិហ
 ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជា-
 នាតិ ។ សោ សុខញោ វេទនំ វេទយតិ សា អនិច្ចាតិ
 បជានាតិ អនន្តោសិតាតិ បជានាតិ អនកិណ្ឌិតាតិ
 បជានាតិ ធុត្តញោ វេទនំ វេទយតិ សា អនិច្ចាតិ
 បជានាតិ អនន្តោសិតាតិ បជានាតិ អនកិណ្ឌិតាតិ
 បជានាតិ អធុត្តមសុខញោ វេទនំ វេទយតិ សា
 អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ អកិណ្ឌិតាតិ បជានាតិ ។ សោ
 សុខញោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ
 ធុត្តញោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ អ
 ធុត្តមសុខញោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ
 សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ ។ បេ ។ អនកិណ្ឌិតាតិ បជា-
 នាតិ ។ សោ កាយបរិយន្តិកញោ វេទនំ វេទយមាណោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ ពិចារណាយើញយ៉ាងនេះ
 ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នេះទៀតមិនមានឡើយ ។ បើអរិយសាវ័កនោះទទួលសុខវេទនា ក៏
 ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹង
 ច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ បើរងទុក្ខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនា
 នោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ
 បើរងអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរត្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ
 រងសុខវេទនា ក៏មិនប្រកបសុខវេទនានោះហើយរងទេ បើរងទុក្ខ-
 វេទនា ក៏មិនប្រកបទុក្ខវេទនានោះហើយរងទេ បើរងអទុក្ខមសុខ-
 វេទនា ក៏មិនប្រកបអទុក្ខមសុខវេទនានោះហើយរងទេ រមែងដឹង
 ច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិនទៀង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិន
 គួរត្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ កំពុងរងកាយបរិយន្តិកវេទនា

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវរុញោ

កាយបរិយន្តិតំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាធាតិ ជីវិត-
 បរិយន្តិតញ្ច វេទនំ វេទយមាធា ជីវិតបរិយន្តិតំ
 វេទនំ វេទយាមីតិ បដាធាតិ កាយស្ស កេនា ខុទ្ទិ
 ជីវិតបរិយាទាធា ឥធរេ សព្វវេទយិតានិ អនភិនន្តិ-
 តានិ សីតិ ភវិស្សន្តិតិ បដាធាតិ ។

(២២២) សេយ្យថាបិ អស្សជិ តេលញ្ច បដិច្ច
 វដ្តិញ្ច បដិច្ច តេលប្បដិចោ ឈាយេយ្យ តស្សេវ
 តេលស្ស ច វដ្តិយា ច បរិយាទាធា អនាហារោ និព្វា-
 យេយ្យ ។ ឯវមេវ ខោ អស្សជិ ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិតំ
 វេទនំ វេទយមាធា កាយបរិយន្តិតំ វេទនំ វេទយា-
 មីតិ បដាធាតិ ជីវិតបរិយន្តិតំ វេទនំ វេទយមាធា
 ជីវិតបរិយន្តិតំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាធាតិ កាយស្ស
 កេនា ខុទ្ទិ ជីវិតបរិយាទាធា ឥធរេ សព្វវេទយិតានិ
 អនភិនន្តិតានិ សីតិ ភវិស្សន្តិតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវគ្គ

(វេទនាដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទីបំផុតកាយ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញ
 កំពុងរងនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា បើកំពុងរងនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា (វេទ-
 នាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីបំផុតនៃជីវិត) ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញកំពុង
 រងនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាងកាយខាងលើអំពីទីបំផុតនៃជីវិត
 ទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា អារម្មណ៍ទាំងពួងដែលបុគ្គលរងក្នុងលោកនេះ មិន
 ជាអារម្មណ៍ត្រជាក់ គួរត្រេកអរទេ ។

(២២២) ម្នាលអស្សជិ ដូចប្រទីបប្រេង លុះតែអាស្រ័យប្រេង
 ផង អាស្រ័យប្រឆេះផង ទើបឆេះឡើងបាន បើប្រទីបមិនមានអាហារ
 ព្រោះអស់ប្រេងនិងប្រឆេះនោះឯង ក៏រលត់ទៅ ដូចម្តេចមិញ ។ ម្នាល
 អស្សជិ កាលភិក្ខុរងនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មា
 អញ រងនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា កាលរងនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា
 ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញ រងនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាង
 កាយ ខាងលើអំពីទីបំផុតជីវិតទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា អារម្មណ៍ទាំងពួង
 ដែលបុគ្គលរងក្នុងលោកនេះ មិនជាអារម្មណ៍ត្រជាក់ គួរត្រេកអរទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីត្តោ ចតុត្តោ

(២២៥) ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខុ
 កោសត្ថយំ វិហារន្តំ យោសិតារាមេ ។ តេន ខោ បន
 សមយេន អាយស្មា ខេមកោ ពទិការាមេ វិហារតិ
 អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាឡិកិលាលោ ។ អថខោ ថេរា
 ភិក្ខុ សាយល្លាសមយំ បដិសល្លាថា វុដ្ឋិតា អាយស្មន្តំ
 ទាសកំ អាមន្តេសុំ ឯហំ តំ អាវុសោ ទាសក យេន
 ខេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្វា ខេមកំ ភិក្ខុ
 ឯវំ វេទហំ ថេរា តំ អាវុសោ ខេមក ឯវមាហំសុ កក្ខិ
 តេ អាវុសោ ខមន្តិយំ កក្ខិ យាបន្តិយំ កក្ខិ ទុក្ខា
 វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ បដិក្កមោសានំ
 បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ
 អាយស្មា ទាសកោ ថេរានំ ភិក្ខុនំ បដិស្សត្វា យេ-
 នាយស្មា ខេមកោ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្វា អា-
 យស្មន្តំ ខេមកំ ឯតទរោច ថេរា តំ អាវុសោ ខេមក

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បេរវត្ត ទី ៤

(២២៥) សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប នៅ
ក្នុងយោសិកាភម ជិតក្រុងកោសម្ពី ។ សម័យនោះឯង ព្រះខេមកៈ
មានអាយុនៅក្នុងពិភពភម មានអាពាធ ដល់រូបសេចក្តីទុក្ខ មាន
ជម្ងឺជាម្លូន ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈ ចេញអំពីទីសម្ងំ
ក្នុងសាយណ្តសម័យ ហើយហៅព្រះពាសកៈមានអាយុមកថា អាវុសោ
ពាសកៈ ចូរលោកមកអាយ ចូរលោកទៅរកខេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅ
ដល់ហើយ ចូរប្រាប់ខេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈ
ទាំងឡាយ សួរលោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោ អ្នកល្មមអត់ធន់បានខ្វះឬ
អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានខ្វះឬ ទុកវេទនាធូរថយ មិនចម្រើនឡើង ការធូរ
ថយប្រាកដ មិនចម្រើនឡើងទេឬ ។ ព្រះពាសកៈមានអាយុ ទទួល
ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈថា ករុណា អាវុសោ ហើយ
ចូលទៅរកព្រះខេមកៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹង
ព្រះខេមកៈមានអាយុដូច្នេះថា អាវុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធកវីរោ

ឯវមាហំសុ កត្វំ តេ អារុសោ ខមនីយំ កត្វំ យាប-
 នីយំ កត្វំ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ
 បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ
 អារុសោ ខមនីយំ ន យាបនីយំ ពាណ្ឌ មេ ទុក្ខា
 វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ
 បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២២៦) អថខោ អាយស្មា ទាសកោ យេន វេរា
 ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា វេរេ ភិក្ខុ ឯតទកោ-
 ច ខេមកោ អារុសោ ភិក្ខុ ឯវមាហា ន មេ អារុសោ
 ខមនីយំ ន យាបនីយំ ពាណ្ឌ មេ ទុក្ខា វេទនា
 អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញា-
 យតិ នោ បដិក្កមោតិ ។ ឯហំ ភំ អារុសោ ទាសក
 យេន ខេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា
 ខេមកំ ភិក្ខុ ឯវំ វេទហំ វេរា ភំ អារុសោ ខេ-
 មក ឯវមាហំសុ បញ្ចមេ អារុសោ ឧបាទានត្ថន្ទា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ចូរលោកយ៉ាងនេះថា អារុសោ អ្នកល្មមអត់ធន់បានខ្លះឬ អ្នកល្មម
ប្រព្រឹត្តទៅបានខ្លះឬ ទុក្ខវេទនាធូរថយ មិនចម្រើនឡើង ការធូរថយ
ប្រាកដ មិនចម្រើនឡើងទេ ។ ព្រះខេមកៈពោលថា អារុសោ ខ្ញុំ
អត់ធន់មិនបានទេ ខ្ញុំប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំចម្រើនឡើង
ខ្លាំងណាស់ មិនធូរថយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើង មិនធូរថយទេ ។

(២២៦) លំដាប់នោះ ព្រះទាសកៈមានអាយុ ចូលមករកភិក្ខុ
ទាំងឡាយជាថេរវិញ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
ជាថេរៈដូច្នេះថា ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ខេមកភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
អារុសោ ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ ខ្ញុំប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់
ខ្ញុំចម្រើនឡើងខ្លាំងណាស់ មិនធូរថយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើង
មិនធូរថយទេ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ពោលថា អារុសោទាសកៈ
ចូរលោកមកអាយ ចូរលោកចូលទៅរកខេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ចូរពោលនឹងខេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អារុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈ
ទាំងឡាយប្រាប់លោកយ៉ាងនេះថា អារុសោ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីញោ បព្ពត្តោ

វត្ថុតា ភក្កវត្ថុតា ។ សេយ្យដំនំ ។ រូប្យថាទានក្ខត្តោ វេទន្ត-
 ថាទានក្ខត្តោ សញ្ញាថាទានក្ខត្តោ សង្ខារ្យថាទានក្ខត្តោ
 វិញ្ញាណ្យថាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេស្ស អាយស្មា ខេមកោ
 បញ្ចស្ស ឧបាទានក្ខត្តោស្ស កិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថនិយំ វា
 សមនុបស្សតីតិ ។ ឯវាហ្មសោតិ ខោ អាយស្មា ទា-
 សកោ ថេរីនំ ភិក្ខុនំ បដិស្សត្ថា យេនាយស្មា ខេ-
 មកោ តេនុបស្សនីមិ ។ បេ ។ ថេរី តំ អាវុសោ ខេមក
 ឯវាហ្មស្ស បញ្ចមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខត្តោ វត្ថុតា
 ភក្កវត្ថុតា ។ សេយ្យដំនំ ។ រូប្យថាទានក្ខត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណ្យថាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេស្ស អាយស្មា ខេមកោ
 បញ្ចស្ស ឧបាទានក្ខត្តោស្ស កិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថនិយំ វា
 សមនុបស្សតីតិ ។ បញ្ចមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខត្តោ
 វត្ថុតា ភក្កវត្ថុតា ។ សេយ្យដំនំ ។ រូប្យថាទានក្ខត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណ្យថាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេស្ស ខាហំ អាវុសោ
 បញ្ចស្ស ឧបាទានក្ខត្តោស្ស ន កិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថនិយំ
 វា សមនុបស្សនីមិ ។

ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គទី ៤

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ គឺរូបបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនបាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញាបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារបា-
 ទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ១ ។ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥នេះ ព្រះ
 ខេមកៈមានអាយុ យល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួចថាជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខារ
 របស់ខ្លួនដែរឬ ។ ព្រះទោសកៈ មានអាយុ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់
 ភិក្ខុចំនួនឡាយជាថេរៈថា ករុណា អាវុសោ ហើយក៏ចូលទៅរកព្រះ
 ខេមកៈមានអាយុ ។ បេ។ អាវុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈចំនួនឡាយប្រាប់
 លោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺរូបបាទា-
 នក្ខន្ធ ១ ។ បេ។ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ១ ។ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥នេះ
 ព្រះខេមកៈមានអាយុ យល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួចថាជាខ្លួន ឬថាជា
 បរិក្ខាររបស់ខ្លួនដែរឬ ។ ព្រះខេមកៈពោលថា អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធ
 ចំនួន ៥នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥ តើ
 ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺរូបបាទានក្ខន្ធ ១ ។ បេ។ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ១ ។
 អាវុសោ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន ៥នេះ ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិច
 បន្តួចថាជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[២២៧] អថខោ អាយស្មា នាសកោ យេន
 ថេវា ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ថេវេ ភិក្ខុ
 ឯតទភោច ខេមកោ អារុសោ ភិក្ខុ ឯវមាហា បញ្ចមេ
 ឧបាទានក្ខន្ធា វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យជីទំ ។ រូប្មបា-
 ទានក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធា ។ ឥមេ-
 សុ ខាហំ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធនេសុ ន
 តិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថនីយំ វា សមនុបស្សាមីតិ ។
 ឯហំ ភិក្ខុ អារុសោ នាសក យេន ខេមកោ ភិក្ខុ
 តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ខេមតំ ភិក្ខុំ ឯវំ វទេហិ
 ថេវា តំ អារុសោ ខេមក ឯវមាហំសុ បញ្ចមេ អារុ-
 សោ ឧបាទានក្ខន្ធា វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យជីទំ ។
 រូប្មបាទានក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធា ។
 នោ ថេ តិវាយស្មា ខេមកោ ឥមេសុ បញ្ច-
 សុ ឧបាទានក្ខន្ធនេសុ តិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថនីយំ
 វា សមនុបស្សាមីតិ តេនហាយស្មា ខេមកោ អវហំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហារិក្ខ

(២២៧) លំដាប់នោះ ព្រះធាសកៈមានអាយុ ចូលទៅរកភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពោលនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាថេរៈដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ខេមកភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
 ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទា-
 នក្ខន្ធទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺបូបុប្ផាទានក្ខន្ធ ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបា-
 ទានក្ខន្ធ ១ ។ អាវុសោ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធ ទាំង ៥ នេះ ខ្ញុំមិនយល់
 ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួចថាជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនឡើយ ។ ព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយពោលថា អាវុសោធាសកៈ ចូរលោកមកអាយុ ចូរលោក
 ចូលទៅរកខេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរពោលនឹងខេមកភិក្ខុ
 យ៉ាងនេះថា អាវុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់លោកយ៉ាងនេះ
 ថា អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺបូបុប្ផាទានក្ខន្ធ ១
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធ ១ ។ បានឮថា ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ
 បើព្រះខេមកៈមានអាយុ មិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួច ថាជាខ្លួន
 ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនទេ មានតែព្រះខេមកៈមានអាយុ ជាព្រះអរហន្ត

ខន្ធសំយក្កស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីគ្គោ បគុត្តោ

ជីណាសភោតិ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ អាយស្មា ទាស-
 កោ ថេរីនំ ភិក្ខុនំ បដិស្សត្វា យេនាយស្មា ខេម-
 កោ ។ បេ ។ ថេរីនំ អាវុសោ ខេមក ឯវមាហំសុ
 បញ្ចមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធា វុត្តា ភក្កតា ។
 សេយ្យដីទំ ។ រូប្វបាទានក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ្វបា-
 ទានក្ខន្ធា ។ នោ ចេ តិរាយស្មា ខេមកោ ឥមេសុ
 បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធន្ថេសុ តិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថន័យំ វា
 សមនុបស្សតិ តេនហាយស្មា ខេមកោ អរហំ ជីណា-
 សភោតិ ។ បញ្ចមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធា វុត្តា
 ភក្កតា ។ សេយ្យដីទំ ។ រូប្វបាទានក្ខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណ្វបាទានក្ខន្ធា ។ ឥមេសុ ខាហំ អាវុសោ
 បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធន្ថេសុ ន តិញ្ចំ អត្ថំ វា អត្ថន័យំ
 វា សមនុបស្សមិ ន ចម្ចំ អរហំ ជីណា បរោ អបិ-
 ច មេ អាវុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធន្ថេសុ អស្មិតិ
 អនិកតំ អយមហមស្មិតិ ច ន សមនុបស្សមិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរីវត្ថុ ទី ៤

វិណាស្រពហើយ ។ ព្រះទាសកៈមានអាយុ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់
ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈថា កុណា អារុសោ ហើយចូលទៅរកព្រះខេមកៈ
មានអាយុ ។ បេ ។ អារុសោខេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់លោក
យ៉ាងនេះថា អារុសោ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺរូបឧបាទានក្ខន្ធទ
។ បេ ។ វិញ្ញាណឧបាទានក្ខន្ធទ ។ បានឮថា ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះ
បើព្រះខេមកៈមានអាយុ មិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួច ថាជាខ្លួន ឬ
ថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនទេ មានតែព្រះខេមកៈមានអាយុ ជាព្រះអរហន្ត-
វិណាស្រពហើយ ។ ព្រះខេមកៈឆ្លើយថា អារុសោ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង
៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ តើ
ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺរូបឧបាទានក្ខន្ធទ ។ បេ ។ វិញ្ញាណឧបាទានក្ខន្ធទ ។
អារុសោ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះឯង ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិច
បន្តួចថាជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនទេ ទាំងខ្ញុំ ក៏មិនមែនជាអរហន្ត
វិណាស្រពដែរ អារុសោ ខ្ញុំត្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុងឧបាទា-
នក្ខន្ធទាំង៥ ប៉ុណ្ណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញថា ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះ
ជាអញឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវគ្គោ

(២២៨) អថខោ អាយស្មា នាសកោ យេន ថេរា
 ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទរោច
 ខេមកោ អារុសោ ភិក្ខុ ឯវមាហា បញ្ចមេ អារុសោ
 ឧបាទានក្ខន្ធា វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យមីទំ ។ រូបចា-
 នានក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធា ។ ឥន្ទេសុ
 ខ្លាហំ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធនេសុ ន តិញ្ច
 អត្ថំ វា អត្ថនិយំ វា សមនុបស្សាមិ ន ចម្មំ អរហំ ទ័-
 ណាសរោ អថច មេ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធនេ-
 សុ អស្ម័តិ អធិកតិ អយមហមស្ម័តិ ច ន សមនុ-
 បស្សាមិតិ ។ ឯហំ ភិក្ខុ អារុសោ នាសកោ យេន ខេម-
 កោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា ខេមកំ ភិក្ខុំ ឯវិ
 វទេហំ ថេរា តិ អារុសោ ខេមកោ ឯវមាហំសុ យ-
 មេតិ អារុសោ ខេមកោ អស្ម័តិ វទេសិ តិមេតិ អស្ម័តិ
 វទេសិ ។ រូបំ អស្ម័តិ វទេសិ ។ អញ្ញាត្រ រូបា អស្ម័តិ
 វទេសិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អ-
 ស្ម័តិ វទេសិ ។ បេ ។ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្ម័តិ វទេសិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(២២៨) លំដាប់នោះ ព្រះទាសកៈមានអាយុ ចូលទៅរកភិក្ខុ
 ទាំងឡាយជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាថេរៈដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ខេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះ
 ថា អាវុសោ ឧបាទានក្ខន្ធ ទាំង៥នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺបូបាទានក្ខន្ធ ១
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ ១ ។ អាវុសោ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះឯង
 ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបន្តិចបន្តួច ថាជារបស់ខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់
 ខ្លួនទេ ទាំងខ្ញុំក៏មិនមែនជាអរហន្តខ្លីណាស្រពដៃដែរ អាវុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រ-
 កាន់ថា អញមានក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ ប៉ុណ្ណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញ
 ថាឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ នេះជាអញឡើយ ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយពោល
 ថា អាវុសោទាសកៈ ចូរលោកមកអាយ ចូរលោកទៅរកខេមកភិក្ខុ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរពោលនឹងខេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសោ
 ខេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ សួរលោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោខេមកៈ
 ដែលលោកហៅថា អញនេះ តើលោកហៅអ្វីថាជាអញ ។ លោកហៅ
 រូបថាជាអញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីរូបថាជាអញ ។ លោក
 ហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកហៅវិញ្ញាណ
 ថាជាអញឬ ។ បេ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណថាជាអញ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្គោលកេ ថេរីន្តោ ចតុត្ថោ

យមេតំ អារុសោ ខេមកេ អស្មីតិ វទេសិ តិមេតំ អស្មីតិ
 វទេសិ ។ ឯវមារុសោតិ ខោ អាយស្មា ទាសកោ ថេ-
 រាទំ កិក្ខុទំ បដិស្សត្ថា យេនាយស្មា ខេមកោ តេនុប-
 សង្កមិ ឧបសង្កមិត្ថា អាយស្មន្តំ ខេមកំ ឯវទេវោច
 ថេរា ទំ អារុសោ ខេមកេ ឯវមាហំសុ យមេតំ អារុសោ
 ខេមកេ អស្មីតិ វទេសិ តិមេតំ អស្មីតិ វទេសិ ។ រូបំ
 អស្មីតិ វទេសិ ។ អញ្ញាត្រ រូបា អស្មីតិ វទេសិ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វទេសិ ។
 អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ វទេសិ ។ យមេតំ អារុសោ
 ខេមកេ អស្មីតិ វទេសិ តិមេតំ អស្មីតិ វទេសិ ។
 អលំ អារុសោ ទាសកេ កី ឥមាយ សង្ខារិនិកាយ
 អាហារុសោ ទណ្ឌំ អហមេវ យេន ថេរា កិក្ខុ តេនុ-
 បសង្កមិស្សមិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

អារុសោខេមកៈ ដែលលោកហៅថាជាអញ្ចន្ត្រៈ តើលោកហៅអ្វីថាជា
អញ ។ ព្រះទាសកៈមានអាយុ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ជាថេរៈថា ករុណា អារុសោ ហើយចូលទៅក្នុងព្រះខេមកៈមានអាយុ
លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងព្រះខេមកៈមានអាយុដូច្នេះថា អារុ-
សោខេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយសួរលោកយ៉ាងនេះថា អារុសោខេម-
កៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ចន្ត្រៈ តើលោកហៅអ្វីថាជាអញ ។ លោក
ហៅរូបថាជាអញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីរូបថាជាអញ ។
លោកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកហៅ
វិញ្ញាណថាជាអញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណថាជាអញ ។
អារុសោខេមកៈ ដែលលោកហៅថាជាអញ្ចន្ត្រៈ តើលោកហៅអ្វីថាជា
អញ ។ ព្រះខេមកៈពោលថា កុំឡើយ អារុសោទាសកៈ ប្រយោជន៍អ្វី
ដោយការត្រឡប់ទៅ ត្រឡប់មកនេះ អារុសោ ចូរលោកហុចឈើ
ច្រត់មក ខ្ញុំឯងនឹងចូលទៅកកក្នុងទីទាំងឡាយជាថេរៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

(២២៧) អថខោ អាយស្មា ខេមតោ ទណ្ឌមា-

លម្ពំ យេន ថេរា ភិក្ខុ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្តា

ថេរេហំ ភិក្ខុហំ សុទ្ធិំ សម្មោទំ សម្មោទនីយំ កថំ

សារាណីយំ វិភិសារេត្តា ឯកមន្តំ និសីទំ ។ ឯកមន្តំ

និសីទ្គំ ខោ អាយស្មន្តំ ខេមតំ ថេរា ភិក្ខុ ឯតទវោច្ឆំ

យមេតំ អារុសោ ខេមតា អស្មិតំ វេទេសំ តិមេតំ

អស្មិតំ វេទេសំ ។ រូបំ អស្មិតំ វេទេសំ ។ អញ្ញាត្រ រូបា

អស្មិតំ វេទេសំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។

វិញ្ញាណំ អស្មិតំ វេទេសំ ។ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មិតំ

វេទេសំ ។ យមេតំ អារុសោ ខេមតា អស្មិតំ វេទេសំ

តិមេតំ អស្មិតំ វេទេសិតំ ។ ន ខ្វាហំ អារុសោ រូបំ

អស្មិតំ វេទាមំ នបំ អញ្ញាត្រ រូបា អស្មិតំ វេទា-

មំ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(២២៩) លំដាប់នោះ ព្រះខេមកៈមានអាយុ ច្រត់ឈឺច្រត់ ដើរចូលទៅកក់កំទាំងឡាយជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរករាយជាមួយនឹងកក់កំទាំងឡាយជាថេរៈ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររករាយនឹងពាក្យដែលគួរព្យាករហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះខេមកៈមានអាយុអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ កក់កំទាំងឡាយជាថេរៈក៏សួរដូច្នេះថា អាវុសោខេមកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ចន្ត្រៈ តើលោកហៅអ្វីថាជាអញ ។ លោកហៅរូបថា ជាអញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីរូបថាជាអញ ។ លោកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកហៅវិញ្ញាណថាជាអញឬ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណថាជាអញ ។ អាវុសោខេមកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ចន្ត្រៈ តើលោកហៅអ្វីថាជាអញ ។ ព្រះខេមកៈឆ្លើយថា អាវុសោ ខ្ញុំមិនហៅរូបថាជាអញទេ សូម្បីរបស់ដទៃអំពីរូប ក៏ខ្ញុំមិនហៅថាជាអញដែរ ។ ខ្ញុំមិនហៅវេទនា ។ មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ខារទាំងឡាយ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីតោ បពុតោ

ន វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វនាមិ នបិ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា
អស្មីតិ វនាមិ អបិច មេ អាវុសោ បញ្ចសុ ឧបាទាន-
នក្ខន្ធន្តេសុ អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សម-
នុបស្សាមិ ។ សេយ្យថាបិ អាវុសោ ឧប្បលស្ស វា បទុ-
មស្ស វា បុណ្ណវិកស្ស វា កន្លោ យោ នុ ខោ ឯវិវទេយ្យ
បត្តស្ស កន្លោតិ វា វណ្ណស្ស កន្លោតិ វា កញ្ចក្ខស្ស
កន្លោតិ វា សម្មា នុ ខោ សោ វនាមាទោ វទេយ្យតិ ។
នោ ហេតុំ អាវុសោ ។ យថាកមំ បទាវុសោ សម្មា
អាវុសោ ព្យាករមាទោ ព្យាករេយ្យតិ ។ បុប្ផស្ស កន្លោតិ
សម្មា ព្យាករមាទោ ព្យាករេយ្យតិ ។ ឯវមេវ ខាហំ
ខោ អាវុសោ ន រូបំ អស្មីតិ វនាមិ នបិ អញ្ញាត្រ រូបា
អស្មីតិ វនាមិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ខារេ ។
វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វនាមិ នបិ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ
វនាមិ អបិច មេ អាវុសោ បញ្ចសុ ឧបាទាននក្ខន្ធន្តេសុ
អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សមនុបស្សាមិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

មិនហៅវិញ្ញាណ ថាជាអញទេ សូម្បីរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណ ក៏ខ្ញុំមិនហៅ
 ថាជាអញដែរ អារុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ប៉ុណ្ណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញថា ឧបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ
 ជាអញទេ ។ អារុសោ ដូចជាកូននៃផ្កាព្រលិត ផ្កាឈូកក្រហម
 ឬផ្កាឈូកស បុគ្គលណានិយាយយ៉ាងនេះថា កូនរបស់ត្របកក្តី កូន
 របស់ព័ណ៌ក្តី កូនរបស់កេសរក្តី បុគ្គលនោះកាលបើនិយាយ (យ៉ាង
 នេះ) ឈ្មោះថានិយាយត្រូវដែរឬ ។ យ៉ាងនេះមិនត្រូវទេ អារុសោ ។
 អារុសោ ចុះកាលបើបុគ្គលនឹងព្យាករឲ្យត្រូវ តើគប្បីព្យាករដូចម្តេចវិញ ។
 អារុសោ កាលបើបុគ្គលនឹងព្យាករឲ្យត្រូវ គប្បីព្យាករថា កូនរបស់ផ្កា ។
 អើអារុសោ យ៉ាងនោះមែន ឯខ្ញុំមិនហៅរូប ថាជាអញទេ សូម្បី
 របស់ដទៃអំពីរូប ក៏ខ្ញុំមិនហៅថាជាអញដែរ ។ ខ្ញុំមិនហៅវេទនា ។
 មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនហៅវិញ្ញាណ
 ថាជាអញទេ សូម្បីរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណ ក៏ខ្ញុំមិនហៅថាជាអញដែរ
 អារុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញមានក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ប៉ុណ្ណោះ
 តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញថា ឧបាទានក្នុង ទាំង ៥ នេះ ជាអញទេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទស្សវគ្គោ

តិញ្ញាបិ អារុសោ អរិយស្សវគ្គស្ស បញ្ចោរម្ភាភិយានិ
 សញ្ញាជនានិ បហ៍នានិ កវន្តិ អថខ្យស្ស ហោតិ យេវ
 បញ្ចសុ ឧបាទានត្ថន្ទេសុ អនុសហគតោ អស្មីតិ មា-
 នោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ ។
 សោ អថវេន សមយេន បញ្ចសុ ឧបាទានត្ថន្ទេសុ
 ឧទយព្វយានុបស្សី វិហារតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស
 សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថផ្តមោ ។ ឥតិ វេទនា។
 ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថផ្តមោតិ ។
 តស្សីមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានត្ថន្ទេសុ ឧទយព្វយា-
 នុបស្សីនោ វិហារតោ យោបិស្ស ហោតិ បញ្ចសុ ឧបាទា-
 នត្ថន្ទេសុ អនុសហគតោ អស្មីតិ មាណោ អស្មីតិ ឆន្ទោ
 អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោបិ សមុក្កានំ
 កច្ចតិ ។ សេយ្យថាបិ អារុសោ វត្ថុ សន្តិលំដ្ឋិ
 មលក្កហិតំ តមេនំ សាមិកោ រជកស្ស អនុប្បទដ្ឋិ
 តមេនំ រជកោ ឡាសេ វា ខារេ វា កោមយេ វា សម្មទ្គិត្វា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

អាវុសោ ពួកឧទុម្ពាគ៌យសំយោជនៈ (សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម)

៥ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលះបង់បាន ក៏មិនពិតហើយ តែថាមានៈ

(សេចក្តីប្រកាន់) ថាជាអញ ឆន្ទៈ (សេចក្តីគាប់ចិត្ត) ថាជាអញ អនុស័យ

(កិលេសដែលដេកត្រាំកង់ចិត្ត) ថាជាអញ យ៉ាងល្អិត នៅក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ លោកមិនទាន់គាស់រំលើងបាននៅឡើយ ។ លុះសម័យខាង

ក្រោយមក លោកពិចារណាយើង ឮសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង

ឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ថា ដូច្នេះជារូប ដូច្នេះជាហេតុឲ្យកើតរូប ដូច្នេះជា

សេចក្តីរលត់រូប ។ ដូច្នេះជារាវ ។ ដូច្នេះជាសញ្ញា ។ ដូច្នេះជា

សង្ខារទាំងឡាយ ។ ដូច្នេះជាវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាហេតុឲ្យកើតវិញ្ញាណ

ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់នៃវិញ្ញាណ ។ កាលលោកពិចារណាយើង ឮ

សេចក្តីកើតសេចក្តីរលត់ក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះហើយ មានៈថាជា

អញ ឆន្ទៈថាជាអញ អនុស័យថាជាអញ ជាកិលេសយ៉ាងល្អិត ដែល

លោកគាស់រំលើង មិនទាន់បាននៅឡើយ ក៏ដល់នូវកិរិយាគាស់រំលើង

ឡើងបាន ។ អាវុសោ ដូចសំពត់ដីសៅហ្មង ប្រឡាក់ក្អែក ពួកដន

ជាម្ចាស់យកសំពត់នោះទៅប្រគល់ឲ្យជាងជ្រលក់ ជាងជ្រលក់ក៏ប្របាច់

ប្រគល់សំពត់នោះ ក្នុងទឹកប្រក្តី ក្នុងទឹកក្បូងក្តី ក្នុងទឹកគោម័យក្តី

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីញោ ចតុញោ

អច្ឆេ ឧទគេត វិក្ខាបេតិ តិក្ខាបិ តិ ហោតិ វត្ថុ បរិ-
 សុទ្ធិ បរិយោទាតិ អថឧស្ស ហោតិ យោ ច អនុស-
 ហកតោ ឧសកន្តោ វា ខារកន្តោ វា តោមយកន្តោ
 វា អសម្មហតោ តមេនំ រជគោ សាមីកានំ ទេតិ
 តមេនំ សាមីកា កន្ធិបរិភាវិតេ ករណ្ណកេ និត្តិបន្តិ
 យោបិស្ស ហោតិ អនុសហកតោ ឧសកន្តោ វា
 ខារកន្តោ វា តោមយកន្តោ វា អសម្មហតោ សោបិ
 សមុត្តាតិ កន្ធិតិ ។ ឯវមេវ ខោ អាវុសោ តិក្ខាបិ
 អរិយស្សាវតស្ស បញ្ចោរម្ភាភិយានិ សញ្ញោជនានិ ប-
 ហីនានិ កវន្តិ អថឧស្ស ហោតិ យេវ បញ្ចសុ ឧបា-
 ទានត្វន្តេសុ អនុសហកតោ អស្មីតិ ហិរោ អស្មីតិ
 ធន្តោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោ អបរេន
 សមយេន បញ្ចសុ ឧបាទានត្វន្តេសុ ឧទយព្វយា-
 នុបស្សី វិហរតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ
 ឥតិ រូបស្ស អត្ថផ្តំមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ
 សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារា ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថផ្តំមោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវត្ថុទី ៤

ហើយយកទៅគក់កងទឹកដីថ្នាំ សំពត់នោះត្រឡប់ជា សំពត់ស្អាត ផ្សេងៗ ក៏មែនពិតហើយ តែថាសំពត់នោះ គង់មានក្លិនទឹកប្រៃ ក្លិនទឹកក្បូង ក្លិនទឹកគោម័យដែលជ្រូតជ្រាបមិនទាន់បាត់នៅឡើយ លុះតែជាងជ្រលក់ ឲ្យសំពត់នោះដល់ពួកជនជាម្ចាស់ ពួកជនជាម្ចាស់ក៏ដាក់សំពត់នោះក្នុងទូដែលអប់ដោយក្លិន ឯក្លិនទឹកប្រៃក្តី ក្លិនទឹកក្បូងក្តី ក្លិនទឹកគោម័យក្តី ដែលជ្រូតជ្រាបនៅ ក៏ហើរបាត់អស់ទៅ យ៉ាងណាមិញ ។

អាវុសោ ពួកឧទ្ធកម្មាគិយសំយោជនៈ ៥ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលះបង់បាន ក៏មែនពិតហើយ តែថា មានថាជាអញ ឆន្ទៈថាជាអញ អនុស័យថាជាអញ ជាកិលេសយ៉ាងល្អិត នៅក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ក៏លោកគាស់រំលើងមិនទាន់បាននៅឡើយ លុះសម័យខាងក្រោយមក លោកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ថា ដូច្នេះជារូប ដូច្នេះជាហេតុឲ្យកើតរូប ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់រូប ។ ដូច្នេះជាវេទនា ។ ដូច្នេះជាសញ្ញា ។ ដូច្នេះជាសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដូច្នេះជាវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាហេតុឲ្យកើតវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិក្ខោ

តស្សីមេស្ស បញ្ចស្ស ឧបាទានក្ខន្ធន្ស ឧទយត្វយានុ-
បស្សីនោ វិហារតោ យោបិស្ស ហោតិ បញ្ចស្ស ឧបា-
ទានក្ខន្ធន្ស អនុសហាគតោ អស្មិតិ មាណោ អស្មិតិ
ឆន្ទោ អស្មិតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោបិ ស-
មុត្យាតំ កង្ខតំ ។

[២៣០] ឯវិវុត្តោ ថេរា ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ ខេមកំ
ឯតទរោន្តំ ន ខោ មយំ អាយស្មន្តំ ខេមកំ វិហា-
សាបេក្ខា អប្បជំម្ហា^(១) អបិ អាយស្មា ខេមកោ បហោតិ
តស្ស ភកវតោ សាសនំ វិត្តារេន អាចិត្តតំ ទេសិតំ
បញ្ញាបេតំ បដ្ឋបេតំ វិវិវតំ វិភជិតំ ឧត្តានិកាតំ យទិទិ
អាយស្មតា ខេមកេន តស្ស ភកវតោ សាសនំ វិត្តារេន
អាចិត្តតំ ទេសិតំ បញ្ញាបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវិវតំ វិភជិតំ^(២)
ឧត្តានិកាតនិ ។ ឥទមរោច អាយស្មា ខេមកោ ។

១ ឧ. ប. ប្បជំម្ហា ។ ២ ឧ. វិវិវតំ វិភជិតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

កាលបើលោកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង
 ឧបាទានក្នុងទាំង៥ ហើយ មានថាជាអញ ឆន្ទៈថាជាអញ អនុស្សយ
 ថាជាអញ ជាតិលេសយ៉ាងល្អិត ក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង៥ ដែលលោក
 គាស់រំលើងមិនទាន់បាននៅឡើយ ក៏ដល់នូវកិរិយាគាស់រំលើងឡើងបាន
 យ៉ាងនោះឯង ។

(២៣០) លុះព្រះខេមកៈពោលយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយជា
 ថេរៈក៏ពោលនឹងព្រះខេមកៈមានអាយុ ដូច្នេះថា យើងទាំងឡាយមិនស្អា
 ព្រះខេមកៈមានអាយុព្រោះប្រាថ្នានឹងបៀតបៀនទេ បានជាស្អា (ដោយ
 យល់ឃើញថា) ព្រះខេមកៈមានអាយុអាចនឹងប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្តិ
 តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ នូវសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គ
 នោះ ដោយពិស្តារបាន ដូចជាសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
 ដែលព្រះខេមកៈមានអាយុ បានប្រាប់ បានសំដែង បានបញ្ញត្តិ បាន
 តែងតាំង បានបើក បានចែក បានធ្វើឲ្យរាក់ហើយ ដោយសេចក្តីពិស្តារ
 នេះឯង ។ ព្រះខេមកៈមានអាយុ បានពោលភាសិតនេះចប់ហើយ ។

ខន្ធស័យុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ថេរីត្តោ ចតុត្តោ

អត្ថមនា ថេរា ភិក្ខុ អាយស្មតោ ខេមត្រស្ស ភាសិតំ

អភិន្តំ ។ ឥមស្មញ្ញ បន វេយ្យាករណស្មី ភព្វាមាធន

សង្ឃមត្តានំ ថេរានំ ភិក្ខុនំ អនុបាទាយ អាសវេហិ

ចិត្តានំ វិមុត្តិសុ អាយស្មតោ ច ខេមត្រស្សតិ ។

[២៣១] ឯតំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខុ

ពារាណសីយំ វិហារន្តំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ ។ អថ-

ខោ អាយស្មា ឆន្ទោ សាយល្លាសមយំ បដិសល្លាធា

វុដ្ឋតោ អបាច្ឆរណំ អាទាយ វិហារេន វិហារំ ឧប-

សន្តមិត្តា ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទរោច ឌីវនន្តំ មំ អាយស្មតោ

ថេរា អនុសាសន្តំ មំ អាយស្មតោ ថេរា ករោន្តំ មេ អា-

យស្មតោ ថេរា ធម្មំ កងំ យថាហំ ធម្មំ បស្សយ្យន្តំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះ
 ខេមកៈមានអាយុក្រៃលែង ។ ក៏កាលដែលព្រះខេមកៈមានអាយុ កំពុង
 ពោលវេយ្យាករណ៍នេះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ប្រមាណ ៦០ រូប
 ព្រមទាំងព្រះខេមកៈមានអាយុ ក៏រួចផុតស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ។

[២៣១] សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប នៅ
 ក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ។ គ្រានោះឯង ព្រះឆន្ទៈ
 មានអាយុ ចេញអំពីទីសម្លំ ក្នុងសាយណ្តសម័យ ហើយកាន់កូនសោ
 ដើរចេញពីវិហារមួយ ចូលទៅកាន់វិហារមួយ និយាយនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាថេរៈដូច្នេះថា សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានអាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុរុណា
 សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានអាយុ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំកុរុណា សូមព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយ មានអាយុ ធ្វើធម៌កថាដល់ខ្ញុំកុរុណា សមគួរតាមធម៌
 ដែលខ្ញុំកុរុណាល្មមយល់បាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវត្តោ

[២៣២] ឯវិ វុត្ថេ ថេវា ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ ធន្តំ
 ឯតទេវេត្ថំ រូបំ ខោ អាវុសោ ធន្ត អនិច្ចំ វេទនា
 អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អ-
 និច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនត្តា សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចា សព្វេ ធម្មា
 អនត្តាតិ ។ អថខោ អាយស្មតោ ធន្តស្ស ឯតទេហោសិ
 មយ្ហំបិ ខោ ឯវិ ខេរាតិ រូបំ អនិច្ចំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សព្វេ
 សង្ខារ អនិច្ចា សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ អថ ធិ បន
 មេ សព្វសង្ខារសមថេ សព្វបដិប្បជិនិស្សក្កេ តណ្ហាត្តា-
 យេ វិរាគេ និរោធ�េ និព្វានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ធតិ នប្ប-
 សីទតិ ន សន្តិជ្ជតិ ន វិមុច្ចតិ បរិកស្សនា ឧបា-
 នានំ ឧប្បជ្ជតិ បច្ចុប្បាត្តតិ មានសំ អថ កោចរហិ
 មេ អត្តាតិ ។ ន ខោ បនេតិ ធម្មំ បស្សតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(២៣២) កាលដែលព្រះឆន្ទៈនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ និយាយនឹងព្រះឆន្ទៈមានអាយុដូច្នេះថា អាវុសាឆន្ទៈ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង សញ្ញាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ។ រូបជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តា ។ លំដាប់នោះ ព្រះឆន្ទៈមានអាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អាត្មាអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះដែរថា រូបមិនទៀង ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ។ រូបជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តាដែរ ប៉ុន្តែចិត្តរបស់អញ មិនស្ទុះ មិនជ្រះថ្លា មិនតម្កល់ខាប់ មិនបង្កើនទៅរកព្រះនិព្វាន ដែលមានអាការម្យាប័ន្តរ សង្ខារទាំងពួង ជាទីរលាស់ចេញនូវទុក្ខទាំងពួង ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ជាទីប្រាសចាកតម្រេក ជាទីរលត់ទេ ទើបសេចក្តីតក់ស្លុត សេចក្តីប្រកាន់មាំ ក៏កើតឡើង ចិត្តរបស់អញក៏ត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្ន៎⁺ ជាខ្លួនរបស់អញអេះ ។ មួយទៀត កាលបើអញ មិនទាន់ឃើញចតុស្សប្បធម៌ខ្លះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋកាសកេ បេរីវត្តោ បតុត្តោ

កោ នុ ខោ មេ តថា ធម្មំ ទេសេយ្យ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យន្តិ ។

(២៣៣) អថខោ អាយស្មតោ ធន្ទស្ស ឯតន-
ហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា អានន្តោ កោសម្ព័យំ
វិហាតិ យោសិតារាមេ សត្តុ ថេវ សីវណ្ណិតោ សម្ពា-
វិតោ ច វិញ្ញនំ សព្វាប្បចារីនំ បហោតិ ច មេ អាយ-
ស្មា អានន្តោ តថា ធម្មំ ទេសេតុំ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យំ អត្ថំ ច មេ អាយស្មន្តោ អានន្តោ តាវតិកា
វិស្សន្នំ យន្តនាហំ យេនាយស្មា អានន្តោ តេនុបសក្ក-
មេយ្យន្តិ ។ អថខោ អាយស្មា ធន្ទោ សេនាសនំ
សំសាមេត្វា បត្តចីវរាទាយ យេន កោសម្ព័យំ យោ-
សិតារាមោ យេនាយស្មា អានន្តោ តេនុបសក្កមិ
ឧបសក្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្តេន សន្និ សម្មាទិ
សម្មាទន្តិយំ កងំ សារាណីយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តិ
និសីទិ ។ ឯកមន្តិ និសីន្តោ ខោ អាយស្មា ធន្ទោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវត្ថុ ទី៤

ហើយនរណាឡើយ នឹងសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញ
ល្មមយល់បាន ។

[២៣៣] លំដាប់នោះ ព្រះឆន្ទៈមានអាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះ
ដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទ មានអាយុនេះ នៅក្នុងយោសិតាភម ជិតក្រុង
កោសម្ពី ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង ជាអ្នកដែលពួកវិញ្ញា-
ជនជាសព្វហ្មធារលើកតម្កើងផង មានតែព្រះអានន្ទមានអាយុទើបអាច
សំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញល្មមយល់បាន ទាំងអញ
ក៏មានសេចក្តីសិទ្ធិស្មាល នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុជាដរាបមក បើដូច្នេះ
គួរតែអញ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុចុះ ។ ទើបព្រះឆន្ទៈមាន
អាយុរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ រួចស្រេចហើយ កាន់យកបាត្រនិងចំរៃ
ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ ឯយោសិតាភម ជិតក្រុងកោសម្ពី លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ធ្វើកិរិយារីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ
លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួររីករាយនិងពាក្យដែលគួរព្យាបាល ក៏អង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះឆន្ទៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិញ្ញា

អាយស្មន្តំ អានន្តំ ឯតទភោត ឯកម៌ទាហំ អារុ-
សោ អានន្តំ សមយំ ពារាណសីយំ វិហារមំ ឥ-
សិបតនេ មិគទាយេ អថខ្លាហំ អារុសោ សាយន្តា-
សមយំ បដិសល្លាតា វុដ្ឋិតោ អថាបុរណំ អានាយ
វិហារេន វិហារំ ឧបសង្កម្ភិត្វា ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទភោតំ
ឡីវទន្តំ មំ អាយស្មន្តោ ថេរេ អនុសាសន្តំ មំ អាយ-
ស្មន្តោ ថេរេ ករេន្តំ មេ អាយស្មន្តោ ថេរេ ធម្មំ កតំ
យថាហំ ធម្មំ បស្សេយ្យន្តំ ។ ឯវំ វុត្តំ មំ អារុ-
សោ ថេរេ ភិក្ខុ ឯតទភោតំ រូបំ ខោ អារុសោ ធន្ត
អនិច្ចំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ
អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ ថេ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សព្វេ
សង្ខារ អនិច្ចា សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ តស្ស មយំ
អារុសោ ឯតទហោសិ មយំបិ ខោ ឯវំ ហោតិ រូបំ
អនិច្ចំ ។ ថេ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អ-
នត្តា សព្វេ សង្ខារ អនិច្ចា សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ក៏ពោលនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ ដូច្នេះថា អាវុសោ អានន្ទ សម័យមួយ
 ខ្ញុំនៅក្នុងស័ក្ខនិកាយនៃ ជិតក្រុងពាកណសី អាវុសោ គ្រានោះ
 ខ្ញុំចេញចាកទីសម្លក្ក ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ហើយកាន់កូនសោដើរចេញ
 ពីវិហារមួយ ចូលទៅកាន់វិហារមួយ និយាយនឹងភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ
 ដូច្នេះថា សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយមានអាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុរុណា សូមព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយមានអាយុ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំកុរុណា សូមព្រះថេរៈទាំង
 ឡាយមានអាយុ ធ្វើធម៌ក្នុងដល់ខ្ញុំកុរុណា ឲ្យសមគួរតាមធម៌ដែលខ្ញុំ
 កុរុណាល្មមយល់បាន ។ អាវុសោ កាលខ្ញុំនិយាយយ៉ាងនេះហើយ
 ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ និយាយនឹងខ្ញុំកុរុណាដូច្នេះថា អាវុសោឆន្ទៈ រូប
 មិនទៀង ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង ។ រូបជាអនត្តា ។ វេ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយ
 ទាំងពួងមិនទៀង ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួង ជាអនត្តា ។ អាវុសោ ខ្ញុំ
 នោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នេះថា អាត្មាអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះថា រូបមិនទៀង ។ វេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ។ រូបជា
 អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា
 សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តាដែរ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីព្ពោ បកុព្ពោ

អថ ច បន មេ សត្វសង្ខារសមថេ សត្វបដិប្បដិ-
និស្សក្កេ តណ្ហាត្វាយេ វិរាគេ និរោធនេ និព្វានេ ចិត្តំ ន
បក្ខន្ធភិ ធម្មសីទិភិ ន សន្តិដ្ឋភិ ន វិមុច្ចភិ បរិ-
តស្សនា ឧបាទានំ ឧប្បជ្ឈភិ បក្ខនាវត្ថុភិ មានសំ អថ
កោចរហំ មេ អត្តាភិ ។ ន ខោ បនេតិ ធម្មំ បស្ស-
តោ ហោតិ កោ នុ ខោ មេ តថា ធម្មំ ទេសេយ្យ យ-
ថាហំ ធម្មំ បស្សេយ្យន្តិ ។ តស្ស មយ្ហំ អាវុសោ ឯ-
តទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា អានន្តោ កោសម្ព័យំ
វិហារតិ យោសិតារាមេ សត្វ ចេវ សិវណ្ឌិតោ សម្មាវិតោ
ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ បហោតិ ច មេ អាយស្មា
អានន្តោ តថា ធម្មំ ទេសេតិ យថាហំ ធម្មំ បស្សេយ្យំ
អត្តំ ច អាយស្មន្តោ អានន្តោ តាវតិកា វិស្សដ្ឋំ យន្ទ-
នាហំ យេនាយស្មា អានន្តោ តេនុបសង្កមេយ្យ-
ន្តិ ។ ឡីនតុ មិ អាយស្មា អានន្តោ អនុសាសតុ
មិ អាយស្មា អានន្តោ ករោតុ មេ អាយស្មា អានន្តោ
ធម្មំ កេមិ យថាហំ ធម្មំ បស្សេយ្យន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសិល្បៈ ថេរវត្ថុ ទី ៤

ប៉ុន្តែចិត្តរបស់ខ្ញុំ មិនស្ទុះ មិនជ្រះថ្លា មិនតំកល់ខ្ជាប់ មិនបង្កើនទៅ
ក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលមានអាការម្យាប័ន្ធសង្ខារទាំងពួង ជាទីរលាស់
ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ជាទីប្រាសចាកតម្រេក
ជាទីរលត់ទេ ទើបសេចក្តីតក់ស្លុត សេចក្តីប្រកាន់មាំ ក៏កើតឡើង ចិត្ត
របស់ខ្ញុំក៏ត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្នឹងជាខ្លួនរបស់អញអេះ ។ មួយទៀត កាល
បើខ្ញុំមិនទាន់ឃើញចតុស្សត្ថធម៌ទេ នរណាឡើយ នឹងសំដែងធម៌ដល់ខ្ញុំ
សមគួរដល់ធម៌ ដែលខ្ញុំល្មមយល់បាន ។ អារុសោ ខ្ញុំក៏មានសេចក្តី
គ្រិះរិះដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុអង្គនេះ នៅក្នុងយោសិតាភម ដិត
ក្រុងកោសម្ភី ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង ជាអ្នកដែលពួក
វិពាជនជាសព្វហ្មធារលើកតម្កើងផង មានតែព្រះអានន្ទមានអាយុ អាច
នឹងសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញល្មមយល់បាន ទាំង
អញក៏មានសេចក្តីសិទ្ធិស្មាល នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ ជាដរាបមក បើ
ដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុចុះ ។ សូម
ព្រះអានន្ទមានអាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុណា សូមព្រះអានន្ទមានអាយុ ប្រៀន
ប្រដៅខ្ញុំកុណា សូមព្រះអានន្ទមានអាយុ ធ្វើធម៌កថាដល់ខ្ញុំកុណា
សមគួរតាមធម៌ដែលខ្ញុំកុណាល្មមយល់បាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវវគ្គោ

[២៣២] ឯត្ថកេនបិ មយំ អាយស្មតោ ធន្នស្ស

អត្ថមធា អភិវទ្ធា នំ អាយស្មា ធន្នោ អារិកកាសិ

ឌីលំ បភិទ្ធំ ឌីទហារុសោ ធន្នសោតំ កញ្ចោសិ ធម្មំ

វិញ្ញាតន្តិ ។ អថោ អាយស្មតោ ធន្នស្ស តាវត-

កេនេវ ឧប្បាវំ បីតិប្បាមោជ្ឈំ ឧប្បជ្ឈតិ កញ្ចោ កិរស្មំ

ធម្មំ វិញ្ញាតន្តិ ។ សម្មា មេតំ អារុសោ ធន្ន កកវតោ

សុតំ សម្មា បដិក្កហិតំ កក្កាធកោតំ ភិក្ខុំ ឌីវទ-

ន្នស្ស ទ្វយនិស្សតោ ខោយំ កក្កាធកោ លោកោ យេ-

កុយ្យេន អត្ថិតញ្ចេវ នត្ថិតញ្ច ។ លោកសម្មទយំ ប

ខោ កក្កាធកោ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធការវិគ្គ

[២៣៤] ព្រះអានន្ទពោលថា ខ្ញុំរីករាយត្រេកអរនឹងព្រះឆ្មុះ

មានអាយុ ដោយហេតុដែលព្រះឆ្មុះមានអាយុ ធ្វើសេចក្តីនោះឱ្យជាក់
ច្បាស់ ទម្លាយសេចក្តីរឹងត្អឹង អាវុសោឆ្មុះ ចូរលោកផ្សំនិសោតប្រ-
សាទចុះ លោកជាបុគ្គលគួរយល់ធម៌បានហើយ ។ ព្រះឆ្មុះមានអាយុ
ក៏កើតបីតំនឹងបារមាជ្ឈដ៍ក្រៃលែង ដោយហេតុគ្រាន់តែឮថាខ្លួនជាបុគ្គល
គួរយល់ធម៌បានហើយប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ពោលថា
អាវុសោឆ្មុះ សូត្រនេះខ្ញុំបានស្តាប់មក ខ្ញុំបានទទួលមក ក្នុងវិចិត្រការ
ព្រះកត្តនៃព្រះមានព្រះភាគ កាលដែលទ្រង់ទូន្មានភិក្ខុជាតិបានគោត្រថា
ម្នាលកុដ្ឋានៈ សត្វលោកនេះ ច្រើនតែអាស្រ័យនូវទិដ្ឋិ២ប្រការ គឺ ការ
ប្រកាន់ថាមាន (សសូត្រទិដ្ឋិ) ១ ការប្រកាន់ថាមិនមាន (ឧប្បទទិដ្ឋិ) ១ ។
ម្នាលកុដ្ឋានៈ កាលបើគេពិចារណាឃើញ តាមសេចក្តីពិត ដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ នូវហេតុដែលឱ្យកើតលោក ការប្រកាន់ថាមិនមាន ណា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បេរីន្តោ បតុន្តោ

លោកេ នត្ថិតា សា ន ហោតិ ។ លោកេនិរោធំ ខោ
 កង្ខាន យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ វស្សតោ យា លោ-
 កេ អត្ថិតា សា ន ហោតិ ។ ឧបាយុបាទានាភិណ្ឌ-
 វេសវិនិច្ឆោ ខ្វាយំ កង្ខាន លោកោ យេកុយ្យេន
 តញ្ញាយំ ឧបាយុបាទានំ ចេតសោ អធិដ្ឋានំ អភិ-
 ណិវេសានុសយំ ន ឧបេតិ ន ឧបាទិយតិ នាធិដ្ឋាតិ
 អត្តា មេតិ ។ ឧត្តមេវ ឧប្បជ្ឈមាណំ ឧប្បជ្ឈតិ ទុក្ខំ
 និរុជ្ឈមាណំ និរុជ្ឈតីតិ ន កង្ខតិ ន វិចិត្តិកង្ខតិ ។ អបរ-
 ប្បច្ចយា ញាណមេវស្ស ឯត្ថ ហោតិ ។ ឯត្តាវតា ខោ
 កង្ខាន សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ សព្វមត្តតិ ខោ កង្ខាន
 អយមេកោ អន្តោ សព្វំ នត្ថតិ អយំ ទុតិយោ អន្តោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គ ទី៤

ក្នុងលោក គេមិនមានការប្រកាន់ថា មិនមាននោះទេ ។ ម្នាលកុហ្មានៈ
 កាលបើគេពិចារណាឃើញ តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ នូវ
 សេចក្តីរលត់របស់លោក ការប្រកាន់ថាមាន ណា ក្នុងលោក គេមិន
 មានការប្រកាន់ថា មាននោះឡើយ ។ ម្នាលកុហ្មានៈ សត្វលោកនេះ
 ច្រើនតែជាប់ចំពាក់ដោយឧបាយ (តណ្ហាទិដ្ឋិ) ឧបាទាន និងអភិវិសៈ
 គឺតណ្ហាទិដ្ឋិ ចំណែកអរិយសាវ័កនេះ រមែងមិនផ្អែកផ្អល់ មិនប្រកាន់
 មិនតាំងចិត្តខ្ជាប់ នូវឧបាយនិងឧបាទាននោះ ដែលជាអធិដ្ឋាន (ទី
 ឈរ) ជាអភិវិសៈ (ទីអង្គុយ) និងជាអនុស័យ (ទីដេក) នៃចិត្តថា
 ខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ អរិយសាវ័កនោះមិនសង្ស័យ មិនឆ្លៀងឆ្លល់
 ថា ទុកក្នុងឧបាទានក្នុងទាំង ៥ កាលកើតឡើង រមែងកើតឡើងពិត ទុក
 កាលរលត់ទៅ រមែងរលត់ទៅពិត ។ ព្រះអរិយសាវ័កនោះ មាន
 សេចក្តីយល់ចំពោះខ្លួន ក្នុងឧបាទានក្នុងទុក្ខនេះ មិនបាច់មានបុគ្គលដទៃ
 ជាបច្ច័យ ។ ម្នាលកុហ្មានៈ សម្មាទិដ្ឋិ រមែងកើតមាន ដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្នាលកុហ្មានៈ សេចក្តីយល់ថា អ្វីទាំងអស់
 មាន នេះជាសេចក្តីយល់ដ៏លាមកទី ១ គឺសស្ត្រទិដ្ឋិ សេចក្តីយល់ថា
 អ្វីទាំងអស់មិនមាន នេះជាសេចក្តីយល់ដ៏លាមកទី ២ គឺទ្រព្យទិដ្ឋិ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

ឯតេ តេ កុដ្ឋាន ឧកោ អន្តេ អនុបកម្ម មជ្ឈេន
 តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខា-
 រច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ឧត្តក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាយ ត្រូវ
 អសេសវិរាគនិរោធិ សង្ខារនិរោធិ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស
 កេវលស្ស ឧត្តក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតីតិ ។ ឯវមេត
 អារុសោ អានន្ទ ហោតិ យេសំ អាយស្មន្តានំ តាទិសា
 សព្វហ្មចារិយោ អនុកម្មកា អត្តកាមា ឱវាទកា
 អនុសាសកា ឥទេព្វ បទ មេ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស
 ធម្មទេសនំ សុត្វា ធម្មោ អភិសមិតោតិ ។

[២៣៥] សាវត្ថិយំ ។ អថេខោ អាយស្មា រា-
 ហុលោ យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា
 ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ
 និសីទ្នោ ខោ អាយស្មា រាហុលោ ភកវន្តំ ឯតទ-
 រោច កថន្ត ខោ កន្តេ ជាទតោ កេចិ បស្សតោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ម្នាលកុលានៈ គឺថាគតសំដែងធម៌ ប្រាប់អ្នកតាមផ្លូវកណ្តាល មិនច្រឡំក្នុងសេចក្តីយល់ ដ៏លាមកទាំង ២ នេះឡើយថា សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ហេតុជាដែនកើត នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងកើតមាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។ មួយទៀត សេចក្តីរលត់នូវសង្ខារ ព្រោះវិនាសនឹងរលត់មិនសេសសល់ នៃអវិជ្ជា ។ បេ ។ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ រមែងកើតមាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ព្រះឆន្ទៈពោលថា អារុសោភានន្ទ សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ បណ្តាលមានអាយុទាំងឡាយណា លោកមានអាយុទាំងនោះ ប្រាកដដូចលោកម្ចាស់ ឈ្មោះថាជាសត្រាហ្មហារី ជាអ្នកអនុគ្រោះ អ្នកចង់ឲ្យប្រយោជន៍ អ្នកឲ្យឧវាទ អ្នកប្រៀនប្រដៅមែន ចំណែកខ្ញុំទើបនឹងយល់ធម៌ច្បាស់ ព្រោះបានស្តាប់ធម៌ទេសនា របស់ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ។

(២៣៥) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ ព្រះរាហុលមានអាយុចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះរាហុល មានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីព្រោ ចតុព្រោ

ឥមសិញ្ច សិរីញាណកេ កាយេ តហិទ្ធា ច សព្វនិ-
មិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមាណុសយា ន ហោន្តិតំ ។
យំ កិញ្ចំ វហុល រូបំ អតីតាភកតប្បុច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ
វា តហិទ្ធា វា ឌីឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហិំនំ វា បណីតំ
វា យំ ទ្វេរ សន្តិកេ វា សព្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោ-
ហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្ប-
ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា កាចិ
សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារា ។ យំ កិញ្ចំ រិញ្ញាណំ
អតីតាភកតប្បុច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា តហិទ្ធា វា ។ បេ ។
សព្វំ រិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ ឯវំ
ទោ វហុល ជាទតោ ឯវំ បស្សតោ ឥមសិញ្ច សិរីញា-
ណកេ កាយេ តហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេសុ អហង្ការម-
មង្ការមាណុសយា ន ហោន្តិតំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវត្ថុ ទី ៤

ទើបមិនមានអនុស័យ គឺសេចក្តីប្រកាន់អហត្ថិរមមត្តិរ ក្នុងកាយដែល
 ប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះ ផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពូកជាខាងក្រៅផង ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់រាហុល រូបណាមួយ ជាអតីត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី
 ទុក្ខមក្តី ឬរូបណា មានក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទីជិត បុគ្គលឃើញនូវរូបទាំង
 អស់⁺នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែន
 របស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ វេទ-
 នាណានីមួយ ។ សញ្ញាណានីមួយ ។ សង្ខារទាំងឡាយណានីមួយ ។
 វិញ្ញាណណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី ។ បេ ។ បុគ្គលឃើញនូវវិញ្ញាណទាំងអស់⁺នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ប្រពៃតាមសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែន
 ជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ ម្ចាស់រាហុល កាល
 បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបមិនមានអនុស័យ គឺសេចក្តី
 ប្រកាន់អហត្ថិរមមត្តិរ ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុង
 និមិត្តគ្រប់ចំពូកជាខាងក្រៅផង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ១ន្ទវិវដ្តោ

[២៣៦] សាវត្ថិយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ
 ខោ អាយស្នា រាហុលោ កកវន្តំ ឯតទេវេច កកិ
 នុ ខោ កន្តេ ជានតោ កកិ បស្សតោ ឥមស្មីញ្ច
 សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេសុ
 អហដ្ឋារមមដ្ឋារមាធិបកតំ មាណសំ ហោតិ វិជា ស-
 មតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ យំ កិញ្ចំ រាហុល រូបំ
 អតីតាធាកតប្បដ្ឋប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា វា ឱ-
 ទ្បារិកំ វា ។ បេ ។ យំ ទ្បេ សន្តិកេ វា សព្វំ រូបំ
 ធនំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯ-
 វមេតំ យថាភូតំ សង្កប្បញ្ញាយ និស្វា អនុចាទា
 វិមុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា កាចិ
 សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារា ។ យំ កិញ្ចំ វិញ្ញា-
 ណំ អតីតាធាកតប្បដ្ឋប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា វា
 ឱទ្បារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(២៣៦) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះព្រះរាហុលមានកាយ
អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបមាន
ចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហង្គារមមង្គារ ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយ
វិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពូកជាខាងក្រៅផង ហើយកន្លងផុត
សូបរម្ងាប់ រួចស្រឡះដោយចំណែក ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
ម្ចាស់រាហុល រូបណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី
ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ។ បេ ។ ឬរូបណា មានក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទី
ជិត បុគ្គលឃើញនូវរូបទាំងអស់នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមសេចក្តីពិត
យ៉ាងនេះថា ៖ មិនមែនរបស់អញ ៖ មិនមែនជាអញ ៖ មិនមែនជាខ្លួន
របស់អញឡើយ ទើបជាអ្នកផុតស្រឡះចាកសេចក្តីប្រកាន់មាំ ។ វេទនា
ណានីមួយ ។ សញ្ញាណានីមួយ ។ សង្ខារទាំងឡាយណានីមួយ ។
វិញ្ញាណណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាង
ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬវិញ្ញាណណា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ ថេរីញោ ចតុញោ

ទូរេ សន្តិកេ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតិ មម នេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ
ទិស្វា អនុបាធា វិមុត្តោ ហោតិ ។ ឯវំ ខោ វាហុល
ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ
កាយេ ពហិទ្ធា ច សត្វនិមិត្តេស្ស អហត្តារមមត្តារ-
មាធបកតិ មាធសំ ហោតិ វិជា សមតិក្កន្ធិំ សន្តិ
សុវិមុត្តន្តិ ។

ថេរីញោ ចតុញោ ។

តត្រ្យទានំ ភវិតិ

អាធនោ តិស្សោ យមកោ
អនុវាធា ច វត្តលំ
អស្សជិ ខេមកោ ធនោ
វាហុលា អបរេ ទូរេ
ថេរីត្តោតិ វុទ្ធិតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ថេរវគ្គ ទី ៤

ដែលមានក្នុងទីពឹង ក្នុងទីជិត បុគ្គលឃើញនូវវិញ្ញាណទាំងអស់នុ៎ះ
 ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រពៃតាមសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ
 នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ទើបផុតស្រឡះ
 ចាកសេចក្តីប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលរាហុល បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ ទើបមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហង្គរមមង្គរ ក្នុង
 កាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពូកជាខាងក្រៅផង
 ហើយកន្លងផុត ស្ងប់រម្ងាប់ រួចស្រឡះដោយចំណែក ។

ចប់ ថេរវគ្គ ទី ៤ ។

ឧទ្ទានក្នុងបើរវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីព្រះអានន្ទ ១ ព្រះតិស្សៈ ១ ព្រះយមកៈ ១ ព្រះ
 អនុរាជ ១ ព្រះវក្កលី ១ ព្រះអស្សជ័យ ១ ព្រះខេមកៈ ១
 ព្រះឆន្ទៈ ១ និងព្រះរាហុល ២ រឿងទៀត លោកហៅថា
 ថេរវគ្គ ។

បុព្វវគ្គ

(២៣៧) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ សេយ្យ-
ជាបិ ភិក្ខុវេ ននី បព្វតេយ្យា ឌីហារិណំ ទ្វិវត្ថុមា
សីយសោតា តស្សា ឧភតោ^(១) តីវេស្ស កាសា ចេបិ
ជាតា អស្សុ តេ នំ អដ្ឋោលម្ពេយ្យំ កុសា ចេបិ
ជាតា អស្សុ តេ នំ អដ្ឋោលម្ពេយ្យំ បព្វជា ចេបិ
ជាតា អស្សុ តេ នំ អដ្ឋោលម្ពេយ្យំ វីរណា ចេបិ
ជាតា អស្សុ តេ នំ អដ្ឋោលម្ពេយ្យំ វុត្តា ចេបិ
ជាតា អស្សុ តេ នំ អដ្ឋោលម្ពេយ្យំ តស្សា បុរិសោ
សោតេន វ័យ្យមាធ�ោ កាសេ ចេបិ គុណ្ណេយ្យ តេ ប-
លុដ្ឋេយ្យំ សោ តតោនិទានំ អនយព្យសនំ អា-
បដ្ឋេយ្យ ។ កុសេ ចេបិ គុណ្ណេយ្យ ។ បព្វជេ
ចេបិ គុណ្ណេយ្យ ។ វីរណោ ចេបិ គុណ្ណេយ្យ ។

១ ឱ. ម. ឧរោស្ស ។

បបូគី
១៨៤

(២៣៧) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្ទឹងជាប់មកអំពីកំពូលភ្នំ មានប្រក្រតីនាំសំណាត់
ហូរចុះមក ហូរទៅកាន់ទីឆ្ងាយ មានខ្សែទឹកហ័ស ប្រសិនបើមានក្រែង
ដុះនៅឮដ៏ឆ្នេរទាំងពីរនៃស្ទឹងនោះ ក្រែងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅរកស្ទឹង
នោះ ប្រសិនបើមានស្បូវដុះនៅ ស្បូវទាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅរកស្ទឹង
នោះ ប្រសិនបើមានស្មៅដំណេកទន្សាយដុះនៅ ស្មៅដំណេកទន្សាយ
ទាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅរកស្ទឹងនោះ ប្រសិនបើមានស្បូវវណ្ណសដុះ
នៅ ស្បូវវណ្ណសទាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅរកស្ទឹងនោះ ប្រសិនបើ
មានឈើដុះនៅ ឈើទាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅរកស្ទឹងនោះ កាលបើ
មានបុរស អណ្តែតទៅតាមខ្សែទឹកស្ទឹងនោះ ទុកជាចាប់កាន់ក្រែងក្តី
ក្រែងនោះក៏ដេកទៅ បុរសនោះ នឹងដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើននិងសេច-
ក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវក្តី ។ ទុក
ជាចាប់កាន់ស្មៅដំណេកទន្សាយក្តី ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវវណ្ណសក្តី ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុប្ផត្ថោ បញ្ចមោ

រុក្ខោ ធម៌ គល្លោយ្យតេ បល្ល័យ្យំ សោ តតោនិទា-
នំ អនយព្យសនំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
អស្សុតវា បុត្តជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សរី អរិយធម្មស្ស
អកោវិនោ អរិយធម្មេ អរិនីតោ សប្បវិសានំ អទស្សរី
សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិនោ សប្បវិសធម្មេ អរិនីតោ
រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ រូបវនំ វា អត្ថានំ អត្ថនិ
វា រូបំ រូបស្មី វា អត្ថានំ តស្ស តំ រូបំ បល្ល័យតិ
សោ តតោនិទានំ អនយព្យសនំ អាបដ្ឋតិ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ
វិញ្ញាណវនំ វា អត្ថានំ អត្ថនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
វា អត្ថានំ តស្ស តំ វិញ្ញាណំ បល្ល័យតិ សោ ត-
តោនិទានំ អនយព្យសនំ អាបដ្ឋតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្គសកៈ បេរីវត្ត ទី៤

ទុកជាចាប់កាន់ដើមឈើភ្នំ ឈើទាំងនោះក៏ដេកទៅ បុរសនោះនឹងដល់
 នូវសេចក្តីមិនចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ យ៉ាង
 ណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គជនដែលមិនចេះដឹង មិនបាន
 ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ មិនសិក្សាក្នុងអរិយធម៌
 មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនបាន
 សិក្សាក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន ឃើញនូវ
 ខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុង
 រូបខ្លះ រូបនោះរបស់បុគ្គជននោះ រមែងរលុបរលាយទៅ បុគ្គជននោះក៏
 ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាជា
 ខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ វិញ្ញាណនោះរបស់បុគ្គជននោះ រមែង
 រលុបរលាយទៅ បុគ្គជននោះក៏ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស
 ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

(២៣៨) តំ ភិក្ខុមេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ តស្មា-
 តិហ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឃំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តតា-
 យាតិ បដាធាតីតិ ។

(២៣៩) សាវត្ថយំ ។ តត្រ ខោ ។ បេ ។ ឆាបរំ
 ភិក្ខុវេ លោកេន វិវាទិ ។ លោកោ ច ខោ ភិក្ខុវេ
 មយា វិវាទិ ។ ន ភិក្ខុវេ ធម្មវាទី កេនចិ លោ-
 កស្មី វិវាទិ ។ យំ ភិក្ខុវេ នត្ថិសម្មតំ លោកេ
 បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថតិ វាទិ ។ យំ ភិក្ខុវេ
 អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថតិ
 វាទិ ។ តញ្ច ភិក្ខុវេ នត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិ-
 តានំ យមហំ នត្ថតិ វាទិ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ និច្ចំ ធម្មំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធាវគ្គ

(២៣៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់នូវសេចក្តី
 នោះ ដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។
 មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ កាលបើភិក្ខុឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វេមង្គីដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀតមិន
 មានឡើយ ។

(២៣៩) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតមិនដែលពោលទោសនឹងសត្វលោកទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តែសត្វលោកតែងពោលទោសនឹងតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បុគ្គលជាធម្មរាជីវមែនមិនពោលទោសនឹងបុគ្គលនីមួយក្នុងលោក ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មិនមានក្នុង
 លោក តថាគតក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមិនមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថាមានក្នុងលោក តថាគត
 ក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោល
 នូវរបស់ណាថាមិនមាន ចុះរបស់នោះ ដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ហើយថាមិនមានក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលទៀងទាត់

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផវត្តោ បញ្ចមោ

សស្ស័តំ អវិបរិណាមធម្មំ អត្ថសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ

អហំបិ តំ អត្ថតំ វជានិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សម្មាសាសនា ។

វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ធម្មំ សស្ស័តំ អវិបរិណាមធម្មំ អត្ថសម្មតំ

លោកេ បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថតំ វជានិ ។ ឥន្ទ ខោ

ភិក្ខុវេ អត្ថសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថតំ

វជានិ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ អត្ថសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ

យមហំ អត្ថតំ វជានិ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ ធម្មំ

វិបរិណាមធម្មំ អត្ថសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហំបិ

តំ អត្ថតំ វជានិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សម្មាសាសនា ។

វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ធម្មំ វិបរិណាមធម្មំ អត្ថសម្មតំ លោ-

កេ បណ្ឌិតានំ អហំបិ តំ អត្ថតំ វជានិ ។ ឥន្ទ ខោ

ភិក្ខុវេ អត្ថសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថតំ

វជានិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក
 តថាគតក៏ពោលនូវរូបនោះថាមិនមានដែរ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវ
 វិញ្ញាណនោះថាមិនមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវ
 របស់ណាថាមិនមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុង
 លោកដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវរបស់ណាថាមាន
 ចុះរបស់នោះដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ រូបមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ថាមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវរូបនោះថាមានដែរ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវវិញ្ញាណ
 នោះថាមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវរបស់ណា
 ថាមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោកដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវក្កោ

(២២០) អត្ថំ ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេធម្មោ តំ(១)

តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ជតិ អភិសមេតិ អភិសម្ពុជ្ជិត្វា
 អភិសមេត្វា អាចិត្តតិ ទេសេតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ
 វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ លោកេ
 លោកេធម្មោ តំ តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ជតិ អភិសមេតិ
 អភិសម្ពុជ្ជិត្វា អភិសមេត្វា អាចិត្តតិ ទេសេតិ បញ្ញា-
 បេតិ បដ្ឋបេតិ វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ ។ រូបំ
 ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេធម្មោ តំ តថាគតោ អភិ-
 សម្ពុជ្ជតិ ។ រូបេ ។ ឧត្តានីករោតិ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 តថាគតោ ឯវិ អាចិត្តិយមារោ ទេសិយមារោ បញ្ញា-
 បិយមារោ បដ្ឋបិយមារោ វិវេយមារោ វិភជិយមារោ
 ឧត្តានីករិយមារោ ន ជាធាតុ ន បស្សតិ តម-
 ហំ ភិក្ខុវេ ពាលំ បុត្តជ្ជំ អន្ធិ អចក្កកំ អជា-
 នន្តំ អបស្សន្តំ តិន្តំ ករោមិ ។ វេទនា ភិក្ខុ-
 វេ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ ។ សង្ខារា ភិក្ខុវេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(២២០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោកធម៌^(១) វេមន៍មានក្នុងលោក
 ព្រះគម្ភាគតបានចាក់ធ្លុះគ្រាស់ដឹង នូវលោកធម៌នោះ លុះចាក់ធ្លុះគ្រាស់
 ដឹងហើយ ក៏វេមន៍ប្រាប់ សំដែង បញ្ចក្ខ តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យ
 រាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម្មជាតដូចម្តេច ជាលោកធម៌ក្នុងលោក
 ដែលព្រះគម្ភាគតចាក់ធ្លុះគ្រាស់ដឹងនូវធម្មជាតនោះ លុះចាក់ធ្លុះគ្រាស់ដឹង
 ហើយ ក៏វេមន៍ប្រាប់ សំដែង បញ្ចក្ខ តែងតាំង វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាលោកធម៌ក្នុងលោក ព្រះគម្ភាគតបានចាក់ធ្លុះ
 នូវរូបនោះ ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យរាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើរូបដែល
 ព្រះគម្ភាគតប្រាប់ សំដែង បញ្ចក្ខ តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់
 យ៉ាងនេះ បុគ្គលណានៅតែមិនដឹងមិនយល់ទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គម្ភាគតនឹងធ្វើដូចម្តេច នូវបុគ្គល ដែលល្ងង់ ជាបុប្ផជន ខ្វាក់ មិន
 មានចក្ខុ មិនដឹង មិនយល់នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនា ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ ។

១ សំដៅយកខន្ធបញ្ចក្ខ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេធម្មោ តំ តថាគតោ
 អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ អភិសម្ពុជ្ឈត្វា អភិសមេត្វា
 អាចិត្តតិ ទេសេតិ បញ្ចាបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវាតិ វិភជតិ
 ឧត្តានីករោតិ ។ យោ ភិក្ខុវេ តថាគតេន ឃំ អាចិត្តិ-
 យមាទេ ទេសិយមាទេ ឧត្តានីករិយមាទេ ន ជាធាតុ
 ន បស្សតិ តមហំ ភិក្ខុវេ ពាលំ បុព្វជ្ឈនំ អន្ធិ អ-
 ចក្កកំ អជាធិន្តំ អបស្សន្តំ កិន្តំ ករោមិ ។

[២៤០] សេយ្យថាចិ ភិក្ខុវេ ឧប្បលំ វា បទុមំ វា
 បុណ្ណរីកំ វា ឧទកេ ជាតំ ឧទកេ សំវឌ្ឍំ^(១) ឧទកា
 អច្ចកម្ម ហតិ^(២) អនុបលំតិ ឧទកេន ។ ឯវមេវ
 ខោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ លោកេ ជាតោ លោកេ
 សំវឌ្ឍំ^(៣) លោកំ អភិក្កុយ្យ វិហារតិ អនុបលំតោ
 លោកេធាតិ ។

១ ម. សំវិទ្ធំ ។ ២ តិជ្ឈន្តំ ។ ៣ សំវិទ្ធោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណជាលោកធម៌ក្នុងលោក ព្រះភថាគតចាក់
 ធ្លុះត្រាស់ដឹងនូវវិញ្ញាណនោះ លុះចាក់ធ្លុះត្រាស់ដឹងហើយ ក៏រមែងប្រាប់
 សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក វែកវែញក ធ្វើឲ្យរាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបើវិញ្ញាណដែលព្រះភថាគតប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត
 តែងតាំង បើក វែកវែញក ធ្វើឲ្យរាក់យ៉ាងនេះ បុគ្គលណានៅតែមិនដឹង
 មិនយល់ទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភថាគតនឹងធ្វើដូចម្តេចកើត នូវ
 បុគ្គលនោះ ដែលល្ងង់ ជាចុចដួន ខ្វាក់ មិនមានចក្ខុ មិនដឹង មិន
 យល់នោះ ។

[២២១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាព្រលឹងភ័ក្តិ ឈូកក្រហមភ័ក្តិ
 ឈូកសភ័ក្តិ ដែលដុះក្នុងទឹក ចម្រើនឡើងក្នុងទឹក លូតផុតអំពីទឹក មិន
 ទទឹកដោយទឹក យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះភថាគត
 ដែលកើតក្នុងលោក ចម្រើនក្នុងលោក រមែងគ្របសង្កត់នូវលោក មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយលោក ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយស្ស ខន្ធកិរិយា

[២៤២] ឯកំ សមយំ កកវា អយុជ្ឈាយំ វិហារតិ
 កង្កាយ នទិយា តីវេ ។ តត្រ ខោ កកវា ភិក្ខុ អា-
 មន្តេសិ សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ អយំ កង្កាយ នទិ មហន្តំ ដេ-
 ណមិណ្ឌំ អាវហាយ្យ តមេនំ ចក្កុមា បុរិសោ បស្សេយ្យ
 និជ្ឈាយេយ្យ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុយ្យ តស្ស បស្សតោ
 និជ្ឈាយតោ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតោ វិត្តកញ្ញោ ខា-
 យេយ្យ តុច្ឆកញ្ញោ ខាយេយ្យ អសារកញ្ញោ ខា-
 យេយ្យ កិញ្ចិ សិយា ភិក្ខុវេ ដេណមិណ្ឌោ សារោ ។
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ
 ។ បេ ។ យំ ទ្វេវ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ បស្សតិ និជ្ឈាយតិ
 យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតិ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ
 យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតោ វិត្តកញ្ញោ ខាយតិ តុច្ឆកញ្ញោ
 ខាយតិ អសារកញ្ញោ ខាយតិ កិញ្ចិ សិយា ភិក្ខុវេ
 រូបេ សារោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(២២២) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ទៀបឆ្នេរនៃ
ស្ទឹងគង្គា ជិតក្រុងអយុធ្យា ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្ទឹងគង្គានេះ
បន្ទាត់ទៅ នូវដុំនៃពពុះទឹកដ៏ធំ បុរសមានភ្នែកក្រឡេកមើលឃើញ
ដុំនៃពពុះទឹកនោះ ហើយពិចារណា ដោយឧបាយ កាលបើបុរស
នោះក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ដុំនៃពពុះទឹកនោះក៏
ប្រាកដជារបស់សោះសូន្យ ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមាន
ខ្លឹម ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងដុំនៃពពុះទឹក ដូចម្តេចបាន
យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណានីមួយ ជាអតីត
អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ រូបណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុ
ក្រឡេកមើលឃើញរូបនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
ក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ រូបនោះក៏ប្រាកដជារបស់
សោះសូន្យ ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងរូបដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៤៣) សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ សាទសមយេ វុល្លុត្ថ-
 សិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ ឧទកេ ឧទកប្បព្វន្ធិ^(១) ឧប្បជ្ជតិ
 ចេវ ជីវុជ្ជតិ ច តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ បស្សយ្យ
 និជ្ឈាយយ្យ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុយ្យ តស្ស^(២) បស្ស-
 តោ និជ្ឈាយតោ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតោ វិត្តកញ្ញោ
 ខាយយ្យ តុច្ឆកញ្ញោ ខាយយ្យ អសារកញ្ញោ ខា-
 យយ្យ កិត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ ឧទកប្បព្វន្ធិ សារោ ។
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យា កាចិ វេទនា អតីតានាគ-
 តប្បច្ចប្បដ្ឋា ។ បេ ។ យា ទ្វេវ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ
 បស្សតិ និជ្ឈាយតិ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតិ តស្ស បស្ស-
 តោ និជ្ឈាយតោ យោនិសោ ឧបបរិក្ខុតោ វិត្តកញ្ញោ
 ខាយតិ តុច្ឆកញ្ញោ ខាយតិ អសារកញ្ញោ ខាយតិ
 កិត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ វេទនាយ សារោ ។

១ ឧទកប្បព្វន្ធិបិ ពាលី ។ ២ ឧ. តស្ស តម្បស្សតោ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី៥

(២៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជារឿងមានតំណក់ដ៏ថ្ងាស
 បង្កើតចុះមក ក្នុងសរសេរមួយ ឯក្រពេញទឹកតែងកើតឡើងក្នុងទឹកផង
 បែកឆ្ងាយទៅក្នុងទឹកផង បុរសមានភ្នែក ក្រឡេកមើលឃើញក្រពេញ
 ទឹកនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះ ក្រឡេកមើល
 ឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ក្រពេញទឹកនោះ ក៏ប្រាកដជារបស់
 សោះស្ងួត ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងក្រពេញទឹកដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនាណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 ។ បេ ។ វេទនាណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុតែងក្រឡេកមើល
 ឃើញវេទនានោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះក្រឡេក
 មើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ វេទនានោះ ក៏ប្រាកដជារបស់
 សោះស្ងួត ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងវេទនាដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

(២២២) សេយ្យថា ចំ ភិក្ខុវេ ភិម្ហានំ បដ្ឋិមេ មាសេ

បិទេ មជ្ឈន្តិកេ កាលេ មរិច្ចំ(១) ដន្ទតិ តមេនំ

ចត្តមា បុរិសោ ចស្សេយ្យ និដ្ឋាយេយ្យ យោនិសោ

ឧបបរិក្ខេយ្យ តស្ស ចស្សតោ និដ្ឋាយតោ យោនិសោ

ឧបបរិក្ខតោ វត្តកញ្ជាវ ខាយេយ្យ ។ បេ ។ កំព្វំ

សិយា ភិក្ខុវេ មរិច្ចកាយ សារោ ។ ឯវមេវ ខោ

ភិក្ខុវេ យា កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋានសកេ បុប្ផវត្តោ បព្វាមោ

(២២៥) សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនំ ធរមាធា តិណ្ឌំ កុដារី
 អាធាយ វនំ បរិសេយ្យ សោ តត្ថ បសេយ្យ មហន្តំ
 កណ៌ក្ខន្ធនំ ឧដ្ឋំ ធនំ អកុក្កជកដានំ^(១) តមេនំ ម្ល-
 លេ ធិន្ទេយ្យ ម្លលេ ធមត្វា អក្កេ ធិន្ទេយ្យ អក្កេ ធមត្វា
 បត្តវដ្ឋី វិនិព្វជ្ឈេយ្យ សោ តត្ថ បត្តវដ្ឋី វិនិព្វជ្ឈន្តោ
 ដេក្កិមិ ធាធិកន្ទេយ្យ កុតោ សារំ តមេនំ ធមត្វា
 បុរិសោ បស្សេយ្យ ធិជ្ឈាយេយ្យ យោនិសោ ឧបប-
 រិក្ខុយ្យ តស្ស បស្សតោ ធិជ្ឈាយតោ យោនិសោ
 ឧបបរិក្ខុតោ វិត្តកញ្ជោ ខាយេយ្យ តុន្ទកញ្ជោ ខា-
 យេយ្យ អសារកញ្ជោ ខាយេយ្យ កិញ្ចំ សិយា
 ភិក្ខុវេ កណ៌ក្ខន្ធន្ធិ សារោ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 យេ កេចិ សង្ខារា អតីតានាគតប្បដ្ឋប្បន្នា ។ បេ ។
 យេ ទ្វេវ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ បស្សតិ ធិជ្ឈាយតិ

១ ឧ. អក្កជានិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

(២២៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ
 ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាច់ទៅកាន់ទីស្វែងរកខ្លឹមឈើ បានកាន់យកដឹងដ៏មុត
 ចូលទៅកាន់ព្រៃ បុរសនោះឃើញដើមចេកធំ ត្រង់ នៅខ្ចី មិនទាន់
 មានគ្រយូង ក្នុងព្រៃនោះ ក៏កាត់ដើមចេកនោះត្រង់គល់ លុះកាត់គល់
 ហើយ ក៏កាត់ចុង លុះកាត់ចុងហើយ ក៏បកស្រទេប កាលបើបុរសនោះ
 បកស្រទេប ក៏មិនបានសូម្បីតែស្រាយក្នុងដើមចេកនោះទេ នឹងបាន
 នូវខ្លឹមធុណា បុរសមានភ្នែក ក្រឡេកមើលឃើញដើមចេកនោះ ពិចារ-
 ណាដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារ-
 ណាដោយឧបាយ ដើមចេកនោះក៏ប្រាកដជារបស់សោះសូន្យ ប្រាកដ
 ជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹង
 មានក្នុងដើមចេកដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 សង្ខារណានីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ សង្ខារ
 ណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុក្រឡេកមើលឃើញសង្ខារនោះ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

យោនិសោ ឧបបរិក្ខតិ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ
 យោនិសោ ឧបបរិក្ខតោ វិត្តកញ្ញាវ ខាយតិ តុច្ឆ-
 កញ្ញាវ ខាយតិ អសារកញ្ញាវ ខាយតិ កិញ្ចិ សិយា
 ភិក្ខុវេ សង្ខារេស្ស សារោ ។

[២២២] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ មាយាគារោ វា មា-
 យាគារន្តោវាសី វា ចាតុម្ហហាបថេ មាយំ វិទ្ធិសេយ្យ
 តមេនំ ធម្មា បុរិសោ បស្សេយ្យ និជ្ឈាយេយ្យ យោ-
 និសោ ឧបបរិក្ខេយ្យ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ
 យោនិសោ ឧបបរិក្ខតោ វិត្តកញ្ញាវ ខាយេយ្យ តុច្ឆ-
 កញ្ញាវ ខាយេយ្យ អសារកញ្ញាវ ខាយេយ្យ កិញ្ចិ
 សិយា ភិក្ខុវេ មាយាយ សារោ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ ។ បេ ។ យំ
 ទ្វេវ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ បស្សតិ និជ្ឈាយតិ យោនិសោ
 ឧបបរិក្ខតិ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ យោនិសោ
 ឧបបរិក្ខតោ វិត្តកញ្ញាវ ខាយតិ តុច្ឆកញ្ញាវ ខាយតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ សង្ខារនោះប្រាកដជារបស់សោះសូន្យ ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងសង្ខារដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២២៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី កូនសិស្សរបស់បុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី បញ្ចេញនូវកិច្ចកល ក្នុងផ្លូវជំហែកជា ៤ ឯបុរសមានភ្នែកក្រឡេកមើលឃើញនូវកិច្ចកលនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ កិច្ចកលនោះក៏ប្រាកដជារបស់សោះសូន្យ ប្រាកដជារបស់ទេ ប្រាកដជារបស់មិនមានខ្លឹម ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមានក្នុងកិច្ចកលដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណនីមួយៗ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ វិញ្ញាណណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុក្រឡេកមើលឃើញវិញ្ញាណនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើភិក្ខុនោះក្រឡេកមើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ វិញ្ញាណនោះក៏ប្រាកដជារបស់សោះសូន្យ ប្រាកដជារបស់ទេ ។

វន្តសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

អសារគតោ ខាយតិ តិញ្ញា សំយា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណ
សារោ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតរា អរិយសង្ខារកោ
រូបស្មីមិ និព្វិន្ទតិ វេទនាយមិ ។ សញ្ញាយមិ ។ សង្ខា-
រេសុមិ ។ វិញ្ញាណស្មីមិ និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិវដ្តតិ វិវតា
វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញ្ញាណំ ហោតិ ។ បេ ។
នាបរំ ឥត្តតាយាតិ បដាធាតីតិ ។ ឥទមវោច ភក្ខវា
ឥទំ វត្ថាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្វា

(២២៧) ដេណមិណ្ឌាបមំ រូមំ

វេទនា បុព្វធូបមា

មរិចិក្ខុបមា សញ្ញា

សង្ខារ កេទលូបមា

មាយ្ហបមញ្ញា វិញ្ញាណំ

នេសិតាទិច្ចតន្តនា ។

យថា យថា និដ្ឋាយតិ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមចណ្ឌសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

ប្រាកដជាបេសមិនមានខ្លឹម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្លឹមនឹងមាន ក្នុង
វិញ្ញាណដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាល
បើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះហើយ រមែងនឿយណាយ
ក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារផង ។
រមែងនឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើនឿយណាយហើយ រមែង
ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ។
កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹងថា ចិត្តផុតស្រឡះក៏កើតមាន
។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច
នេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរត្រង់
ហើយ លុះព្រះសុគតជាសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរត្រង់ហើយ ទ្រង់ត្រាស់
តាមនេះតទៅទៀតថា

(២៤៧) ព្រះពុទ្ធមាននៅពង្សដូចជាព្រះអាទិត្យ សំដែង
ហើយថា រូបដូចជាដុំនៃពពុះទឹក វេទនាដូចជាក្រពេញទឹក
សញ្ញាដូចជាព្រៃព្រាប្រៃ សង្ខារដូចជាដើមចេក វិញ្ញាណ
ដូចជាភិច្ចកល ។ បុគ្គលក្រឡេកមើលដោយប្រការណា ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវត្តោ

យោ និសោ ឧបបរិក្ខតិ

វិក្កកំ តុច្ឆកំ ហោតិ

យោ នំ បស្សតិ យោ និសោ ។

ឥមញ្ច កាយំ អារត្ត

ភូរិប្បញ្ញោន ទេសិតិ

បហានំ តិណ្ណំ ធម្មានំ

រូបំ បស្សេ ធម្មិតិ ។

អាយុ ឧស្មា ច វិញ្ញាណំ

យទា កាយំ ជហន្តិមិ

អបរិដ្ឋោ តទា សេតិ

បរកត្តំ អចេតនំ ។

ឯតានិសាយំ សន្តានោ

មាយាយំ ពាលលាបិនំ

វិជគោ ឯគោ អក្ខរោ

សារោ ឯតុ ន វិជ្ជតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

រមែងពិចារណាដោយឧបាយ ដោយប្រការនោះៗ បុគ្គល
ណាឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈនោះដោយឧបាយ ខន្ធបញ្ចកៈនោះ
ជាបស្ចេសសូន្យទេ តែងប្រាកដ (ដល់បុគ្គលនោះ) ។ ការ
លះបង់នូវធម៌ទាំង ៣ ដែលព្រះមានព្រះភាគមានបញ្ញាដូច
ជាផែនដី ទ្រង់ប្រារព្ធនូវកាយនេះហើយសំដែង អ្នកទាំង
ឡាយចូរឃើញនូវរូបដែលគេចោលហើយ ។ អាយុក្តី ភ្លើង
ធាតុក្តី វិញ្ញាណក្តី តែងលះបង់នូវកាយនេះដែលជាចំណី
នៃសត្វដទៃ មិនមានចេតនា ក្នុងកាលណាហើយ កាយ
ដែលគេចោលហើយ រមែងដេកលើផែនដី ក្នុងកាលនោះ ។
ធម៌ជាតំណ^(១)នេះ ប្រាកដដូច្នេះឯង កិច្ចកលនេះជាគ្រឿង
ប្រឡោមនូវជនពាល ខន្ធនេះអ្នកប្រាជ្ញពាលហើយ ថា
ជាពេជ្រយាដមួយ ឯខ្លីមរមែងមិនមានក្នុងខន្ធនេះឡើយ ។

១ ធម៌ជាបដិណ្ឌ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមណ្ឌសកេ បុប្ផវត្តោ បព្វមោ

ឃី ខន្ធ អវេត្តេយ្យ

កិត្តុ អារទ្ធវិរយោ

ទិវា វា យទិ វា វត្តិ(១)

សម្មជាតោ បដិស្សតោ ។

បដិបោ សព្វសំយោគំ

កវេយ្យ សរណត្ថោ

ចវេយ្យាទិត្តសីសោវ

បត្ថយំ អត្ថតំ បទន្តំ ។

[២២៨] សាវត្ថយំ ។ អថខោ អញ្ញាតោ កិត្តុ
 ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសំដ្ឋោ ខោ សោ កិត្តុ កកវន្តំ
 ឯតទរោច អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ តត្ថា រូបំ យំ រូបំ
 និច្ចំ ធម៌ សស្សតិ អវិបរិណាមធម៌ សស្សតិសម័
 តថេវ វេស្សតិ ។ អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ កាចិ វេទ-
 នា យា វេទនា និច្ចា ធម៌ សស្សតា អវិបរិណា-
 មធម្មា សស្សតិសម័ តថេវ វេស្សតិ ។ អត្ថំ នុ
 ខោ កន្តេ កាចិ សញ្ញា យា សញ្ញា ។ បេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

ក៏កុំមានព្យាយាមគង់តែង មានសេចក្តីជឿនខ្លួន មានសតិដ៏មាំ
 គប្បីពិចារណា នូវខន្ធយ៉ាងនេះ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។ គប្បី
 លះបង់ នូវសំយោគទាំងពួង គប្បីធ្វើនូវទីពឹងសម្រាប់ខ្លួន
 កាលបើប្រាថ្នានូវព្រះនិព្វានដែលមិនមានចុក គប្បីប្រព្រឹត្ត
 រូសកន៍ ដូចជាបុគ្គលមានភ្លើងឆេះក្បាល ។

[២២៨] ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ត្រាពោះ ក៏កុំមួយរូប ។ បេ ។ លុះ
 ក៏កុំពោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ
 មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ រូប
 នោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាណា
 ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល
 ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន សញ្ញាណា ។ បេ ។ សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ កោចិ សង្ខារោ យេ សង្ខារោ និច្ចា

ធុរោ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ

វស្សនិ ។ អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ

វិញ្ញាណំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិ-

សមំ តថេវ វស្សតិ ។ នត្ថំ ខោ ភិក្ខុ កត្តំ រូបំ យំ

រូបំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិសមំ

តថេវ វស្សតិ ។ នត្ថំ ខោ ភិក្ខុ កោចិ វេទនា ។

កោចិ សញ្ញា ។ កោចិ សង្ខារោ ។ កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ

វិញ្ញាណំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតិ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិ-

សមំ តថេវ វស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សង្ខារណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ សង្ខារនោះ
 បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែលស្មើ
 ដោយសស្សត្រីវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹង
 ដដែល ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ រូបនោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។ សញ្ញានោះ បន្តិច
 បន្តួច ។ សង្ខារនោះ បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា ដែលទៀង
 ទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយ
 សស្សត្រីវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួច (មិនមានទេ) ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋានសកេ បុប្ផវត្តោ បព្វមោ

[២៤៩] អថខោ ភកកា បរិភិក្ខុំ តោមយបិណ្ឌំ ទា-
ណំនា ភហេត្វា ភិក្ខុំ ភិក្ខុំ ឯតទិវេន ឯត្តកោបិ ខោ
ភិក្ខុំ អត្តភាវប្បដិលាភោ នត្ថិ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ
អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។
ឯត្តកោ បេបិ ភិក្ខុំ អត្តភាវប្បដិលាភោ អភវិស្ស
និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ ន យិទំ
ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយេថ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។
យស្មា ច ខោ ភិក្ខុំ ឯត្តកោបិ អត្តភាវប្បដិលាភោ
នត្ថិ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ តស្មា
ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។

[២៥០] ភូតបុព្វាហំ ភិក្ខុំ រាជា អហោសី ខត្តិ-
យោ មុទ្ធាវសិតោ ។ តស្ស មយំ ភិក្ខុំ រញ្ជោ សតោ
ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិតស្ស ចតុរាសីតិ នករសហស្សានិ
អហោសំ កុសារតិរាជនាជិប្បមុខានិ ។ តស្ស មយំ
ភិក្ខុំ រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិតស្ស ចតុ-
រាសីតិ បាសាទសហស្សានិ អហោសំ ធម្មប្បាសា-

ខន្ធស័យុត្ត មន្ត្រីមហាសកៈ បុប្ផវត្ត ទី ៥

(២៤៩) គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ យកព្រះហស្តទៅចាប់ដុំ អាចម៍គោច្និតហើយ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកានឹងភិក្ខុនោះផ្សេងៗ ម្នាល ភិក្ខុ (ការបាននូវអត្តភាពណា) ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល ជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្រ្តីភិក្ខុ ការបាននូវអត្តភាព (នោះ) សូម្បីប៉ុន្មានអាចម៍គោនេះ មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើ ការបាននូវអត្តភាពប៉ុណ្ណោះ ជាប់រស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល ជាធម្មតា នឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដ ដើម្បី អស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះការបាននូវ អត្តភាពប៉ុណ្ណោះ ជាប់រស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនមានទេ បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធបាន ។

(២៥០) ម្នាលភិក្ខុ កាលពីព្រេងនាយ គឺថាគតជាខត្តិយរាជ បានមុឡាភិសេកហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគតថាគតជាខត្តិយរាជ បានមុឡាភិសេកហើយនោះ មាននគរ ៨៤.០០០ (ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់) មានកុសាវតីរាជធានីជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលគតថាគតជា ខត្តិយរាជបានមុឡាភិសេកហើយនោះ មានប្រាសាទ ៨៤.០០០ មានធម្ម-

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ធម្មប្បមុខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស
 មុទ្ធាវស័ត្តស្ស ចតុរាសីតិ ក្យដាតារសហស្សានិ អហេ-
 សំ មហាព្យាហក្យដាតារប្បមុខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ
 រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវស័ត្តស្ស ចតុរាសីតិ
 បល្លង្កសហស្សានិ អហេសំ ទន្តមយានិ សារមយានិ
 សោវណ្ណមយានិ រូបិយមយានិ តោនកត្តតានិ បដិក-
 ត្តតានិ បដលកត្តតានិ កទលិមិកប្បវប្បច្ចត្តរណានិ
 សឧត្តរច្ឆនានិ^(១) ឧកតោ លោហិតក្យបដានានិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវស័ត្តស្ស
 ចតុរាសីតិ ជាតសហស្សានិ អហេសំ សោវណ្ណាលង្កា-
 រានិ សោវណ្ណធានិ ហេមជាលប្បដិច្ចន្ទានិ ឧបោស-
 ថនាគរាជប្បមុខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ
 ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវស័ត្តស្ស ចតុរាសីតិ អស្សសហស្សានិ
 អហេសំ សោវណ្ណាលង្ការានិ សោវណ្ណធានិ ហេម-
 ជាលប្បដិច្ចន្ទានិ វលាហកអស្សរាជប្បមុខានិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវស័ត្តស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវវគ្គ

ប្រាសាទជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគតជាខត្តិយរាជបាន
 មុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មានផ្ទះកំពូល ៨៤.០០០ មានផ្ទះកំពូលឈ្មោះ
 មហាព្យូហៈជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគតជាខត្តិយរាជ
 បានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មានបល្ល័ង្ក ៨៤.០០០ ធ្វើអំពីភ្នំក ធ្វើអំពី
 ឈើខ្លឹម ធ្វើអំពីមាស ធ្វើអំពីប្រាក់ ក្រាលដោយព្រំមានរោមវែងជាង ៤
 ធ្នាប់ ក្រាលដោយកម្រាលមានព័ណ៌ស ធ្វើដោយរោមសត្វ ក្រាល
 ដោយកម្រាលធ្វើអំពីរោមសត្វជាផ្កាចង្កោម មានកម្រាលដ៏ប្រសើរធ្វើអំពី
 ស្បែកឈ្នួស មានខ្នើយព័ណ៌ក្រហមទាំងពីរខាង គឺខ្នើយក្បាលនិងខ្នើយ
 ជើង ព្រមទាំងពិភាន មានព័ណ៌ក្រហម ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែល
 តថាគតជាខត្តិយរាជ បានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មានដំរី ៨៤.០០០
 មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស ស្រោបដោយ
 បណ្តាញមាស មានស្តេចដំរីឈ្មោះឧបាសថជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលដែលតថាគត ជាខត្តិយរាជ បានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មាន
 សេះ ៨៤.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 ស្រោបដោយបណ្តាញមាស មានស្តេចសេះឈ្មោះវេលាហកជាប្រធាន ។
 ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគត ជាខត្តិយរាជ បានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ

វត្ថុសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិក្កាសកេ បុប្ផវត្ថោ បញ្ចមោ

ចតុរាសីតិ វេសសហស្សានិ អហេសំ សោវណ្ណាលង្ការានិ
 សោវណ្ណធានិ ហេមជាលប្បដិច្ចន្ទានិ វេជយន្តវេប្បមុ-
 ខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ ខត្តិយស្ស
 មុទ្ធវាសត្តិស្ស ចតុរាសីតិ មណីសហស្សានិ អហេសំ
 មណីវតនប្បមុខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ជោ សតោ
 ខត្តិយស្ស មុទ្ធវាសត្តិស្ស ចតុរាសីតិ ឥត្តិសហស្សានិ
 អហេសំ កន្ទាទេវីប្បមុខានិ(១) ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 ចតុរាសីតិ ខត្តិយសហស្សានិ អហេសំ អនុយន្ទានិ
 បរិធាយករតនប្បមុខានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 ចតុរាសីតិ ធម្មសហស្សានិ អហេសំ ទុក្កលសន្ធានិ
 កំស្វបធរណានិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ចតុរា-
 សីតិ វត្ថុកោដិសហស្សានិ អហេសំ ខោមសុខុមាទិ
 កោសេយ្យសុខុមាទិ កម្ពលសុខុមាទិ កប្បាសិក-
 សុខុមាទិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ចតុរាសីតិ
 បាលីចាកសហស្សានិ អហេសំ សាយំ មាតំ កត្តាភិ-
 ហារោ អភិបារិយិត្ត ។

១ ឱ. ម. សុរាទេវីបមុខានិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុរេវគ្គ ទី៥

មានរថ ៨៤.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 បិទបាំងដោយបណ្ណាញមាស មានវេជយន្តរថជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលដែលតថាគត ជាខត្តិយរាជបានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មានមណី
 ៨៤.០០០ មានមណីរតន៍ជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគត
 ជាខត្តិយរាជបានមុទ្ធាភិសេកហើយនោះ មានស្រ្តី ៨៤.០០០ មាននាង
 កត្តាទេវីជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគត ។ បេ ។ មាន
 ក្សត្រ ៨៤.០០០ ជាចំណុះ មានបរិនាយករតន៍ជាប្រធាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលដែលតថាគត ។ បេ ។ មានមេគោ ៨៤.០០០ សម្រាប់រឹតបង្ហូរ
 យកទឹកដោះ មានភាជនៈប្រាក់សម្រាប់ត្រង់ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែល
 តថាគត ។ បេ ។ មានសំពត់ ៨៤.០០០ គោដី គឺសំពត់សម្បកឈើ
 មានសាច់ដ៏ល្អិត សំពត់សូត្រមានសាច់ដ៏ល្អិត សំពត់កម្ពុលមានសាច់
 ដ៏ល្អិត សំពត់អម្បោះមានសាច់ដ៏ល្អិត ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលដែលតថាគត
 ។ បេ ។ មានសម្រាប់ ៨៤.០០០ ជាគត្តាភិហារ ដែលរាជបុរសនាំមក
 ថ្វាយ រាល់ពេលល្ងាចព្រឹក ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទ្ធវារីវគ្គោ

[២៥០] តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 នករសហស្សនំ ឯកោយេវ នំ នករំ ហោតិ យមហំ
 តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ កុសាវតី រាជធានី ។
 តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា មាសាទ-
 សហស្សនំ ឯកោយេវ សោ មាសាទោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ ធម្មា មា-
 សាទោ ។ តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 ក្រដាតារសហស្សនំ ឯកោយេវ នំ ក្រដាតារំ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ មហាព្យូហំ
 ក្រដាតារំ ។ តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 បល្ល័ង្កសហស្សនំ ឯកោយេវ សោ បល្ល័ង្កោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន បរិកុញ្ញាមិ នន្តមយោ វា
 សារមយោ វា សុវណ្ណមយោ វា រូបិយមយោ វា ។
 តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា នាកសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ នាកោ ហោតិ យមហំ តេន ស-
 មយេន អភិរូហាមិ ឧទោសថោ នាករាជា ។ តេសំ
 ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា អស្សសហស្សនំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

[២៥១] ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណានគរទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែនគរ ១

ដែលតថាគតតែងនៅអាស្រ័យក្នុងសម័យនោះ គឺកុសាវតីរាជធានី ។

ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាប្រាសាទទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែប្រាសាទ ១

ដែលតថាគតតែងនៅអាស្រ័យក្នុងសម័យនោះ គឺធម្មប្រាសាទ ។ ម្នាល

ភិក្ខុ បណ្ណាផ្ទះកំពូលទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែផ្ទះកំពូល ១ ដែលតថា-

គត តែងនៅអាស្រ័យក្នុងសម័យនោះ គឺផ្ទះកំពូលឈ្មោះមហាព្យូហៈ ។

ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាបល្ល័ង្កទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែបល្ល័ង្ក ១ ដែល

តថាគតតែងប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ គឺបល្ល័ង្កធ្វើអំពីភ្នំក ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពី

ខ្លឹមឈើ បល្ល័ង្កធ្វើអំពីមាស ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពីប្រាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាដំរី

ទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែដំរី ១ ដែលតថាគតតែងជិះក្នុងសម័យនោះ

គឺស្តេចដំរីឈ្មោះទុបោសថ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាសេះទាំង ៨៤.០០០ នោះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុព្វវគ្គោ បញ្ចមោ

ឯកោយេវ សោ អស្សោ ហោតិ យមហំ តេន
 សមយេន អភិរូហាមិ ពលាហោ(១) អស្សរាជា ។
 តេសំ ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា វជេសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ រថោ ហោតិ យមហំ តេន សម-
 យេន អភិរូហាមិ វេជយន្តោ រថោ ។ តេសំ ខោ
 បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា ឥត្ថិសហស្សនំ ឯកោយេវ
 សា ឥត្ថិ ហោតិ យមហំ តេន សមយេន បច្ចុប្បដ្ឋាតិ
 ខត្តិយា វា វេលាមិកា វា ។ តេសំ ខោ បន
 ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា វត្ថុកោដិសហស្សនំ ឯកោយេវ
 តិ វត្ថុយុកំ ហោតិ យមហំ តេន សមយេន
 បរិទហាមិ ខោមសុខុមំ វា កោសេយ្យសុខុមំ វា
 កម្មលសុខុមំ វា កប្បាសិកសុខុមំ វា ។ តេសំ
 ខោ បន ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា ថាលិចាកសហ-
 ស្សនំ ឯកោយេវ សោ ថាលិចាកោ ហោតិ យតោ
 នាឡិកោទទបរមំ កុញ្ញាមិ ឥន្ទបិយំ ច សូបត្យញ្ញ-
 នំ(២) ។ តតិ ខោ ភិក្ខុ សព្វេ តេ សុដ្ឋារា អតីតា

១ ម. វិលហកោ ។ ឧ. វិលហកអស្សរាជា ។ ២ ឧ. ម. សូបេយ្យំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី៥

មានតែសេ: ១ ដែលតថាគតតែងជិះកង់សម័យនោះ គឺស្តេចសេ: ឈ្មោះ
 វេលាហកៈ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាថេទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែរថ ១
 ដែលតថាគតតែងជិះកង់សម័យនោះ គឺវេជយន្តរថ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណា
 ស្រ្តីទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានតែស្រ្តី ១ ដែលជាអ្នកបម្រើផ្ទាល់តថាគត
 កង់សម័យនោះ គឺស្រ្តីជាឧត្តយា ឬស្រ្តីជាវេលាមិកា^(១) ។ ម្នាលភិក្ខុ
 បណ្ណាសំពត់ទាំង ៨៤.០០០ កោដិនោះ មានតែសំពត់ ១ គូ ដែលតថាគត
 តែងស្លៀកដណ្តប់កង់សម័យនោះ គឺសំពត់សម្បកឈើមានសាច់ដ៏ល្អិត
 ឬសំពត់សូត្រមានសាច់ដ៏ល្អិត សំពត់កម្ពុលមានសាច់ដ៏ល្អិត ឬសំពត់
 អម្បោះមានសាច់ដ៏ល្អិត ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាសម្រាប់ទាំង ៨៤.០០០
 នោះ មានតែសម្រាប់ ១ ដែលតថាគតតែងបរិភោគ គឺបាយដែលគេ
 ចំអិនដោយអង្ករ ១ នាឡិ ជាកំណត់ ទាំងសម្លនឹងម្ហូបក្រៀមដ៏សមគួរដល់
 បាយនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ សង្ខារទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែកន្លងហើយ

១ គឺស្រ្តីមានបិតាជាប្រព្រឹត្តិ មាតាជាប្រាហ្មណ៍ ឬបិតាជាប្រាហ្មណ៍ មាតាជាប្រព្រឹត្តិ
 (អង្គកថា) ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ១នូវវគ្គោ

ជិវុទ្ធា អិបរិណាតា ឯវំ អនិច្ចា ខោ ភិក្ខុ សង្ខារ ឯវំ
អនុវា ខោ ភិក្ខុ សង្ខារ ឯវំ អនស្សាសិកា ខោ
ភិក្ខុ សព្វេ សង្ខារ ។ យាវញ្ចំទំ ភិក្ខុ អលមេវ
សព្វសង្ខារេសុ និព្វិន្ទិតំ អលំ វិវឌ្ឍិតំ អលំ វិមុច្ចិតុន្តិ ។

(២៥២) សាវត្ថយំ ។ អារមេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ
ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទរោច អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ
តិញ្ចំ រូបំ យំ រូបំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អរិបរិណាមធម្មំ
សស្សតិសមំ តថេវ វេស្សតិ ។ អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ កាចិ
វេទនា យា វេទនា និច្ចា ធុរំ សស្សតា អរិបរិណាម-
ធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ វេស្សតិ ។ អត្ថំ នុ ខោ
កន្តេ កាចិ សញ្ញា ។ មេ ។ កេចិ សង្ខារ យេ សង្ខារ
និច្ចា ធុរំ សស្សតា អរិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ
តថេវ វេស្សន្តិ ។ អត្ថំ នុ ខោ កន្តេ តិញ្ចំ វិញ្ញាណំ
យំ វិញ្ញាណំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អរិបរិណាមធម្មំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

រលត់ហើយ មានសេចក្តីប្រែប្រួលទៅហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ម្នាល
 ភិក្ខុ សង្ឃារមិនទៀងយ៉ាងនេះឯង ម្នាលភិក្ខុ សង្ឃារមិនបិតថេរ យ៉ាង
 នេះឯង ម្នាលភិក្ខុ សង្ឃារទាំងពួង មិនមានគ្រឿងទំនុកបម្រុង យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ហេតុនេះ គួរដើម្បីឡើយណាយ គួរដើម្បីធុញ
 ទ្រាន់ គួរដើម្បីជិនឆ្លង ក្នុងសង្ឃារទាំងពួង ។

(២៥២) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គជីចម្រើន រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ រូបនោះ បន្តិចបន្តួច
 មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន វេទនាណា ដែលទៀងទាត់
 បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្ស-
 ត្រីវត្ថុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន
 សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បេ ។ សង្ឃារណា ដែលទៀងទាត់
 បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្ស-
 ត្រីវត្ថុ សង្ឃារនោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន
 វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុប្ផវត្តោ បញ្ចមោ

សស្សតិសម្មំ តថេវ វេស្សតិភិ ។ នត្ថំ ខោ ភិក្ខុ

តិញ្ច រូបំ យំ រូបំ និច្ចំ ធូរំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ

សស្សតិសម្មំ តថេវ វេស្សតិ ។ នត្ថំ ខោ ភិក្ខុ កាចិ

វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កេចិ សង្ខារ ។ តិញ្ច

វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និច្ចំ ធូរំ សស្សតិ អវិបរិណាម-

ធម្មំ សស្សតិសម្មំ តថេវ វេស្សតិភិ ។

[២៥៣] អថខោ ភកកា បរិត្តំ ននសិខាយំ បិសុ

អាហារេបត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទលោច ឯត្ថតំបិ ខោ ភិក្ខុ រូបំ

នត្ថំ និច្ចំ ធូរំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសម្មំ

តថេវ វេស្សតិ ។ ឯត្ថតំបិ ថេ ភិក្ខុ រូបំ អភវិស្ស និច្ចំ

ធូរំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ ន យំនិ ព្រហ្មចរិយវាសោ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួចមាន
ដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល
ជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះ បន្តិច
បន្តួច មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។
សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារនោះ បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា
ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល
ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។

(២៥៣) គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូកអាចម៍ដ៏បន្តិច
ដោយចុងព្រះនា ហើយទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាន់កិក្ខុនោះ ដូច្នេះថា
ម្នាលភិក្ខុ រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះសូម្បីប៉ុនអាចម៍ដ៏នេះមិន
មានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើប្រថុណ្ណៈជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ
មិនប្រែប្រួលជាធម្មតានឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិន

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិក្កោ

បញ្ចាយេថ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុ
 ឯត្ថកាបិ រូបំ នត្ថំ និច្ចំ ធូរំ សស្សតំ អរិបរិណាមធម៌
 តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ចាយតិ សម្មាទុក្ខក្ខ-
 យាយ ។ ឯត្ថកាបិ ខោ ភិក្ខុ វេទនា នត្ថំ និច្ចំ
 ធូរំ សស្សតា អរិបរិណាមធម៌ សស្សតិសមំ តថេវ
 វស្សតិ ។ ឯត្ថកាបិ ចេ ភិក្ខុ វេទនា អភវិស្សនិច្ចំ ធូរំ
 សស្សតា អរិបរិណាមធម៌ ន យំនិ ព្រហ្មចរិយវាសោ
 បញ្ចាយេថ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច ខោ
 ភិក្ខុ ឯត្ថកាបិ វេទនា នត្ថំ និច្ចំ ធូរំ សស្សតា
 អរិបរិណាមធម៌ តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ចាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ ឯត្ថកាបិ ខោ ភិក្ខុ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ឯត្ថកាបិ ខោ ភិក្ខុ សង្ខារ នត្ថំ និច្ចំ ធូរំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះប្រែ
 ប៉ុណ្ណោះជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា មិនមាន
 បានជាការអបរិព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធ
 បាន ។ ម្នាលភិក្ខុ វេទនាណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិក្ខុ វេទនានោះសូម្បី
 ប៉ុនកាចម៍ដីនេះ មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើវេទនាប៉ុណ្ណោះ
 ជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នឹងមានហើយ
 ការអបរិព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធ
 ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះវេទនាប៉ុណ្ណោះជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិន
 ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអបរិព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដ
 ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព័ន្ធបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ សញ្ញានោះ
 សូម្បីប៉ុនកាចម៍ដីនេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ សង្ខារណា ដែលទៀងទាត់

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

សស្សតា អរិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ
 វស្សន្តិ ។ ឯត្ថកា ទេបិ ភិក្ខុ សង្ខារា អភវិស្សិស្ស
 និច្ចា ធុរា សស្សតា អរិបរិណាមធម្មា ន យំទំ ព្រហ្មចរិ-
 យវាសោ បញ្ញាយេថ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច
 ខោ ភិក្ខុ ឯត្ថកាថិ សង្ខារា នត្ថំ និច្ចា ធុរា សស្សតា
 អរិបរិណាមធម្មា តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ ឯត្ថកំថិ ខោ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 នត្ថំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អរិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ
 តថេវ វស្សតិ ។ ឯត្ថកំ ទេបិ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អភវិស្ស
 និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អរិបរិណាមធម្មំ ន យំទំ ព្រហ្មចរិយ-
 វាសោ បញ្ញាយេថ សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។ យស្មា ច
 ខោ ភិក្ខុ ឯត្ថកំថិ វិញ្ញាណំ នត្ថំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ
 អរិបរិណាមធម្មំ តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្ខយាយ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្ត្រតិ-
វត្ថុ សង្ខារនោះ សូម្បីប៉ុន្មានអាចម៍ដីនេះ មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ប្រសិនបើសង្ខារប៉ុណ្ណោះជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្ម-
តា នឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃ
ទុក្ខដោយប្រពៃឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះសង្ខារប៉ុណ្ណោះជារបស់ទៀង
ទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្ម-
ចរិយៈ តែងប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅ
នឹងដដែល ស្មើដោយសស្ត្រតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ សូម្បីប៉ុន្មានអាចម៍ដីនេះ
មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ជារបស់ទៀង
ទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នឹងមានហើយ ការអប់រំ
ព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបានឡើយ ។
ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ជារបស់ទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រ-
ែប្រួលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ តែងប្រាកដ
ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទស្សវិវខ្តោ

(២៥២) តំ កី មញ្ញាសិ ភិក្ខុ រូបំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារា ។
 វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ បេ ។
 តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ នាបរំ ឥត្តត្តា-
 យាតិ បដាណាតិ ។

(២៥៥) សាវត្ថយំ ។ អារាមេ ។ ឯកមន្តំ និ-
 សង្ខោ ខោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទរោច អត្ថំ នុ
 ខោ កន្តោ តិញ្ចំ រូបំ យំ រូបំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អវិប-
 រិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ បស្សតិ ។ អត្ថំ នុ ខោ
 កន្តោ កាចិ វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កាចិ សង្ខារា ។
 តិញ្ចំ វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ
 អវិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ បស្សតិ ។
 អត្ថំ ខោ ភិក្ខុ តិញ្ចំ រូបំ យំ រូបំ និច្ចំ ធុរំ សស្ស-
 តំ អវិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ បស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហិវរុត្ត

(២៥៤) ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀង
 ឬ មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណទៀង ឬ មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ កាលបើអរិយសាវ័កឃើញយ៉ាង
 នេះ ។ បេ ។ វេមង្គជីវច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៥៥) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះ បន្តិច
 បន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាបន្តិចបន្តួចមានដែរ
 ឬ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារបន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល
 ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួចមានដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅ
 នឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះ បន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុរេវត្ថោ បព្វមោ

នត្ថំ ខោ ភិក្ខុ កោដិ វេទនា ។ កោដិ សញ្ញា ។
 កោដិ សង្ខារា ។ កត្តា វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និច្ចំ
 ជុំ សស្សតំ អវិចារណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ
 វស្សតីតិ ។

(២៥៦) សាវត្ថយំ ។ អារាមេ ។ អនមតត្តោយំ
 ភិក្ខុវេ សំសារោ វុត្តោ កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជាជីវ-
 រណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញោជនានំ សង្ខារតំ សំស-
 រតំ ។ ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ មហា-
 សមុទ្ពោ ឧស្សស្សតិ វិស្សស្សតិ ន ភវតិ ។ ន ត្រេវាហំ
 ភិក្ខុវេ អវិជ្ជាជីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញោជនា-
 នំ សង្ខារតំ សំសរតំ ធុត្តស្ស អន្តកិរិយំ វនាមិ ។
 ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ សិនេរុ បព្វតរាជា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

ម្នាលភិក្ខុ វេទនាបន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារ
បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល
ជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សត្រីវត្ថុ វិញ្ញាណនោះបន្តិច
បន្តួច (មិនមានទេ) ។

(២៥៦) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
សង្ឃរូបនេះ មានទីបំផុតគេមិនអាចដឹងបាន គឺទីបំផុតខាងដើម របស់
សត្វទាំងឡាយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានតណ្ហាជាចំណង
អន្ទោលទៅ ត្រាច់រង្គាត់ទៅ មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
មានសម័យដែលត្រូវមហាសមុទ្ររើស្អក មិនមានសល់ទៅ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានតណ្ហាជា
ចំណង អន្ទោលទៅ ត្រាច់រង្គាត់ទៅ គឺថាគេមិនពោលថាធ្វើនូវទីបំផុត
នៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសម័យដែលស្តេចក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវិជ្ជោ

ឧប្បតិ វិនិច្ឆ័យនិ ធម៌ កតិ ។ ធម៌ ត្រេហ៍បំ កិក្ខុវេ
អវិជ្ជាជីវណាជំ សត្តាជំ តណ្ហាសញ្ញោជនាជំ សន្ធាវតំ
សំសារតំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វនាមិ ។ ហោតិ សោ
កិក្ខុវេ សមយោ យំ មហាបវរី ឧប្បតិ វិនិច្ឆ័យនិ
ធម៌ កតិ ។ ធម៌ ត្រេហ៍បំ កិក្ខុវេ អវិជ្ជាជីវណាជំ សត្តាជំ
តណ្ហាសញ្ញោជនាជំ សន្ធាវតំ សំសារតំ ទុក្ខស្ស
អន្តកិរិយំ វនាមិ ។

[២៥៧] សេយ្យថាបិ កិក្ខុវេ សា កុទ្ធលពន្ធា^(១)
ទន្ស័យ ជីវេ វា ជម្ពេ វា ឧបនិពន្ធា តមេវ ជីវំ វា ជម្ពំ
វា អនុបរិចារតិ អនុបរិវត្តតិ ។ ឯវមេវ ខោ កិក្ខុវេ
អស្សុតវា បុប្ផជ្ជនោ អរិយាជំ អនុស្សាវី ។ បេ ។ សប្បវិ-
សធម្មេ អវិនិច្ឆ័យំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។
វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តនំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ

១ ឧ. កុទ្ធលពន្ធា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ឈ្មោះសិនេតុ ត្រូវភ្លើងឆេះវិនាសទៅ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានតណ្ហាជា
 ចំណង អន្ទោលទៅ ត្រាច់រង្គាត់ទៅ គឺថាគតមិនពោលថាធ្វើនូវទីបំផុត
 នៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសម័យដែលមហាប្រិបត្តិ
 ត្រូវភ្លើងឆេះវិនាសទៅ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក
 សត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានតណ្ហាជាចំណង អន្ទោលទៅ
 ត្រាច់រង្គាត់ទៅ គឺថាគតមិនពោលថាធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។

(២៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាត្រៃដែលគេចង ដោយ
 ដងដោយ ចងក្លាបនឹងបង្គោលឬសសរដ៏មាំ រមែងស្ទុះក្រឡឹង ដើរ
 ក្រឡឹងបង្គោលឬសសរនោះឯង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 បុគ្គជនជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ ។ បេ ។ មិនបាន
 សិក្សាក្នុងសប្បវិសធម៌ រមែងពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាខ្លួន ។ បេ ។
 ពិចារណាឃើញនូវវេទនា ថាជាខ្លួន ។ នូវសញ្ញា ។ ពិចារណា
 ឃើញនូវសង្ខារថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន
 ឃើញនូវខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ សោ រូបញ្ចោ អនុបរិចារតិ
អនុបរិវត្តតិ ។ វេទនញ្ចោ ។ សញ្ចញ្ចោ ។ សង្ខារេយេវ ។
វិញ្ញាណញ្ចោ អនុបរិចារតិ អនុបរិវត្តតិ ។ សោ រូបំ
អនុបរិចារំ អនុបរិវត្តំ ។ វេទនំ ។ សញ្ចំ ។ សង្ខារេ ។
វិញ្ញាណំ អនុបរិចារំ អនុបរិវត្តំ ន បរិមុច្ចតិ រូបម្មា ន
បរិមុច្ចតិ វេទនាយ ន បរិមុច្ចតិ សញ្ញាយ ន បរិមុច្ចតិ
សង្ខារេហិ ន បរិមុច្ចតិ វិញ្ញាណម្មា ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា
ជរាយ មរណោ ន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ
នោមនស្សេហិ ឧបាទានេហិ ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ
វនាមិ ។ សុតវា ច ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សាវតោ អរិ-
យានំ ទស្សវី ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ សុវិនិច្ឆោ ន រូបំ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ចំ ។
ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន
វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន
វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ សោ រូបំ នានុបរិចារតិ
នានុបរិវត្តតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ចំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
នានុបរិចារតិ នានុបរិវត្តតិ ។ សោ រូបំ អនុបរិចារំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

ឃើញនូវខន្ធថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុប្ផជននោះ រមែងស្ទុះក្រឡឹង ដើរ
ក្រឡឹងនូវរូបដដែល ។ ។ នូវវេទនាដដែល ។ ។ នូវសញ្ញាដដែល ។ ។
នូវសង្ខារដដែល ។ ។ រមែងស្ទុះក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង នូវវិញ្ញាណ
ដដែល ។ ។ កាលដែលបុប្ផជននោះ ស្ទុះក្រឡឹង ដើរក្រឡឹងនូវរូប ។
នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ ស្ទុះក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង
នូវវិញ្ញាណ តថាគតពោលថាមិនរួចចាករូប មិនរួចចាកវេទនា មិនរួច
ចាកសញ្ញា មិនរួចចាកសង្ខារ មិនរួចចាកវិញ្ញាណ មិនរួចចាកជាតិ ដក
មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីលំបាកកាយ លំបាក
ចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ មិនរួចចាកទុក្ខឡើយ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញពួក
ព្រះអរិយៈ ។ បេ ។ បានសិក្សាដោយប្រវៃត ក្នុងសប្បវិសធម៌ រមែង
មិនពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាខន្ធ ។ មិនឃើញនូវវេទនា ។ មិន
ឃើញនូវសញ្ញា ។ មិនឃើញនូវសង្ខារ ។ មិនឃើញនូវវិញ្ញាណថាជា
ខន្ធ នូវខន្ធថាមានវិញ្ញាណខ្លះ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខន្ធខ្លះ នូវខន្ធថាមាន
ក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងមិនស្ទុះក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹង
នូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ មិនស្ទុះក្រឡឹង មិនដើរ
ក្រឡឹង នូវវិញ្ញាណ ។ កាលដែលអរិយសាវ័កនោះ មិនស្ទុះក្រឡឹង

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

អនន្ទបរិវត្តំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 អនន្ទបរិវាទំ អនន្ទបរិវត្តំ បរិមុត្តតិ រូបម្ហា បរិមុត្តតិ
 វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហិ
 បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណម្ហា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរ-
 ណោន សោភេហិ បរិទេវេហិ ឧត្តេហិ ផោមនស្សេហិ
 ឧបាយាសេហិ បរិមុត្តតិ ឧត្តស្មាតិ វនាមិ ។

[២៥៨] សាវត្ថយំ ។ អារមេ ។ អនមតក្កោយំ
 ភិក្ខុវេ សំសារោ បុព្វា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អ-
 វិជ្ជាជីវណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញោជនានំ សន្ធាវតំ
 សំសរតំ ។ សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ សា កុទ្ធលតតន្តោ
 នឡើ ធីលេ វា ជន្តេ វា ឧបនិពន្ធនោ សោ កច្ចតិ
 ចេបិ តមេវ ធីលំ វា ជន្តំ វា ឧបកច្ចតិ តិដ្ឋតិ
 ចេបិ តមេវ ធីលំ វា ជន្តំ វា ឧបតិដ្ឋតិ និស័ទតិ
 ចេបិ តមេវ ធីលំ វា ជន្តំ វា ឧបនិស័ទតិ និបជ្ជតិ
 ចេបិ តមេវ ធីលំ វា ជន្តំ វា ឧបនិបជ្ជតិ ។ ឯវ-
 មេវ ខោ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុព្វជ្ឈនោ រូបំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ថុ

មិនដើរក្រឡឹងនូវរូប ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។
 មិនស្ទុះក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹងនូវវិញ្ញាណ តថាគតពោលថា រួចចាក
 រូប រួចចាកវេទនា រួចចាកសញ្ញា រួចចាកសង្ខារ រួចចាកវិញ្ញាណ រួច
 ចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តី
 លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ រួច
 ចាកទុក្ខបាន ។

(២៥៨) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវត្ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 សង្ឃរានេះ មានទីបំផុតគេមិនអាចដឹងបាន គឺទីបំផុតខាងដើម របស់
 សត្វទាំងឡាយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានគណ្ណា ជាចំណង
 អន្ទោលទៅ ត្រាច់រន្ត្រីតទៅ មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ដូចជាត្រៃដែលគេចង់ដោយដងដោយ ចង់ភ្ជាប់នឹងបង្គោលឬ
 សសរដ៏មាំ ប្រសិនបើត្រៃនោះដើរទៅ វែមនឹងដើរជិតបង្គោលឬសសរ
 នោះដដែល ប្រសិនបើឈរ វែមនឹងឈរជិតបង្គោលឬសសរនោះដដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វែមនឹងអង្គុយជិតបង្គោលឬសសរនោះដដែល ប្រសិន
 បើដេក វែមនឹងដេកជិតបង្គោលឬសសរនោះដដែល យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកមិនចេះដឹង វែមនឹងពិចារណាយើងនូវរូប
 ថា ⁺នេះជា⁺របស់⁺អាត្មា⁺អញ ⁺នេះជា⁺អាត្មា⁺អញ ⁺នេះជា⁺ខ្លួនរបស់⁺អាត្មា⁺អញ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុព្វវគ្គោ បញ្ចមោ

វេទនំ ។ សត្វំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោ-
 ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ សោ កច្ចតិ
 ចេបិ ឥមេវ បញ្ចហានានក្ខន្ធទ្វេ ឧបកច្ចតិ តិដ្ឋតិ ចេបិ
 ឥមេវ បញ្ចហានានក្ខន្ធទ្វេ ឧបតិដ្ឋតិ និសីទតិ ចេបិ ឥ-
 មេវ បញ្ចហានានក្ខន្ធទ្វេ ឧបនិសីទតិ និបជ្ជតិ ចេបិ ឥមេវ
 បញ្ចហានានក្ខន្ធទ្វេ ឧបនិបជ្ជតិ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ
 អភិក្ខុណំ សកំ ចិត្តំ បច្ចវេក្ខិតតំ ជ័យរត្តមំ ចិត្តំ
 សង្ខិតំ រាគេន ខោសេន មោហោនាតិ ។

[២៥៧] ចិត្តសង្ខិតេសា ភិក្ខុវេ សត្តា សង្ខិ-
 តេស្សន្តិ ចិត្តវេទានា សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ ។ ទិដ្ឋំ វេ
 ភិក្ខុវេ ចរណាម ចិត្តន្តិ ។ ឯវុទ្ធន្ត ។ តម្បី ខោ
 ភិក្ខុវេ ចរណំ នាម ចិត្តំ ចិត្តេនេវ ចិត្តតំ ។ តេនបិ
 ខោ ភិក្ខុវេ ចរណេន ចិត្តេន ចិត្តញោវ ចិត្តតំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ ពិចារណាយើញនូវវិញ្ញាណថា
 ខ្លះជាវរបស់អាត្មាអញ ខ្លះជាអាត្មាអញ ខ្លះជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ។
 ប្រសិនបើបុគ្គលនោះដើរទៅ វេមន៍ដើរទៅជិតទុបាទានក្នុងតាំង ៥ នេះ
 ដដែល ប្រសិនបើឈរ វេមន៍ឈរជិតទុបាទានក្នុងតាំង ៥ នេះដដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វេមន៍អង្គុយជិតទុបាទានក្នុងតាំង ៥ នេះដដែល ប្រសិន
 បើដេក វេមន៍ដេកជិតទុបាទានក្នុងតាំង ៥ នេះដដែល ក៏យ៉ាងនោះឯង ។
 ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ គួរពិចារ-
 ណានូវចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យរឿយ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយរាគៈ ទោសៈ
 មោហៈ អស់កាលជាអវិជ្ជន៍ ។

(២៥៩) ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿង
 សៅហ្មងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រោកជ្រាក់ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងផ្សូ
 ផងនៃចិត្ត វេមន៍បរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ រូបគំនូរ អ្នកតាំង-
 ឡាយបានឃើញហើយឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំង-
 ឡាយ រូបគំនូរនោះ គេរចនាដោយការវិចិត្រជាប្រាកដ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 តាំងឡាយ ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងរូបគំនូរដែលគេរចនា ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ អភិក្ខុណំ សកំ ចិត្តំ បច្ចវេត្តិតំ
 ធីយរត្តមិទំ ចិត្តំ សង្កលំដ្ឋំ រកេន ទោសេន មោហេ-
 នាតិ ។ ចិត្តសង្កលេសា ភិក្ខុវេ សត្តា សង្កលំស្សន្តិ
 ចិត្តវេទានា -សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ ។ មាហំ ភិក្ខុវេ អញ្ញ
 ឯកនិកាយិមិ សមាធិបស្សមិ ឯវំ ចិត្តំ យថយិទំ
 ភិក្ខុវេ តិវច្ឆានកតា មាណា ។ តេមិ ខោ ភិក្ខុវេ តិវ-
 ច្ឆានកតា មាណា ចិត្តេនេវ ចិន្តិតា ។ តេហិមិ ខោ
 ភិក្ខុវេ តិវច្ឆានកតេហិ មាណេហិ ចិត្តញ្ញោវ ចិត្ត-
 តំ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ អភិក្ខុណំ^(១) សកំ ចិត្តំ
 បច្ចវេត្តិតំ ធីយរត្តមិទំ ចិត្តំ សង្កលំដ្ឋំ រកេន
 ទោសេន មោហេនាតិ ។ ចិត្តសង្កលេសា ភិក្ខុវេ
 សត្តា សង្កលំស្សន្តិ ចិត្តវេទានា សត្តា វិសុជ្ឈ-
 ន្តិ ។ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ រជតោ វា ចិត្តការតោ
 វា សតិ រជនាយ វា លាខាយ វា ហលិទ្ធិយា វា

១ ឧ. ភិក្ខុតា អភិក្ខុណំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួរវរុត្ត

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ គប្បី
 ពិចារណាឱ្យចិត្តរបស់ខ្លួនឱ្យរឿយៗ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងហើយ ដោយ
 រាគៈ ទោសៈ មោហៈ អស់កាលជាអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកសត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត រមែងជ្រោកជ្រាក់ ពួក
 សត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងផ្សេងផងនៃចិត្ត រមែងបរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពួកសត្វតិរច្ឆាននេះ ដ៏វិចិត្រ យ៉ាងណា ចិត្តណាដែល
 វិចិត្រ យ៉ាងនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតមិនដែលឃើញ សូម្បី
 ឱ្យពួកធម៌មួយ ដទៃអំពីចិត្តនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វ
 តិរច្ឆានទាំងនោះឯង តែងគិតដោយចិត្តដូចគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងពួកសត្វតិរច្ឆាននោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ គប្បីពិចារណាឱ្យ
 ចិត្តរបស់ខ្លួនឱ្យរឿយៗ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយរាគៈ ទោសៈ មោហៈ
 អស់កាលជាអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត រមែងជ្រោកជ្រាក់ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងផ្សេងផងនៃចិត្ត រមែងបរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជាង
 ជ្រលក់ក្តី ជាងគំនូរក្តី កាលបើទឹកជ្រលក់ក្តី ទឹកល័កក្តី ទឹករមៀតក្តី

ខន្តសំយត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្ទានុកថេ បុប្ផវគ្គោ បព្វមោ

ជីលាយ វា មញ្ជោជ្ជាយ វា សុប្បមន្តេ(១) វា ជល-
 កេ ភិក្ខុយា វា ទុស្សបដេ(២) វា ឥត្ថវបំ វា បុរិសវបំ
 វា(៣) អភិធម្មិទេយ្យ សព្វដ៏ប្បដ្ឋន្តំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុវេ
 អស្សតវា បុត្តជនោ រូបញ្ជោ អភិធម្មត្ថេនោ អភិធម្ម-
 ត្ថេតិ ។ វេទនញ្ចោ ។ សព្វញ្ចោ ។ សង្ខារេយេវ ។
 វិញ្ញាណញ្ចោ អភិធម្មត្ថេនោ អភិធម្មត្ថេតិ ។ តំ កី
 មញ្ជា ភិក្ខុវេ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ
 កន្លេ ។ វេទនា ។ សព្វា ។ សង្ខារា ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា
 អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្លេ ។ តស្មាតិហា ភិក្ខុវេ ។ បេ ។
 ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ នាបរំ ឥត្ថត្ថាយាតិ បដាជាតីតិ ។

១ ឧ. ម. សុប្បមន្តេ ។ ២ ទុស្សវត្ថុតិ វា បាលី ។ ៣ ម. ធិត្ថន្តេ កោបីតិ ទិស្សតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី៥

ទឹកមានព័ណ៌ខៀវក្តី ព័ណ៌ហង្សប្រាទក្តី ផែនការដែលគេខាត់ល្អហើយក្តី
 ជញ្ជាំងក្តី ផ្ទាំងសំពត់ក្តី មានហើយ គប្បីតាក់តែងនូវប្រស្តីប្បបុរស
 មានអវយវៈតូចនិងអវយវៈធំសព្វគ្រប់បាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បុប្ផជនជាអ្នកមិនចេះដឹង កាលបើចង់ឲ្យរូបកើត រមែង
 ញ្ចាំងរូបឲ្យកើតឡើងបាន ។ ញ្ចាំងវេទនា ។ ញ្ចាំងសញ្ញា ។ ញ្ចាំង
 សង្ខារ ។ កាលបើចង់ឲ្យវិញ្ញាណកើត រមែងញ្ចាំងវិញ្ញាណឲ្យកើតឡើង
 បាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ អរិយសាវ័កកាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 រមែងដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ទស្សវិញ្ញា

[២៦០] ហវត្ថុយំ ។ ជានតោហំ ភិក្ខុវេ បស្សតោ
 អាសវំនំ ខយំ វនាមិ នោ អជានតោ នោ អបស្ស-
 តោ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ ជានតោ កី បស្សតោ អាសវំនំ
 ខយោ ហោតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ
 ឥតិ រូបស្ស អត្តជ្ជមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
 ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទ-
 យោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្តជ្ជមោតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ
 ជានតោ ឯវំ បស្សតោ អាសវំនំ ខយោ ហោតិ ។

[២៦១] ភាវនាទុយោគំ អនុទុយុត្តស្ស ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ វិហារតោ កិញ្ចាចិ ឯវំ ឥន្ទា ឧប្បជ្ឈេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេ-
 យ្យាតិ អថខុស្ស នេវ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ
 វិមុច្ចាតិ ។ តំ កស្ស ហេតុ ។ អភាវិតត្តាតិស្ស
 វចនីយំ ។ កស្ស អភាវិតត្តា ។ អភាវិតត្តា ចតុន្ទំ
 សតិប្បដ្ឋានានំ អភាវិតត្តា ចតុន្ទំ សម្មប្បដ្ឋានានំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(២៦០) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតពោល
 នូវកិរិយាអស់ទៅនៃអាសវៈ ចំពោះបុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់
 មិនពោលចំពោះបុគ្គលដែលមិនដឹងច្បាស់ មិនឃើញច្បាស់ឡើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ វេមន៍មានដល់បុគ្គលដែល
 ដឹងអ្វី ឃើញអ្វី ។ (ដល់បុគ្គលដឹងឃើញ) ថារូបដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើង
 នៃរូបដូច្នេះ សេចក្តីអស់ទៅនៃរូបដូច្នេះ ។ វេទនាដូច្នេះ ។ សញ្ញា
 ដូច្នេះ ។ សង្ខារដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
 ដូច្នេះ សេចក្តីអស់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការ
 អស់ទៅនៃអាសវៈ វេមន៍មានដល់បុគ្គលដែលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះឯង ។

(២៦១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលមិនប្រកបរឿយៗ នូវ
 ការនានុយោគ ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧប្បា⁺
 ចិត្តរបស់អាត្មាអញគប្បីរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនបាន
 ប្រកាន់មាំក៏ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅតែមិនរួចស្រឡះចាកអាសវៈ
 ទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 ដូចម្តេច ។ គប្បីឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានចម្រើន ។ មិនបានចម្រើន
 អ្វី ។ មិនបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ មិនបានចម្រើនសម្មប្បធានទាំង ៤

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

អភាវិតត្ថា ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ អភាវិតត្ថា បញ្ចន្នំ
 ឥន្ទ្រិយានំ អភាវិតត្ថា បញ្ចន្នំ ពលានំ អភាវិតត្ថា
 សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អភាវិតត្ថា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស
 មគ្គស្ស ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានិ
 អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា តានស្ស កុក្កដិយា
 ន សម្មាអធិសយិតានិ ន សម្មាបរិសេទិតានិ ន
 សម្មាបរិភាវិតានិ កិញ្ចាបិ តស្ស កុក្កដិយា វិវិ
 ឥន្ទា ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត មេ កុក្កដិយោតតា
 បាទនទសិទាយ វា មុខតុណ្ហកេន វា អណ្ណកោសំ
 បទាលេត្វា សោត្តិទា អភិទិព្វិជ្ឈេយ្យន្តិ អថោ អភញ្ច
 វេ តេ កុក្កដិយោតតា បាទនទសិទាយ វា មុខ-
 តុណ្ហកេន វា អណ្ណកោសំ បទាលេត្វា សោត្តិទា
 អភិទិព្វិជ្ឈតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តថា ហិ បទ
 ភិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វា-
 ទស វា តានស្ស^(១) កុក្កដិយា ន សម្មាអធិសយិ-
 តានិ ន សម្មាបរិសេទិតានិ ន សម្មាបរិភាវិតានិ ។

១ ឧ. ម. តានិ កុក្កដិយា ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

មិនបានចម្រើនឥទ្ធិបាទទាំង ៤ មិនបានចម្រើនឥន្ទ្រិយទាំង ៥ មិនបាន
 ចម្រើនពលៈទាំង ៥ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គទាំង ៧ មិនបានចម្រើនអរិយ-
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ីត ៨ ក្តី
 ១០ ក្តី ១២ ក្តី ឯស៊ីតទាំងនោះបើមេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបាន
 ឲ្យចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់កំដៅដោយប្រពៃទេ មេមាន់នោះ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍⁺ កូនមាន់របស់អាត្មា
 អញគប្បីទម្ងាយនូវសម្បកស៊ីត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្នូស្តីដូច្នេះក៏ដោយ កូនមាន់ទាំងនោះ ក៏មិន
 គួរដើម្បីទម្ងាយនូវសម្បកស៊ីត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្នូស្តីបានឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាមេមាន់ដែលមានស៊ីត ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ឯស៊ីតទាំងនោះ មេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់កំដៅដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោកំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុ-
 នោ វិហារតោ កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត-
 មេ អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្តេយ្យាតិ អថខុស្ស
 នេវ អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្តតិ ។ តំ កិស្ស
 ហេតុ ។ អភាវិតត្តាតិស្ស វចនំយំ ។ កិស្ស អភាវិតត្តា ។
 អភាវិតត្តា ចតុន្នំ សតិឃ្មដ្ឋានានំ អភាវិតត្តា ចតុន្នំ
 សម្មប្បធានានំ អភាវិតត្តា ចតុន្នំ ឥទ្ធិនាទានំ អភាវិ-
 តត្តា បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អភាវិតត្តា បញ្ចន្នំ ពលានំ អភា-
 វិតត្តា សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អភាវិតត្តា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិ-
 កស្ស មគ្គស្ស ។ ភាវនាទុយោកំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ វិហារតោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ឈេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្តេ-
 យ្យាតិ អថខុស្ស អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួលវគ្គ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯភិក្ខុដែលមិនបានប្រកបរឿយ ។ នូវការនានុយោគ
ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍⁺ ចិត្តរបស់ពាត្តាអញ
គប្បីរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏
ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅតែមិនរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ
ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ គប្បី
ឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានចម្រើន ។ មិនបានចម្រើនអ្វី ។ មិន
បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ មិនបានចម្រើនសម្មច្បឡានទាំង ៤ មិនបាន
ចម្រើនឥន្ធិបាទទាំង ៤ មិនបានចម្រើនឥន្ធិយទាំង ៥ មិនបានចម្រើនពលៈ
ទាំង ៥ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គទាំង ៧ មិនបានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកប
ដោយអង្គ ៨ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកប
រឿយ ។ នូវការនានុយោគ ទុកជាមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាង
នេះថា ឧហ្ម៍⁺ ចិត្តរបស់ពាត្តាអញគប្បីរួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ
ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ រមែងរួច
ស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំដោយពិត ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផត្ថោ បញ្ចមោ

តំ កំស្ស ហេតុ ។ ភាវិតត្តាតំស្ស វេទនីយំ ។ កំស្ស
 ភាវិតត្តា ។ ភាវិតត្តា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្តា
 ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្តា ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានានំ
 ភាវិតត្តា បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវិតត្តា បញ្ចន្នំ ពលានំ
 ភាវិតត្តា សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ ភាវិតត្តា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ កុក្ក-
 ដិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា តា-
 នស្ស កុក្កដិយា សម្មាអធិសយិតានិ សម្មាបរិសេ-
 ទិតានិ សម្មាបរិភាវិតានិ កំព្យាបិ តស្សា កុក្កដិយា
 ន ឯវំ ឥន្ទា ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត មេ កុក្កដ-
 ហោតកា ហាទនទសំខាយ វា មុខតុណ្ហកេន វា
 អណ្ណកោសំ បទាលេត្វា សោត្តនា អភិធិត្តិជ្ឈេយ្យន្តិ
 អថខោ ភព្វា វ តេ កុក្កដហោតកា ហាទនទសំ-
 ខាយ វា មុខតុណ្ហកេន វា អណ្ណកោសំ បទាលេត្វា
 សោត្តនា អភិធិត្តិជ្ឈេត្ថំ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ តថា
 ហិ បន ភិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទស្កត្តៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ គប្បីឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។
 បានចម្រើនអ្វី ។ បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ បានចម្រើនសម្មប្បធាន
 ទាំង ៤ បានចម្រើនឥទ្ធិបាទទាំង ៤ បានចម្រើនឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បានចម្រើន
 ពលៈទាំង ៥ បានចម្រើនពោជ្ឈង្គទាំង ៧ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកបដោយ
 អង្គ ៨ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ីត ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ឯស៊ីតទាំងនោះ មេមាន់ក៏បានក្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យចំហាយ
 ដោយប្រពៃ បានអប់កំដៅដោយប្រពៃ ទុកជាមេមាន់នោះ មិនមាន
 សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍ កូនមាន់របស់គាតាអញគប្បី
 ឲ្យយន្តសម្បកស៊ីត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្មស្មីដូច្នេះក៏ដោយ កូនមាន់ទាំងនោះក៏ត្រូវដើម្បី
 ឲ្យយន្តសម្បកស៊ីត ដោយចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្មស្មីបានដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាមេមាន់ដែលមានស៊ីត ៨ ក្តី

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធិនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

និស វា ទ្វានិស វា តានិស្ស កុក្កជិយា សម្មាអធិ-
 សយិតានិ សម្មាបរិសេទិតានិ សម្មាបរិភាវិតានិ ។ ឯវ-
 មេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោកំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុ-
 នោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ឈេយ្យ
 អហោវត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យ-
 តិ អថឧស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ ។
 តំ កឹស្ស ហេតុ ។ ភាវិតត្ថាតិស្ស វចនីយំ ។ កឹស្ស
 ភាវិតត្ថា ។ ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្ថា
 ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិចាទានំ
 ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវិតត្ថា ចតុន្នំ វាលានំ
 ភាវិតត្ថា សត្តន្នំ ពោជ្ឈន្តានំ ភាវិតត្ថា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស ។

(២៦២) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ផលកណ្តាស្ស(១) វា ន
 ផលកណ្តាន្តេវាសិស្ស វា វាសិជដេ ទិស្សន្តេ វា អន្ត-
 លិបទានិ ទិស្សន្តិ អន្តជ្ជបទា នោ ច ខ្លស្ស ឯវមស្ស
 ញាណំ ហោតិ ឯត្ថកំ វា(២) មេ អដ្ឋ វាសិជដស្ស
 ទីណំ ឯត្ថកំ ហិយេ្យ ឯត្ថកំ បរេតិ អថឧស្ស

១ ឧ. ផលកណ្តស្ស វា ។ ២ ឯត្ថកំ វិច មេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធិវគ្គ

១០ ក្តី ១២ ក្តី ឯស៊ីតទាំងនោះ មេមាន់បានក្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ បានអប់កំដៅដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯភិក្ខុអ្នកប្រកបរឿយៗ នូវការនានុយោគ ទុកជា
 មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍ ចិត្តរបស់អាត្មាអញ
 គប្បីចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នេះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ រមែងចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះ
 មិនបានប្រកាន់មាំ បានដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 គប្បីឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។ បានចម្រើនអ្វី ។ បាន
 ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ បានចម្រើនសម្មប្បធានទាំង ៤ បានចម្រើន
 ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ បានចម្រើនឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បានចម្រើនពលៈទាំង ៥ បាន
 ចម្រើនពោជ្ឈង្គទាំង ៧ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។

(២៦២) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជាងឈើ ឬកូនសិស្ស
 របស់ជាងឈើ រមែងយកម្រាមដៃនិងមេដៃចាប់កាន់ត្រង់មៀនកាំបិតជា
 ប្រាកដ ប៉ុន្តែជាងឈើនោះក៏មិនមានសេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងថ្ងៃនេះ
 មៀនកាំបិតរបស់អាត្មាអញ សឹកអស់ទៅប៉ុណ្ណោះ ម្សិលមិញសឹកអស់
 ប៉ុណ្ណោះ ម្សិលមិញសឹកអស់ប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះឡើយ ជាងឈើនោះគ្រាន់តែ

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុព្វវគ្គោ បព្វមោ

ទីណា ទីណាឆ្នេរ^(១) ញាណំ ហោតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 ភាវនាទុយោកមនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហារតោ តិញ្ចាបិ
 ន ឯវំ ញាណំ ហោតិ ឯត្ថតំ វា មេ អជ្ឈ អាសវានំ
 ទីណំ ឯត្ថតំ ហិយេក ឯត្ថតំ បរេតិ អថេស្ស ទីណោ
 ទីណាឆ្នេរ ញាណំ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ សា-
 មុទ្ធិកាយ នាវាយ វេត្តពន្ធនពន្ធាយ ធម្មាសានិ^(២) ឧ-
 នកេ បរិយាទាយ ហេមន្តិកេន^(៣) ថលំ ឧត្តិត្តាយ
 វតាភបបរេតានិ វេត្តពន្ធនានិ តានិ បុស្សកេន មេ-
 យេន អភិប្បវត្តានិ អប្បកសិរេនេវ បដិប្បស្សម្ពន្ធិ
 បូតិកានិ ភវន្តិតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោ-
 កមនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហារតោ អប្បកសិរេនេវ
 សញ្ញាជនានិ បដិប្បស្សម្ពន្ធិ បូតិកានិ ភវន្តិតិ ។

១ ទីណំ ទីណាឆ្នេរ ។ ២ ម. វិស្សមាសានិ ។ ៣ ឧ. ហេមន្តិកេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុច្ឆវិគ្គ ទី ៥

មានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ តែប៉ុណ្ណោះ ដោយពិត យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកបរឿយ ។ នូវភាវនានុយោគ ក៏មិនមាន
 សេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងថ្ងៃនេះអាសវៈរបស់អាត្មាអញអស់ទៅប៉ុណ្ណោះ
 ម្សិលមិញអស់ទៅប៉ុណ្ណោះ ម្សិលមិញអស់ទៅប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះដែរ ភិក្ខុនោះ
 គ្រាន់តែមានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ ប៉ុណ្ណោះ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាទឹកនៅក្នុងសមុទ្រ ដែលគេចង់ដោយ
 ចំណង់ផ្តៅគ្រាំនៅក្នុងទឹកអស់ ៦ ខែ ទើបគេស្រង់ឡើងដាក់លើគោកក្នុង
 ហេមន្តរដូវ ឯចំណង់ផ្តៅទាំងនោះ ត្រូវឡូត៍និងកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់
 មេឃចង្អុលទឹកភ្លៀងគ្របសង្កត់ ក៏រមាសពុកផុយទៅ ដោយមិនយូរ
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកបរឿយ ។ នូវ
 ភាវនានុយោគ ក៏មិនមានសញ្ញាជនៈស្ងប់រម្ងាប់ទៅ ពុកផុយទៅដោយ
 មិនលំបាក ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិក្កោ

(២៦៣) ភាវត្ថយំ ។ អនិច្ចសញ្ញា ភិក្ខុវេ ភាវិតា
 ពហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ
 រូបរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ
 អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ សត្វំ អស្មិមាទំ^(១) សម្មហនតិ ។
 សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ សរទសមយេ កស្សកោ មហា-
 នន្ទ្រេន កស្សន្តោ សព្វានិ មូលសន្តានកានិ សម្ម-
 ណាលេន្តោ កស្សតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា
 ភាវិតា ពហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាទិយតិ
 សត្វំ រូបរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាទិយតិ
 សត្វំ អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ សត្វំ អស្មិមាទំ សម្មហនតិ ។

(២៦៤) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បព្វជលាយកោ
 បព្វជំ លាយិត្វា អក្កេ កហិត្វា ឱដ្ឋនាតិ និដ្ឋនាតិ
 និច្ឆោជេតិ^(២) ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិ-
 តា ។ បេ ។

១ បរិយាទិយតិ សម្មហន្តិ ។ ២ ឱ. និព្វេទេតិ ម. និព្វេនេតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហារិក្ខ

[២៦៣] ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញា ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ រមែងគ្របសង្កត់ នូវកាមរាគ^(១)ទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវរូបរាគ^(២)ទាំងអស់ គ្របសង្កត់ នូវភវរាគ^(៣)ទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជាទាំងអស់ ដកឡើងនូវអស្មិ- មានៈទាំងអស់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកក្រ កាលក្រ ដោយនង្គ័លធំក្នុងសរសេម័យ តែងក្រទម្លាយនូវបណ្តាញនៃចូសទាំង- ពួង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯអនិច្ចសញ្ញាដែល បុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ រមែងគ្របសង្កត់នូវកាម- រាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវរូបរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវភវរាគទាំង អស់ គ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជាទាំងអស់ ដកឡើងនូវអស្មិមានៈទាំងអស់បាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាបុរសអ្នកច្រូត ស្មៅដំណេកទន្សាយ បានច្រូតស្មៅដំណេកទន្សាយ ចាប់ចុងហើយ រលាស់គ្រវាត់បោក យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ច- សញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ បេ ។

១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការរាត ។ ២ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបរាត ។ ៣ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងភវរាត ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុប្ផវគ្គោ បញ្ចមោ

[២៦៥] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ អម្ពចិណ្ឌិយា វណ្ណ-

ជ្ជិដ្ឋាយ^(១) យានិ តត្រ អម្ពានិ វណ្ណាប្បជិតទ្វានិ សព្វានិ

តានិ តទ្ធយានិ^(២) កវន្តំ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-

សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ។ បេ ។ (៣)

[២៦៦] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ក្ខុដាតាវស្ស យា

កាចិ តោចានសិយោ សព្វា តា ក្ខុដង្គមា ក្ខុដជិដ្ឋា

ក្ខុដសមោសរណា ក្ខុដំ តាសំ អក្កមក្ខាយតិ ។ ឯ-

វមេវ ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។ (៤)

[២៦៧] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេយេ កេចិ មូលកត្វា

កាឡាទុសារី តេសំ អក្កមក្ខាយតិ ។ ឯវមេវ ខោ

ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

១ ឧ. វណ្ណជ្ជិដ្ឋាយ ។ ២ ឧ. ម. តទ្ធយានិ ។ ៣-៤ ម. សព្វំ អស្មិមាសំ សម្មហនតិ ។

។នូវសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

(២៦៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាចង្កោម
ស្វាយដែលបុគ្គលកាត់ទង់ហើយ បណ្តាផ្លែស្វាយទាំងនោះ ផ្លែស្វាយ
ទាំងឡាយណា ដែលជាប់នៅនឹងទង់ ផ្លែស្វាយទាំងអស់នោះ រមែង
ទៅតាមចង្កោមស្វាយនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ។ បេ ។
ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៦៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាឈើបង្កង់ណា
នីមួយៗរបស់ផ្ទះមានកំពូល ឯបង្កង់ទាំងអស់នោះបាញ់ទៅរកកំពូល ឆាក
ទៅរកកំពូល ប្រជុំចុះក្នុងកំពូល ឯកំពូលប្រាកដជាប្រសើរ ជាងបង្កង់
ទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
បុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៦៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្ថុមានភ្លើងភ័ក្ត្រ
ឫសណានីមួយ ស្មៅស្តា ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្ថុមានភ្លើងភ័ក្ត្រឫសទាំង
នោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គល
បានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធសិទ្ធិវិញ្ញាណកម្មសូត្រ

(២៦៨) សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ សារ-

កដ្ឋា លោហិតចន្ទនំ តេសំ អក្កមក្ខាយតិ ។ ឯវមេវ

ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

(២៦៩) សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ បុប្ផកដ្ឋា

វស្សិតំ តេសំ អក្កមក្ខាយតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ

អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

(២៧០) សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ កុដ្ឋរា-

ជាតោ(១) សព្វេ តេ រញ្ជោ ចក្កវត្ថិស្ស អនុយត្តា(២)

ភវន្តិ រាជា តេសំ ចក្កវត្ថិ អក្កមក្ខាយតិ ។ ឯវមេវ

ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

១ ឧ. ម. កុដ្ឋរាជាតោ ។ ២ អនុយត្តាតិបិ បាហិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវត្ត

(២៦៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្ថុមានភ្លឺនពី
ខ្លឹមណានីមួយ ចន្ទន៍ក្រហម ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្ថុមានភ្លឺនពីខ្លឹម
ទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
បុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៦៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្ថុមានភ្លឺនពី
ផ្កាណានីមួយ ម្ល៉េះលា ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្ថុមានភ្លឺនពីផ្កាទាំងនោះ
យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯអនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបាន
ចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៧០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាពួកស្តេច
ខ្សោយអំណាចណានីមួយ ស្តេចទាំងអស់នោះ ជាចំណុះស្តេចចក្រពត្តិ
ឯស្តេចចក្រពត្តិ ប្រាកដជាប្រសើរជាងស្តេចទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។
ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិកាយកេ បុប្ផវត្តោ បញ្ចមោ

[២៧០] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ យា កាចិ តារក្ខ-
 ថានំ មកា សញ្ញា តា ចន្ទិមប្បកាយ កលំ នាគ្យន្តិ
 សោឡសី ចន្ទិមប្បកា តាសំ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
 ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ បេ ។

[២៧២] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ សរទសមយេ វិសុទ្ធេ^(១)
 វិភត្តពលាហកេ ទេវេ អាទិទ្ធោ នកំ អត្តសង្កត្តមាណោ
 សត្វំ អាគាសកតំ តមកតំ អភិវិហច្ច ភាសតេ ច
 តបតេ ច វិរោចតេ ច ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-
 សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិ-
 យាទិយតិ សត្វំ រូបរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ កវរាគំ
 បរិយាទិយតិ សត្វំ អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ សត្វំ អស្មិមាណំ
 សម្មហនតិ ។

១ ឧ. ម. វិទ្យេ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុព្វវគ្គទី ៥

(២៧១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាពន្លឺនៃពួកផ្កាយ
ណានីមួយ ពន្លឺទាំងអស់នោះ វែមន៍មិនដល់នូវចំណែកដែលបុគ្គលចែក
ជាដប់ប្រាំមួយ ។ លើកនៃពន្លឺព្រះចន្ទ្រ ពន្លឺព្រះចន្ទ្រ ប្រាកដជាប្រសើរ
ជាងពន្លឺទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញា
ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(២៧២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាព្រះអាទិត្យ
កាលបើមេឃដ៏ស្អាត ប្រាសចាកពពកហើយ ក្នុងសរទេសមួយ ក៏ស្ទុះ
ឡើងទៅកាន់អាកាស កំចាត់បង់នូវឯងឆ្អឹង ដែលតាំងនៅក្នុងអាកាស
ទាំងពួងហើយ ក៏វែមន៍ភ្លឺផង ក្តៅផង រុងរឿងផង យ៉ាងណាមិញ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បាន
ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ វែមន៍គ្របសង្កត់នូវកាមរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវ
រូបរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវកវរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជា
ទាំងអស់ ដកឡើងនូវអស្មិមានៈទាំងអស់បាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិញ្ញា

(២៧៣) កតំ ភាវិតា ច ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា

កតំ ពហុល្លកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាទិយតិ

។ បេ ។ សត្វំ អស្មិមាជំ សម្មហនតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ

រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថជ្ឈមោ ។ ឥតិ

វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារា ។ ឥតិ វិញ្ញា-

ណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស

អត្ថជ្ឈមាតិ ។ ឯវំ ភាវិតា ខោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា

ឯវំ ពហុល្លកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ

រូបរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ ភវរាគំ បរិយាទិយតិ សត្វំ

អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ សត្វំ អស្មិមាជំ សម្មហនតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(២៧៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអនិច្ចសញ្ញា ដែលបុគ្គលបាន
 ចម្រើនហើយ ដូចម្តេច ដែលបុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ដូចម្តេច
 ទើបគ្របសង្កត់នូវកាមរាគទាំងអស់ ។ បេ ។ ដកឡើងនូវអស្មិមានៈទាំង
 អស់បាន ។ បានចម្រើនថា រូបដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃរូបដូច្នេះ
 សេចក្តីអស់ទៅនៃរូបដូច្នេះ ។ វេទនាដូច្នេះ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារ
 ដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ ហេតុឲ្យកើតឡើងនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តី
 អស់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងគ្របសង្កត់ នូវកាមរាគ
 ទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវរូបរាគទាំងអស់ គ្របសង្កត់នូវករវាគទាំងអស់
 គ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជាទាំងអស់ ដកឡើងនូវអស្មិមានៈទាំងអស់បាន ។

ចប់ បុព្វវគ្គទី ៥ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុរេវត្ថោ បញ្ចមោ

តិស្សទានំ

ននិ បុប្ផញ្ចា វេសណាញ្ចា

តោមយញ្ចា ននិសិទំ

សាមុទ្ទកំ^(១) ទ្វេ ច កន្ទុលា

នាវសញ្ញាយ តេ និសាតិ^(២) ។

មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ សមត្ថោ ។

តិស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកស្ស វិគ្គទានំ

ទុច្ចាយោ អរហន្តោ ច

ខន្ធនិវេរសម្បយំ^(៣)

បុប្ផកេន បណ្ណាស

ទុតិយោ តេន បុព្វតិ ។

១ ឧ. ម. សទ្ធកំ ។ ២ វិសិដ្ឋនំ អនិច្ចតាតិ ។ ៣ ខន្ធនិវេរសម្បយំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ បុប្ផវគ្គ ទី ៥

ឧទ្ទាននៃបុប្ផវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីស្ថាន ១ ផ្កាដលជាតិ ១ ពត្យុទឹក ១ អាចម៍
គោ ១ បុគ្គលព្រះនា ១ សមុទ្រ ១ ដងដោយសម្រាប់ចង
វត្ថុពីរលើក ទឹក ១ សញ្ញា ១ ត្រូវជា ១០ ។

ចប់ មជ្ឈិមបណ្ណសកៈ ។

ឧទ្ទាននៃវគ្គរបស់មជ្ឈិមបណ្ណសកៈនោះគឺ

ទុក្ខយវគ្គ ១ អរហន្តវគ្គ ១ ខន្ធនិយវគ្គ ១ ថេរវគ្គ ១
បុប្ផវគ្គ ១ លោកឱ្យឈ្មោះថា ទុក្ខយបណ្ណសកៈ ។

សត្តន្តបិដកេ

សំយត្តនិកាយស្ស ខន្ធហិវគ្គោ

បញ្ចមោ វាគោ

មាតិកា

អង្កេ

ខន្ធសំយត្តស្ស មូលបណ្ណសកេ	នក្កលបតវគ្គោ បឋមោ . . .	៣
	អនិច្ចវគ្គោ ទុតិយោ	៤៧
	ការវគ្គោ តតិយោ	៥៧
	នក្កមាភវគ្គោ ចតុត្ថោ	៧៥
	អត្ថទីបវគ្គោ បញ្ចមោ	៧៦
ខន្ធសំយត្តស្ស មជ្ឈមបណ្ណសកេ	ទបាយវគ្គោ បឋមោ	១២២
	អវហនវគ្គោ ទុតិយោ	១៧៣
	ខជ្ជនីយវគ្គោ តតិយោ	១៩១
	ថេវវគ្គោ ចតុត្ថោ	២៤២
	បបវគ្គោ បញ្ចមោ	៣១៤

សូត្របិដក

សំយត្តនិកាយ ខន្ធហិក្ខុ

បញ្ចមភាគ

មាតិកា

លេខទំព័រ

ខន្ធសំយត្ត មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិកវគ្គ ទី ១	៣
អនិច្ចវគ្គ ទី ២	៤៩
ការវគ្គ ទី ៣	៥៧
នក្ខត្តាវគ្គ ទី ៤	៧៥
អត្ថទីបវគ្គ ទី ៥	៩៦
ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ឧបាយវគ្គ ទី ១	១២២
អរហន្តវគ្គ ទី ២	១៧៣
ខន្ធនីយវគ្គ ទី ៣	១៩១
បើវគ្គ ទី ៤	២៤២
បុប្ផវគ្គ ទី ៥	៣១៤

វិទ្យាវិទ្យាបតិ

វិទ្យាបតិ	អវិទ្យាបតិ	អង្គ	រដ្ឋលេខាយំ
អដ្ឋក សាយ	អដ្ឋកសាយ	៣៤	៧
នាដ្ឋក សាយ	នាដ្ឋកសាយ	៣៥	៥
កត្តចំ បោគកេ	កត្តចំ បោគកេ	៥៧	១២
បញ្ចកនា	បញ្ចកនា	៥៧	២
នតិ ទានិ	នតិទានិ	៦៧	៧
វិហ រយ្យ	វិហរយ្យ	៧៣	១៥
វិច្ឆតិ	វិច្ឆតិ	១០១	៤
រុបំ	រុបំ	១១៣	៥
មជ្ឈមបណ្ណសកេ	មជ្ឈមបណ្ណសកេ	១៣៣	១
វិញ្ញាណស្ស	វិញ្ញាណស្ស	១៤៣	៨
ផស និរោធា	ផស្សនិរោធា	១៤៥	៧
ឯវំ	ឯវំ	១៥០	១៤
មជ្ឈមបណ្ណសកេ	មជ្ឈមបណ្ណសកេ	១៥៧	១

វិវិទ្យាវិទ្យាបត្តិ

វិវិទ្យាបត្តិ	វិវិទ្យាបត្តិ	អង្គ	រដ្ឋលេខាយ័
ឯវំ បស	ឯវំ បស្ស	១៦៦	៤
មជ្ជ មបណ្ណសកេ	មជ្ជិមបណ្ណសកេ	១៦៧	១
មជ្ជ មបណ្ណសកេ	មជ្ជិមបណ្ណសកេ	១៦៨	„
វិញ្ញាណពោរ ញ ញ	វិញ្ញាណពោរ ញ ញ	២០១	១៧
សុខំ វតិ ទុក្ខំ កន្តេ ។	សុខំ វតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។	២០៧	៥
ភិក្ខុហិ សុទ្ធិ	ភិក្ខុហិ សុទ្ធិ	២២០	១៦
វិបរិណាមតាថាភាព ញ ញ	វិបរិណាមតាថាភាព ញ ញ	២៤៧	៤
តេនុបសង្កម្មីសុ	តេនុបសង្កម្មីសុ	២៧៧	៨
កេវលកប្ប	កេវលកប្ប	២៧៨	១៣
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៥	១២
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៧	១១
អភិសម្ពធិតា	អភិសម្ពធិតា	៣១៨	៣
បដ្ឋបេត	បដ្ឋបេតិ	„	៤

សង្ខេបកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
កាលបើ	កាលបើ	៤	១៥
តែមានចិត្តរសាបរសល់	តែមានចិត្តមិនរសាបរសល់	៥	៥
មនឃើញ	មិនឃើញ	១០	១៦
សូនឲ្យមាន	សូមឲ្យមាន	២៧	១៤
ការកើតឡើង	ការកើតឡើង	៣៣	១០
(៥២)	(៤២)	៥១	២
ជាអនត្តា	ជាអត្តា	៥៥	៥
សេចក្តីរលត់	សេចក្តីរលត់	៧៣	១៧
ធម៌ទាំងនេះ	ធម៌ទាំងនេះ	៨៧	១៥
នូវបាទានក្ខន្ធ	នូវបាទានក្ខន្ធ	១០៥	១៣
ពយ៉ាងគឺ	ពយ៉ាងគឺ	១០៦	១៥
ប្រសាវ	ប្រសើរ	១១១	៥
ថា ទោស	ថា ទោស	១៤៨	១១
នវិញ្ញាណ	នវិញ្ញាណ	១៥០	៥
សង្ខារហើយ	សង្ខារហើយ	១៨៥	១៣

សង្ខេបកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
(១៤៥)	(១៤៦)	១៨៦	២
រូបហ្នឹងឯង	រូបហ្នឹងឯង	„	១១
បានចាក់ធ្លុះ	បានចាក់ធ្លុះ	១៩៦	៧
រស់ផ្អែម	រស់ផ្អែម	២០៤	២
មិនសន្សំ	មិនសន្សំ	២១០	„
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	២២២	១២
មជ្ឈិមបណ្ណាស :	មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ	២៤៧	១
ទើបឈ្មោះថាពោល	ទើបឈ្មោះថាមិនពោល	២៦៧	៥-៦
ទើបឈ្មោះថាពោល	ទើបឈ្មោះថាមិនពោល	២៦៩	១០
មិនសង្ស័យ	មិនសង្ស័យ	២៨១	២
ហើយនរណាឡើយ	ហើយ នរណាឡើយ	៣០៥	„
កង	កង	៣១៣	៦
ព្រោះដំណើរនោះ	ព្រោះដំណើរនោះ	៣១៥	១៥
ឧបាទានក្ខន្ធ	ឧបាទានក្ខន្ធ	៣៤៣	៧

